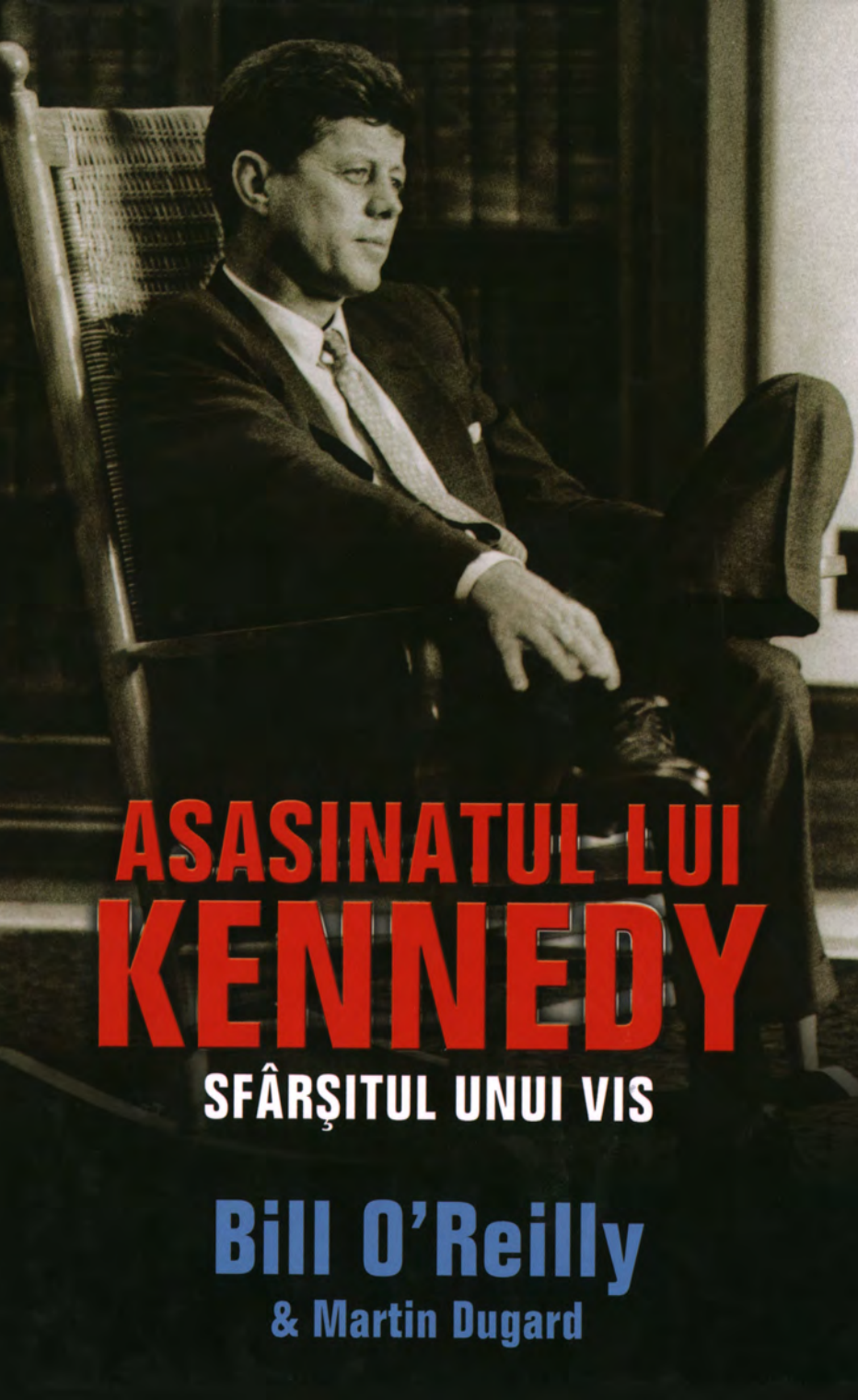

ASASINATUL LUI KENNEDY

SFÂRŞITUL UNUI VIS

Bill O'Reilly
& Martin Dugard

Bill O'Reilly
& Martin Dugard

ASASINATUL LUI KENNEDY

SFÂRŞITUL UNUI VIS

Bill O'Reilly

& Martin Dugard

ASASINATUL LUI KENNEDY

SFÂRŞITUL UNUI VIS

RAO CLASS

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
O'REILLY, BILL
Asasinatul lui Kennedy – Sfârşitul unui vis / Bill O'Reilly şi Martin Dugard;
Trad. : Graal Soft. – Bucureşti : Editura RAO, 2013

ISBN 978-606-609-538-9
I.Dugard, Martin
II.Graal Soft (trad.)

94(73)"19" Kennedy,J.F
929 Kennedy,J.F

Editura RAO
Str. Bârgăului, nr. 9-11, sector 1, Bucureşti, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

BILL O'REILLY
MARTIN DUGARD
Killing Kennedy. The End of Camelot

Copyright © 2012 by Bill O'Reilly and Martin Dugard
Publicată prin înţelegere cu Henry Holt & Company, LLC, New York
Toate drepturile rezervate

Ilustraţia copertei © Getty Images

Traducere din limba engleză
GRAAL SOFT

© Editura RAO, 2013
Pentru versiunea în limba română

ISBN 978-606-609-538-9

Această carte este dedicată străbunilor mei,
familia Kennedy din Yonkers, New York.
Niște oameni muncitori, generoși și cinstiți.

Prefață

22 NOIEMBRIE 1963
MINEOLA, NEW YORK
ÎN JURUL OREI 14.00, PE COASTA DE EST

Elevii începători de la ora de religie din Brother Carmine Diodati erau năuciți. În păcănitul megafonului, în clasa liceului Chaminade răsunase ultima știre. Președintele John F. Kennedy fusese împușcat în Dallas, Texas, și dus la spital. Puțin mai târziu aveam să aflăm cu toții că murise. Nimeni nu mai știa ce să spună.

Majoritatea americanilor născuți înainte de 1953 își amintesc exact unde se aflau când au auzit știrea că JFK fusese asasinat. Zilele de după acea groaznică vineri au fost pline de tristețe și confuzie. De ce se întâmplase așa ceva? Cine era adevăratul ucigaș al președintelui? În ce fel de țară trăiam, la urma urmei?

Asasinarea lui JFK avea pentru mine ceva personal. Bunica din partea mamei era născută Winifred Kennedy, iar familia mea irlandeză și catolică era strâns legată sufletește de tânărul președinte și de neamul lui. M-am simțit ca și cum cineva din propria familie avusese parte de o moarte violentă. Ca majoritatea puștilor din Long Island, nu-mi prea păsa de politica internă. Dar îmi amintesc foarte bine fotografiile cu JFK din casele rudelor mele. Pentru ele, era un sfânt. Pentru mine, era un personaj aproape necunoscut, care murise într-un mod groaznic, cu creierii împrăștiați pe portbagajul unei mașini. N-am uitat niciodată imaginea soției sale, Jacqueline, târându-se în spatele limuzinei să-i cuprindă în mâini capul sfărâmat.

■ ■ ■

Eu și Martin Dugard eram foarte mulțumiți că milioane de oameni citesc *Killing Lincoln* cu interes și plăcere. Vrem să facem istoria accesibilă tuturor. Vrem să le spunem cititorilor exact ce s-a întâmplat și de ce, într-un stil antrenant și oferind multe informații. După ce am povestit ultimele zile din viața lui Lincoln, am considerat firesc să trecem la John Kennedy.

Mulți observaseră că viețile celor doi președinți aveau multe asemănări. De fapt, paralelele dintre ei sunt uimitoare.

- Lincoln a fost ales pentru prima oară în 1860, Kennedy în 1960.
- Amândoi au fost asasinați într-o vineri, de față cu soțiile lor.
- Succesorii lor au fost ambii sudiști cu numele de Johnson și foști senatori.
- Andrew Johnson s-a născut în 1808, Lyndon Johnson în 1908.
- Lincoln a fost ales în Congres în 1846, iar Kennedy, în Senat în 1946.
- Ambilor le-au murit copii când erau în funcție.
- Booth, ucigașul lui Lincoln, a fugit de la teatru și a fost omorât într-un depozit, pe când Oswald, asasinul lui Kennedy, a tras dintr-un depozit și s-a refugiat într-un teatru.

În 1963, puțini americani au înțeles cât de mult va fi schimbată țara de asasinarea președintelui. Pe atunci, era greu să scrii istorie, mai ales din cauza planurilor politicienilor. În această carte, vom încerca să risipim ceața și să prezentăm faptele. Din păcate, unele întâmplări nu sunt cunoscute încă. În povestirea noastră, eu și Martin Dugard nu vom merge mai departe decât ne îngăduie probele. Nu suntem adepții teoriilor conspiraționiste, însă ne punem unele întrebări despre ce nu se știe sau nu se leagă.

Totuși, înainte să dați pagina, vă anunțăm că această carte e bazată pe fapte, iar unele despre care veți citi n-au fost niciodată aduse la cunoștința publicului.

Adevărul despre președintele Kennedy are uneori o latură galantă, alteori tulburătoare. Adevărul despre felul în care a fost asasinat și motivele acestui act criminal sunt de-a dreptul înfiorătoare. Însă toți americanii ar trebui să cunoască povestea.

Toată este aici, în această carte. Mă bucur că am privilegiul să v-o ofer.

BILL O'REILLY
Mai 2012
Long Island, New York

29 MAI 1917 – 22 NOIEMBRIE 1963

„Gradul de securitate garantat președintelui Statelor Unite depinde, în mare măsură, de genul de contacte cu marele public pe care și le dorește președintele. Securitatea absolută nu este realistă și nici posibilă. Pentru a fi în perfectă siguranță, președintele ar trebui să acționeze într-un fel de vid, să fie izolat de marele public în spatele unor bariere de netrecut. Ar călători în secret, ar apărea în public doar în spatele geamurilor blindate."

O abordare mai realistă presupune compromisuri. Orice călătorie, orice contact cu publicul implică un risc calculat din partea președintelui și a celor răspunzători de protecția lui. Asemenea riscuri pot fi reduse dacă președintele recunoaște problema securității, are încredere în oamenii din Serviciul Secret, care sunt gata să-și dea viața pentru a-l apăra, și acceptă măsurile de securitate care i se recomandă. E de înțeles că mulți președinți au suportat cu greu măsurile de siguranță dictate de numeroși ani de experiență, pentru că acestea le reduc intimitatea și accesul la oamenii din țară.

Cu toate acestea, dacă președintele dorește să fie în siguranță, ar trebui să accepte procedurile și sfaturile care i se dau."

J. Edgar Hoover, Director FBI

Prolog

WASHINGTON, D.C.
20 IANUARIE 1961
ORA 12.51

Omul care avea mai puțin de trei ani de trăit și-a pus mâna stângă pe Biblie.

Președintele Curții Supreme Earl Warren stă în picioare în fața lui, recitând jurământul președintelui în funcție.

– John Fitzgerald Kennedy, juri solemn...

– Eu, John Fitzgerald Kennedy, jur solemn, repetă noul președinte cu un accent tipic din Boston. Are privirea îndreptată spre judecătorul al cărui nume avea să fie într-o zi sinonim cu moartea lui Kennedy.

Noul președinte, născut într-o familie bogată, are un mod prețios de a vorbi, care pare să-l îndepărteze de alegători. Însă este un om entuziast și ușor de simpatizat. În timpul campaniei electorale glumise pe seama imensei averi a tatălui său, reducând cu umor și candoare discordia pe care o provoca acest subiect, astfel încât americanii de rând să-l creadă când avea să le promită că va crea o Americă mai bună și mai dreaptă. „Oamenii nevoiași din Virginia de Vest au auzit un bărbat din Boston spunându-le că are nevoie de ajutorul lor și i l-au dat. În lanurile de porumb din îndepărtata Nebraska, tăind aerul cu mâna dreaptă, ca de obicei, a explicat că America poate fi din nou «măreață», iar fermierii

ştiau la ce se referă", a consemnat un jurnalist despre farmecul considerabil al lui Kennedy.

Dar nu toată lumea îl iubea pe JFK. A câştigat votul popular în defavoarea lui Nixon la o diferenţă foarte mică, luând doar 49% din total. Fermierii aceia din Nebraska poate au ştiut ce voia să spună Kennedy, dar 62% au votat pentru Nixon.

– Că îţi vei exercita cu credinţă funcţia de preşedinte al Statelor Unite.

– Că îmi voi exercita cu credinţă funcţia de preşedinte al Statelor Unite...

Optzeci de milioane de americani urmăresc la televizor ceremonia de învestire. Douăzeci de mii sunt prezenţi la faţa locului. Ninsese abundent în timpul nopţii şi un strat de zăpadă de douăzeci de centimetri căzuse peste Washington, D.C. Armata fusese nevoită să folosească aruncătoare de flăcări pentru a curăţa străzile. Soarele străluceşte acum pe clădirea Capitoliului, dar rafale de vânt tăios biciuiesc mulţimea. Spectatorii se înfăşoară în saci de dormit, pături, pulovere groase sau paltoane – orice le ţine de cald.

Dar lui John Kennedy nu-i pasă de frig. El chiar şi-a scos paltonul. La 43 de ani, JFK emană îndrăzneală şi vigoare. Faptul că nu poartă palton, joben, fular sau mănuşi reprezintă un truc menit să întipărească în mintea oamenilor imaginea sa atletică. Este bine făcut şi are un pic peste 1,80 metri, ochi verzi-cenuşii, un zâmbet strălucitor şi un bronz puternic, datorat recentei vacanţe petrecute la casa familiei sale din Palm Beach. Dar, deşi JFK este imaginea sănătăţii, antecedentele sale medicale sunt îngrijorătoare. Kennedy primise deja în două rânduri ultima împărtăşanie a Bisericii Romano-Catolice. Sănătatea avea să-i facă probleme şi în anii următori.

– Şi voi face, din toate puterile mele.

– Şi voi face, din toate puterile mele...

În marea de demnitari şi de prieteni din jurul lui, sunt trei oameni extrem de importanţi pentru Kennedy. Drept în faţa lui se află fratele lui mai mic, Bobby, o alegere ezitantă în funcţia de procuror general. Preşedintele îi apreciază onestitatea de consilier mai mult decât priceperea în problemele juridice. Ştie că Bobby îi va spune întotdeauna adevărul, indiferent cât de crud ar fi acesta.

În spatele președintelui stă noul vicepreședinte, Lyndon Johnson. Se poate spune, și Johnson chiar o crede, că președintele a câștigat alegerile datorită acestui texan înalt și dur. Fără Johnson ca vicepreședinte, poate Kennedy n-ar fi câștigat în Texas, stat cu 24 de electori, o adevărată comoară. Dar în acest fel, tandemul Kennedy–Johnson a câștigat în Texas la o diferență mică, de doar 46 000 de voturi – o ispravă care ar trebui repetată dacă președintele Kennedy vrea și al doilea mandat.

În cele din urmă, noul președinte își privește tânăra soție, aflată chiar în spatele judecătorului Warren, în stânga. Jackie strălucește în taiorul ei roz cu pălărie asortată. Buclele castanii-închise și gulerul de blană îi încadrează ovalul neregulat al feței. Ochii ei chihlimbarii scânteiază de entuziasm, fără nicio urmă de oboseală, deși nu se dusese la culcare până la patru dimineața. Băutura curgea în valuri la petrecerile de dinainte de învestitură, date de oameni ca Frank Sinatra și Joseph Kennedy, socrul ei. Jackie se întorsese la casa lor din Georgetown cu mult înainte ca aceste petreceri să se termine, dar soțul ei nu o însoțise. Când a apărut Jack acasă, puțin înainte de patru dimineața, și-a găsit nevasta perfect trează, căci era prea emoționată ca să poată adormi. În timp ce peste șoferii împotmoliți în zăpadă și focurile ațâțate la marginea străzilor din Washington continua să ningă, tânărul cuplu și-a început conversația matinală. El i-a povestit despre recepția dată de tatăl său și au discutat entuziaști despre ceremonia de învestire. Avea să fie o zi minunată, căreia îi vor urma multe altele.

John F. Kennedy înțelege foarte bine că publicul o adoră pe Jackie. Chiar cu o seară înainte, când mulțimea strânsă pe străzile înzăpezite din Washington se uita după limuzina în care erau soții Kennedy, președintele ales ceruse să se aprindă lumina în mașină, pentru ca oamenii s-o poată vedea pe soția lui. Strălucirea, bunul-gust și frumusețea lui Jackie au vrăjit America. Vorbește fluent franceza și spaniola, fumează pe ascuns țigări cu filtru una după alta și preferă șampania cocteilurilor. Ca și soțul ei, Jackie are un zâmbet strălucitor, dar, spre deosebire de el, care e extravertit, ea este introvertită. Nu are prea mare încredere în străini.

În pofida imaginii ei radioase, Jackie Kennedy știe deja ce înseamnă suferința, căci primise lovituri dureroase în căsnicia ei de șapte ani. Avortase primul copil, iar al doilea, o fetiță, se născuse moartă. Dar se

şi bucurase de naşterea a doi copii sănătoşi, Caroline şi John jr, şi de ascensiunea fulminantă a ambiţiosului ei soţ, de la statura de politician oarecare în Massachusetts la cea de preşedinte al Statelor Unite.

Trecuse peste părţile triste ale vieţii. Viitorul se anunţă strălucitor şi plin de oportunităţi. Mandatul prezidenţial al lui Kennedy pare destinat să fie, după cum se spune într-o nouă piesă de succes cu care tocmai se deschisese Teatrul Majestic de pe Broadway, asemănător miticului Camelot, tărâm „mai încântător ca orice alt loc, pentru a adăsta ferice".

■ ■ ■

– Păstraţi, ocrotiţi şi apăraţi Constituţia Statelor Unite.

– Păstrez, ocrotesc şi apăr Constituţia Statelor Unite...

Predecesorul lui Kennedy, Dwight Eisenhower, stă alături de Jackie. În spatele lui Kennedy sunt Lyndon Johnson, Richard Nixon şi Harry Truman.

Normal, simpla prezenţă a unuia dintre aceşti demnitari la un eveniment sporea măsurile de securitate. Prezenţa tuturor la învestitură, stând atât de aproape unul de altul, este un coşmar pentru pază.

Serviciile Secrete se află în alertă maximă. Treaba lor e să-l apere pe preşedinte. Agentul de carieră şi şeful acestui serviciu, comandantul U.E. Baughman, în vârstă de 55 de ani, deţinea această funcţie de pe vremea preşedintelui Truman. Crede că statura atletică a lui Kennedy şi dorinţa lui de a face băi de mulţime vor fi o provocare nemaiîntâlnită până atunci în istoria Serviciului Secret. Firavul Baughman, cu tunsoarea lui soldăţească, evacuase tribuna festivă aproape complet de trei ori în acea zi, din cauza grijilor pe care şi le făcuse pentru siguranţa preşedintelui. La un moment dat ieşise fum din pupitru în timpul probelor şi se temuseră să nu se găsească o bombă acolo. Agenţii s-au grăbit să verifice. S-a dovedit că fumul venea de la motorul mecanismului de ridicare şi coborâre a pupitrului. Au rezolvat uşor problema, oprind pur şi simplu mecanismul. Acum, agenţii lui Baughman scrutau mulţimea, agitaţi de vasta audienţă din apropiere. Un fanatic bine antrenat, având la el un pistol, putea să-l omoare pe noul preşedinte şi să ucidă doi foşti preşedinţi şi doi vicepreşedinţi cu doar cinci gloanţe bine ţintite.

Baughman e conștient și de alt fapt zdrobitor – din 1840, o dată la 20 de ani fiecare președinte ales a murit în funcție: Lincoln, Garfield, McKinley, Harding și Roosevelt. Însă niciun președinte nu fusese asasinat de aproape 60 de ani, mulțumită experienței Serviciului Secret. Chiar cu o lună în urmă, agenții dejucaseră un atentat la viața lui Kennedy, pus la cale de un fost lucrător poștal supărat, care voia să-l arunce în aer cu dinamită. Cu toate acestea, pe Baughman îl obsedează o întrebare: va fi oare rupt lanțul morților de președinți sau Kennedy va fi următoarea verigă?

JFK râde de ideea că ar putea să moară în funcție. Doar pentru a arăta că nu crede în superstiții, noul președinte a hotărât să doarmă în Camera Lincoln în primele nopți petrecute la Casa Albă – fantoma lui Lincoln nu părea să-l îngrijoreze.

– Așa să vă ajute Dumnezeu.

– ... Așa să mă ajute Dumnezeu.

Odată jurământul terminat, Kennedy îi strânge mâna președintelui Curții Supreme, apoi pe a lui Johnson și a lui Nixon. În cele din urmă, ajunge față în față cu Eisenhower. Cei doi bărbați zâmbesc cordial, dar își aruncă priviri oțelite. Porecla condescendentă pe care i-a dat-o Eisenhower lui Kennedy este „Little Boy Blue". Îl consideră un tinerel incapabil să guverneze și îl enervează faptul că un tip care fusese doar locotenent în Al Doilea Război Mondial preia președinția de la generalul care ordonase debarcarea în Normandia. În schimb, Kennedy îl vedea pe general ca pe un om prea puțin interesat să îndrepte lucrurile greșite din societatea americană – o prioritate maximă pentru JFK.

Kennedy este cel mai tânăr președinte al Statelor Unite ales vreodată. Eisenhower, cel mai bătrân. Din pricina diferenței mari de vârstă, ei reprezintă două generații de americani foarte diferite – și două viziuni foarte diferite asupra Americii. Peste o clipă, Kennedy va ține un discurs inaugural în care aceste diferențe vor fi mai clare ca oricând.

Al treizeci și cincilea președinte al Statelor Unite își retrage mâna din cea a lui Eisenhower. Se întoarce încet la stânga și se duce pe podium, purtând sigiliul prezidențial. Kennedy se uită pe discursul său, apoi își ridică ochii și privește lung miile de chipuri încremenite din fața lui, știind că oamenii își pierd răbdarea. Ceremonia a început târziu,

rugăciunea spusă de cardinalul Richard Cushing a fost extrem de lungă, poetul de 86 de ani Richard Frost era așa orbit de soare, că nu a fost în stare să citească versurile scrise pentru acea ocazie. Se pare că nimic nu a mers conform planului. Oamenii care înghețau își doreau ceva izbăvitor. Câteva cuvinte care să semnaleze o schimbare în politica inertă a Washingtonului. Cuvinte care aveau să vindece națiunea divizată de politica lui McCarthy, înspăimântată de Războiul Rece, dar luptând totuși împotriva segregației rasiale și a discriminării.

Kennedy e istoric, cu un premiu Pulitzer primit pentru cartea sa *Profiles in Courage*. Cunoaște valoarea unui discurs inaugural magistral. Se gândea de luni întregi la ce avea să spună. Cu o seară înainte, când se aprinsese lumina în mașină, pentru ca publicul să o poată vedea pe Jackie, revăzuse discursul lui Jefferson la învestire – și, prin comparație, îl găsise pe al său fără substanță. În această dimineață se trezise după doar patru ore de somn, iar apoi își revăzuse discursul de nenumărate ori.

Cuvintele sunau ca un psalm.

– Fie ca vorbele mele să zboare din acest timp și loc, la prieten și dușman deopotrivă, fie ca făclia să treacă la o nouă generație de americani – născuți în acest secol, călîți de război, disciplinați de o pace dură și amară, mândri de o străveche moștenire...

Aceasta nu este o cuvântare inaugurală obișnuită. E mai mult o promisiune. Zilele cele mai fericite ale Americii urmează să vină, spune Kennedy, dar numai dacă toți contribuie la aceasta.

– Nu vă întrebați ce face țara pentru voi, adaugă el, ridicând tonul poruncitor pentru a concluziona, ci ce puteți să faceți voi pentru țară.

Discursul va fi aclamat și va deveni de îndată un model. În mai puțin de 1400 de cuvinte, John Fitzgerald Kennedy își expune viziunea pentru națiune. Acum își pune deoparte discursul, știind că a sosit timpul să împlinească marea promisiune pe care a făcut-o poporului american. Trebuie să rezolve chestiunea legată de Cuba și de liderul ei prosovietic Fidel Castro. Trebuie să abordeze și problema din îndepărtatul Vietnam, unde un mic grup de consilieri militari americani luptă să aducă stabilitate într-o regiune zguduită mult timp de războaie. Iar acasă, puterea dobândită de Mafia și fragmentarea mișcării pentru drepturi civile sunt două situații critice care cer atenție imediată. Și, într-un plan mult mai personal, trebuie să intervină în neînțelegerea

dintre procurorul general Bobby Kennedy și vicepreședintele Lyndon Johnson, care se disprețuiesc unul pe celălalt.

JFK privește cu atenție mulțimea de adoratori, știind că are multe de făcut.

Dar nu au venit toți cei care fuseseră invitați la învestire. Artiștilor celebri care fuseseră la petrecerile de noaptea trecută li se promiseseră locuri în primele rânduri la evenimentul crucial pentru istoria Americii, dar, din cauza frigului și a o sută de petreceri premergătoare învestirii, care duraseră până la primele ore ale dimineții, cântărețul Frank Sinatra, actorul Peter Lawford și compozitorul Leonard Bernstein – precum și mulți alții – preferaseră să doarmă până târziu și apoi să se uite la televizor. „O să-l văd pe președinte la a doua învestitură", spuneau toți.

Dar nu avea să mai fie o a doua învestitură. Căci John Fitzgerald Kennedy începuse lupta cu forțele răului.

■ ■ ■

La aproximativ 7 000 de kilometri distanță, în orașul sovietic Minsk, un american care nu votase cu John F. Kennedy era sătul până-n gât. Lee Harvey Oswald, fost trăgător de elită în Corpul de Pușcași Marini al SUA, se săturase de viața în comunism.

Oswald era dezertor. În 1959, la vârsta de 19 ani, fugarul cu o constituție firavă, simpatic și enigmatic a decis să părăsească SUA, convins că ideile sale socialiste vor fi apreciate în Uniunea Sovietică. Dar lucrurile nu au mers conform planului. Oswald sperase să se înscrie la Universitatea din Moscova, deși nu absolvise liceul. În loc de asta, guvernul sovietic îl trimisese la peste 600 de kilometri spre vest, la Minsk, unde muncea din greu într-o fabrică de produse electronice.

Lui Oswald îi plăcea să se mute dintr-un loc în altul, dar autoritățile sovietice i-au restricționat drastic dreptul la călătorie. Până acum dusese o viață dezordonată și nomadă. Tatăl lui murise înainte să se nască el. Mama lui s-a recăsătorit și a divorțat după scurt timp. Marguerite Oswald avea puțini bani și s-a mutat frecvent cu micul Oswald, trecând prin Texas, New Orleans și New York. Când a renunțat la liceu și s-a înrolat în Corpul de Pușcași Marini, Oswald locuise la 22 de adrese și mersese

Lee Harvey Oswald pe când făcea cerere pentru cetățenia sovietică, în 1959.
(Bettmann/Corbis/AP Images)

la douăsprezece instituții școlare diferite – inclusiv o școală de reeducare. Acolo, comisia care a făcut evaluarea psihiatrică solicitată de tribunal l-a găsit retras și inadaptat social. A fost diagnosticat drept un copil „cu o imaginație bogată, având ca teme predilecte puterea și omnipotența, prin care încearcă să-și compenseze defectele și frustrările".

În 1961, Uniunea Sovietică nu era un loc potrivit pentru un om dornic de independență și putere. Pentru prima oară în viața lui, Harvey Oswald se vede fără ieșire. Se trezește devreme în fiecare dimineață, face un drum obositor până la fabrică, unde muncește ore în șir la un strung, înconjurat de colegi de serviciu a căror limbă abia o înțelege. Dezertarea lui din 1959 fusese o știre de primă pagină, pentru că era extrem de neobișnuit ca un pușcaș marin – chiar și unul prosovietic ca el, poreclit de camarazi „Oswaldovici" – să încalce jurământul *Semper*

Fidelis[1] și să treacă la inamic. Dar acum este un anonim, ceea ce consideră cu totul inacceptabil. Dezertarea nu i se mai pare o idee atât de bună. Oswald mărturisește în jurnalul său că este total dezamăgit.

Lee Harvey Oswald nu are nimic împotriva lui John Fitzgerald Kennedy. Nu știe prea mult despre noul președinte și politicile lui. Și, cu toate că a fost un trăgător de elită în armată, aproape nimic din trecutul său nu sugerează că ar reprezenta o amenințare pentru altcineva în afară de el însuși.

În timp ce America sărbătorește instalarea noului președinte, dezertorul scrie Ambasadei SUA la Moscova. Scrisoarea lui e scurtă și la obiect. Lee Harvey Oswald vrea să se întoarcă acasă.

[1] Mereu credincios

PARTEA I

Păcălind moartea

Capitolul 1

2 AUGUST 1943
STRÂMTOAREA BLACKETT, INSULELE SOLOMON
2.00 A.M.

Februarie 1961. Noul președinte are o nucă de cocos pe birou. E norocos că a rămas în viață, păcălind moartea deja de trei ori în scurta sa existență, iar prespapierul neobișnuit este o amintire a primei dăți când a fost față-n față cu propria moarte. Stafful său se asigură că nuca de cocos este așezată la vedere când îl mută pe noul președinte în Biroul Oval. Ei știu că șeful lor vrea să aibă înaintea ochilor această nucă de cocos specială, care îi amintește de incidentul deja faimos care îi pusese la încercare curajul.

■ ■ ■

Cu optsprezece ani în urmă, în 1943, într-o noapte înmiresmată din Pacific, trei torpiloare de patrulare treceau prin strâmtoarea Blackett din Pacificul de Sud, urmărind vase de război japoneze în apropierea unei zone aprig contestate, cunoscută sub numele de Canalul. De douăzeci de metri lungime, cu carene din mahon de cinci centimetri grosime și puternice motoare Packard, aceste torpiloare de patrulare (PT) sunt

vase rapide, capabile să se apropie cu iuțeală de vasele de război japoneze și să le scufunde cu o baterie de torpile Mark VII.

Căpitanul torpilorului cu numărul 109, un tânăr sublocotenent, stă aplecat în cabina lui, pe jumătate atent, pe jumătate adormit. A oprit două dintre motoare pentru a ascunde PT-109 de avioanele de recunoaștere ale japonezilor. Al treilea motor funcționează la turație mică, arborele său de elice nelăsând aproape deloc siaj în apa transparentă. Tânărul are privirea ațintită la ocean în noaptea aceasta fără lună, sperând să localizeze celelalte două torpiloare din apropiere. Dar sunt de nezărit în întuneric – exact ca 109.

Căpitanul nu vede și nici nu aude distrugătorul *Amagiri* decât atunci când e prea târziu. Vasul face parte din Tokio Express, un îndrăzneț experiment japonez destinat transportului de trupe și arme cu nave de război ultrarapide spre și din insulele Solomon, un loc de mare importanță tactică. Express se bazează pe viteză și pe adăpostul nopții pentru a-și îndeplini misiunile. Din *Amagiri* tocmai au debarcat nouă sute de soldați la Vila, pe apropiata insulă Kolombangara și se întoarce în viteză la bastionul japonez Rabaul, în Noua Guinee, înainte ca zorii să le permită bombardierelor americane să-l găsească și să-l distrugă. Vasul e mai lung decât un teren de fotbal, dar are doar zece metri lățime, forma permițându-i lui *Amagiri* să taie apa cu viteza uimitoare de 44 de mile marine pe oră.

La prova lui PT-109, secundul George „Barney" Ross din Highland Park, Illinois, scrutează și el întunericul. Fostul său vas fusese scufundat din greșeală de un bombardier american, iar el se oferise voluntar ca observator în această misiune. Acum George e consternat, căci vede prin binoclu vasul *Amagiri* la doar 250 de metri distanță, îndreptându-se în plină viteză spre 109. Îl arată prin întuneric. Căpitanul vede vasul și rotește cârma la maximum, încercând să întoarcă nava spre distrugătorul dezlănțuit pentru a lansa torpilele de aproape – dacă nu reușește, americanii vor fi distruși.

Dar PT-109 nu poate vira destul de repede.

Lui *Amagiri* îi ia doar o secundă de groază să spintece carena de mahon. Tăietura în diagonală începe din partea dreaptă, ratând cu puțin cabina de comandă. Căpitanul e aproape distrus, în acel moment gândindu-se numai la el: „Asta simți când ești omorât".

Locotenentul John Fitzgerald Kennedy la bordul PT-109
(Fotograf anonim, Arhiva John F. Kennedy, Hârtii prezidențiale, Dosarele Biroului prezidențial, Biblioteca și muzeul prezidențial, Boston)

Doi membri ai echipajului compus din treisprezece marinari sunt omorâți pe loc. Alți doi sunt răniți când PT-109 explodează și este cuprins de flăcări. Oamenii de pe cele două vase americane din apropiere, PT-162 și PT-169, știu ce înseamnă o explozie, așa că nu mai zăbovesc în zonă pentru a căuta supraviețuitori. Ambalează motoarele și fug în noapte, de teamă că mai sunt în zonă și alte vase

de război japoneze. Nici *Amagiri* nu se oprește, pornind în viteză spre Rabaul, chiar dacă echipajul se uită stupefiat la micul vas american care arde în urma lor.

Oamenii de pe PT-109 trebuie să-și poarte singuri de grijă.

Căpitanul, omul răspunzător de faptul că lăsase un vas enorm să se apropie pe furiș de torpilorul său, este locotenentul John Fitzgerald Kennedy. Are 26 de ani, e slab ca un țâr și foarte bronzat. Este un playboy, absolvent de Harvard, al cărui tată l-a obligat să părăsească serviciile secrete ale forțelor navale și să caute un post de combatant, când s-a descoperit că amanta daneză a fiului său era suspectată a fi spioană a naziștilor. Fiind al doilea născut într-o familie în care se așteptau lucruri grandioase de la fiul cel mare, Kennedy a dus o viață frivolă și luxoasă. A fost un copil bolnăvicios și apoi un tânăr amator de lectură și fete și, cu excepția comandei unui vas neînsemnat ca PT-109, nu a manifestat niciun interes pentru o poziție de frunte în politică – o ambiție aproape obligatorie pentru fratele lui mai mare, Joe.

Dar nimic din acestea nu mai contează în momentul de față. Kennedy trebuie să găsească o soluție pentru a-și salva oamenii. Mai târziu, când a fost rugat să descrie acea noapte de cumpănă din viața lui, avea să ridice din umeri cu nepăsare:

– A fost ceva involuntar. Mi-au scufundat vasul.

Vorbele lui ascund faptul că ar fi putut fi adus în fața curții marțiale pentru că permisese ca vasul său să fie scufundat și doi dintre oamenii lui, omorâți. Dar scufundarea lui PT-109 avea să fie opera lui John F. Kennedy – nu din cauza a ce se întâmplase, ci din cauza a ce avea să se întâmple pe urmă.

Pupa lui PT-109 e deja în drum spre fundul strâmtorii Blackett, la vreo 366 de metri adâncime. Partea din față a carenei rămâne la suprafață datorită compartimentelor etanșe în care nu intră apa. Kennedy îi strânge pe supraviețuitorii din echipaj în această parte a vasului, unde așteaptă ajutor. Siajul lui *Amagiri* îndepărtează flăcările de epava lui 109, potolind temerile lui Kennedy că focul alimentat de benzină va aprinde orice muniție rămasă sau rezervoarele de combustibil. Dar pe măsură ce trec orele – una, apoi două și trei – devine clar că ajutorul nu va veni, iar Kennedy știe că trebuie să încropească

alt plan. Strâmtoarea Blackett este mărginită pe toate părțile de mici insule pe care sunt staționați mii de soldați japonezi. E sigur că a văzut cineva explozia de pe una din ele.

– Ce vreți să faceți dacă apar japonezii? își întreabă Kennedy echipajul.

Deși răspunde de viața oamenilor săi, nu știe ce să facă. Carena începe să se scufunde, și singurele arme de care dispun el și oamenii lui sunt o mitralieră și șapte pușți. Ar fi absurd să se lupte cu doar atât.

Oamenii văd clar o tabără militară japoneză la cam un kilometru distanță, pe Insula Gizo, și știu că există alte două baze mai mari pe insulele Kolombangara și Vella Lavella, fiecare la numai opt kilometri de ei.

– Orice spuneți dumneavoastră, domnule Kennedy. Dumneavoastră sunteți șeful, răspunde un membru al echipajului.

Dar lui Kennedy nu-i place să fie șef. În lunile în care a fost căpitanul lui 109, treaba lui constase mai mult în a conduce vasul. Oamenii lui se plâng că e mai dornic să alerge după fete decât să comande o navă. Kennedy se simte mult mai în largul său într-o funcție mai puțin importantă. În perioada sa de formare, fusese obișnuit să execute ordinele tatălui său autoritar și să-și admire fratele mai mare. Joseph P. Kennedy, tatăl său, fost ambasador în Marea Britanie, este unul dintre cei mai bogați și puternici oameni din America. Fratele lui, Joe, la 28 de ani, este un aviator entuziast în marina americană, dornic să intre în acțiune și să zboare în misiuni îndreptate împotriva submarinelor naziștilor din Europa.

Familia Kennedy nu face decât ce spune patriarhul. Într-o zi, John Kennedy va asemăna această relație cu aceea dintre păpușar și marionetele lui.

Joseph P. Kennedy decide cum își vor petrece viața copiii lui, le supraveghează orice acțiune, încearcă să se culce cu iubitele fiilor săi și cu prietenele fiicelor sale, ba chiar își supune una din fete unei lobotomii. A hotărât deja că Joe va fi politicianul familiei. Într-adevăr, tatăl său a avut grijă ca Joe să fie delegat la Convenția Națională a Partidului Democrat din 1940. Între timp, John și-a petrecut cei câțiva ani de dinainte să izbucnească războiul scriind și călătorind. Mulți din familie încă cred că își va alege scrisul drept profesie.

Familia Kennedy la Hyannis Port, în 1931.
(Fotografie de Richard Sears, Biblioteca și muzeul prezidențial, Boston)

Acum, în această noapte tragică din Pacific, Joseph P. Kennedy nu are cum să-i spună fiului său ce să facă.

– Nu scrie nimic în manual despre o astfel de situație, spune JFK echipajului, încercând să câștige timp. Se pare că nu mai suntem o organizație militară. Trebuie să ne gândim la ce putem face.

Oamenii erau instruiți să execute ordine, nu să elaboreze strategii. Discută în contradictoriu, dar Kennedy tot nu vrea să joace rolul de comandant. Oamenii așteptau să vină o navă sau un avion să-i caute. Însă timpul trece, dimineața devine amiază, iar PT-109 se scufundă din ce în ce mai mult, iar să rămână pe epavă ar însemna fie să-i captureze trupele japoneze, fie să ajungă pradă rechinilor.

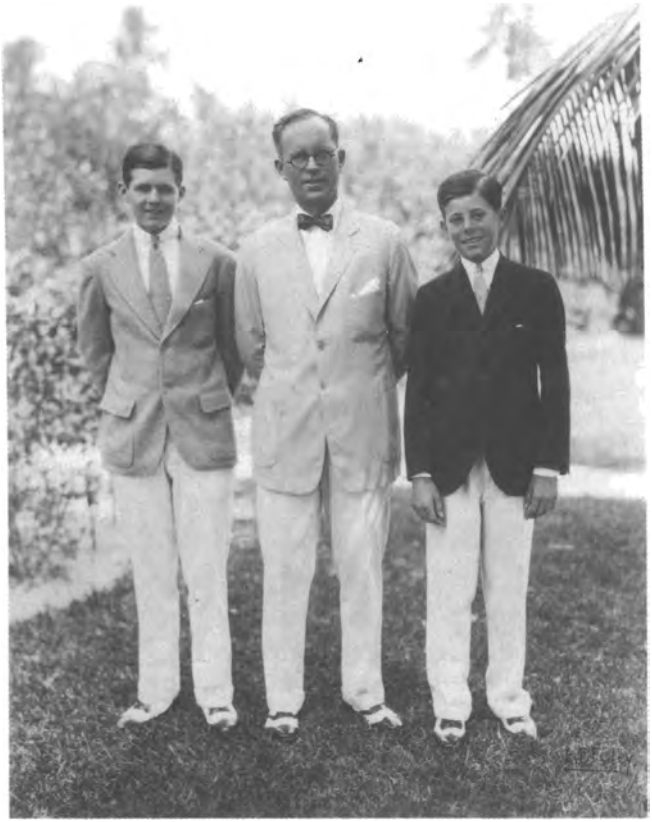

Joseph Kennedy cu fiii săi Joseph Kennedy jr și John F. Kennedy la Palm Beach în 1931. Joseph Kennedy se aștepta ca fiul său mai mare să fie cel care-i va urma pașii în politică.
(Fotografie de E.F. Foley, Biblioteca și muzeul prezidențial, Boston)

În cele din urmă, John F. Kennedy preia conducerea.

– Vom înota, le dă ordin oamenilor săi, arătând înspre câteva insule verzi aflate la vreo cinci kilometri către sud-est.

Le explică faptul că, deși aceste petice de uscat pot fi mai departe decât insula Gizo, care pare atât de aproape s-o atingi cu mâna, e mai puțin probabil să se găsească pe ele soldați japonezi.

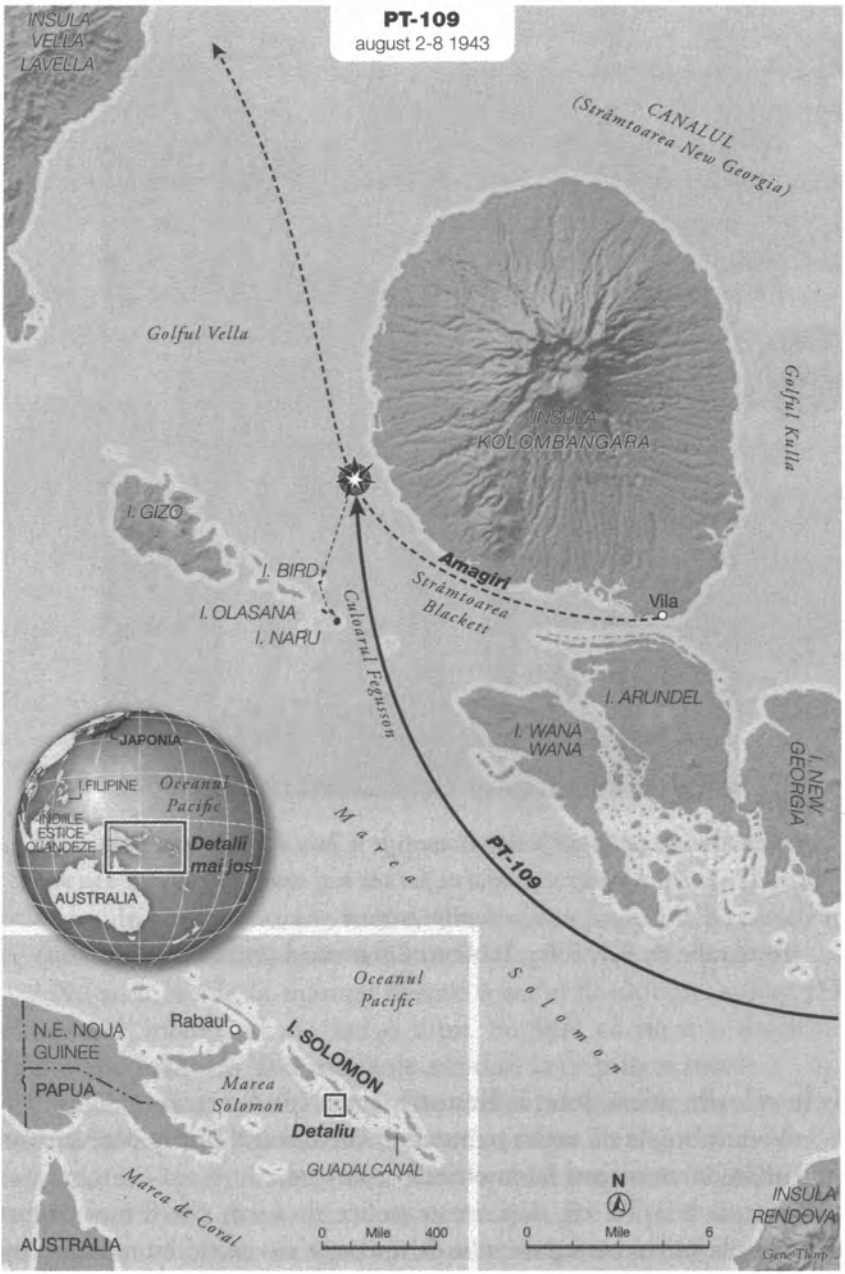
PT-109
august 2-8 1943
INSULA VELLA LAVELLA
CANALUL (Strâmtoarea New Georgia)
Golful Vella
INSULA KOLOMBANGARA
Golful Kulla
I. GIZO
I. BIRD
I. OLASANA
I. NARU
Amagiri
Strâmtoarea Blackett
Vila
Culoarul Fegusson
I. ARUNDEL
I. WANA WANA
I. NEW GEORGIA
JAPONIA
FILIPINE
Oceanul Pacific
INDIILE ESTICE OLANDEZE
Detalii mai jos
AUSTRALIA
Marea
PT-109
Oceanul Pacific
Solomon
N.E. NOUA GUINEE
Rabaul
I. SOLOMON
PAPUA
Marea Solomon
Detaliu
GUADALCANAL
Marea de Coral
AUSTRALIA
0 Mile 400
N
0 Mile 6
INSULA RENDOVA
Gene Thorp

Oamenii se agață de o bucată de lemn, folosind-o ca pe o plută și pornesc înot spre insulițele îndepărtate. Kennedy, membru al echipei de înot de la Harvard, trage după el un marinar cu arsuri grave, apucând în dinți o frânghie legată de vesta de salvare a omului. În cele cinci ore chinuitoare cât le ia să ajungă la una dintre insule, Kennedy înghite guri întregi de apă sărată, dar, fiind un înotător puternic, ajunge pe plajă înaintea celorlalți din echipaj. Îl lasă pe marinarul ars în apa puțin adâncă clătinându-se și se duce pe țărm să exploreze noul lor adăpost. Insula nu e mare lucru: nisip, câțiva palmieri și reciful ce o înconjoară. De la un capăt la altul are doar câteva sute de metri. Dar e pământ. După mai bine de cincisprezece ore pe ocean, nu există loc mai bun pe lume.

Vine și restul echipajului. Oamenii se ascund în apa puțin adâncă în timp ce trece o barjă japoneză la câteva sute de metri de ei. Kennedy s-a prăbușit la umbra unor tufișuri din apropiere, extenuat de înot și fiindu-i greață de la apa sărată pe care o înghițise. Totuși, în ciuda faptului că e slăbit, ceva s-a schimbat la el. Omul care înainte evita să fie comandant și-a dat seama că numai el își putea salva echipajul.

JFK se ridică în picioare și trece la fapte.

■ ■ ■

Kennedy se uită spre plajă. Nisipul e albicios și intră în apă creând o pantă lină. Oamenii s-au adăpostit sub copaci ale căror ramuri sunt aplecate până aproape de pământ. Cu un sentiment de ușurare, JFK vede că lângă el se află un pachet mare, învelit într-o vestă de salvare din capoc, ceva salvat de oamenii de pe PT-109. Kennedy are nevoie de acest pachet pentru ce are de gând să facă în continuare.

Înăuntru găsește un felinar de pe navă. Clătinându-se, Kennedy o pornește spre oamenii lui, cărora le expune planul în linii mari: el va înota până la o altă insulă învecinată, care e mai aproape de canalul denumit Ferguson, o rută preferată a torpiloarelor de patrulare, și va folosi felinarul să semnalizeze oricărui vas PT care se întâmplă să treacă noaptea pe acolo. Dacă reușește să atragă atenția, Kennedy va face semn echipajului cu felinarul.

Kennedy se pregătește să înoate din nou. Încă îi este greață și acum are amețeli din cauza deshidratării și a lipsei de hrană. Își scoate cămașa și pantalonii să fie mai ușor și își leagă la gât cu sfoară un pistol de calibrul 38. Își scosese și pantofii și îi agățase de gât înainte de drumul lung parcurs înot de la PT-109, dar acum și-i pune la loc pentru a nu se tăia în coralii ascuțiți din recif. În cele din urmă, Kennedy își înfășoară vesta de salvare din capoc în jurul corpului gol, știind că de felinarul dinăuntru depinde salvarea lor.

Kennedy intră iar în mare. Se gândește la baracudele uriașe care trăiesc în aceste ape, despre care se zvonește că se reped din întuneric și retează organele genitale ale înotătorilor care trec pe acolo. Fără pantaloni, el va fi cu siguranță o țintă ademenitoare.

Kennedy înoată singur în noapte până simte corali sub pantofi. Își croiește drum pe suprafață tăioasă, pregătindu-se pentru momentul inevitabil când se termină reciful și începe plaja. Dar reciful pare să nu se mai sfârșească. Ba și mai rău, coralii îi sfâșie mâinile și picioarele de nenumărate ori. De câte ori face un pas greșit și îi alunecă piciorul în gol, lui Kennedy îi vin imediat în minte baracudele.

Kennedy nu găsește plaja cu nisip. Așa că, legându-și pantofii de vesta de salvare, întreprinde o altă acțiune curajoasă și puțin nebunească: înoată spre larg, cu felinarul ținut în sus, sperând să semnalizeze unui PT aflat în trecere pe acolo.

Dar în această noapte, spre deosebire de celelalte nopți, Marina SUA nu trimite torpiloare de patrulare prin canalul Ferguson. Kennedy merge prin apă în bezna de nepătruns, așteptând degeaba sunetul înăbușit al motoarelor.

În cele din urmă, renunță. Dar, când încearcă să revină înot la oamenii săi, curenții i se împotrivesc. Îl duc departe, în strâmtoarea Blackett, iar el agită disperat felinarul ca să le facă semn oamenilor când trece pe lângă ei. Ei nu se pot pune de acord dacă lumina pe care o văd este o iluzie provocată de foame și deshidratare, în timp ce căpitanul lor e purtat de valuri tot mai departe în întunericul de nepătruns.

John Kennedy își dă jos pantofii grei și îi lasă să cadă pe fundul mării, gândindu-se că, fiind mai ușor, va putea să înoate mai repede. Plutește în derivă tot mai departe, în largul Pacificului. Oricât de energic înoată, curenții îl împing în cealaltă direcție. În cele din urmă, renunță

să mai lupte. Singur în beznă, cu corpul deja rece și mintea plină de gânduri contradictorii, Kennedy plutește fără vlagă. Este un om enigmatic. Deși are reputație de aventurier, a fost crescut în spiritul Bisericii Romano-Catolice. Credința i-a fost zdruncinată în ultimele luni, dar acum îi este un sprijin. Chiar dacă situația lui pare disperată, Kennedy nu și-a pierdut speranța.

Și nu dă drumul felinarului.

■ ■ ■

Kennedy plutește toată noaptea, pe cât de singur și neputincios poate un om să fie. Pielea de pe degete i se încrețește și corpul i se răcește mai mult.

Dar nu i-a sunat ceasul. Nu încă. Când răsare soarele, Kennedy e consternat să-și dea seama că aceiași curenți care îl împinseseră în larg l-au adus acum în locul de unde plecase. Înoată înapoi la oamenii săi, fără să înfrunte nicio problemă. După ore întregi în care fusese ca un far, felinarul se stinge pentru totdeauna.

Trec zile în șir. Kennedy și echipajul său supraviețuiesc hrănindu-se cu melci, pe care îi înghit cu greutate, și lingând roua de pe frunze. Își numesc adăpostul Insula Păsărilor, datorită abundenței de guano care acoperă frunzele copacilor. Câteodată văd pe cer lupte aeriene, dar nu zăresc niciodată un avion de salvare. De fapt, în timp ce ei se luptă să rămână în viață, colegii lor de pe torpiloare organizează o slujbă funerară în onoarea lor.

După patru zile, Kennedy îl convinge pe George Ross din Highland Park să pornească înot cu el. De această dată, se îndreaptă spre o insulă numită Naru, unde e posibil să găsească soldați japonezi. În acest moment al calvarului lor, oamenii, chinuiți atâta timp de foame și de sete, ar prefera prizonieratul unei morți sigure.

Cei doi înoată un ceas. Ajunși la Naru, găsesc o barjă abandonată a inamicului și zăresc doi japonezi într-o canoe îndepărtându-se grăbiți de insulă. Kennedy și Ross caută pe șlep provizii și găsesc apă și pesmeți marinărești. Mai descoperă și o canoe mică. După ce stau toată ziua ascunși, Kennedy îl lasă pe Ross pe Naru și pleacă în canoea de

o persoană spre canalul Ferguson. Nemaiavând felinar sau altceva cu care să semnalizeze unui PT, JFK se simte disperat, venindu-i în minte gânduri nebunești. Dar, în ciuda sorților potrivnici, reușește din nou să se descurce pe întuneric și vâslește înapoi la oamenii lui.

În cele din urmă, primește și o veste bună. Oamenii pe care îi crezuse soldați japonezi erau de fapt băștinașii de pe insulă. Îi văzuseră pe Kennedy și Ross și vâsliseră până la echipajul lui PT-109 să-i avertizeze pe marinari că forțele japoneze se aflau în zonă.

Kennedy se întâlnește cu localnicii a doua zi dimineață, când canoea sa se scufundă pe drumul de întoarcere la Naru. Acești oameni ai mării, cu multă experiență, apar pe neașteptate, îl scot din apele Pacificului și îl duc cu piroga lor la George Ross. Înainte să plece băștinașii, Kennedy scrijelește câteva rânduri pe o nucă de cocos căzută din copac: „INS NAURO... COMANDANT... BĂȘTINAȘI ȘTIU POZ'IȚ... POATE PILOTA... 11 ÎN VIAȚĂ... NEVOIE DE BARCĂ MICĂ... KENNEDY".

Luând acest bilet criptic, băștinașii se îndepărtează vâslind.

■ ■ ■

Se lasă noaptea. Toarnă cu găleata. Kennedy și Ross dorm la adăpostul unui tufiș. Brațele și picioarele le sunt umflate de la înțepăturile insectelor și de la tăieturile coralilor din recif. Locuitorii de pe insulă le-au arătat unde era ascunsă o altă canoe pe Naru, iar Kennedy dă ordin să se întoarcă în larg și să mai caute o dată un PT.

Doar că Pacificul este agitat acum. Ploaia devine torențială. Sunt valuri de doi metri. Kennedy ordonă întoarcerea, iar piroga se răstoarnă. Cei doi se agață de barca răsturnată, dând cu putere din picioare, s-o îndrepte spre țărm. Valuri uriașe mătură acum reciful. Kennedy este smuls de lângă canoe. Forța apei îl învârte și îl ține dedesubt. Din nou crede că e aproape de moarte. Însă, când totul pare pierdut, iese la suprafață și respiră. Se luptă să ajungă la recif. Ross e lângă el, în viață. În ploaia torențială, își fac drum spre plajă, peste coralii ascuțiți care le taie din nou picioarele. De această dată, nu mai au timp să se gândească la baracude, ci doar la supraviețuire. Prea epuizați să le mai pese că-i văd japonezii, se prăbușesc pe nisip și adorm.

John Kennedy nu mai are soluții. A făcut tot ce i-a stat în puteri să-și salveze oamenii. Nu mai are ce să facă.

Kennedy se trezește și vede, ca într-un miraj, patru băștinași aplecați deasupra lui. Soarele răsare. Brațele și picioarele lui Ross arată îngrozitor de la rănile făcute de corali, un braț îi e umflat cât o minge de fotbal. Chiar și corpul lui Kennedy a început să sufere din cauza infecției.

– Am o scrisoare pentru dumneavoastră, domnule, îi spune unul dintre localnici într-o engleză perfectă.

Neîncrezător, Kennedy se ridică în capul oaselor și citește biletul. Băștinașii duseseră nuca de cocos la un detașament de infanterie din Noua Zeelandă, ascuns prin apropiere. Biletul este de la comandant. Kennedy, este scris în el, ar trebui să-i lase pe localnici să-l ducă pe mare până într-un loc sigur.

Așa se face că John F. Kennedy e pus pe fundul unei pirogi, acoperit cu ramuri de palmier să nu-l vadă avioanele japoneze și dus cu barca până într-un loc secret de pe insula New Georgia. Când canoea ajunge aproape de țărm, din junglă iese un tânăr neozeelandez. Kennedy se ridică din ascunzătoarea sa și coboară din pirogă.

– Ce mai faceți? îl întreabă neozeelandezul, destul de oficial. Sunt locotenentul Wincote.

Își pronunță rangul așa cum fac englezii.

– Salut! Eu sunt Kennedy. Cei doi își strâng mâinile. Wincote face semn din cap spre junglă. Vino în cortul meu să bem o ceașcă de ceai.

Kennedy și oamenii lui sunt salvați curând de Marina SUA. Și așa se termină saga torpilorului și ia naștere legenda lui PT-109.

■ ■ ■

Mai are loc un accident care influențează drumul lui John Kennedy spre Biroul Oval. Fratele lui mai mare, Joe, nu are așa mult noroc să păcălească moartea. Bombardierul experimental *Liberator* cu care zboară deasupra Angliei explodează în aer pe 12 august 1944. Nu se găsește corpul pentru a fi înmormântat și nu există nicio amintire pe biroul lui JFK. Dar această explozie a marcat momentul în care John a devenit politician și a pornit pe drumul care îl va duce la cea mai înaltă demnitate în stat, cea pe care o ocupă acum.

■ ■ ■

La mai puțin de șase luni de la terminarea războiului, John Fitzgerald Kennedy este unul dintre cei zece candidați desemnați pentru Congres în alegerile preliminare din Partidul Democrat la a 11-a Convenție de la Boston. Politicienii cu experiență și liderii politici din orașul partizan nu-i dau nicio șansă de a câștiga. Dar JFK studiază fiecare circumscripție electorală din district, delectându-se cu rolul de candidat minor. Îl recrutează pe Dave Powers, un veteran din Al Doilea Război Mondial cu multe relații, să-l ajute în campanie. Powers, el însuși o stea în ascensiune pe firmamentul politicii, ezită la început să-l ajute pe tânărul slab ca un țâr care i se prezintă astfel:

– Mă cheamă Jack Kennedy. Candidez pentru Congres.

Însă Powers îl urmărește cu respect pe Kennedy când stă în fața Sălii Legiunii, într-o sâmbătă dimineață rece din ianuarie 1946 și rostește un uimitor discurs de campanie. Ocazia este o întrunire a asociației mamelor care și-au pierdut fiii în Al Doilea Război Mondial. Kennedy nu vorbește decât zece minute, spunând doamnelor strânse acolo de ce vrea să candideze pentru Congres. Publicul nu poate vedea că îi tremură mâinile de emoție. Dar îl aude rostind cuvinte bine alese când le amintește femeilor de propria experiență în război și le explică de ce sacrificiul copiilor lor a fost atât de important, vorbind cu sinceritate și onestitate de bravura lor.

Kennedy face o pauză, apoi îl evocă domol pe fratele lui Joe, căzut la datorie:

– Cred că știu ce simțiți voi ca mame. Vedeți, și mama mea e una dintre voi.

Femeile se îmbulzesc în față la sfârșitul discursului. Cu lacrimi în ochi, întind mâinile să-l atingă pe acest tânăr care îi amintește fiecăreia de fiul pe care l-a pierdut, asigurându-l de sprijinul lor. În acea clipă, Dave Powers e convins. Avea să lucreze pentru „Jack" Kennedy chiar atunci și acolo, formând nucleul a ceea ce va deveni cunoscut sub numele de „Mafia irlandeză" a lui Kennedy. Dave Powers este acela care înțelege că PT-109[1] e un aspect important al campaniei și trimite

[1] În 1963 va fi turnat un film cu acest titlu, zugrăvind acțiunile lui John F. Kennedy ca ofițer de marină, comandant al torpilorului PT-109 în războiul din Pacific.

votanților câte un exemplar al poveștii despre acea noapte din august 1943, care demonstrează bravura și altruismul unui tânăr bogat pentru care oamenii poate nu ar fi votat.

Datorită stăruinței lui Dave Powers de a scoate totul din PT-109, John F. Kennedy este ales congresman.

■ ■ ■

În primele luni de președinție, nuca de cocos pe care scrijelise un strigăt de ajutor îi amintește incidentul de la care pornise pe drumul spre Casa Albă.

Nuca de cocos îi amintește, de asemenea, zilnic faptul că JFK își datorează parțial președinția intuiției politice a lui Dave Powers. Bostonianul cel înalt, cu șapte ani mai mare ca JFK, a fost pe statul de plată al lui Kennedy din acea noapte de ianuarie 1946. Ca asistent special al președintelui, nu este membru al cabinetului și nici măcar consilier – doar un prieten foarte apropiat care pare să-i anticipeze mereu dorințele și de a cărui companie JFK, întotdeauna loial, se bucură foarte mult. Powers a fost descris drept „bufonul de curte" al președintelui, lucru foarte adevărat: atribuțiile sale oficiale la Casa Albă sunt predominant sociale. Dave Powers e gata să facă orice pentru John Kennedy.

Dar nici măcar Dave Powers, cu remarcabila sa intuiție, nu are de unde să știe ce înseamnă „orice" – nici nu poate să prevadă că, așa cum a fost martor al primului discurs politic al lui JFK, va fi martor și al ultimului.

Capitolul 2

Casa Albă
Februarie 1961
ora 13.00

Președintele e gol pușcă și își respectă programul. În fiecare după-amiază, la ora 13 fix, intră în bazinul acoperit dintre Casa Albă și Aripa Vestică, întotdeauna cu apă încălzită la 32 de grade Celsius în scop terapeutic. John Kennedy face asta pentru a-și calma durerile de spate, o problemă pe care o are de când era student la Harvard. Calvarul prin care trecuse pe *Amagiri* îi agravase afecțiunea de la coloană, așa că a trebuit să facă o intervenție chirurgicală, dar fără rezultat. Durerea este continuă și chinuitoare, astfel încât Kennedy are deseori nevoie de cârje ca să umble, dar nu le folosește niciodată în public. Poartă un corset, doarme pe o saltea extrem de tare și i se fac regulat injecții cu procaină pentru a-i calma durerile. Consilierii lui știu că, atunci când își încordează maxilarul, înseamnă că spatele îi joacă din nou feste. Jumătatea de oră de înot bras și apa caldă din bazin fac parte din tratamentul lui Kennedy. Înoată fără costum de baie pentru a-și demonstra virilitatea. Bărbații adevărați înoată bras *au naturel*, asta e.

Stafful de la Casa Albă nu și l-a închipuit niciodată pe fostul președinte Dwight Eisenhower înotând gol pe undeva, la nicio oră. Bătrânul

general și soția lui, Mamie, erau la fel de convenționali ca atunci când veniseră acolo. Foarte puține lucruri neașteptate s-au întâmplat la Casa Albă în cei opt ani în care soții Eisenhower locuiseră acolo.

Dar acum s-a schimbat totul. Soții Kennedy sunt mult mai puțin oficiali decât familia Eisenhower. Fumatul e permis în camerele oficiale. Formalitățile de anunțare a oaspeților au fost desființate, dând funcțiilor oficiale un aspect mai relaxat. Prima-doamnă își instalează o scenă în Camera Estică, pentru spectacole date de cei mai remarcabili muzicieni ai Americii, precum violoncelistul și compozitorul Pablo Casals și cântăreața Grace Bumbry.

Totuși, Casa Albă rămâne un loc unde domnește seriozitatea. Programul zilnic al președintelui nu e mereu același: perioadele de muncă intensă alternează cu cele de relaxare. Se trezește în fiecare dimineață în jur de șapte și începe imediat să citească presa zilei în pat, inclusiv *New York Times, Washington Post* și *Wall Street Journal*. Kennedy este un cititor rapid, capabil să parcurgă 1 200 de cuvinte la fiecare 60 de secunde. Termină cu ziarele în doar cincisprezece minute, apoi se apucă de teancul de rapoarte informative despre evenimentele din toată lumea.

Urmează micul dejun în pat. E o masă hrănitoare – suc de portocale, costiță, pâine prăjită cu gem, două ouă fierte moi și cafea cu frișcă. În general, nu e prea mâncăcios. Își menține cu grijă greutatea în jur de 80 de kilograme. Dar este un om care ține la obiceiuri: mănâncă același mic dejun aproape în fiecare zi din săptămână.

La puțin timp după opt dimineața, Kennedy intră în cadă și face o baie scurtă. În cadă, așa cum va face toată ziua, bate darabana cu mâna dreaptă, de parcă aceasta ar fi o extensie a procesului său de gândire activă.

Președintele intră în Biroul Oval la ora nouă fix. Stă rezemat în fotoliul său și îl ascultă pe secretarul responsabil cu întâlnirile, Ken O'Donnell, care îi prezintă programul din ziua respectivă. Întreaga dimineață, pe când primește telefoane și își ascultă consilierii informându-l despre ce se petrece în restul lumii, este întrerupt de personalul său de încredere. În afară de bufonul curții Dave Powers și de istețul Kenny O'Donnell, fiul antrenorului de fotbal al Universității Holy Cross, printre oamenii președintelui se mai numără și asistentul special, ochelarist și fost profesor de istorie de la Harvard, Arthur Schlesinger;

Preşedintele Kennedy şi David Powers, ajutorul său de încredere şi membru al „Mafiei irlandeze" din Casa Albă a familiei Kennedy (1961)
(Abbie Rowe, Fotografii Casei Albe, Biblioteca şi Muzeul prezidenţial „John F. Kennedy", Boston)

Ted Sorensen, născut în Nebraska, consilier special şi sfătuitor, şi Pierre Salinger, fostul copil-minune pianist care este acum secretar de presă.

Cu excepţia lui Evelyn Lincoln, secretara personală a preşedintelui, Casa Albă pe timpul lui Kennedy seamănă foarte mult cu o frăţie, în care fiecare om îi este profund loial liderului său charismatic. Conversaţia alunecă deseori spre chestiuni lumeşti, întrucât trecutul de ofiţer de marină al preşedintelui confirmă zicala „înjură ca un marinar".

– Nu i-am făcut pe oamenii de afaceri pungași, s-a plâns el odată că fusese citat greșit în *New York Times*, ci doar imbecili.

Tonul e mai curtenitor când sunt femei prin preajmă. Președintele, de exemplu, nu i se adresează niciodată secretarei lui altfel decât cu „doamnă Lincoln". Dar și atunci, grosolănia poate fi mascată. Odată, în prezența soției sale, a folosit o versiune a alfabetului fonetic militar, pentru a se dezlănțui împotriva unui jurnalist, făcându-l un „Charlie-Uncle-Nan-Tare"[1].

Când prima-doamnă îl roagă să-i explice, el schimbă cu abilitate subiectul.

■ ■ ■

Partida de înot a lui Kennedy de la prânz e un tonic eficient pentru durerile lui, însă câteodată o folosește ca să-și rezolve treburile, invitând membri ai staffului și chiar jurnaliști să înoate alături de el. Șiretlicul? Trebuie să fie și ei complet goi. Dave Powers, un partener de înot obișnuit, e deprins cu asta. Totuși, pentru unii din stafful de la Casa Albă, scena este aproape suprarealistă.

În mod enigmatic, obiceiul președintelui de a înota în pielea goală dezminte faptul că este opusul vicepreședintelui său, cu maniere mai mult decât relaxate. Lyndon Johnson e cunoscut pentru obiceiul său de a cuprinde oamenii de umeri și de a-i bate pe spate, dar Kennedy păstrează o distanță concretă între el și ceilalți. Dacă nu e în campanie – o corvoadă care îi face plăcere –, președintelui îi vine foarte greu și să strângă mâna cuiva.

După înot, Kennedy ia un prânz rapid la etaj – un sendviș sau poate o supă. Apoi se duce în dormitor, își pune o bluză de pijama și trage un pui de somn de exact 45 de minute. Și alte mari personalități din istorie, cum ar fi Winston Churchill, obișnuiau să doarmă în timpul zilei. Pentru Kennedy, somnul înseamnă refacere.

Prima-doamnă îl trezește și stă de vorbă cu el în timp ce se îmbracă. Apoi președintele se întoarce în Biroul Oval, lucrând, de obicei, până

[1] Traducere aproximativă: „ticălos", „om de nimic"

la opt seara. Stafful său știe că, după orele de lucru, Kennedy își pune adesea picioarele pe birou și le mișcă în ritmul gândurilor. Pentru el este momentul cel mai plăcut al zilei.

După ce pleacă toată lumea, Kennedy urcă din nou la etaj, în apartamentul său personal, unde fumează un trabuc *Upmann*, savurează un *Ballantine's* cu apă, fără gheață, și se pregătește pentru cină. Adesea, Jackie Kennedy dă petreceri pe neașteptate, ceea ce președintele tolerează.

Sincer vorbind, JFK ar prefera să se uite la un film. În sala de la Casa Albă se poate proiecta orice film din lume, oricând dorește președintele. Preferatele sale sunt filmele despre Al Doilea Război Mondial și westernurile.

Fixația lui Kennedy pentru filme rivalizează cu cealaltă distracție preferată a lui: sexul.

Coloana sa șubredă nu-l împiedică să aibă aventuri, ceea ce e foarte bine, căci JFK i-a spus odată unui prieten că nu poate să doarmă dacă nu face sex. El și Jackie au dormitoare separate care comunică prin camera comună pentru haine. Dar nu trebuie să ne gândim că John Kennedy își rezumă activitatea sexuală la prima-doamnă. Deși are o căsnicie fericită, e departe de a fi monogam.

■ ■ ■

Lăsând deoparte flirturile președintelui, cea mai mare diferență între administrația Kennedy și cea Eisenhower o face stăpâna casei. La 31 de ani, Jackie Kennedy are jumătate din vârsta lui Mamie Eisenhower. Fosta primă-doamnă era o bunică bine cunoscută pentru zgârcenia ei, care își petrecea timpul liber uitându-se la seriale siropoase. Spre deosebire de ea, lui Jackie îi place să asculte discuri cu *bossa nova* și se menține în formă sărind pe o plasă elastică și ridicând gantere în fiecare zi. Ca și soțul ei, Jackie își supraveghează cu atenție greutatea de 55 kilograme, pentru o înălțime de 1,70 m.

Singurul ei viciu este pachetul de țigări pe care îl fumează zilnic – Salem sau L&M – la care nu renunță nici în timpul sarcinilor. Așa cum face soțul ei în privința durerilor, Jackie Kennedy fumează în secret – în

Jacqueline Bouvier Kennedy, înfățișată aici la o petrecere inaugurală din 1962, a adus strălucire în rolul său de primă-doamnă.
(Abbie Rowe, Fotografii Casei Albe, Biblioteca și Muzeul prezidențial „John F. Kennedy", Boston)

timpul recentei campanii prezidențiale, unul din consilieri trebuia să stea aproape de ea, cu o țigară aprinsă în mână, ca să poată trage și ea câte un fum pe ascuns ori de câte ori avea chef. Părinții ei divorțaseră înainte să împlinească 12 ani, dar a fost crescută în lux și bogăție de mama ei, Janet. A fost la pensioane scumpe și apoi la Universitatea Vassar, înainte să-și petreacă al treilea an de studii la Paris. La întoarcerea în SUA, Jackie s-a transferat la Universitatea George Washington din D.C., unde și-a luat diploma în 1951.

În toți anii de formare, Jackie a fost învățată să fie extrem de retrasă și să-și țină gândurile bine ascunse. Îi place să păstreze „un fel de mister în privința ei", va remarca mai târziu o prietenă. „Oamenii nu știau ce gândește sau ce face în viața particulară – iar ea voia să rămână așa."

Adevărul e că Jacqueline Bouvier Kennedy nu-și deschide sufletul nimănui – nici măcar soțului ei, președintele.

■ ■ ■

În îndepărtatul Minsk, Lee Harvey Oswald se confruntă cu o situație opusă. Femeia pe care o iubește nu se mai oprește din vorbit. Pe 17 martie, la un bal al sindicatului, întâlnește o frumusețe de 19 ani care poartă o rochie roșie, pantofi albi și părul aranjat după cum crede el că ar fi „moda franțuzească". Marina Prusakova ezită să zâmbească din cauza dinților ei urâți, dar cei doi dansează toată seara, iar el o conduce acasă – împreună cu alți posibili pretendenți vrăjiți de Marina cea vorbăreață.

Dar Lee Harvey e sfidător, ca de obicei. Știe că bărbații ceilalți vor rămâne curând niște amintiri.

Și are dreptate. „Ne-am plăcut imediat", scrie dezertorul în jurnalul său.

Marina se născuse în afara căsătoriei, iar cu doi ani în urmă, după moartea mamei, fusese trimisă la unchiul ei Ilia, colonel la Ministerul Sovietic de Afaceri Interne și membru respectat al Partidului Comunist. Are calificare de farmacistă, dar a renunțat la serviciu de ceva vreme.

Lee Harvey știe toate astea și încă multe altele despre Marina, pentru că au petrecut mult timp împreună în nopțile dintre 18 și 30 martie. „Ne plimbăm, scrie el, eu îi spun câte ceva despre mine, ea vorbește mereu despre propria persoană."

Dar relația lor ia altă turnură pe 30 martie, când Oswald se internează la Spitalul 4 ca să fie operat de polipi. Marina îl vizitează de multe ori și, până să iasă din spital, el știe că „trebuie să fie a mea". Pe 30 aprilie se căsătoresc. Marina rămâne însărcinată aproape imediat.

Viața se complică din ce în ce mai mult pentru Lee Harvey Oswald.

■ ■ ■

În iarna lui 1961 încep frământări în lumea din afara zidurilor Casei Albe. Războiul Rece s-a acutizat. Americanii sunt îngroziți de Uniunea Sovietică și arsenalul său de arme nucleare. La 150 de kilometri de Florida, Fidel Castro a preluat recent conducerea în Cuba, instaurând un regim binevoitor față de sovietici.

În sudul Statelor Unite, conflictele rasiale se accentuează.

Apare pe piață un nou contraceptiv numit pur și simplu „Pilula".

La radio, Chubby Checker le sfătuiește pe tinerele americane să danseze twist[1], iar Elvis Presley întreabă femeile de pretutindeni dacă se simt singure în acea seară.

Dar la Casa Albă, Jackie are grijă ca niciuna dintre aceste tulburări politice și sociale să nu afecteze atmosfera perfectă în care își crește copiii. Programul ei se învârte în jurul acestora. În pauzele luate de la tradiționalul stil de educație, când copiii sunt lăsați în grija personalului din casă, ea se implică total în viața lui Caroline, în vârstă de trei ani acum, și a micuțului John, luându-i cu ea la întâlniri și la cumpărături.

Deoarece se simte în largul ei la Casa Albă, Jackie își va îmbarca uneori copiii în Pontiacul Combi albastru, se va deghiza folosind un fular și o haină lungă și îi va duce la circ sau într-un parc – urmată discret de agenți ai Serviciului Secret.

Tabloul oferit de prima-doamnă jucându-se cu copiii ei pe peluza din sud va deveni, de asemenea, ceva obișnuit, făcându-l pe unul dintre privitori să remarce că Jackie „seamănă extrem de mult cu o fetiță care încă nu s-a maturizat". Într-adevăr, vorbește cu aceeași voce întretăiată, aproape copilărească, a actriței Marilyn Monroe.

Prima-doamnă se vrea a fi o soție tradițională și își adoră soțul. Dar are și ceva foarte independent și rebel în fire, încălcând protocolul Casei Albe prin refuzul ei de a se duce la miile de ceaiuri și evenimente sociale pe care le suportaseră alte prime-doamne. Jackie preferă să-și petreacă timpul cu copiii ei sau să facă schițe pentru o renovare luxoasă a Casei Albe, o activitate neinteresantă pentru soțul ei, care nu are simț estetic

[1] Compozitor și cântăreț american (1941) bine-cunoscut pentru interpretarea melodiei *The Twist* (n. red.)

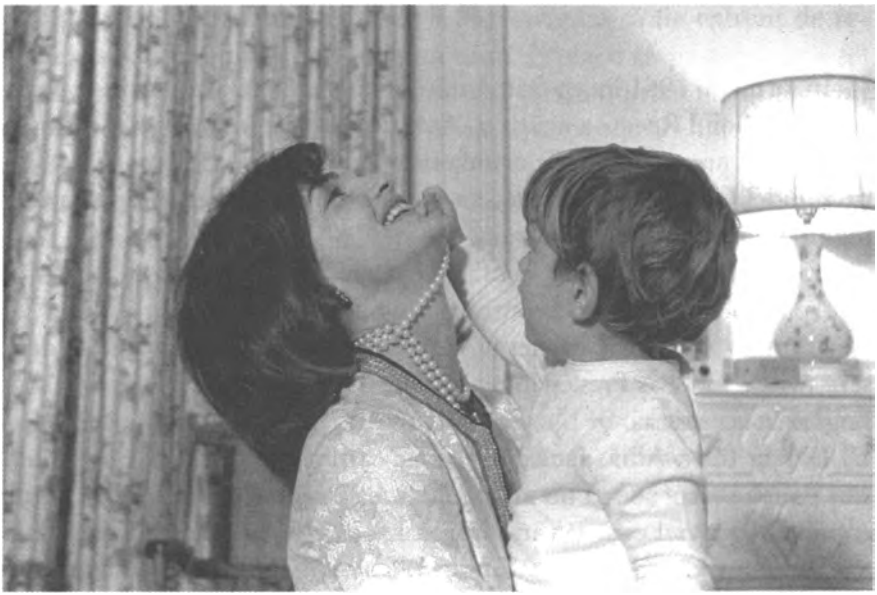

Jackie era o mamă devotată copiilor săi, Caroline și John F. Kennedy jr, pe care-l vedem în această poză jucându-se cu colierul mamei sale în Dormitorul de Vest.
(Cecil Stoughton, Fotografii Casei Albe, Biblioteca și Muzeul prezidențial „John F. Kennedy", Boston)

când vine vorba de asemenea lucruri. Jackie își numește noul cămin „casa președintelui" și se inspiră din Casa Albă a lui Jefferson, decorată cu mult bun-gust de către fostul ambasador al Franței.

Aspectul actual datează din administrația Truman. Multe piese de mobilier sunt imitații, nu originale din epoca respectivă, punând o amprentă de meschinărie pe cea mai remarcabilă reședință din America, în loc să-i confere o aură de măreție. Jackie strânge un grup de colecționari renumiți pentru a înfrumuseța Casa Albă în oricare alt mod.

Crede că are în față ani de zile ca să termine de redecorat.

Cel puțin patru. Poate chiar opt.

Așa crede.

Capitolul 3

WASHINGTON, D.C./ GOLFUL PORCILOR, CUBA
17 APRILIE 1961
9.40

John F. Kennedy își încheie, distrat, nasturii hainei de la costum. E la bordul lui *Marine One,* elicopterul prezidențial, care semnalizează pentru a ateriza pe peluza sudică a Casei Albe. A petrecut un weekend foarte agitat la Glen Ora, proprietatea de 162 de hectare din Virginia, căreia Serviciul Secret i-a dat numele de cod Chateau.

Președintele este meticulos în privința înfățișării sale, și astăzi își va schimba complet hainele de cel puțin trei ori, punându-și de fiecare dată altă cămașă scrobită, altă cravată și alt costum cumpărat de la Brooks Brothers. Sacourile sunt întotdeauna gri-închis sau bleumarin. Dar nu din vanitate provine obsesia lui John Kennedy pentru îmbrăcăminte. E mai degrabă o ciudățenie a personalității sale faptul că nu se simte în largul său dacă poartă o haină prea mult timp. Îl înnebunește pe valetul său George Thomas, angajat de mult timp, cu schimbatul lui continuu.

Dar, în momentul de față, Kennedy nu se concentrează asupra aspectului său, deși tot își duce mâna la cap ca să se asigure că fiecare fir de păr e la locul lui. Te dezbari greu de obiceiuri.

Pe Kennedy îl preocupă situația din Cuba. La aproximativ 2000 de kilometri sud de Washington, D.C., un câmp de bătaie începe să

prindă contur. Kennedy a aprobat o invazie secretă a insulei, trimițând 1400 de exilați anticastriști să facă o treabă pe care armata Statelor Unite nu o poate face, din cauza reglementărilor internaționale. Scopul luptătorilor pentru libertate nu este altul decât să răstoarne guvernul cubanez. Planul fusese făcut cu mult înainte de alegerea lui Kennedy. Atât CIA, cât și șefii Statelor-Majore Reunite l-au asigurat pe președinte că misiunea avea să reușească. Dar Kennedy este cel care a dat semnalul de începere – și tot el va purta vina în caz de eșec.

Odată ce elicopterul UH-34 a aterizat pe rampele metalice special instalate în iarbă, JFK scoate primul capul pe ușă, pășind apoi pe peluza primăvăratică. Președintele pare calm și imperturbabil – dar stomacul îi bolborosește de-a binelea. Stresul din weekend, determinat de plănuirea în ultima clipă a atacului riscant, îi provocaseră o diaree severă și o infecție serioasă a tractului urinar. Doctorul lui i-a prescris injecții cu penicilină și o dietă pe bază de lichide pentru a-i ușura suferința. Dar tot se simte groaznic. Așa prost cum păreau să stea lucrurile acum, președintele știa că acea zi de luni va deveni și mai rea.

Președintele pare liniștit în timp ce se plimbă prin superba Grădină de Trandafiri a Casei Albe, chiar dacă exilații cubanezi care formează Brigada 2506 sunt în mare pericol, blocați pe o insulă, pe o fâșie de nisip îndepărtată.

Locul acesta va fi acoperit de rușine, sub numele de Golful Porcilor.

John F. Kennedy se îndreaptă trecând prin Grădina de Trandafiri, spre intrarea din Biroul Oval, cu covorul său gri și pereții albi. Iarna, când copacii își pierd frunzele, poate privi afară către National Mall prin ferestrele mari ale biroului. În zare, ascuns vederii lui Kennedy de Old Executive Office Building, se ridică Memorialul Lincoln. Dar Kennedy nu se așază, nici nu aruncă vreo privire pe fereastră către domnul Lincoln.

E mult prea îngrijorat de ce se întâmplă în Cuba ca să stea jos.

■ ■ ■

Nu a fost o săptămână bună pentru America. Pe 12 aprilie, sovieticii au uimit întreaga lume trimițând primul om în spațiu, dovedind tuturor că au rachete capabile să transporte focoase nucleare până în America. Sorții Războiul Rece dintre cele două națiuni, care dura de peste zece

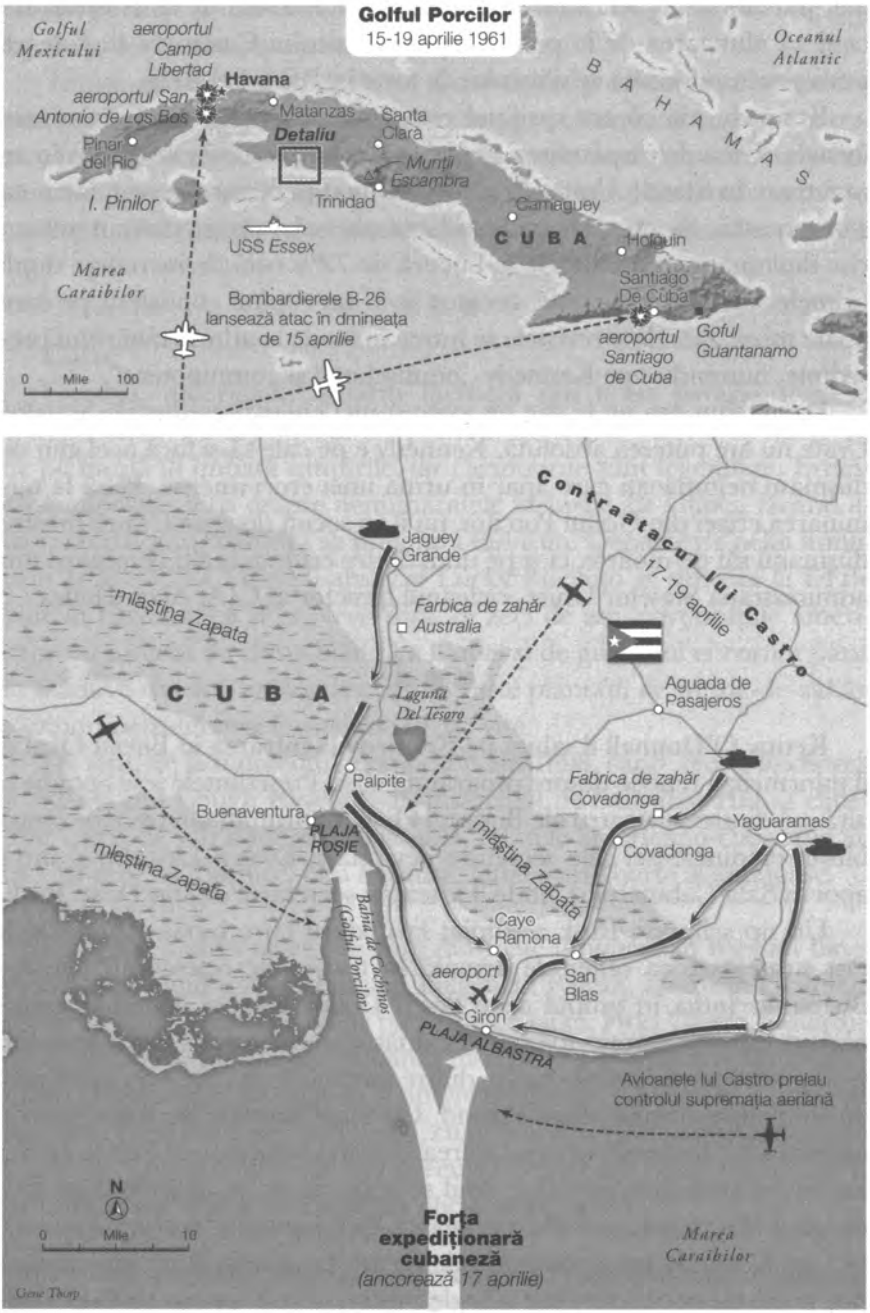
Golful Porcilor
15-19 aprilie 1961
Golful Mexicului
aeroportul Campo Libertad
Havana
aeroportul San Antonio de Los Baos
Pinar del Rio
I. Pinilor
Matanzas
Santa Clara
Detaliu
Munții Escambra
Trinidad
Camaguey
C U B A
Holguin
Santiago De Cuba
aeroportul Santiago de Cuba
Goful Guantanamo
Oceanul Atlantic
B A H A M A S
USS Essex
Marea Caraibilor
Bombardierele B-26 lansează atac în dmineața de 15 aprilie
0 Mile 100
Contraatacul lui Castro
17-19 aprilie
Jaguey Grande
Farbica de zahăr
Australia
mlaștina Zapata
C U B A
Laguna Del Tesoro
Aguada de Pasajeros
Palpite
Buenaventura
PLAJA ROSIE
Fabrica de zahăr Covadonga
Yaguaramas
Covadonga
Bahia de Cochinos (Golful Porcilor)
Cayo Ramona
aeroport
San Blas
Giron
PLAJA ALBASTRA
Avioanele lui Castro preiau controlul supremația aeriană
N
0 Mile 10
Forța expediționară cubaneză
(ancorează 17 aprilie)
Marea Caraibilor
Gene Thorp

ani, păreau să fie acum favorabili sovieticilor. Mulţi de la Washington cred că alungarea de la putere a prosovieticului Castro va fi doar un prim pas în refacerea echilibrului de forţe în Războiul Rece.

Kennedy ştia că are sprijinul poporului american când autorizase invazia. Frica de răspândirea globală a comunismului era din ce în ce mai mare în Statele Unite. Ar fi fost aclamat pentru orice ar fi făcut ca s-o oprească. Şi, cu toate că invadarea altei ţări presupune un enorm risc diplomatic, preşedintele se bucură de 72% cotă de încredere după primele sale luni în funcţie, ceea ce îi dă un capital consistent pe care poate miza. Ziarele şi revistele se întrec în laude la adresa tânărului preşedinte, numindu-l pe Kennedy „omniscient" şi „omnipotent".

Dar niciun om nu le ştie pe toate şi nici chiar preşedintele Statelor Unite nu are puterea absolută. Kennedy e pe cale să-şi facă acel gen de duşmani neîmpăcaţi care apar în urma unei erori imense. Până la terminarea crizei din Golful Porcilor, nu îl va socoti doar pe Castro printre duşmanii săi de moarte, ci şi pe unul dintre cei mai înalţi demnitari din administraţia Statelor Unite, vicleanul director al CIA, Allen Dulles.

■ ■ ■

Kenny O'Donnell îl salută pe Kennedy la intrarea în Biroul Oval şi îl informează repede despre programul zilei. Preşedintele iese apoi pe o altă uşă dintre cele patru ale Biroului Oval. În drumul său trece pe lângă biroul credincioasei sale secretare personale, Evelyn Lincoln, şi intră apoi în Sala Cabinetului, unde îl aşteaptă secretarul de stat Dean Rusk.

Un tip sclipitor, Rusk a studiat la Oxford cu o bursă Rhodes şi a fost strateg-şef ca ofiţer de armată în teatrul de operaţiuni China–Birmania–India în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, organizând misiuni secrete foarte asemănătoare celei din Golful Porcilor. Georgianul participase la multe dintre întrunirile în care s-au făcut planurile pentru invazia din weekend. Cu toate acestea, nu fusese prima alegere a lui Kennedy la conducerea Departamentului de Stat şi, la trei luni după preluarea postului, noul secretar de stat e încă rezervat faţă de şeful său, ferindu-se să-i vorbească fără înconjur. Într-un moment în care Kennedy are imensă nevoie de un sfat avizat, Rusk nu e dispus să-i împărtăşească îndoielile sale de profesionist în privinţa operaţiunii

Golful Porcilor și nici convingerea lui că „această brigadă firavă de exilați cubanezi n-are absolut nicio șansă de reușită".

Totuși, ezitarea lui Rusk de a-l sfătui sincer și deschis este acum cea mai mică dintre grijile președintelui. Se pare că nimeni nu-l va contrazice pe președinte. Întrucât JFK așteaptă acum vești de pe front, își dorește nespus compania cuiva care să-i spună adevărul fără menajamente.

Presimțind o criză, președintele ridică receptorul și formează un număr.

■ ■ ■

Cuba.

Cândva, americanii înstăriți făcuseră din acest paradis tropical torid, îmbibat cu rom, locul lor preferat de joacă. Plajele cu nisip alb de pe insulă îți îmbată simțurile, iar cazinourile sunt legendare. Ernest Hemingway a scris despre nenumăratele farmece ale Cubei, făcând libații cu daiquiri, băutura sa preferată din rom. Departe de ochii lumii, capi ai Mafiei ca Meyer Lansky și Lucky Luciano se simțeau la fel de bine la Havana, ca și în New York. Și zeci de ani, corporațiile americane au profitat de clima blândă a Cubei și de guvernul ei corupt până în măduva oaselor, exploatând acolo vaste plantații de trestie-de-zahăr, câmpuri petrolifere și ferme imense de vite.

De fapt, de la momentul memorabil din 1898, când Teddy Roosevelt și așa-numiții Rough Riders[1] l-au însărcinat pe San Juan Hill să elibereze Cuba de sub stăpânirea spaniolă, relațiile americano-cubaneze au fost, în general, pașnice, fără tensiuni, altfel spus, foarte avantajoase.

Până în 1959.

Corupția a atins nivelul maxim din toate timpurile în regimul binevoitor americanilor al generalului Fulgencio Batista, aprinzând scânteia revoltei printre cubanezi. După patru ani de luptă, Fidel Castro, bastardul de 32 de ani al unui fermier cubanez înstărit, și-a condus armata de gherilă în Havana și l-a alungat de la putere pe Batista. (Generalul a murit de atac de cord în exilul din Portugalia, cu numai două zile înainte ca asasinii trimiși de Castro să încerce să-l execute.) Statele Unite au reacționat la schimbarea de regim recunoscând oficial noul guvern.

[1] Sau Întâiul Regiment Voluntar de Cavalerie, aflat sub comanda președintelui Theodore Roosevelt

■ ■ ■

Castro e un om cu multe secrete. În cel mai sângeros episod din viața lui, la unsprezece zile după ce a luat puterea în 1959, 75 de deținuți politici au fost scoși din Santiago în toiul nopții și duși, cu mâinile legate la spate, într-un câmp deschis din afara orașului. Nu era acolo niciun drum, iar cei care rămâneau în urmă sau se poticneau erau împunși cu baioneta în spate. Deodată, mai multe camioane ale armatei au aprins farurile, luminând un șanț de doi metri adâncime și de 50 de metri lungime. De-a lungul șanțului erau parcate buldozere, cu cupele coborâte și gata să încarce movilele proaspete de țărână și să le arunce în groapa cea mare.

Execuțiile trebuiau să rămână un secret, dar soțiile și iubitele deținuților tot au aflat și au stat de veghe, urmărind procesiunea de la oarecare distanță, cutremurându-se de groază când farurile au luminat ceea ce avea să fie în curând o groapă comună. În vreme ce suspinele și vaietele lor răsunau în aerul calm al nopții, soldații lui Castro i-au aliniat pe soții, fiii și iubiții lor umăr la umăr la marginea șanțului, timp în care și-au bătut joc de femei, huiduindu-le și înjurându-le. Femeile au plâns și s-au rugat până în momentul inevitabil când mitralierele au deschis focul și cei dragi lor s-au prăbușit.

Așa a început regimul de teroare al lui Fidel Castro. Curând după aceea, un judecător cubanez a fost împușcat în cap pentru că îi achitase pe piloții militari care atacaseră forțele lui Castro în timpul războiului de gherilă. Apoi Castro a dat ordin ca piloții să fie condamnați pentru genocid. Când noul judecător i-a condamnat la muncă silnică în loc de moarte, a fost și el împușcat în cap. Liderul cubanez, așa cum se descrie el însuși, este „un om violent, căruia îi sare ușor mustarul, nedrept, manipulator, sfidând orice autoritate".

Cubanezii și-au dat repede seama că plăteau un preț prea mare pentru greșeala de a fi sprijinit ascensiunea lui Castro. Dar în străinătate aparența lui de revoluționar iubit de oameni a prins. Un jurnalist britanic scria: „Figura de tânăr cu barbă a domnului Castro a devenit un simbol al respingerii brutalității și minciunii în America Latină. Este foarte clar că el nu va accepta să conducă dictatorial prin violență". În aprilie 1959, Castro a ținut o cuvântare la Facultatea de Drept a Universității Cambridge, Massachusetts. Chiar dacă își folosise cunoștințele juridice

pentru a suspenda în Cuba dispoziția *habeas corpus* și chiar dacă s-a scris în *New York Times* despre masacrul din 12 ianuarie, discursul lui Castro de la Harvard a fost întrerupt de nenumărate ori de aplauze și ovații entuziaste.

În cursul aceleiași vizite în America, liderul cubanez s-a întâlnit cu vicepreședintele Richard Nixon, care a fost imediat impresionat de Castro. De fapt, Nixon i-a scris lui Eisenhower, într-o notă secretă de patru pagini, că „singurul lucru de care putem fi siguri este acela că are acele calități greu de definit, care fac din el un lider al maselor".

John F. Kennedy, pe atunci senator al Statelor Unite, cu multe luni înainte să-și înceapă campania prezidențială, știa că Batista era un tiran crud care ordonase moartea a peste 20 000 din compatrioții săi. Nu vedea nimic rău în faptul că Fidel Castro ajunsese la putere. Și, la fel ca și Hemingway, lui Kennedy îi plăcea să bea, din când în când, câte un daiquiri.

În 1959, Kennedy și Castro erau pe punctul de a deveni doi dintre cei mai mari rivali ai secolului XX. Amândoi erau tineri, charismatici, idealiști și iubiți de adepții lor fanatici. Ambilor le plăcea un trabuc de calitate și aveau politica în sânge, ajungând fiecare să-și conducă țara. Dar fiecare s-a izbit de câte o piedică în drumul spre putere – Castro a fost întemnițat în primii ani ai revoluției; durerile de spate și boala Addison aproape l-au omorât pe Kennedy. Cea mai izbitoare asemănare între ei era aceea că amândoi, un fel de masculi alfa cu spiritul competiției extrem de dezvoltat, nu acceptau să piardă, indiferent de împrejurări și de prețul care trebuia plătit pentru victorie.

■ ■ ■

În Cuba prețul revoluției a fost foarte mare. Sângele curgea în valuri pe străzile Havanei, așa că era doar o chestiune de timp până să înțeleagă America adevărul. În februarie 1960, la treisprezece luni după ce a ajuns Castro la putere, un raport al CIA către Consiliul Național de Securitate avertiza că Uniunea Sovietică îl „sprijinea activ" pe Castro și deplângea totodată dezorganizarea din rândul forțelor anti-Castro. Administrația Eisenhower a început să facă în secret planuri pentru răsturnarea regimului Castro, autorizând CIA să înceapă instrucția trupelor paramilitare de exilați cubanezi la o bază secretă din Guatemala.

Castro a devenit un subiect-cheie în campania prezidențială din 1960. Kennedy a atacat în forță administrația Eisenhower, folosind situația din Cuba pentru a-i demonstra slăbiciunea în lupta împotriva comunismului. „În 1952, republicanii aveau în program să desființeze Cortina de Fier care desparte Europa de Est de cea de Vest, avertiza Kennedy națiunea. Astăzi Cortina de Fier este la 150 de kilometri de coasta Statelor Unite."

Invazia în Cuba a devenit o chestiune necesară, trebuia doar ales momentul. În discursul din 31 decembrie 1960, Castro avertiza Statele Unite că orice forță armată care va ajunge în Cuba va suferi pierderi mai mari decât la Debarcarea în Normandia.

„Dacă vor să ne invadeze și să ne distrugă rezistența, nu vor reuși... pentru că, atâta timp cât rămâne în viață un singur bărbat sau femeie de onoare, va exista și rezistență", tuna el. Câteva zile mai târziu, pe 3 ianuarie 1961, Castro a sporit teama fiecărui american de Războiul Rece, anunțând că „țara mea are dreptul să încurajeze revoluția în toată America Latină".

În timp ce Kennedy se pregătea să-și preia mandatul, unul din nouăsprezece cubanezi ajunsese deținut politic. America rupsese relațiile diplomatice cu Havana. Pe 10 ianuarie, *New York Times* a publicat pe prima pagină un articol intitulat „SUA pregătește forțele anticastriste la o bază terestră din Guatemala", dezvăluind faptul că trupele de comando erau instruite în lupta de gherilă pentru un atac planificat asupra Cubei. Articolul din *Times* i-a atras atenția lui Castro, care a reacționat ordonând amplasarea de mine terestre în potențialele zone de invazie.

În cadrul sistemului de securitate american, CIA și directorul ei, Allen Dulles, deveniseră obsedați să-l omoare pe Fidel Castro. Într-o zi, se va afla că au elaborat peste 600 de planuri de a-l asasina, inclusiv prin metode neortodoxe, în stil mafiot, cum ar fi împușcarea sau țigările care explodează. Pe 11 martie, la un an după ce Dwight Eisenhower autorizase antrenarea forțelor rebele, președintelui Kennedy i s-au prezentat oficial planurile de invazie. Debarcarea va avea loc ziua, iar locul va fi o plajă cu numele de cod „Trinidad".

Operațiunea i-a pus în față lui Kennedy o mare dilemă. Pe de o parte, candidase la președinție ca promotor al schimbării, promițând națiunii un nou început, după politicile lui Dwight Eisenhower legate de

Războiul Rece. Pe de altă parte, ridiculizase cu sarcasm atitudinea lui Eisenhower față de Castro, știind că va părea prea blând cu comunismul dacă nu face nimic să-l oprească pe crudul dictator. Pe 7 aprilie, *New York Times* a publicat pe prima pagină un alt articol în care se spunea că rebelii cubanezi se pregătesc să înceapă invazia, făcându-l pe Kennedy să remarce în particular că Fidel Castro nu are nevoie de spioni în Statele Unite – nu trebuie decât să citească ziarul.

Pe 12 aprilie, Partidul Comunist din Guatemala a transmis Moscovei informația potrivit căreia trupele de gherilă cubaneze sponsorizate de americani pentru a lupta împotriva lui Castro vor lansa invazia în câteva zile. Totuși, sovieticii, nefiind siguri de informația secretă pe care o primiseră, nu l-au înștiințat pe Castro. În aceeași zi, Kennedy a încercat să dezmintă orice amestec american în invazie, explicând că „nu va avea loc, în nici un fel de condiții, vreo intervenție a forțelor americane în Cuba". Kennedy s-a ferit cu grijă să menționeze faptul că Statele Unite i-au finanțat, i-au antrenat pe rebeli și au plănuit asaltul condus de aceștia.

Tânărul președinte încerca o manevră diplomatică abilă, sperând să contracareze o amenințare foarte concretă, dacă nu lăsa personalul militar al Statelor Unite să se implice. Remarcile sale puteau denatura adevărul, dar conotația lor nu putea fi mai clară: invazia devenise o chestiune personală. Nu mai era un conflict între Statele Unite și Cuba, ci între John F. Kennedy și Fidel Castro, doi oameni foarte ambițioși care se luptau pentru controlul ideologic asupra emisferei vestice. În zilele următoare, fiecare din ei avea să considere acțiunile celuilalt un afront personal. Și amândoi vor fi hotărâți să câștige cu orice preț.

La Moscova, un alt dictator fără scrupule, Nikita Hrușciov, care nu se dăduse în lături să ucidă în drumul său ascendent spre politica de vârf a Uniunii Sovietice, era derutat. „De ce să-i fie frică unui elefant de un șoarece?" se întreba el. Atitudinea sfidătoare a lui Castro față de Statele Unite îi menținea popularitatea în Cuba la cote foarte înalte. Hrușciov a înțeles că, și dacă invazia în Cuba reușea, ar trebui să se facă mari presiuni asupra poporului cubanez pentru a accepta o marionetă americană drept noul său lider. De războiul de gherilă ulterior, purtat de susținătorii lui Castro, ar putea beneficia Uniunea Sovietică, instalând o prezență militară în emisfera vestică pentru a-l ajuta pe dictatorul cubanez.

Scopul final al lui Hrușciov avea foarte puțin legătură cu Fidel Castro și Cuba. Principalul său obiectiv era dominația asupra întregii lumi. Orice distrăgea atenția sau slăbea puterea Statelor Unite era de folos Uniunii Sovietice.

■ ■ ■

În zilele premergătoare invaziei, președintele Kennedy a fost lipsit de convingere cu privire la planul CIA. Plaja Trinidad semăna prea mult cu zonele de debarcare din Normandia. Președintele voia ca invazia să pară operațiunea exclusivă a exilaților cubanezi, ascunzând astfel implicarea americanilor. Kennedy dorea un loc izolat, unde oamenii și echipamentele să ajungă la țărm neștiuți de nimeni, iar apoi să se strecoare neobservați în inima țării.

Atunci CIA a propus alt loc, cunoscut sub numele de *Bahia de Cochinos* – sau Golful Porcilor. Aterizarea urma să aibă loc noaptea. Spre deosebire de plajele întinse din Trinidad sau chiar Normandia, kilometri întregi de mlaștini de netrecut mărgineau Golful Porcilor, străbătut de puține drumuri.

Însă, deși America executase în trecut multe invazii de pe mare, puține dintre acestea fuseseră pe întuneric. Erau numai două strategii prin care misiunea putea să aibă succes. Conform primeia, trupele trebuiau să părăsească plaja imediat și să preia controlul căilor de acces. Iar în a doua, avioanele rebelilor trebuiau să controleze spațiul aerian, să distrugă forțele aeriene ale lui Castro și apoi să mitralieze trupele și tancurile dictatorului când înaintau spre Golful Porcilor. Dacă nu dominau spațiul aerian, misiunea ar fi fost sortită eșecului.

Kennedy este mare amator de romane cu spioni (James Bond fiind preferatul său) și fascinat de lumea plină de riscuri în care se învârt agenții sub acoperire. Directorul CIA Alan Dulles, un domn civilizat și bogat, de aproape 70 de ani, e simbolul aurei de secretomanie și intrigi ascunse a serviciilor de spionaj. L-a asigurat pe Kennedy că planul va avea succes.

Președintele l-a crezut la început. Pe 14 aprilie, la doar două zile după ce promisese într-o conferință de presă că nu va exista nicio intervenție a forțelor americane în Cuba, Kennedy a dat undă verde Operațiunii Zapata, adică invazia din Golful Porcilor.

14 aprilie era într-o vineri. După lansarea operațiunii, președintele nu avea altceva de făcut decât să aștepte. Așa că s-a dus cu avionul la Glen Ora să fie cu Jackie și copiii în weekendul petrecut într-o așteptare înfrigurată a veștilor din Cuba. Când au venit, în cele din urmă, aproape niciuna nu era bună.

Operațiunea a început sâmbătă dimineață, când opt bombardiere B-26 pilotate de luptători pentru libertate cubanezi au atacat trei baze aeriene din Cuba. Planul inițial era cu 16 avioane, dar Kennedy s-a speriat și a ordonat înjumătățirea efectivului.

În urma acestei întâmplări, bombardamentele au fost ineficiente, abia aducând câteva stricăciuni forțelor aeriene cubaneze. Dar Fidel era furios. Și-a revărsat imediat mânia asupra administrației Kennedy, lansând acuzații publice cu privire la amestecul Statelor Unite.

În urma acestei întâmplări, lucrurile s-au înrăutățit. Debarcarea diversionistă de sâmbătă trebuia să aducă pe țărmul Cubei, lângă golful Guantanamo, cam 160 de cubanezi, dar a fost anulată din cauza defectării unuia dintre cele mai importante vase. Alt incident a fost că forțele cubaneze au arestat un mic grup de luptători pentru libertate, care era deja pe insulă cu o încărcătură mare de arme.

Sâmbătă după-amiază, ambasadorul cubanez la Națiunile Unite s-a adresat Adunării Generale, denunțând atacul Statelor Unite – la care Adlai Stevenson, ambasadorul SUA la ONU, a repetat promisiunea lui JFK că forțele americane nu vor purta niciodată un război împotriva Cubei.

Pe când se întâmplau toate acestea, John Kennedy se ascundea la țară. Evenimentele de până acum nu fuseseră decât preludiul invaziei. Tensiunea era deja prea mare pentru Kennedy. A anulat al doilea val de bombardamente, deși știa perfect că această decizie putea sorti eșecului întreaga operațiune.

În toiul nopții, imediat după ce a trecut duminica și s-a făcut luni, forța debarcată, de 1400 de exilați cubanezi din Brigada 2506 a pornit spre Golful Porcilor la bordul unei mici flote de vase de transport și acostare. Aveau speranțe mari – visul lor era să preia din nou controlul asupra patriei lor.

Foarte puțini dintre invadatori sunt soldați. Sunt oameni care aparțin tuturor păturilor sociale, care au fost antrenați de veterani americani din

Coreea și din Al Doilea Război Mondial – iar acei veterani călîți în lupte sunt impresionați de ce văd.

Dar, când au debarcat, bravii luptători pentru libertate n-au avut habar că președintele anulase al doilea val de lovituri aeriene. Acum oamenii din Brigada 2506 trebuiau să securizeze singuri plajele – o misiune aproape imposibilă.

Luni dimineață, chiar în momentul când luptătorii pentru libertate s-au confruntat cu primul val de apărători ai lui Castro, președintele s-a întors cu *Marine One* la Washington, sperând că rebelii cubanezi vor reuși să facă imposibilul.

■ ■ ■

În afară de John Kennedy, doar doi oameni aveau voie să intre în Biroul Oval pe ușa din Grădina de Trandafiri: vicepreședintele Lyndon Johnson și procurorul general Robert Kennedy. Acest privilegiu, dublat de disprețul reciproc, era tot ce aveau în comun.

Texanul înalt de peste 1,93 metri este un om care a reușit prin forțe proprii și un politician de carieră, fost profesor de liceu, al cărui fizic impresionant ascunde o personalitate fragilă și uneori nesigură pe ea. La 51 de ani, LBJ, așa cum i se spune, a fost probabil cel mai puternic și de succes lider al majorității din Senat din istoria SUA, adept al parteneriatelor și al mobilizării simpatizanților partidului său în vederea votării unor măsuri legislative importante.

Bobby, cu puțin peste 1,73 metri, rostește numele fratelui său cu un puternic accent bostonian. Este obsedat de sport, s-a născut într-un mediu privilegiat și nu a deținut niciodată o funcție aleasă. LBJ știe asta și se bucură că, în calitate de lider al majorității din Senat, este un pic mai presus de mașinăria politică a relativ neexperimentatului Kennedy.

Dușmănia lor datează din toamna anului 1959, când Bobby Kennedy s-a dus să-i facă o vizită lui Johnson la marea lui fermă texană. Fratele său l-a trimis în Texas să afle dacă Johnson va candida împotriva lui la nominalizarea democraților pentru președinție, în 1960.

Obiceiul lui LBJ era să-și ia oaspeții importanți la vânătoare de căprioare, pe vastul său domeniu, iar Bobby n-a făcut excepție. La început, Bobby și LBJ s-au înțeles foarte bine. Asta până când Bobby

a împușcat o căprioară. Reculul puștii l-a aruncat la pământ și s-a rănit la arcada unui ochi. Johnson, ajutându-l pe Bobby să se ridice, nu a rezistat tentației de a-l lua peste picior. „Băiete, i-a zis el, trebuie să înveți să tragi cu o armă ca un bărbat adevărat."

Nimeni nu-i vorbește așa lui Bobby Kennedy. În asemenea momente neînsemnate iau naștere marile dușmănii.

Se apropiau alegerile din 1960, iar Bobby se împotrivea cel mai tare nominalizării lui Lyndon Johnson ca vicepreședinte. Și tot Bobby a fost acela care l-a vizitat pe Johnson în apartamentul său de la hotel în timpul Convenției Partidului Democrat din Los Angeles pentru a-i oferi candidatura – deși încercase înainte să-l convingă să o refuze.

Acum, criza din Cuba marca momentul în care carierele lor aveau s-o ia în direcții diametral opuse. Steaua lui Bobby va urca repede pe cer, căci fratele său se va referi curând la el ca fiind „al doilea cel mai puternic om din lume".

Johnson, care îl numește în particular „pungașul ăla mic și arogant", regretă deja că a părăsit Senatul. LBJ este un om în declin. Președintele Kennedy nu are încredere în el și abia îl tolerează. JFK îl desconsideră atât de mult pe Johnson, încât se întreabă, adresându-i-se lui Jackie:

– Îți închipui ce s-ar întâmpla cu țara asta dacă Johnson ar fi președinte?

Să fii vicepreședinte, a remarcat John Nance Garner, primul vicepreședinte al lui Franklin Delano Roosevelt, e ca și cum ai fi „o cană cu scuipat cald". Odată, John Adams și-a descris funcția astfel: „Nu sunt nimic". Lyndon Johnson știe foarte bine ce voiau să spună predecesorii lui. Nu mai este senator, nu mai are influență politică, nu mai are niciun pic de autoritate.

De pildă, vicepreședintele nu are un avion personal. Când îndatoririle îi impun să călătorească, Johnson trebuie să ceară unuia dintre consilierii lui Kennedy permisiunea de a folosi avionul prezidențial. Deși este, teoretic, al doilea om în stat, solicitarea lui Johnson nu are mai multă greutate decât cea a unui membru al cabinetului. Uneori i se refuză. Când se întâmplă astfel, vicepreședintele Statelor Unite e nevoit să ia un avion de linie.

Cea mai mare insultă nu este totuși că Johnson și-a pierdut influența politică în Washington, ci că și-a pierdut-o complet în Texasul natal. În pofida rolului crucial pe care îl jucase Johnson, aducându-i lui Kennedy

Președintele Kennedy și fratele său, procurorul general Robert F. Kennedy, au avut o relație tensionată cu vicepreședintele Lyndon B. Johnson.
(Abbie Rowe, Fotografii Casei Albe, Biblioteca și Muzeul prezidențial „John F. Kennedy", Boston)

voturile din Texas în ziua alegerilor, senatorul Ralph Yarborough începe să controleze politica texană, iar secretarul forțelor navale, John Connally, intenționează să candideze la funcția de guvernator. Unul dintre ei – sau amândoi – va deține puterea politică în Texas. Johnson devine lipsit de importanță. Dacă John Kennedy își alege alt vicepreședinte cu care să candideze la următoarele alegeri, pentru al doilea mandat, LBJ nu va mai avea ce să caute în politică.

Însă Johnson are acum privilegiul destul de rar acordat de a intra în Biroul Oval pe ușa dinspre Grădina de Trandafiri. Dar, atunci când Kennedy ridică receptorul să ceară ajutor în dimineața lui 17 aprilie, nu-l sună pe Lyndon Johnson.

Bobby Kennedy răspunde la telefon în Virginia. E plecat din Washington să țină acolo un discurs.

„Nu cred că merge așa bine cum ar trebui, îi spune președintele fratelui său mai mic. Întoarce-te aici."

John Kennedy și-a orientat intenționat fratele spre problemele de politică internă, lăsându-i pe alții să-l consilieze în chestiunile internaționale. În ciuda frecventelor convorbiri telefonice cu el, președintele își consideră fratele mai mic un tip care a avut beneficii de pe urma nepotismului, căci Joseph Kennedy a fost cel care a insistat ca JFK să-l numească pe Bobby procuror general. Dar acum, într-o clipă de cumpănă, John Kennedy înțelege cât de înțelept a fost tatăl său. Chiar dacă Bobby nu fusese informat de CIA asupra operațiunii din Cuba în urmă cu trei luni, el este singurul om pe care se poate bizui președintele.

În acest timp, Lyndon Johnson se îndepărtează din ce în ce mai mult de centrul puterii politice.

■ ■ ■

John Kennedy stă în picioare în Biroul Oval, incapabil să pună capăt la ce începuse. Președintele ar fi putut să contramandeze invazia până în noaptea de duminică, când bărbații și adolescenții excelent antrenați din Brigada 2506 ar fi coborât din vasele de transport în bărcile care aveau să-i ducă la țărm.

Dar, ca să schimbe cursul lucrurilor, i-ar fi trebuit un curaj extraordinar. Kennedy ar fi pierdut respectul lui Allen Dulles, al CIA, al consilierilor săi apropiați și al șefilor de state-majore.

Pentru acest gen de decizii nepopulare fusese ales. Iar acum, șovăiala lui Kennedy de a face acele alegeri grele amenință să-i distrugă administrația.

A făcut un drum lung de la acele zile în care era la comanda torpilorului PT-109. Dar încă învață, la fel ca Abraham Lincoln, că decizia de a folosi forța n-ar trebui luată de oameni ale căror cariere depind de felul în care fac uz de ea.

Dar nu CIA sau șefii Statelor-Majore Reunite dăduseră ordinul de începere a invaziei, ci John Kennedy.

Bobby s-a întors în mare grabă din Virginia, iar acum intră în Biroul Oval, unde își găsește fratele într-o stare de pasivitate.

– Mai bine să fiu făcut agresor decât om de nimic, se lamentează JFK. Veștile de pe plajele unde s-a debarcat nu sunt bune – luptătorii pentru libertate nu au reușit să ocupe drumurile principale și punctele strategice. Oamenii din Brigada 2506 nu aveau pe unde să părăsească plaja. Forțele cubaneze îi blocaseră acolo. Invazia era oprită.

Disperat, JFK îi mărturisește fratelui mai mic temerile sale. Președintele știe că, atunci când vorbește cu Bobby, nu are a se teme de scurgeri de informații sau de încercări de a i se submina autoritatea. Dar și acum, cu Bobby alături, John Kennedy simte teribila singurătate a unui președinte al Statelor Unite. El făcuse încurcătura asta în Cuba, și tot el trebuia să găsească un mijloc de a transforma un potențial fiasco într-o victorie răsunătoare.

■ ■ ■

Dar nu a fost să fie.

Marți, 18 aprilie, Castro în persoană ajunge pe plajă într-un tanc T-34, ca să-i alunge pe invadatori. Zeci de mii de soldați cubanezi ocupaseră poziții pentru a opri înaintarea rebelilor. Cubanezii controlează acum cele trei drumuri principale de la și spre Bahia de Cochinos. Mai important ca toate, din cauză că președintele SUA anulase acoperirea aeriană, aviația cubaneză controlează fără probleme spațiul aerian cu aparatele lor T-33.

Pe 18 aprilie, la amiază, consilierul pe probleme de securitate națională, McGeorge Bundy, îi raportează președintelui pe un ton sfios că „forțele armate cubaneze sunt mai puternice, reacția populației este slabă și poziția noastră tactică e mai șubredă decât sperasem. Tancurile au intrat într-o zonă a plajei și pozițiile noastre sunt precare față de ale lor".

În acea seară, la ședința de la Casa Albă, care se ține la puțin timp după miezul nopții, Kennedy este îmbrăcat la patru ace în timp ce ascultă încă un raport despre eșecul invaziei. Mai devreme în acea seară fusese chemat de la o recepție dată de Casa Albă pentru Congres – îndatoriri oficiale chiar și în mijlocul acelei crize.

Sala Cabinetului e decorată cu o hartă a Caraibelor, pe care au fost plasate cu magneți machete de nave care indică poziția diverselor vase staționate pentru a sprijini invazia. Printre acestea sunt portavionul *Essex* și escorta lui de vase protectoare.

– Nu vreau să implic Statele Unite în asta, izbucnește Kennedy, neîncrezător, în timp ce studiază harta.

Amiralul Arleigh Burke, comandantul Marinei SUA, trage aer adânc în piept și spune adevărul:

– La naiba, domnule președinte, dar *suntem* implicați!

Într-o încercare disperată de a salva invazia, președintele autorizează șovăielnic o oră de acoperire aeriană, de la 6.30 la 7.30, cu aparate nemarcate de pe *Essex*. Avioanele de luptă urmează să se alăture bombardierelor B-26 pilotate de luptătorii pentru libertate și să țină în șah forțele aeriene cubaneze. Cu toate acestea, piloții Marinei SUA nu trebuie să atace ținte terestre și nici să lupte în aer – încă un semn că JFK și-a pierdut curajul.

După ședința de la miezul nopții, președintele iese din Biroul Oval în Grădina cu Trandafiri, purtând pe umeri povara lumii libere și a sorții celor o mie de oameni. E singur și se plimbă o oră prin iarba umedă.

În dimineața zilei de 19 aprilie, alte vești proaste: incredibil, dar CIA și Pentagonul nu luaseră în considerație diferența de fus orar între Cuba și Nicaragua, țara în care se afla baza aeriană a luptătorilor pentru libertate. Avioanele de pe portavionul *Essex* și bombardierele B-26 din America Centrală sosesc în punctul de întâlnire la o oră diferență. Cele două escadrile nu se întâlnesc în aer. În consecință, mai multe bombardiere sunt doborâte de forțele aeriene cubaneze. Pierre Salinger, secretarul de presă al președintelui, îl găsește pe Kennedy singur în Casa Albă, plângând la auzul veștilor.

Jackie nu și-a văzut niciodată soțul atât de abătut. Îl mai văzuse necăjit de doar două ori înainte, așa că a uimit-o când el și-a pus capul în mâini și a început să plângă în hohote. Bobby o roagă pe prima-doamnă să rămână cu soțul ei, pentru că președintele are nevoie de consolare. În această zi, Kennedy nu-și face griji nici pentru înfățișarea lui, de obicei atât de bine pusă la punct, întâmpinând un senator venit la ședința din Biroul Oval cu părul răvășit și cravata strâmbă.

Bobby Kennedy sare în apărarea fratelui său când Lyndon Johnson se plânge că fusese ținut pe dinafară. Bobby măsoară cu pasul Sala Cabinetului, uitându-se din când în când urât la harta Caraibelor și la navele cu magneți.

„Trebuie să facem ceva", repetă el mereu. Când vede că CIA și comandanții militari nu-i răspund, se întoarce spre ei și le spune pe un ton tăios: Așa deștepți cum sunteți, voi toți l-ați băgat pe fratele meu în asta, și, dacă nu faceți ceva acum, rușii îl vor privi pe președintele Statelor Unite ca pe un tigru de hârtie.

Între timp, președintele își petrece restul zilei copleșit de durere, fără să încerce să-și ascundă depresia de ochii staffului de la Casa Albă. „Cum de am fost atât de prost?" murmură el pentru sine, întrerupând adesea o conversație pe cu totul alte teme ca să repete aceste cuvinte:

„Cum de am fost așa prost?"

■ ■ ■

La 5.30 după-amiaza, pe 19 aprilie, forțele cubaneze preluaseră în întregime controlul asupra Golfului Porcilor. Invazia s-a terminat.

Pe lângă morții și prizonierii luați la fața locului, forțele lui Castro au scufundat aproape o duzină de vase implicate în invazie, inclusiv pe acelea care transportau alimente și muniție, și au doborât nouă bombardiere B-26.

Înfrângerea este o mare umilință pentru Statele Unite. Kennedy e nevoit să convoace o conferință de presă și să-și asume întreaga vină.

„Un vechi proverb spune că victoria are o sută de tați și că înfrângerea e orfană. Ceea ce contează, zice el, este că eu sunt cel răspunzător din guvern."

Într-o zi, JFK va privi în trecut și se va gândi că greșeala de la Golful Porcilor i-ar fi putut oferi Armatei SUA un motiv de a se amesteca în treburile guvernului civil pe temeiul faptului că președintele nu e potrivit pentru funcția pe care o ocupă.

Însă, după șase luni, directorul CIA, Allen Dulles, este cel concediat. Șeful CIA e foarte amărât și indignat. Această ofensă este una pe care bătrânul spion și agenția lui nu o vor uita prea repede.

■ ■ ■

La o săptămână de la dezastrul din Golful Porcilor, Kennedy își cheamă consilierii, inclusiv pe Bobby, în Sala Cabinetului. Prezența la

ședință a lui Bobby, consilier pe probleme de politică externă, nu este una obișnuită, iar la început, fratele președintelui își ține gura.

Președintele se reazemă în scaunul său și își bate ușurel dinții cu un creion pe când subsecretarul de stat Chester Bowles citește o declarație lungă care exonerează Departamentul de Stat de orice vină cu privire la operațiunea Golful Porcilor.

JFK vede că Bobby fierbe de mânie. Cei doi frați îl consideră pe Bowles un plângăreț și un ipocrit.

Președintele știe de o viață, în care și-a observat fratele mai mic, că acesta va exploda în curând. L-a autorizat pe Bobby să vorbească în numele lui la această ședință. JFK așteaptă, păstrându-și o expresie imperturbabilă, ascultând și bătând cu creionul în dinți.

În cele din urmă, Bobby ia cuvântul. Îl face praf pe Chester Bowles, cuvintele lui sunt intenționat menite să-l înjosească.

– Ăsta-i cel mai absurd și ridicol lucru pe care l-am auzit vreodată. Voi, cei de aici, sunteți atât de dornici să vă păziți fundurile, că vă e teamă să faceți ceva, orice. Tot ce vreți să faceți e să dați întreaga vină pe președinte. Ne-ar fi tuturor mult mai bine dacă v-ați da demisia și ați lăsa politica externă în seama altora, mârâie Bobby amenințător, ridicând tonul.

Președintele urmărește scena, impasibil, creionul acela făcând un zgomot aproape imperceptibil la contactul cu dinții lui de un alb imaculat.

„Mi-am dat brusc seama, va scrie mai târziu consilierul lui Kennedy, Richard Goodwin, că polemica dură a lui Bobby reflecta emoțiile ascunse ale președintelui, pe care mi le împărtășise mai devreme, într-o conversație particulară. Știam de pe atunci că exista o duritate interioară, adesea o furie trecătoare, dincolo de purtarea prietenoasă, prevenitoare, controlată cu grijă, a lui John Kennedy."

Dacă Lyndon Johnson este vicepreședintele, se va scrie într-o zi, atunci Bobby urmează să devină în curând înlocuitorul președintelui – dar numai după ce dezastrul din Golful Porcilor îi va lega și mai mult pe cei doi frați și îi va schimba lui JFK modul de a lucra la Casa Albă. De acum înainte, ori de câte ori președintele vrea să-și contrazică guvernul sau consilierii, se va bizui pe Bobby, care va vorbi în locul lui și va suporta orice critică ulterioară sau dispută, în așa fel încât fratele lui mai mare să nu iasă slăbit din asemenea lupte.

■ ■ ■

În mod surprinzător, cota de încredere în președintele Kennedy a crescut la 83% după invazie, dovedindu-i lui JFK că poporul îl susține cu tărie în acțiunile lui împotriva lui Castro. În secret, planurile Statelor Unite de a-l răsturna pe liderul cubanez se înmulțesc, iar Castro îl sfidează fățiș pe Kennedy, întărind astfel convingerea răspândită că fiecare dintre ei îl voia mort pe celălalt.

Între timp, chiar dacă procentul de încredere al lui Kennedy face din el unul dintre cei mai populari președinți din secolul XX, el știe că trebuie făcut ceva pentru a restabili prestigiul Americii pe plan internațional. Într-un interviu dat lui James Reston de la *New York Times*, Kennedy lasă deoparte situația din Cuba. În schimb, recunoaște cu onestitate că „avem o problemă în a ne credibiliza puterea, și Vietnamul mi se pare locul cel mai potrivit".

Vietnam.

Mică și nebăgată în seamă de America de-a lungul istoriei, națiunea asiatică suferă enorm din cauza revoltei comuniste din țara sa. Acum, președintele o consideră esențială pentru securitatea națională americană. În mai, 1961 JFK îl însărcinează pe vicepreședintele Lyndon Johnson să plece într-o vizită de informare în Vietnam, trimițându-l mai departe ca oricând de Biroul Oval.

Motivele au la fel de mult de-a face cu securitatea națională ca și faptul că președintele știe cât îl costă pe vicepreședinte să se simtă neputincios.

– Nu-i mai suport afurisita de față lungă, îi destăinuie JFK unui senator. Nu face decât să intre aici, să stea la ședințele cabinetului, făcând o mutră acră. Nu spune niciodată nimic. Pare atât de trist.

Atunci când bunul prieten al lui Kennedy, senatorul de Florida George Smathers, îi sugerează ca Johnson să plece într-o călătorie în jurul lumii, JFK este încântat, părându-i-se „o idee a naibii de bună".

Pentru a se sublinia importanța acestei călătorii, vicepreședintelui i se dă permisiunea de a folosi avionul prezidențial.

■ ■ ■

Peste 110 oameni nu ar fi murit dacă JFK ar fi contramandat invazia din Golful Porcilor. Și peste 1200 de luptători pentru libertate nu ar

fi fost făcuți prizonieri și apoi condamnați la ani grei în pușcăriile lui Castro. Operațiunea Golful Porcilor nu numai că a pus în lumină deficiențele politicii externe a lui Kennedy, dar i-a și erodat puterea dăruită de votanții săi – chiar dacă aceștia nu o știau pe atunci. Kennedy a fost nehotărât într-un moment când trebuia să fie ferm. S-a lăsat indus în eroare. E imposibil să stabilim de ce. Dar rămâne o certitudine faptul că JFK a picat primul test important al administrației sale.

Însă zilele chinuitoare din aprilie 1961 i-au învățat pe frații Kennedy o lecție de neuitat: sunt singuri, consilierii lor nu sunt buni nici să le facă ghetele. Pentru a restabili poziția de forță a Americii, frații Kennedy vor trebui să găsească o cale de a-și înfrânge dușmanii, atât din străinătate, cât și mai ales din Washington, D.C.

■ ■ ■

În acest timp, în Uniunea Sovietică, Departamentul de Stat al SUA a decis să-i dea înapoi lui Lee Harvey pașaportul american ca să se poată întoarce acasă. Dar deși Oswald e dornic să plece din Uniunea Sovietică, el nu mai este nomadul independent care dezertase cu doi ani înainte. Își amână plecarea până când Marina și copilul încă nenăscut pot călători cu el.

Amână și să-i spună Marinei că se duc undeva.

Până la urmă, Oswald îi împărtășește soției planurile sale. „Nevasta mea e un pic speriată", scrie el în jurnal pe 1 iunie, după ce îi spusese Marinei că părăsesc Uniunea Sovietică, cel mai probabil pentru totdeauna, „dar mă încurajează să fac ce îmi doresc".

Marina e pe cale să lase în urmă tot ce cunoaște pentru o viață nesigură cu un bărbat pe care îl știe de numai două luni. Dar acceptă s-o facă, deși îi e greu, deoarece a învățat acest mare adevăr despre Harvey Oswald: e un om care face întotdeauna ce vrea, indiferent câte piedici i se pun în cale.

Întotdeauna.

Capitolul 4

WASHINGTON, D.C.
14 FEBRUARIE 1962
ORA 20.00

Prima-doamnă merge singură, cu paşi uşori, pe un hol, venind direct spre camera de televiziune aflată la doi metri înălţime, pe care se vede emblema postului CBS: un ochi. Poartă un taior roşu-aprins, ca rujul de pe buzele ei pline, pe care acesta i le pune în valoare, alături de părul înfoiat de un castaniu-auriu. Camera transmite numai imagini alb-negru, aşa că 45 de milioane de americani vor pierde acest detaliu când vor da pe NBC sau CBS pentru a vedea turul televizat al Casei Albe. Aceasta este clipa în care Jackie se află în centrul atenţiei naţiunii, un prilej pentru ea de a se mândri cu eforturile ei constante de a restaura scumpa ei „Maison Blanche".

Jackie încearcă să uite de prezenţa camerei de luat vederi. Tot aşa trece şi prin viaţă, mimând ignoranţa şi păstrând o distanţă discretă faţă de toată lumea, în afară de câţiva prieteni de încredere. În pofida detaşării sale practice, Jackie este perfect conştientă de condiţia ei, căci a scris şi editat ea însăşi scenariul, adnotând documentul cu povestea fiecărei piese de mobilier şi numele donatorilor bogaţi. Nu cunoaşte doar stadiul de renovare al fiecăreia dintre cele 45 de camere ale Casei Albe, ci şi istoria completă a clădirii vechi de 170 de ani.

Şi totuşi, aşa cum va afla America în cursul transmisiei, prima-doamnă nu pare atotştiutoare sau încrezută. De fapt, nici nu-i place să i se spună „prima-doamnă", pentru că are impresia că această titulatură sună ca numele unui cal de curse. Capacitatea ei de a râde de ea însăşi o face să pară vulnerabilă şi timidă mai degrabă decât cu nasul pe sus, chiar dacă vorbeşte cu accentul unei femei din clasele privilegiate. Mulţi bărbaţi o găsesc atrăgătoare, iar multe femei o văd ca pe un idol abordabil. În primul an de mandat al soţului ei, accesibilitatea ei perceptibilă a făcut ca Jackie Kennedy să fie îndrăgită atât de americani, cât şi de oameni din toată lumea.

Preşedintele Kennedy a scos în evidenţă acest fapt când s-au dus la Paris, în 1961, într-o vizită oficială pentru a se întâlni cu preşedintele francez Charles de Gaulle. Dezastrul din Golful Porcilor se întâmplase cu şase săptămâni înainte, iar imaginea lui Kennedy era grav compromisă în ochii multor lideri europeni. Dar nu şi ai lui Jackie. Când Air Force One a aterizat pe aeroportul Orly, ea a fost aclamată ca imaginea perfectă a farmecului, frumuseţii şi seninătăţii. Preşedintele a observat cu siguranţă droaia de fotografi care o urmau, făcându-i poze. Vorbind în faţa unei mulţimi de demnitari la Palatul Chaillot, JFK şi-a început cuvântarea descriindu-şi statutul în tonuri sumbre, dar cu realism. „Nu cred că ar fi deplasat să mă prezint singur acestei onorabile adunări, a spus el, cu o expresie sinceră pe faţă. Sunt bărbatul care a însoţit-o pe Jacqueline Kennedy la Paris – şi mi-a făcut multă plăcere."

■ ■ ■

După ce trece în faţa camerei CBS, prima-doamnă îşi începe emisiunea specială cu un scurt istoric al Casei Albe. Telespectatorii îi ascultă vocea calmă în timp ce pe ecran apar schiţe şi fotografii. Cuvintele îi sunt pline de simţire, subliniind legătura ei afectivă cu clădirea. Vorbeşte pe un ton apreciativ despre Aripa Vestică adăugată de Theodore Roosevelt, unde au fost mutate birourile preşedintelui şi ale staffului său din înghesuitul etaj doi al reşedinţei într-un loc mai spaţios şi propice treburilor administraţiei.

Vocea îi devine un pic tragică atunci când descrie evacuarea Casei Albe în 1948. Podeaua din biroul lui Truman începuse să se zguduie de parcă stătea să se prăbușească. O inspecție atentă a scos la iveală faptul că întreaga clădire era gata să cadă, pentru că nu fusese renovată și consolidată de mai multe decenii.

– Întregul interior a fost dărâmat. Doar pereții exteriori au rămas, spune Jackie cu emoție în glas, în timp ce pe micul ecran apar poze cu buldozere enorme care distrug podelele și tavanele originale. Ar fi fost mai ușor și mai ieftin să demoleze întreaga clădire. Dar Casa Albă e un simbol atât de puternic pentru americani, încât pereții exteriori s-au păstrat.

Prima-doamnă își încheie monologul amintind că a studiat cu atenție toate detaliile renovărilor din trecut și din prezent:

– Bucată cu bucată, interiorul casei președintelui a fost reconstituit. Priveliștile exterioare au rămas exact aceleași pe care le văzuseră americanii în acest secol, cu excepția balconului din Porticul Sudic – pe care l-a adăugat președintele Truman.

Cuvintele din scenariu conțin o ironie voalată. Truman a fost criticat fără menajamente pentru adăugarea balconului în 1947. Coloanele sale au fost văzute ca o profanare a exteriorului arhitectonic al Casei Albe. Președintele Kennedy a privit la început cu rezerve restaurarea plănuită de Jackie, temându-se să nu fie criticată și ea la fel ca Truman. Dar, în loc să dea înapoi în fața soțului ei, așa cum făcea de obicei, prima-doamnă nu a vrut să cedeze. Asta „nu va fi ca balconul lui Truman", a insistat ea. Ea avea să renoveze din interior spre exterior, terminând, în sfârșit, treaba începută de buldozere în 1948. Scopul era, nici mai mult nici mai puțin, să transforme Casa Albă din reședința foarte spațioasă a unui birocrat într-un palat prezidențial.

Lui Mamie Eisenhower îi plăcea pe timpuri să se refere la Casa Albă și la obiectele de acolo ca la lucrurile ei personale – „casa mea" și „covoarele mele". Avea, de asemenea, o pasiune pentru culoarea roz. Jackie, care nu o aprobă pe predecesoarea ei, s-a descotorosit de mobilierul ieftin al lui Mamie, precum și de covoarele și pereții zugrăviți în roz.

Așa cum sunt pe cale să vadă în curând americanii, Casa Albă îi aparține acum lui Jacqueline Bouvier Kennedy.

Prima-doamnă păşeşte din nou în faţa camerei pentru a-i lua pe telespectatori la o plimbare prin noua ei casă, fiind urmată acum de gazda emisiunii, Charles Collingwood de la CBS. Amprenta personală a lui Jackie se vede peste tot, de la draperiile noi, ale căror modele le-a schiţat chiar ea, până la noul ghid pe care l-a scos ca să strângă fonduri pentru restaurare (vânzând 350 000 de exemplare în numai şase luni). A desfiinţat lucrurile ciudate, precum fântânile cu apă de băut, care făceau Casa Albă să arate mai degrabă ca o clădire de birouri decât o comoară naţională.

Prima-doamnă a scotocit prin depozitele Galeriei Naţionale, unde a descoperit tot felul de comori, cum ar fi tablouri de Cézanne, căni din care băuse Teddy Roosevelt şi tacâmuri franţuzeşti din aur ale lui James Monroe. Biroul preşedintelui Kennedy este o altă descoperire a lui Jackie. Biroul Deciziilor, aşa cum i se spune, era făcut din lemnul unui vas britanic fără noroc şi era un cadou din 1880 de la regina Victoria pentru preşedintele Rutherford B. Hayes. Jackie îl găsise în camera pentru transmisii radio şi TV de la Casa Albă, îngropat sub un maldăr de aparate electronice. L-a adus imediat în Biroul Oval.

Nimeni în afară de personalul vechi al Casei Albe nu cunoaşte atât de bine secretele clădirii ca Jackie. Dar, în ciuda vastelor ei cunoştinţe, sunt şi multe lucruri pe care *nu vrea* să le ştie.

Primele pe această listă sunt numele femeilor cu care se culcă soţul ei. Şi sunt multe. E acolo Judith Campbell, amanta care îi serveşte lui Kennedy drept legătură clandestină cu capul mafiei din Chicago, Sam Giancana, care se plânge că JFK e mai puţin tandru cu ea de când a ajuns preşedinte. Şi femeia divorţată, de 27 de ani, Helen Chavchavadze, cu care se vedea JFK înainte de învestire. Mai sunt şi prostituate aduse de Dave Powers. Printre amantele preşedintelui sunt şi prietene ale lui Jackie, şi femei din staff. Jackie şi-a făcut obiceiul să plece la proprietatea lor Glen Ora în cele mai multe zile de joi, într-un weekend în care călăreşte mult. Nu se întoarce până luni. Preşedintele rămâne stăpân la Casa Albă cât timp este ea plecată. Aşa că lista amantelor lui se prelungeşte necontenit.

Jackie Kennedy nu e proastă. Ştie de aventurile lui JFK încă de când era senator. Sentimentele îi sunt profund jignite, dar lasă deoparte flirturile preşedintelui de dragul aparenţelor, pentru prestigiul de a fi

prima-doamnă și, înainte de toate, pentru că își iubește soțul – și crede că o iubește și el.

Prima-doamnă este fascinată de aristocrația europeană și știe că nu e ceva neobișnuit – poate chiar normal – ca bărbații puternici să aibă aventuri. Scumpul ei tată, John „Black Jack" Bouvier, călca deseori pe de lături. Și socrul ei, Joseph Kennedy, e notoriu pentru aventurile lui. Prima-doamnă nu are nici un motiv să creadă că președintele Statelor Unite, cel mai puternic om din lume, este altfel. Pe lângă asta, e o tradiție în familia lui. „Toți bărbații Kennedy sunt așa", i-a spus odată lui Joan, soția fratelui celui mai mic al lui JFK, Teddy. „Nu trebuie să te necăjești. Nu poți s-o iei drept un afront personal."

Odată, pe când trecea prin biroul lui Evelyn Lincoln cu un reporter francez, Jackie a văzut-o pe asistenta secretarei, Priscilla Wear, stând într-un colț al camerei aglomerate. Utilizând franceza în locul englezei, l-a informat pe jurnalist că:

– Probabil asta-i fata care se culcă cu soțul meu.

Însă, în ciuda resemnării aparente, pe Jackie o doare foarte mult. Din când în când, prietenii ei observă că nu e foarte fericită în căsnicie. Chiar și cei din Serviciul Secret, care o simpatizează și o respectă, văd suferința primei-doamne.

Dar, deși suferă, prima-doamnă are mult simț practic. Are grijă să-i comunice mereu lui Kenny O'Donnell ora exactă la care pleacă și se întoarce din orice excursie în afara Casei Albe, ca să fie sigură că nu-l prinde pe președinte *in flagrante delicto* cu o femeie.

Prima-doamnă s-a gândit să-și ia un amant. Cinează adesea singură cu secretarul apărării, Robert McNamara. Flirtează și citesc poezii împreună. Și, când Jackie este în New York, se duce la apartamentul lui Adlai Stevenson, ambasadorul Americii la Națiunile Unite. Se sărută întotdeauna când se văd și se duc la spectacole de balet și de operă împreună.

O intrigă acești bărbați și știe despre zvonurile care circulă în legătură cu flirtul ei cu actorul William Holden, dar cel mai mult își dorește dragostea soțului ei. Până de curând, nu era nimic spectaculos în felul lor de a face dragoste. Erau vagi tentative de preludiu – într-adevăr, cu toate aventurile lui, președintele făcea dragoste cu Jackie de parcă ar fi fost o datorie. Ea se întreba adesea de ce Jack simțea nevoia de a împărți patul cu alte femei și a început să se gândească dacă nu cumva *ea* era

problema. În ciuda faptului că o adorau milioane de bărbați din toată lumea, trebuia să existe vreun motiv pentru care propriul soț nu era atras de farmecele ei în pat.

În primăvara lui 1961, când Jackie și-a scrântit glezna în timp ce juca o variantă mai blândă a fotbalului american la Hickory Hill, casa lui Bobby din Virginia, Bobby l-a chemat pe vecinul său, doctorul Frank Finnerty, să o trateze. Finnerty este un cardiolog de 37 de ani care predă medicina la Universitatea din Georgetown. E și extrem de chipeș și de simpatic. Jackie descoperă că este și un bun ascultător. După o săptămână, când glezna era vindecată, l-a întrebat dacă îl poate suna din când în când, să stea de vorbă. Deși surprins, doctorul a fost foarte încântat să accepte.

E clar că Jackie se gândea la sex când i-a făcut propunerea, dar nu la sex cu dr. Finnerty. În cursul mai multor convorbiri, i-a spus lui Finnerty numele femeilor cu care era încurcat soțul ei și a recunoscut cât de prost o făceau să se simtă aventurile lui JFK. Căsnicia cu el era concepută, în opinia lui Jackie, ca „o relație între un bărbat și o femeie, în care bărbatul era liderul și femeia – soția lui, care trebuia să-l admire pentru că era bărbat". Această concepție se extindea și în dormitor, unde plăcerea lui era de maximă importanță. Ea s-a întrebat de ce făcea președintele dragoste atât de repede, fără să-l preocupe cum se simțea ea. Totul era pentru el, iar ea era uitată.

– Se grăbește prea mult și apoi adoarme, s-a plâns ea doctorului.

Dr. Finnerty a venit cu o soluție. A așternut pe hârtie o discuție pe care Jackie putea s-o aibă cu soțul ei, în care să-i sugereze moduri de a face dragoste, prin care să fie și ea mulțumită. Finnerty a sfătuit-o să-i vorbească deschis și să-i descrie exact ce voia și cum ar putea să sporească plăcerea președintelui.

Astfel pregătită, Jackie a deschis emoționată subiectul într-o seară, la cina luată cu JFK. În timp ce președintele o asculta amuzat, soția lui, de obicei timidă și inhibată sexual, i-a spus exact ce voia de la el în pat. Jackie a mințit când a fost întrebată cum ajunsese deodată atât de cunoscătoare, zicându-i că aflase totul de la un preot, un ginecolog și din cărți foarte detaliate.

Președintele a fost impresionat. „Nu s-a gândit niciodată că ea își va da atâta osteneală ca să se bucure de sex", își va aminti Finnerty mai târziu.

Pe urmă Jackie i-a spus doctorului că sexul cu JFK se îmbunătățise și că, orice temeri avusese în privința propriilor performanțe, se risipiseră acum pentru totdeauna.

Cu toate că președintele nu încetase să aibă aventuri, Jackie știa acum că soțul ei este satisfăcut în patul conjugal.

■ ■ ■

– Vă mulțumesc, domnule președinte, spune în încheiere reporterul Charles Collingwood. Și dumneavoastră, doamnă Kennedy, vă mulțumesc că mi-ați arătat casa minunată în care locuiți și toate lucrurile frumoase pe care le-ați făcut aici.

John Kennedy s-a alăturat soției lui pentru ultimele câteva minute ale emisiunii speciale, explicând importanța eforturilor susținute ale lui Jackie și ce înseamnă simbolul Casei Albe pentru America. Prima-doamnă nu spune nimic, doar zâmbește călduros și se uită la camera de luat vederi. Jackie arată impecabil și, la sfârșitul transmisiei, niciun fir de păr nu i s-a clintit de la locul lui, șiragul de perle de la gât nu i s-a deplasat câtuși de puțin.

Dar aparențele înșală. Transmisia de o oră de la Casa Albă a fost de fapt înregistrată cu o lună în urmă, iar pentru o emisiune de un ceas au trebuit șapte ore de filmări. O Jackie nervoasă fuma una după alta țigări L&M, ori de câte ori se opreau camerele, dar s-a relaxat după aceea, pieptănându-și părul tapat în jos.

A dat pe gât și un pahar mare de whisky.

■ ■ ■

Transmisia specială a lui Jackie este unul dintre cele mai urmărite filme din istoria televiziunii. În fond, i-a adus primei-doamne un premiu Emmy special. America este acum complet vrăjită. Jacqueline Kennedy e un star de primă mărime.

În acest timp, restaurarea Casei Albe continuă. Departe, la capătul listei de lucruri care trebuie remediate, sunt draperiile cenușii din Biroul Oval, care nu vor fi înlocuite decât către sfârșitul lunii noiembrie 1963.

Capitolul 5

24 MARTIE 1962
PALM SPRINGS, CALIFORNIA
ORA 19.00

John F. Kennedy e obosit, dar binedispus. Stă în curtea interioară a casei în stil spaniol, deținută în Palm Springs de legendarul cântăreț Bing Crosby. Dar Crosby nu e acolo în această seară, căci și-a împrumutat locuința confortabilă lui JFK și anturajului său pentru weekend. Kennedy se uită la petrecerea care se desfășoară în jurul piscinei aglomerate în seara aceasta caldă de primăvară. Se aud râsete și zgomote făcute de oameni care se bălăcesc în aerul plăcut al nopții. În spatele piscinei, președintele vede munții presărați cu bolovani înălțându-se deasupra proprietății de 4 000 de metri pătrați și formând un fundal deșertic uimitor.

Ieri, Kennedy a ținut un discurs impresionant în fața a 85 000 de oameni, la Universitatea din California. A vorbit despre democrație și libertate, teme-cheie pe toată durata Războiului Rece. Apoi a zburat spre sud cu Air Force One, la baza aeriană militară Vandenberg, unde a asistat la lansarea primei și ultimei rachete spațiale din viața lui. Zvelta rachetă albă *Atlas* s-a desprins de la pământ fără niciun incident, dovedind că Statele Unite recuperau teren în competiția spațială din ce în ce mai strânsă cu Uniunea Sovietică, stat cu care în

aceeași săptămână tocmai încheiase un acord de colaborare în cercetarea spațială.

Palm Springs și casa izolată a lui Bing Crosby constituie un refugiu perfect de weekend după agitata călătorie pe Coasta de Vest. Avusese parte mai devreme și de treburi oficiale, când președintele se întâlnise cu Dwight Eisenhower ca să discute probleme de politică externă. Dar acum, JFK putea în sfârșit să se relaxeze fumând un trabuc și bând un daiquiri sau două.

Dar președintele nu e complet relaxat. Știe că l-a jignit pe bunul și vechiul său prieten și susținător Frank Sinatra schimbându-și planul de a petrece weekendul la el și stând la Bing Crosby – un republican get-beget –, dar președintele se va ocupa de asta mai târziu. Astă-seară nu vrea decât să se simtă bine.

Foarte bine.

E sâmbătă, ceea ce înseamnă că, în mod normal, Jackie și copiii își petrec weekendul la proprietatea Glen Ora. Dar prima-doamnă, așa cum știe întreaga lume din multele relatări ale presei, a străbătut jumătate de glob ca să facă o vizită oficială în India și Pakistan. Succesul transmisiei televizate speciale a confirmat ce știa soțul ei de ani buni: Jacqueline Bouvier Kennedy este capitalul politic cel mai important al lui John Fitzgerald Kennedy. El face deja planuri de a crește popularitatea soției sale pentru campania de realegere din 1964.

Și, cu toate că președintele ar fi nebun să-și strice căsnicia (și cariera) printr-un act sfidător de infidelitate în public, acest om, de obicei pragmatic, are momente când nu se poate stăpâni să nu se îndrepte spre autodistrugere.

Întocmai ca acum.

Printre musafirii din casa lui Bing Crosby este și cea mai fermecătoare și poate cea mai controversată femeie de la Hollywood. JFK cultiva o relație cu ea de aproape doi ani și era absolut sigur că în seara asta va fi în sfârșit a lui.

Președintele Statelor Unite mai trage un fum din trabuc și intră în dormitor. Soția lui e la 13 000 de kilometri depărtare. Poate să facă tot ce vrea în seara asta. Orice. Și nu e chip ca să-l surprindă nevasta.

■ ■ ■

Prima-doamnă la bordul unei nave, în Rajasthan, în timpul vizitei sale oficiale făcute în 1962 în India și Pakistan.
(Cecil Stoughton, Fotografii Casei Albe, Biblioteca și Muzeul prezidențial „John F. Kennedy", Boston)

„Soția mea a călărit un elefant pentru prima și ultima oară!" a anunțat JFK într-o doară mulțimea strânsă pe stadionul Universității din California în ziua precedentă.

Toți au chiuit și au râs în semn de aprobare.

Așa vorbea JFK Americii despre Jackie – ca și cum cei prezenți ar fi auzit fără să vrea o conversație particulară. Oamenii erau înnebuniți să afle chiar și cel mai neînsemnat detaliu din viața intimă a cuplului. Instinctul politic al președintelui îi spune – deși el nu o afirmă niciodată cu voce tare – că soții Kennedy nu sunt nu doar cel mai încântător cuplu din America, ci și din întreaga lume. Relația lor, când înflăcărată, când rezervată, îi inspiră pe îndrăgostiții de pretutindeni.

Copiii familiei Kennedy se vor juca deseori în Biroul Oval în timp ce președintele se ocupă de atribuțiile sale oficiale.
(Cecil Stoughton, Fotografii Casei Albe, Biblioteca și Muzeul prezidențial „John F. Kennedy", Boston)

E adevărat: soții Kennedy se iubesc *sincer*. JFK e un tată înnebunit după copiii lui și un soț iubitor. Îi lasă pe Caroline și John să se joace în Biroul Oval în timp ce lucrează acolo, iar cada președintelui este adesea plină de rățuște și purcelași roz de cauciuc, deoarece știe că jucăriile îl amuză pe micuțul John. Se oprește câteva minute în dormitorul lui Jackie în fiecare dimineață înainte să coboare la birou și îi place când soția lui face pentru el același lucru în fiecare după-amiază – îl trezește din somn și ascultă amândoi știrile zilei cât timp se îmbracă el.

Singurul lucru care îl nemulțumește pe președinte la soția sa este că e profund indiferentă față de disciplina financiară. Cheltuiește mai mult pe haine decât primește președintele de la guvern. (Venitul net al lui

JFK e de peste 10 milioane de dolari. Își dă salariul de 100 000 de dolari pe opere de caritate ca Boy Scouts și United Negro College Fund.)

Totuși, există o imensă contradicție în căsnicia de altfel fericită a lui Kennedy. Apetitul sexual nepotolit al președintelui este elefantul pe care președintele îl călărește zi de zi, deși pretinde că, de fapt, nu există.

Primei-doamne îi este imposibil să țină pasul cu el. Ea își crește copiii, restaurează Casa Albă și încearcă să facă față unui program încărcat de evenimente sociale. Jackie ar trebui să fie o ființă supranaturală ca să satisfacă nevoile sexuale ale președintelui. În plus, el n-ar fi satisfăcut cu o singură femeie. Numărul enorm de prostituate, femei mondene, starlete și stewardese conduse la Casa Albă de câte ori Jackie și copiii sunt plecați întrece cu mult capacitățile fizice și morale al unui bărbat normal. Situația a ajuns până în punctul în care Serviciul Secret nici măcar nu mai verifică numele și naționalitatea femeilor pe care le procură Dave Powers pentru președinte.

Mai mulți agenți federali cred că situația e periculoasă. Numărul de femei care au acces la președinte constituie, cu siguranță, o breșă în securitatea acestuia, care l-ar putea distruge, fie prin șantaj sau chiar, să zicem, printr-un asasinat greu de descoperit, cu ajutorul unei injecții hipodermice. Este un subiect de discuție printre cei din Serviciul Secret. Dar treaba lor e să-l apere pe președinte, nu să-i țină predici. Agenții se fac că nu îi observă comportamentul, iar unii dintre ei chiar îi oferă acoperire. Să faci parte din corpul de pază al Casei Albe înseamnă să te dedici total serviciului, iar cele cincizeci sau optzeci de ore suplimentare din fiecare lună îți pot mări salariul cu mai mult de 1 000 de dolari pe an. Un agent ar fi nebun să renunțe la toate acestea de dragul unei lecții de morală.

Și corpul de presă de la Casa Albă se face că nu vede nimic. Viața particulară a președintelui nu e treaba lor sau a publicului. Reporterii acreditați la Casa Albă știu că președintele ține mult la loialitate și că le-ar refuza complet accesul dacă n-ar putea conta pe ei. Niciun cuvânt despre infidelitățile bănuite nu este tipărit sau difuzat. În fond, editorul-șef al *Washington Post*, Ben Bradlee, un prieten foarte apropiat al președintelui, va susține cu îndârjire că nu știe nimic despre flirturile președintelui.

Între timp, președintele face sex cu cumnata lui Bradlee.

Câteodată, amantele președintelui lucrează chiar la Casa Albă, ca secretara lui Jackie, Pamela Turnure, și asistenta lui Evelyn Lincoln,

Priscilla Wear. Acest lucru face cuceririle preşedintelui mai uşoare din punct de vedere logistic şi al protecţiei, dar creează alte pericole.

De exemplu, preşedintelui îi place foarte mult să înoate uneori după-amiaza cu secretarele de douăzeci şi ceva de ani Priscilla Wear şi Jill Cowen – poreclite Escroaca şi Proasta de către Serviciul Secret. Un agent este postat întotdeauna în faţa uşii, ca să nu intre nimeni.

Dar, într-o zi, a apărut prima-doamnă la intrarea în bazin, dornică să facă o partidă de înot. Asta nu se mai întâmplase niciodată. Agentul cuprins de panică a blocat uşa cu trupul său şi a încercat să-i explice lui Jackie că nu trebuia să folosească bazinul Casei Albe, pe-care o restaura cu atâta grijă.

JFK a auzit agitaţia de afară, şi-a pus repede halatul şi a fugit de la bazin cu puţin timp înainte să fie surprins. Agenţii îşi vor aminti mai târziu că paşii lui mari şi uzi şi cei mai mici ai partenerelor sale de înot au lăsat urme foarte clare, pe care Jackie nu le-a văzut, căci plecase în grabă de acolo.

■ ■ ■

Chiar când o parte din creierul preşedintelui concepea strategii inteligente de a trata cu Fidel Castro, Nikita Hruşciov şi Charles de Gaulle, o alta căuta mijloace prin care să aibă parte de oricât sex voia, fără să dea Jackie peste el. Şi, cu cât Kennedy se simte mai în largul său la Casa Albă, cu atât mai scandaloase devin aventurile lui.

– Am ajuns să spunem: „ce mai e nou?" îşi amintea mai târziu un membru al Serviciului Secret de pază al lui Kennedy. Erau femei peste tot. Foarte des, în funcţie de schimbul în care erai, le vedeai urcând la etaj sau plecând dimineaţa. Femeile dădeau cu aspiratorul, şi portarii erau prin preajmă. Câteva dintre ele veneau în mod regulat. Dar nu şi când era Jackie acolo.

Dacă trec câteva zile fără sex extraconjugal, Kennedy devine cu totul alt om. Se schimbă aşa de mult, că oamenii din Serviciul Secret răsuflă uşuraţi de câte ori Jackie îşi ia copiii şi pleacă undeva în weekend.

– Când era ea acolo, nu era nicio distracţie, va recunoaşte mai târziu un agent, cu mulţi ani de serviciu la activ. Avea mereu dureri de cap. Îl vedeai cum se prăbuşeşte pentru că nu făcea sex. Era ca un cocoş lovit în cap cu un furtun.

Sexul era călcâiul lui Ahile pentru Kennedy. De ce Dumnezeu îi face așa ceva lui Jackie? Și ce implicație are asupra națiunii?

■ ■ ■

La numai câteva săptămâni după ce a fost numit procuror general, Bobby Kennedy a primit un dosar special de la J. Edgar Hoover, bă-gărețul și machiavelicul director al FBI. În dosar erau probe legate de relațiile extraconjugale ale președintelui. Deși reiese că ziarele vedeau altfel situația, FBI-ul urmărise aventurile lui JFK încă de la sfârșitul anilor 1940, pentru că se întâlnea cu o femeie bănuită că spiona pentru Germania nazistă. Dosarul era ideea lui Hoover despre treaba lui în securitate. Vrea să știe toată lumea că FBI-ului nu-i va diminua niciodată importanța – și că nu se petrece nimic ilegal în America de care el să nu știe. Din rațiuni de securitate națională, nici președintele Statelor Unite nu e scutit de investigațiile FBI-ului.

La începutul lui 1962, când se plănuia vizita președintelui la Palm Springs, o anchetă a Departamentului de Justiție referitoare la crima organizată dezvăluie faptul că Frank Sinatra, actorul și cântă-rețul, are legături strânse cu Mafia. Ceea ce nu e bine pentru familia Kennedy – americanii știu că Sinatra nu numai că îl susține pe pre-ședinte, dar e și unul dintre prietenii lui foarte apropiați. Un dosar nou-nouț trimis de Hoover lui Bobby cu doar câteva săptămâni înainte de excursia la Palm Spring face lucrurile și mai delicate. În acesta se arată că președintele se culcă cu iubita lui Sam Giancana – nu numai unul dintre cei mai notorii mafioți din țară, dar și printre primii pe lista capilor Mafiei pe care Bobby Kennedy încearcă să-i distrugă. Numele femeii e Judith Campbell, iar Hoover o consideră un risc major pentru securitatea națională. Și, dacă asta nu e de-ajuns să-i compromită pe procurorul general și pe președintele Statelor Unite, soțul surorii lor Patricia, actorul de cinema Peter Lawford, este unul dintre membrii faimoasei Rat Pack[1] a lui Sinatra.

[1] *Rat Pack* a fost inițial un grup de actori format în jurul lui Humphrey Bogart. După moartea lui Bogart, la conducerea grupului au ajuns Frank Sinatra, Dean Martin și Sammy Davies jr.

Fără știința Patriciei, Peter Lawford datorează afilierea la grup apartenenței la familia Kennedy. Sinatra dorea de mult timp să fie mai aproape de centrul puterii supreme. Când și-a dat seama că familia Kennedy era pe cale să devină cea mai puternică din America, l-a primit pe Lawford în cercul său intim. În plus, Patricia Kennedy a finanțat scenariul pentru *Banda celor 11,* presupunând că soțul ei va juca un rol principal alături de Sinatra. Însă cel care a primit rolul a fost Dean Martin. Sinatra îl tratează pe Peter Lawford ca pe un parazit, bănuind că Patricia Kennedy, ca majoritatea celor din afara Hollywoodului, va face aproape orice să împartă strălucirea și celebritatea cu un star.

Și Sinatra are dreptate. În ciuda a numeroase certuri, soții Lawford rămân dornici să facă parte din „lumea fascinantă" a acelei Rat Pack.

Astfel, femeia care i-a transmis lui JFK invitația de a sta în casa cântărețului din Palm Springs când venea în oraș nu e nimeni alta decât Patricia Kennedy Lawford.

După ce a citit dosarul lui Sinatra de la Hoover, Bobby Kennedy i-a spus președintelui să stea în altă parte în Palm Springs. Lui Bobby nu-i pasă că această ofensă ar putea pune capăt relației politice de lungă durată cu Sinatra, care nu numai că făcuse o campanie masivă pentru Kennedy în 1960, dar și muncise intens ca să organizeze gala de învestire.

Adevărul e că Bobby nu are de ales. Sinatra avea legături solide cu zece dintre capii crimei organizate. Rapoartele se referă nu numai la orele și datele la care telefonează cântărețul de acasă, ci și la faptul că mafioții îl sună pe numărul lui secret. „Natura activității lui Sinatra îl pune uneori în contact cu personaje din lumea interlopă", scrie în raport. „Dar asta nu explică prietenia și/sau afacerile lui cu oameni ca Joe și Rocco Fischetti, verii lui Al Capone, Paul Emilio D'Amato, John Formosa și Sam Giancana – care sunt toți pe lista gangsterilor."

FBI păstra dosare ale lui Sinatra de la sfârșitul anilor 1940, consemnând legăturile sale cu alți mafioți notorii ca Lucky Luciano și Mickey Cohen. Încă din februarie 1947 se găseau rapoarte în care scria că își petrecuse vacanța la Havana cu Luciano și bodyguarzii săi, iar cei trei fuseseră văzuți „la hipodrom, cazinou și la petreceri private". Faptul că Luciano fusese recent eliberat condiționat din închisoare și deportat în

Președintele Kennedy, cândva prieten apropiat cu Frank Sinatra, împreună în California
(AFP/ Getty Images)

Sicilia dădea acestor apariții un caracter extraordinar. Asemenea apariții mult prea evidente în public la Havana erau felul lui de a-și bate joc de aplicarea legii în Statele Unite.

Lista cu presupusele legături dubioase ale cântărețului era foarte lungă. Însă adevărata surpriză a lui Bobby în privința lui Sinatra nu e că acesta are legături cu Mafia, ci că FBI are dovezi care, prin cântăreț, leagă Casa Albă de crima organizată. De fapt, Hoover adunase

ani de zile probe care dovedeau relația strânsă dintre Sinatra, familia Kennedy și capi ai Mafiei ca Giancana – care poartă pe degetul mic un inel cu safir dăruit de nimeni altul decât Sinatra. Cele mai îngrijorătoare rapoarte menționează că Giancana îl vizitează frecvent pe Sinatra la reședința din Palm Springs. Agenții au înregistrat și o serie de convorbiri telefonice dintre buna prietenă a lui Giancana, Judith Campbell, și Evelyn Lincoln, secretara președintelui, ceea ce sugerează o legătură incontestabilă între Casa Albă și Mafie.

Frank Sinatra și John Kennedy au băut și s-au distrat împreună de multe ori și, după cum sugerează FBI-ul, au și împărțit o femeie sau două. Într-o investigație din februarie 1960, agenții FBI l-au urmărit pe JFK la hotelul Sands în Las Vegas, unde era cu grupul Rat Pack, iar „dansatoare din tot orașul intrau și ieșeau din apartamentul senatorului". Sinatra și cei din Rat Pack au cântat imnul național la deschiderea Convenției Democratice din 1960 în Los Angeles. Sinatra a fost în vizită la proprietatea familiei Kennedy de la Hyannis Port, unde i-a uimit odată pe oaspeți cântând la pianul din salon. Sinatra a și schimbat cuvintele hitului său din 1959, *High Hopes*, pentru a-l face imnul campaniei lui Kennedy.

Circulă zvonuri că John F. Kennedy s-a folosit de Mafia pentru a-i influența pe votanți la alegerile din 1960.

Dosarul este doar un avertisment: Hoover îl anunță pe Bobby că legătura dintre familia Kennedy și crima organizată e pe punctul de a fi făcută cunoscută marelui public. Și doar Hoover poate să oprească asta.

În ciuda vechii lor prietenii, JFK îl ascultă pe Bobby și rupe imediat legăturile cu Sinatra. A terminat-o cu el. Cântărețul devenise o capcană în care putea să cadă Kennedy și să se distrugă – și nicio prietenie nu merită să pierzi președinția. „Crud" este un epitet asociat deseori cu Bobby, dar și președintele putea fi uneori la fel de fără suflet.

■ ■ ■

Bobby îl sună pe Peter Lawford să-i dea vestea că președintele nu va mai sta în casa lui Sinatra. Lawford îi datorează cariera lui Sinatra. Se teme de el și șovăie să-i dea un telefon și să-i spună că președintele nu-și va mai petrece weekendul în casa lui.

Așa că JFK îl sună personal pe Lawford. „Ca președinte, nu pot cu niciun chip să stau la Sinatra și să dorm în același pat în care au dormit Giancana și alți mafioți", îi spune el cumnatului său. Apoi îi cere două favoruri. Primul e să-i găsească alt loc de întâlnire cu Monroe în weekendul de la Palm Springs. Al doilea e să-i dea vestea lui Sinatra. „Te descurci tu, Peter", își va aminti mai târziu Lawford că i-a zis Kennedy, imitând accentul bostonian al președintelui.

Peter Lawford nu are de ales decât să dea telefoanele cerute. Chris Dumphy, un republican din Florida, îi face legătura cu Bing Crosby, rezolvându-i astfel prima problemă. Pofta președintelui de femei e secretul lui Polichinelle. Crosby, care e plecat din oraș, bănuiește ce se poate întâmpla în casă, dar nu-i pasă. A lucrat destulă vreme la Hollywood ca să știe că infidelitatea e foarte răspândită.

Dar nu îi este ușor să-i dea lui Sinatra veștile.

Cântărețul de 46 de ani se pregătise de luni bune pentru această vizită. Mai achiziționase niște terenuri lângă proprietatea sa și construise locuințe pentru cei din Serviciul Secret. Instalase linii telefonice speciale, de ultimă oră. O plăcuță din aur fusese pusă în dormitorul unde avea să stea președintele, pentru veșnica amintire a nopții în care „John F. Kennedy a dormit aici". Poze ale lui JFK sunt expuse peste tot în corpul principal al clădirii. Un catarg pentru steag a fost pus pe casă pentru ca drapelul prezidențial să fluture acolo. Pe lângă toate acestea, Sinatra a dat ordin să se construiască o platformă specială de beton pentru aterizarea elicopterului prezidențial. Este entuziasmat de vizită. Atât de fericit, încât nu-l deranjează că președintele se va întâlni în casa lui cu vechea sa prietenă – Marilyn Monroe.

Adevărul e că familia Kennedy e oarecum stânjenită că Sinatra crede că proprietatea lui va deveni Casa Albă din Vest. Nu este vorba că familia Kennedy nu-l place pe Sinatra – deși Jackie nu poate să-l sufere –, dar preferă să-l țină la distanță pe extravagantul cântăreț.

În cele din urmă, Peter Lawford îi dă vestea prin telefon. Sinatra ascultă, dar numai până când își dă seama că e alungat din cercul de prieteni ai președintelui. Cântărețul trântește receptorul în furcă și aruncă telefonul pe jos.

„Vrei să știi unde stă? zbiară el la valet. La Bing Crosby. Acolo. Și e republican!"

Sinatra nu va uita niciodată această jignire. Îl apostrofează pe Kennedy în toate felurile, îl sună înapoi pe Lawford și îl alungă din cercul lui intim. Se întoarce repede în casă și smulge fotografiile lui Kennedy de pe pereți, apoi ia un baros și fuge afară să distrugă platforma de beton cu propriile mâini.

■ ■ ■

John Kennedy stă în fața unei uși din spate, urmărind cum intră și iese puhoiul de lume din casa lui Bing Crosby. Agenți ai Serviciului Secret sunt postați de jur împrejurul peluzei și la umbra palmierilor și tufișurilor de la marginea terenului. Marilyn Monroe e deja lângă președinte, iar amândoi fac gesturi atât de languroase, încât nu mai încape nicio îndoială că vor împărți patul noaptea.

Monroe a băut mult. Foarte mult. Sau *așa* pare.

Starul de 35 de ani nu e o femeie proastă, cu toate că uneori joacă acest rol atât pe ecran, cât și în viață. „Credeam că ești proastă", i se spune personajului ei din *Bărbații preferă blondele*. „Pot fi deșteaptă când e vorba de ceva important, răspunde ea, dar majorității bărbaților nu le place."

E o replică pe care însăși Norma Jean Baker a sugerat-o. După ce și-a petrecut o mare parte din copilărie cu părinți adoptivi, în adolescență a devenit model și a obținut un contract pentru un film în 1946, schimbându-și numele în Marilyn Monroe. Având părul natural brunet, s-a vopsit și a început să cultive imaginea de „blondă proastă" care a ajuns cartea ei de vizită și a dus la evoluții remarcabile în filmele *Cum să te măriți cu un milionar*, *Șapte ani de căsnicie* și *Unora le place jazzul*. A fost măritată și a divorțat de trei ori, fiind recunoscută că bea enorm și ia prea multe medicamente. Aceste excese îi distrug încet-încet cariera. Dar e încă voluptuoasă, vioaie și destul de deșteaptă în momentele de luciditate, când îi iese la iveală inteligența nativă.

Kennedy a întâlnit-o pentru prima oară pe Monroe în anii 1950, la o recepție. Relația lor a început pe 15 iulie 1960, seara în care el acceptase nominalizarea democrată la președinție în Los Angeles. Cei doi au flirtat în seara aceea, spre iritarea personalului lui Kennedy, care și-a

făcut imediat griji că perechea ar putea avea o aventură în timpul campaniei. Patricia Kennedy Lawford a mers atât de departe, încât a luat-o pe Marilyn deoparte și a avertizat-o să nu facă sex cu fratele ei.

Dar asta fusese cu aproape doi ani în urmă. Și, ironia sorții, tot Patricia a fost cea care i-a invitat pe Marilyn și pe JFK la o petrecere în casa ei din New York, la sfârșitul lui februarie 1962. Marilyn a ajuns cu întârziere, cum îi era obiceiul. Băuse mult vin de Xeres. Rochia ei minusculă era făcută mai mult din mărgele și paiete. „Era cea mai strâmtă rochie pe care am văzut-o vreodată pe o femeie", își va aminti mai târziu Milt Ebbins, legendarul manager din lumea divertismentului, de scena dinaintea petrecerii. „Nu reușeam să i-o punem peste șolduri. Bineînțeles că Marilyn nu avea nimic pe dedesubt, ca de obicei. Stăteam în fața ei, în genunchi... trăgând în jos de rochie cu toată puterea, încercând să-i acopăr fundul mare."

Ebbins a reușit până la urmă să o îmbrace, iar JFK a avut ochi numai pentru ea, după ce și-a făcut apariția la petrecere. Un fotograf a încercat să le facă o poză, dar președintele s-a întors imediat cu spatele, căci nu voia să fie fotografiați împreună. Din prudență, Serviciul Secret a confiscat filmul din aparat.

La sfârșitul petrecerii, JFK a invitat-o pe Marilyn în Palm Springs pe 24 martie. Ca să se asigure că vine, i-a spus că „Jackie nu va fi acolo".

■ ■ ■

Acum, la petrecerea din casa lui Crosby, Marilyn poartă o rochie mai largă. E „calmă și relaxată", cel puțin așa o vede unul dintre invitați.

Președintele e fermecat de spiritul și inteligența ei și ar fi încântat să adauge un asemenea sex-simbol celebru pe lista cuceririlor lui. Își dă seama că este și sufletistă. După ce Kennedy se plânge de durerile sale cronice de spate, ea îl sună pe prietenul ei Ralph Roberts, un actor și masor care se pricepe la afecțiuni ale coloanei. Când îl dă pe Kennedy la telefon, Roberts nu știe că vorbește cu președintele. Dar observă că vocea omului de la celălalt capăt al firului seamănă cu a lui John Fitzgerald Kennedy. Roberts îi pune repede un diagnostic și închide după câteva minute, gândindu-se că Marilyn se bagă din nou într-o belea.

În unele privințe, nu se poate abține. Marilyn a fost căsătorită cu doi bărbați celebri și foarte puternici – jucătorul de baseball Joe DiMaggio și dramaturgul Arthur Miller –, dar JFK îi eclipsează pe amândoi.

– Marilyn Monroe e un soldat, îi va spune mai târziu terapeutului ei, vorbind despre ea la persoana a treia. Comandantul ei suprem este cel mai măreț și mai puternic om din lume. Prima datorie a unui soldat este să-și asculte comandantul. Procurorul general îi atrăsese atenția.

– E ca în marină – președintele e căpitanul, iar Bobby secundul, îi va spune terapeutului. Bobby ar face orice pentru țara lui, la fel și eu. N-o să-l stingheresc niciodată. Cât timp îmi aduc aminte, John Fitzgerald Kennedy îmi aparține.

Totuși, cu toată pasiunea și frumusețea, Marilyn Monroe nu e o femeie la locul ei. Cele trei căsătorii ale ei nu sunt acceptabile din punct de vedere social în lumea catolică a lui Kennedy, și nici aventura cu Frank Sinatra. Știe că i-a stricat căsnicia lui Arthur Miller pentru a se mărita cu dramaturgul. Și un fapt prevestitor de rău e că președintele bănuiește că Monroe speră că se va muta în curând la Casa Albă. JFK i-a spus răspicat că „nu are stofă de primă-doamnă".

Dar Marilyn nu o va înlocui pe Jackie, indiferent ce și-a imaginat ea în cele două nopți pe care le petrece cu președintele în Palm Springs. Marilyn îi dăruiește lui JFK o brichetă cromată Ronson Adonis pentru a-i aminti de timpul petrecut împreună, deși președintele nu are nevoie de un suvenir ca să țină minte nopțile de dragoste cu sex-simbolul întregii lumi.

■ ■ ■

Veștile despre aventura lui Kennedy cu Monroe ar arunca totul în aer. Întrebarea pe care și-o pun cei din Serviciul Secret și prietenii apropiați ai președintelui din Mafia irlandeză este de ce continuă Kennedy să-și asume asemenea riscuri. Unii cred că e o reminiscență a neamului irlandez al lui Kennedy, când conducătorul unui clan avea dreptul să se culce în afara căsătoriei cu oricâte femei dorea. Până la recentul său atac cerebral, Joseph Kennedy se purtase exact la fel.

În plus, alții cred că loviturile pe care soarta i le-a dat lui John Kennedy – moartea unuia din frații lui și a copilului său foarte mic, precum și ocaziile în care scăpase de moarte ca prin urechile acului – contribuiseră la atitudinea sa fatalistă. Profită la maximum de sex în viața lui trăită conform dictonului *carpe diem*.

Apoi mai sunt și durerile cronice. John Kennedy pare un bărbat robust, dar suferă de boala Addison (o tulburare a glandelor suprarenale), de coloană și stomac. Activitățile lui fizice se limitează la plimbări și, ocazional, la o partidă de golf sau la sporturi nautice. Abia se poate sui pe un cal. Și nu mai participă atât de des ca înainte la partidele legendare de fotbal american ale familiei Kennedy.

Sexul este pentru președinte aproape singurul mod de relaxare care i-a rămas. Este dependent de adrenalină, iar psihicul său are nevoie de surescitare clandestină. Așa cum i-a spus unui prieten de familie: „Urmărirea vânatului e mai amuzantă decât uciderea lui".

■ ■ ■

– La mulți ani, domnule președinte.

La două săptămâni după weekendul lor din Palm Springs, Marilyn Monroe stă în fața unei mulțimi uimite, strânsă în Madison Square Garden, cântând tradiționala urare de aniversare în cel mai lasciv mod posibil. Rochia ei perfect mulată lasă loc imaginației, atât în partea din față cât și în cea din spate, chiar pe când cuvintele rostite sacadat trezesc numeroase întrebări. Marilyn, încă jignită de afirmația fără menajamente a lui JFK că nu are stofă de primă-doamnă, încearcă disperată să aprindă din nou focul din nopțile de dragoste de la Palm Springs.

– La mulți ani, toarce ea în microfon.

Asta se întâmplă pe 19 mai 1962 – cu zece zile înainte de ziua de naștere a lui JFK. Jackie nu este lângă soțul ei nici acum, dar știe totul despre Marilyn. Nu este atât jignită, cât dezgustată, dându-și, pe bună dreptate, seama că președintele profită de o femeie cu tulburări emoționale, pradă ușoară pentru un bărbat atât de puternic ca el.

Președintele o evită pe Marilyn, pare-se cherchelită, când se suie pe scena din Madison Square Garden. Îi aruncă doar o privire pofticioasă,

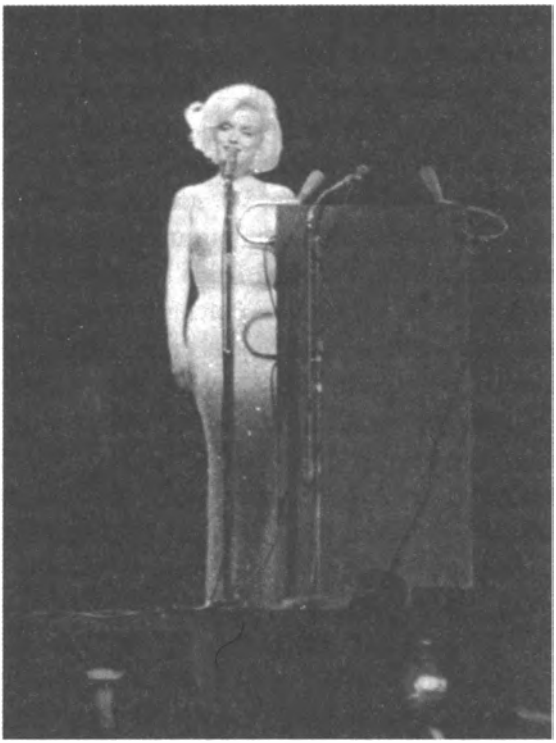

„La mulți ani, domnul președinte."
Marilyn Monroe îi cântă o serenadă lui JFK cu ocazia zilei lui de naștere, în 1962.
(Getty Images)

pe care un jurnalist o va descrie mai târziu „ca o priveliște demnă de admirat și, dacă am văzut vreodată o apreciere a frumuseții feminine în ochii unui bărbat, asta a fost la John F. Kennedy în acel moment".

Marilyn Monroe a devenit atât de obsedată de JFK, încât îl sună mereu la Casa Albă, dar interpretarea ei nu a avut efect. Președintele merge mai departe, îndepărtându-se de Marilyn la fel de mult ca și de Sinatra.

Marilyn, ca și Sinatra, este o capcană în care poate să cadă ușor și să-și riște mandatul. Latura pragmatică a lui Kennedy e mai puternică acum decât libidoul. E dispus să-și asume riscuri personale pentru a-și

satisface nevoile sexuale, dar nu și când e vorba de președinție. Mai bine să-i aibă pe Monroe, Sinatra și Mafie dușmani pe care îi poate supraveghea de la o distanță prudentă decât prieteni care îl pot trage la fund.

Pe podium, în fața simpatizanților din New York, președintele își ia aerul unui băiat de altar.

– Acum mă pot retrage din politică, după ce mi s-a cântat „La mulți ani!" atât de dulce și convingător, spune președintele la microfon, vorbele lui abile sugerând că este mai presus de asemenea escapade amoroase.

Dar președintele n-a renunțat la aventurile sale extraconjugale. Tocmai începe o nouă relație de durată cu o virgină de 19 ani, pe care o deflorează în patul lui Jackie.

■ ■ ■

Președinția e o treabă descurajantă pe care trebuie s-o faci singur. Momente ca acela din Madison Square Garden sunt un răgaz binevenit de la tensiunea zilnică. Președintele se bucură enorm de felicitările pentru ziua sa de naștere, primite în timpul unei adunări în care strânge un milion de dolari pentru Partidul Democrat.

Președintele nu are de unde să știe că își va mai sărbători ziua doar o singură dată.

■ ■ ■

În îndepărtatul oraș sovietic Minsk, Lee Harvey Oswald a reușit în cele din urmă să iasă din hățișul birocratic care îl împiedicase să se întoarcă acasă.

Acum planul pentru Lee Harvey, Marina și micuța June Lee este să ia trenul până la Moscova, de unde vor obține documentele de călătorie de la ambasada Americii.

Pe 18 mai, Oswald este dat afară din slujba de la fabrica de electronice Gorizont (Orizont). Puțini sunt triști să-l vadă plecat. Directorul uzinei îl crede pe Oswald neglijent, prea sensibil și lipsit de inițiativă. Chiar și Marina știe că soțul ei este indolent și că detestă să primească ordine.

Marina și Lee Harvey Oswald cu fiica lor, June Lee, în 1962.
(Getty Images)

Familia Oswald sosește în Moscova pe 24 mai 1962, în aceeași zi în care pilotul de încercare al marinei, Scott Carpenter, devine al doilea american lansat pe orbită în jurul Pământului. Președintele Kennedy nu întârzie să-l felicite pe Carpenter pentru curajul și priceperea sa, chiar în timp ce se bate cu Congresul asupra chestiunii asigurării medicale convenabile întregii națiuni.

Pe 1 iunie, familia Oswald, aflată la Moscova, se urcă într-un tren cu destinația Olanda. Lee Harvey are la el un cec de 435,71 de dolari de la ambasada Statelor Unite, care să-l ajute să înceapă o nouă viață în America. Pe 2 iunie, pe când secretarul marinei americane John Connally câștigă alegerile preliminare din Partidul Democrat pentru nominalizarea în cursa electorală pentru postul de guvernator al Texasului,

trenul lui Oswald trece granița Uniunii Sovietice la Brest. După două zile, familia se îmbarcă pe *SS Maasdam*, cu destinația America, unde stau sub punte cea mai mare parte a călătoriei. Lui Lee Harvey îi este rușine de rochiile ieftine ale Marinei și nu vrea să fie văzută în public. Își petrece timpul în cabina lor înghesuită, scriind cu patos despre deziluzia lui din ce în ce mai pregnantă față de puterea guvernamentală.

Vasul *Maasdam* acostează în Hoboken, New Jersey – orașul de baștină al lui Frank Sinatra – pe 13 iunie 1962. Soții Oswald trec prin vamă fără niciun incident și își iau o cameră la hotelul Times Square, în New York. Vor să stea aici până își permit să plece cu avionul în Texas, unde Lee are un frate, Robert. Acolo Oswald poate, în sfârșit, să se stabilească și să-și găsească de lucru.

A doua zi dimineață, în îndepărtatul Vietnam, soldații sud-vietnamezi sunt parașutați de elicoptere americane ca să lupte împotriva pozițiilor întărite ale comuniștilor, forțându-l pe președintele Kennedy să dea înapoi în mod public în problema amestecului direct al Statelor Unite în Asia de Sud-Est, un război pe care îl considera vital pentru stăvilirea răspândirii comunismului în toată lumea.

Între timp, mulțumită unui împrumut de la fratele său, Lee Harvey Oswald și familia lui zboară la Dallas. Orașul clocotește de o mânie care reflectă în multe privințe nefericirea personală crescândă a lui Oswald. Sudul Profund votase pentru Kennedy în timpul alegerilor, dar mai erau grupuri de militanți în care furia persista împotriva primului președinte romano-catolic, a dorinței sale de a aduce egalitate rasială și a ceea ce unii considerau tendințele lui comuniste.

Acesta este mediul în care sosește Oswald cu familia. Aterizează pe un aeroport din Dallas, numit Love Field[1], acolo unde președintele și prima-doamnă vor ateriza cu Air Force One peste nici șaptesprezece luni.

Oswald e supărat că întoarcerea sa în Statele Unite nu a atras atenția întregii prese – sau, de fapt, a niciunei publicații. Dar, exact pe când spumegă de furie că nu vede niciun reporter, Lee Harvey Oswald habar n-are că e urmărit în secret. De către un concern foarte puternic.

---

[1] Aeroport al Dallasului, situat la circa 10 kilometri de oraș; literal se traduce „Câmpul Iubirii".

Capitolul 6

23 AUGUST 1962
WASHINGTON, D.C./BEIRUT, LIBAN
LA AMIAZĂ

Președintele e impotent.

Sau așa crede Nikita Hrușciov, conducătorul Uniunii Sovietice. Nu din punct de vedere fizic, bineînțeles, ci în lupta din arena mondială a *realpolitikului*.

Hrușciov l-a urmărit îndeaproape pe Kennedy de la Golful Porcilor încoace, căutând semnele slăbiciunii și indeciziei care l-au caracterizat pe Kennedy în acea criză. Hrușciov, în vârstă de 68 de ani, care a venit la putere după o feroce luptă politică după moartea lui Stalin, știe foarte bine cum să evalueze punctele forte și pe cele slabe ale unui adversar. Nu vede în Kennedy unul demn de a fi luat în serios. În septembrie se vor împlini zece ani de când e Hrușciov la putere. Plănuiește să celebreze, cu această ocazie, dominația Uniunii Sovietice asupra lumii. Dacă poate umili un președinte american în acest scop, cu atât mai bine.

Rușii, cum li se spune adesea sovieticilor, fac mare caz de controlul asupra spațiului extraterestru, căci au trimis pe orbită nu una, ci două nave spațiale în același timp. Piloții de la bordul fiecărei nave s-au mândrit apoi cu tehnologia spațială a sovieticilor, vorbind unul cu altul printr-un aparat cunoscut ca radiotelefon.

În plus, Hrușciov și guvernul său comunist iau în râs interzicerea experiențelor nucleare, detonând două bombe nucleare de 40 de megatone deasupra Arcticii, la un interval de o săptămână.

Construiesc și un zid lung de 140 de kilometri prin inima Berlinului, în Germania. Zidul desparte sectorul controlat de sovietici de restul orașului, controlat de Aliați. Bariera nu e menită să-i țină pe oameni afară, ci să-i întemnițeze pe cetățenii din Germania de Est comunistă, împiedicându-i să fugă și să-și găsească libertatea în Germania de Vest. Urmările sunt oribile. Pe 23 august 1962, grănicerii est-germani împușcă un tânăr de 19 ani, polițist la căile ferate, care încearcă să fugă printr-o gaură din zidul neterminat încă. Se uită cum tânărul se târăște pe ultimii câțiva metri spre libertate, apoi nu fac nimic să-l ajute când se prăbușește și moare.

Același lucru s-a întâmplat și cu o săptămână înainte, când alt tânăr german a fost împușcat în timp ce încerca să evadeze din Germania de Est. Grănicierii l-au privit un ceas sângerând, până a murit. Nimănui nu i s-a dat voie să-i sară în ajutor. În Berlinul de Vest au izbucnit revolte împotriva comportamentului sovieticilor, dar acesta a continuat fără nicio scuză.

În acest timp, președintele Kennedy s-a abținut să facă amenințări publice sau să critice atrocitățile comise de sovietici. Poporul american îl sprijinea încă pe JFK într-o proporție covârșitoare. Este cel mai popular președinte din istoria Americii moderne, cu o cotă medie de încredere de 70,1% – cu aproape șase puncte peste Eisenhower și cu 25 peste Harry Truman. Dar publicul nu-i va mai ierta altă greșeală ca aceea de la Golful Porcilor, așa că JFK face pași prudenți în politica mondială la nivel înalt.

■ ■ ■

Lyndon Johnson nu e la fel de prudent când vine vorba de relațiile internaționale. Vicepreședintele – căruia Serviciul Secret i-a dat numele de cod „Voluntarul" – stă acum în picioare pe locul din față al unei mașini decapotabile, în Beirut, Liban. Acest „Paris al Orientului Mijlociu" îl iubește. Face semn cu mâna mulțimilor strânse de o parte și de alta a străzii pe care e dus spre hotelul Phoenicia.

Oriunde călătorește, vicepreşedintele face băi de mulțime, dând oamenilor pixuri și brichete cu inițialele „LBJ" gravate pe ele. Apoi se lansează în conversații mobilizatoare. Fie dacă e vorba de un lepros din Dakar sau de un cerşetor rufos din Karachi, vicepreşedintele tot le strânge mâinile și le spune că visul american nu e un mit. Există speranță chiar și în cea mai cruntă sărăcie.

Cel mai bine este că LBJ chiar crede ce spune. Johnson a fost și el crescut în sărăcie. Știe din experiență ce ravagii fac neglijarea și condițiile improprii de trai. În multe privințe, vicepreşedintele se simte mai legat de mulțimile nespălate de pe trotuare decât de diplomații bogați care îl găzduiesc.

Johnson are o statură impozantă la cei peste 1,90 metri ai săi, cu pungi mari sub ochi și mânecile cămășii ude de transpirație. Întors la Washington, se învârte fără rost, deplângându-și lipsa de putere. Dar când pleacă în străinătate are succesul unui star rock. Apucăturile lui de străin devin legendare, mai ales obiceiul de a opri coloana oficială ca să poată sări din limuzina decapotabilă în mijlocul mulțimii.

Nici la Beirut nu e altfel. Aceasta este prima oprire din călătoria de 19 zile în care va face vizite și în Iran, Grecia, Turcia, Cipru și Italia. Libanul trebuia să fie doar o escală de alimentare a Boeingului 707, dar, când află că este primul politician american de rang înalt care face o vizită oficială în Țara Cedrilor, Johnson hotărăște să mai stea un timp. Escala de alimentare devine o vizită oficială și vicepreşedintele este luat imediat de la aeroport și dus în inima Beirutului.

Când coloana oficială încetinește, Johnson vede un grup de copii la o tarabă cu pepeni de pe trotuar. Îl roagă pe șofer să oprească. Scoțându-și ochelarii ca să-i poată privi în ochi, Johnson sare din mașină și se îndreaptă spre copiii mirați, apoi le vorbește despre forța visului american. Unii dintre ei par nedumeriți. Unui copil care purta o șapcă pe care scria „Champion Spark Plugs" îi spune că Statele Unite apără „libertatea și integritatea" Libanului.

Vocea lui Johnson e tunătoare și vicepreşedintele face gesturi largi când vorbește. Agenții Serviciului Secret îl înconjoară în grabă, fiind din nou enervați de ignoranța lui cu privire la securitate. Pe urmă, într-o clipită, Johnson ajunge înapoi pe locul din față al mașinii, stând în picioare cât e de înalt și făcând semne mulțimii cu ambele mâini pe când își continuă drumul spre inima Beirutului.

Lyndon Johnson este un călător pretențios. Pe lângă limuzină, LBJ ia cu el baxuri de whisky Cutty Sark, un cap special de duș ale cărui jeturi foarte subțiri de apă le preferă și cere o saltea de peste doi metri în fiecare cameră de hotel, pe care să-i încapă corpul său de uriaș. Nu că ar dormi prea mult: după ce stafful său se duce la culcare, LJB mai lucrează, dând telefoane la Washington și citind telegramele diplomatice.

La început, Johnson i se împotrivise lui Kennedy, pentru că nu voia să fie un ambasador itinerant, dar acum ajunsese să-i placă această misiune. La Washington, dorința sa de autoritate îi făcuse pe mulți de la Casa Albă să-i spună Seward, o referire la secretarul de stat avid de putere al lui Abraham Lincoln. Dar, când e plecat peste hotare, Johnson are cu adevărat putere. Vorbește în numele președintelui, dar se îndepărtează adesea de la mesajul primit pentru a spune ce gândește; acestea sunt momentele pe care le savurează Johnson.

Dar pe frații Kennedy – John și Bobby – îi irită acest obicei al lui, mai ales când LJB spune lucruri iresponsabile. Într-o vizită în Asia, îl laudă pe președintele Vietnamului de Sud, Ngo Dinh Diem, un dictator care a torturat și omorât în jur de 50 000 de oameni bănuiți că ar fi comuniști. Incredibil, Johnson îl declară pe Diem un Winston Churchill al Asiei, ceea ce ridică unele semne de întrebare asupra sănătății sale mintale.

În Thailanda, LBJ susține o conferință de presă la 3 dimineața îmbrăcat în pijama. În aceeași călătorie, i se atrage atenția că a mângâia oamenii pe cap e considerat insultător în cultura Thai. După care, se suie imediat într-un autobuz și atinge cu mâna lui enormă capetele pasagerilor.

Apoi, în Saigon, întrece orice măsură: la o conferință de presă ținută în camera lui de hotel sufocantă, LJB rămâne deodată gol-pușcă, își șterge transpirația de pe corp cu un prosop și își pune un costum curat – toate în timp ce răspunde la întrebările jurnaliștilor.

Dar la Beirut nu are nevoie să stea în pielea goală. Hotelul Phoenicia se află la numai două străzi de Mediterană. Căldura din august e domolită de o briză răcoroasă dinspre mare. Aceasta va fi cea mai lungă călătorie făcută vreodată de Johnson, dar vicepreședintele se bucură de fiecare minut, pentru că, în fiecare dintre cele nouăsprezece zile cât e plecat din Statele Unite, este unul dintre cei mai puternici și respectați oameni din lume.

■ ■ ■

În acest timp, acasă, Bobby Kennedy duce o luptă pentru putere total diferită, cel mai bine rezumată printr-un incident din urmă cu șapte ani.

Mississippi, 1955. Un băiat afro-american de 14 ani, pe nume Emmett Louis „Bobo" Till, își vizitează rudele din orașul Money, situat în delta fluviului Mississippi. Till e din Chicago și s-a dus în Sudul Profund să vadă cu ochii lui locul unde crescuse mama sa. A avut poliomielită când era mic, în urma căreia rămăsese bâlbâit. Acum este un băiat musculos. Deși are doar 1,62 metri, Emmett pare destul de matur ca să treacă drept un adult, dar, dacă te uiți atent la fața lui netedă, îți dai seama că e încă un copil.

Mama l-a avertizat pe Till că e o mare diferență între Chicago și Mississippi, și nu se referea la vreme. Cu numai o săptămână înainte de călătoria lui Till în sud, un negru a fost împușcat mortal în fața unui tribunal dintr-un oraș nu departe de Money. Ucigașii lui aveau să fie curând achitați.

Till îi spune mamei sale că înțelege climatul rasist din sud. Se va dovedi că nu e chiar așa.

Adolescentul ajunge în căsuța cu două camere a unchiului său Mose Wright de 64 de ani pe 21 august 1955. După trei zile, într-o miercuri, se duce cu alți băieți, rude ale lui, la băcănia și carmangeria lui Bryant, o mică afacere care îi aprovizionează pe localnici. E 7.30 seara. Proprietarul, Roy Bryant, un bărbat de 24 de ani, fost soldat, e plecat în Texas să transporte creveți din New Orleans la San Antonio. Soția lui, de 21 de ani, Carolyn, o femeie minionă cu păr negru și ochi căprui, are grijă de magazin în lipsa lui.

Emmett este printre cei opt tineri negri care au parcat în fața magazinului un Ford din 1946. Au vârste cuprinse între 13 și 19 ani. Se întâlnesc cu un alt grup de adolescenți negri care joacă dame la mesele de pe veranda din fața prăvăliei. Emmett, la sute de kilometri departe de casă și încercând din răsputeri să se facă simpatic, le arată fotografia unei fete albe pe care o avea în buzunar, apoi se laudă că e iubita lui.

Celor din grup, care numără acum aproape douăzeci de băieți și fete, nu le vine să-și creadă urechilor. Asemenea relații între rase diferite sunt de neconceput în Mississippi. Toaletele publice, țâșnitorile și restaurantele sunt separate. Un negru nici nu visează să dea mâna cu un

alb decât în cazul când acesta din urmă i-o întinde. Negrii își coboară privirile când vorbesc cu albii, arătându-le întotdeauna respect și adresându-li-se cu „domnule", „doamnă" sau „domnișoară", și niciodată pe numele mic. Iar Emmett Till pretinde nu numai că a vorbit cu fata, dar că a și dezbrăcat-o și a făcut dragoste cu ea, însă ceilalți nu-l cred.

Așa că îi cer să le-o dovedească. Îl provoacă să intre în băcănie și să stea de vorbă cu Carolyn Bryant. Simțind pericolul, Emmett încearcă să dea înapoi. Dar asta îi face pe cei din grup să insiste și încep să-l ia peste picior, făcându-l laș. Emmett cedează. Deschide ușa cu plasă și intră în magazin. Se duce la recipientul cu dulciuri și cere gumă de mestecat de doi cenți. Când Carolyn îi dă guma, Emmett își pune mâna peste a ei și îi cere o întâlnire femeii albe căsătorite, mamă a doi băieței.

Acasă în Chicago, dacă un bărbat atinge mâna unei femei, nu e mare lucru. Dar în sud, contactul pielii între negri și albi e interzis. Când schimbă bani într-un magazin, un negru îi pune pe tejghea, nu în mâna unei persoane albe. La fel, când se dă restul, acesta este pus tot pe tejghea. Iar Till nu numai că atinsese mâna unei femei albe și căsătorite, dar îi și ceruse o întâlnire.

Carolyn se trage înapoi, uluită. Emmett se întinde după ea, de această dată luând-o de talie.

– Nu trebuie să-ți fie frică de mine, scumpo, o asigură el. Am mai fost cu fete albe.

Indignată, femeia îl împinge de lângă ea. Emmett iese din magazin până la urmă. Dar Carolyn se ia după el, furioasă, și dă fuga la mașină să ia pușca soțului ei. Se face târziu și se teme că nu mai e în siguranță.

Dar Emmett Till nu vrea să-i facă niciun rău. Când se bâlbâie ca acum, are obiceiul să fluiere în loc să vorbească. Carolyn Bryant e din nou șocată. Așa sunt și adolescenții negri care privesc scena ce se desfășoară în fața lor. „Au știut că fluieratul va aduce necazuri, se va scrie în raportul oficial al FBI. Și au plecat în grabă, luându-l pe Till cu ei."

Când Roy Bryant se întoarce acasă și aude ce s-a întâmplat, nu pierde timpul și începe propria anchetă. Pe 28 august, la 2.30 după-amiază, bate la ușa casei unchiului lui Emmett, Moses Wright. Roy e însoțit de prietenul său, J.W. Milam „Zdrahonul".

Milam Zdrahonul este cu 12 ani mai mare decât Roy Bryant. Este o matahală extrovertită, originar din Mississippi, care s-a lăsat de școală după

clasa a IX-a și s-a luptat cu nemții în Al Doilea Război Mondial. Fiecare din ei are o armă Colt 45, Bryant un revolver și Milam un pistol automat. Cei doi bărbați îl forțează pe Moses să-i ducă la „cioroiul cu gura mare".

Speriat, Moses îi duce pe cei doi la un mic dormitor din spatele casei, unde Emmett împarte un pat cu trei veri de-ai lui. Milam Zdrahonul luminează fața băiatului cu o lanternă.

– Tu ești cioroiul cu gura mare?

– Mda, vine răspunsul lui.

– Nu-mi zice tu mie mda. Îți zbor capul de pe umeri. Îmbracă-te.

Moses și nevasta lui îi imploră pe cei doi să se mai gândească, le oferă chiar bani să-l lase în pace pe băiat, dar Roy și Zdrahonul nici nu vor să audă. Îl scot pe Emmett din cameră, îl suie la camioneta Zdrahonului și demarează în noapte.

Planul lor e să-l ducă pe Emmett la o stâncă de pe râul Tallahatchie, unde vor să-l bată cu pistoalele și să-l sperie amenințându-l că o să-l arunce de acolo. Dar pe întuneric Zdrahonul nu găsește locul respectiv. După trei ore de condus, se întoarce acasă, unde are un șopron cu două camere în curtea din spate. Îl aduc pe Emmett înăuntru, îl mai lovesc cu patul pistoalelor și îi zdrobesc fața. Dar, în loc să dea înapoi, Emmett îi sfidează.

– Jigodii ce sunteți, nu mi-e frică de voi! Sunt la fel de bun ca voi, le spune el, cu fața tumefiată, dar fără să-i curgă sânge.

Asta îl înfurie pe Milam și mai tare.

– Nu sunt un bătăuș, va explica el revistei *Look*. N-am bătut niciodată un cioroi. Îmi plac negroteii – cei care stau la locul lor –, știu cum să-i iau. Dar am decis că sosise timpul să avertizez câțiva oameni. Cât trăiesc și pot acționa cumva, cioroii vor ști care le e locul.

Dar este evident că Emmett nu știe care îi e locul, pentru că nu încetează să le spună răpitorilor săi că este egal cu ei și chiar se laudă că a făcut sex cu femei albe. Convingerea lui că negrii sunt egali cu albii, pe care Emmett o consideră destul de răspândită în Chicago, îi înfurie la culme pe Milam și Bryant.

– Stăteam acolo în șopron și-l auzeam pe cioroiul ăla mic cum scuipă cu venin, își va aminti Milam. Și m-am hotărât brusc. „Măi, băiete din Chicago, i-am zis, m-am săturat să vină aici unii ca tine și să ne facă necazuri. Fir-ai al naibii, o să dau un exemplu cu tine – ca să știe toată lumea cum stau lucrurile la noi."

Zdrahonul și Roy nu mai vor doar să-l bată pe Emmett. Vor să-l omoare.

Zdrahonul își amintește că o fabrică de bumbac din apropiere tocmai a schimbat motorul la o mașină de egrenat. Partea înlocuită e perfectă pentru intențiile Zdrahonului. Motorul e enorm – are un metru diametru și 34 de kilograme greutate. Se duc la fabrică, fură motorul rămas și conduc până la un loc ferit de pe malul lui Tallahatchie, unde îi place Zdrahonului să vâneze veverițe. Îl silesc pe Emmett să care motorul până la râu, apoi să se dezbrace.

– Mai ești la fel de bun ca mine? îl întreabă Zdrahonul.

– Mda. Chiar și stând în pielea goală în fața celor doi bărbați cu douăzeci de ani mai în vârstă decât el, Emmett tot nu-și pierde curajul. Sângele îi curge pe față și oasele obrajilor îi sunt zdrobite. Unul din ochi i-a fost scos.

– Tot te mai lauzi că „ai avut" femei albe?

– Mda.

Zdrahonul își scoate Coltul 45 și îl împușcă pe Emmett în cap. Glonțul intră pe lângă urechea dreaptă și îl omoară imediat pe băiatul de 14 ani. Apoi Zdrahonul și Roy îi trec niște sârmă ghimpată în jurul gâtului și leagă celălalt capăt de motor. Îi rostogolesc corpul în râu, cu tot cu monstrul de metal, pe urmă se duc acasă ca să spele sângele din spatele camionetei.

În ciuda motorului greu legat de gât, trupul lui Emmett este luat de curent. După trei zile, niște pescari îi găsesc cadavrul umflat plutind pe râu, la vreo 13 kilometri în josul apei. Capul îi e aproape aplatizat de loviturile de pistol.

După ce corpul lui Emmett este adus înapoi la Chicago, mama lui insistă să fie înmormântat într-un sicriu deschis, pentru ca toată lumea să vadă cum îi fusese ucis fiul. Fotografii ale lui Emmett stâlcit în bătaie și cu capul aplatizat apar în presa din întreaga Americă. Zeci de mii de oameni îi văd trupul neînsuflețit, iar indignarea publică se răspândește în toată țara.

Dar nu și în Mississippi. Deși poliția îi arestează mai târziu pe Roy Bryant și J.W. Milam, amândoi sunt achitați la proces de către un juriu alcătuit din albi, după trei luni. Profitând de principiul juridic conform căruia o persoană nu poate fi judecată de două ori pentru aceeași infracțiune, după un timp, cei doi se vor lăuda unui jurnalist de la revista *Look* că l-au omorât pe Emmett Till.

■ ■ ■

Până în 1962, nici Bobby Kennedy, nici JFK n-au fost dornici să conducă lupta pentru drepturi civile, știind amândoi că, dacă luau poziție în favoarea negrilor, ar fi avut necazuri în Partidul Democrat. De fapt, palmaresul președintelui în probleme rasiale fusese cel mult să negocieze în Senat unele aspecte ale acestora. De la procesul răsunător din 1954, intentat de Brown Comisiei pentru Educație și judecat la Curtea Supremă, care a hotărât să se permită accesul negrilor în sistemul de învățământ, tensiunile din sud între albi și negri au fost mai mari ca niciodată, iar evenimente ca asasinarea lui Emmett Till nu mai constituie o excepție. „Sângele omenesc ar putea mânji pământul sudului în multe locuri din cauza acestei decizii", profețea corect un editorial dintr-un ziar din Mississippi, la puțin timp după această hotărâre.

Bobby Kennedy începe să folosească Departamentul de Justiție de sub conducerea sa ca pe un amvon, pentru a forța întărirea drepturilor civile pe tot cuprinsul Americii, mai ales în sud. Își asumă o luptă epuizantă, permanentă, care începuse din ziua când primii sclavi africani au fost aduși în America, în anul 1619. Frații Kennedy poartă această bătălie crâncenă, știind foarte bine că le va aduce o mulțime de adversari periculoși.

Cu un an în urmă, în 1961, Bobby Kennedy i-a ajutat cu transportul pe activiștii pentru drepturi civile cunoscuți sub numele de „Freedom Riders" să se deplaseze cu autobuzele în sud pentru a lupta împotriva segregării rasiale. Compania Greyhound, temându-se să nu-i fie vandalizate autobuzele, a refuzat să le închirieze activiștilor din nord. Kennedy a făcut presiuni asupra companiei Greyhound, care s-a înduplecat în cele din urmă.

Dar JFK nu a putut opri ce s-a întâmplat după aceea. De îndată ce activiștii au coborât din câteva autobuze, au fost bătuți cu țevi și bâte de gloata înfuriată. Aplicarea legii pe plan local n-a reușit să stăvilească manifestările violente.

În ciuda – sau poate din cauza violențelor comise de adversarii săi, mișcarea pentru drepturile civile câștigă teren, iar Robert Kennedy acordă acum mare atenție unuia dintre cei mai remarcabili lideri ai săi, un charismatic pastor baptist de 33 de ani, pe nume Martin Luther King.

Directorul FBI J. Edgar Hoover avea dosarele multor lideri ai mișcării pentru drepturi civile și chiar un dosar despre președinte.
(Abbie Rowe, Fotografii Casei Albe, Biblioteca și Muzeul prezidențial „John F. Kennedy", Boston)

Pastorul King e tot atât de înflăcărat și de enigmatic ca președintele Kennedy. Este un om cu valori religioase profunde, dar are și aventuri cu femei în afara căsătoriei. Tonul pe care vorbește și retorica sa sunt îndrăznețe și pasionale, dar este adeptul acelorași metode non violente pentru realizarea scopurilor ca și cele folosite de Gandhi în India. King pare a fi simpatizant al comunismului. Acest lucru îl pune pe Bobby în poziția ingrată de a trebui să-l supravegheze pe King pentru a determina dacă este comunist sau nu, dar și de a se asigura că pastorul are parte de protecția corespunzătoare și că i se garantează dreptul de a vorbi liber în numele cauzei drepturilor civile. Avusese deja loc o tentativă de asasinare a lui King, când o negresă bolnavă psihic îl înjunghiase în piept în 1958, și sunt temeri constante că pastorul va fi linșat într-o zi în timpul călătoriilor sale prin Sudul Profund.

Sincer vorbind, mișcarea pentru drepturi civile e o teribilă durere de cap pentru Bobby Kennedy. Brațul său înarmat, FBI-ul, nu e prea interesat de mișcarea pentru drepturi civile și nici să facă incursiuni în lumea crimei organizate, cealaltă mare grijă a lui Bobby. În schimb, pe J. Edgar Hoover îl preocupă cel mai mult să oprească răspândirea comunismului. Este extrem de încântat să joace rolul lui Pilat din Pont, spălându-se pe mâini de sângele victimelor rasismului. În fond, în anul 1962, FBI are pe teren doar o mână de agenți negri.

Totuși, Hoover e foarte interesat de pastorul King. Însă doar din pricina credinței răspândite în FBI că mișcarea pentru drepturi civile face parte dintr-un complot comunist mai extins împotriva Americii. Unul dintre șefii de departament din FBI îl va caracteriza pe King ca fiind „cioroiul cel mai periculos pentru viitorul acestei națiuni din punctul de vedere al comunismului și al securității naționale".

■ ■ ■

Adevărul – și Bobby Kennedy îl știe – este acela că, în multe zone din sud, americanii negri nu sunt decât foarte puțin protejați de prejudecăți și violențe. Deși tradiția familiei Kennedy e să pună politica mai presus de problemele sociale, cei doi frați crescuți în liberalismul prosper din nord au devenit din ce în ce mai interesați să pună capăt nedreptăților rasiale.

J. Edgar Hoover crede că această preocupare e o nebunie și că vorbele pastorului King vor fi uitate într-o zi. Pentru el, drepturile civile sunt doar o modă trecătoare. Așa că Hoover își continuă jocul politic pe care l-a jucat de când a intrat în Departamentul de Justiție, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Va suporta stilul peste măsură de expansiv al lui Bobby Kennedy, exact cum va consemna imprudențele președintelui. Dar prioritatea lui va fi să-și păstreze postul.

Dar asta nu înseamnă că șeful FBI trebuie să-i placă pe frații Kennedy – și nici nu îi simpatizează.

Bobby știe că unul dintre primele acte oficiale ale lui JFK după realegerea sa din 1964 va fi să-l concedieze pe J. Edgar Hoover. Așa că-și îndeplinește în continuare obligațiile, investigând încălcările drepturilor civile fără sprijinul directorului FBI. Îi e greu să continue. Ceva atât de simplu ca

angajarea unui judecător aprobat de Senat într-un post liber de la o curte federală este obstrucționat când senatorul care conduce subcomitetul ordonă ca procedurile să fie oprite pe perioadă nedeterminată. Deloc surprinzător, judecătorul pe care îl are în vedere, Thurgood Marshall, e negru. Și, la fel de puțin surprinzător, senatorul care a oprit procedurile este alb.

Dar Robert Kennedy e procurorul general al Statelor Unite, care a depus jurământ să susțină legile statului. Și, atâta timp cât tineri ca Emmett Till sunt linșați din cauza culorii pielii lor, Bobby trebuie să poarte acest război.

■ ■ ■

E o căldură ucigătoare în Fort Worth, în Texas, pe 16 august 1962. Agenții speciali FBI John Fain și Arnold J. Brown, luptători în războiul dus de J. Edgar Hoover împotriva comunismului, au așteptat toată ziua să-l vadă pe Lee Harvey Oswald. Stau într-o mașină fără semne distinctive, mai încolo pe strada Mercedes, unde Oswald închiriase recent un apartament cu două camere, chiar după colțul cu magazinul universal Montgomery Ward.

Agentul special Fain mai are exact două luni și își termină cei 20 de ani de serviciu în FBI. După pensionare, are de gând să se retragă la Houston. Acolo va trăi din pensie și va lucra pentru fratele lui, chirurg ortoped. Aceasta va fi încă o schimbare majoră în cariera agentului veteran. Fain este un om cu o viață tumultuoasă la cei 55 de ani ai săi: a predat la școală, a candidat pentru o funcție publică și a intrat în baroul statului Texas înainte să se angajeze în FBI în 1942. Cazul Oswald nu are nimic nou pentru el. În trecut, când Lee Harvey a fugit în Uniunea Sovietică, Fain a fost desemnat să facă o scurtă anchetă referitoare la mama lui Oswald, pentru că aceasta îi trimisese 25 de dolari fiului ei în URSS. Când vine vorba să distrugă comuniști, nicio piatră nu e prea mică pentru a fi răsturnată de ancheta FBI-ului condus de Hoover.

Tot John Fain a fost acela care a discutat între patru ochi cu Lee Harvey cu doar opt luni înainte, pe 26 iunie 1962. Cazul lui Oswald a fost considerat o investigație de securitate internă, pe baza faptului că dezertarea lui ar putea reprezenta un pericol pentru securitatea

națională. Treaba lui Fain era să afle dacă rușii l-au pregătit și dotat pe Oswald să spioneze în Statele Unite. Protocolul cere ca la orice anchetă de securitate internă să fie prezenți doi agenți, pentru ca declarațiile să poată fi coroborate.

Ceva în legătură cu primul interogatoriu, care a durat șase ore, i se pare ciudat lui Fain. Nu-i place atitudinea lui Oswald, considerându-l „prea mândru, arogant... și insolent". Iar răspunsurile sale la majoritatea întrebărilor par incomplete. Fain cunoaște amănunțit lupta dusă de Oswald pentru a se întoarce în America și știe că, la început, rușii nu i-au permis să-i ia cu el pe Marina și copilașul. Dar Oswald a refuzat să plece fără ei, așa că autoritățile sovietice au cedat în cele din urmă. Singura întrebare la care Oswald nu a răspuns niciodată complet sincer a fost dacă rușii i-au cerut ceva în schimbul permisiunii de a se întoarce în America.

John Fain are nevoie de un răspuns clar la această întrebare. E un om foarte meticulos și își asumă personal sarcina de a-l interoga din nou pe Lee Harvey Oswald.

La 5.30 după-amiază, cei doi agenți îl văd pe Lee Harvey pe stradă, în drum spre casă de la noua sa slujbă de sudor la uzina de mașini Leslie. Oswald mințise în formularul de solicitare a slujbei, afirmând că părăsise onorabil corpul de marină, ceea ce nu era adevărat. Oswald fusese dat afară pentru o serie de infracțiuni minore. De asemenea, Lee Harvey a omis să-i spună angajatorului de perioada petrecută în Uniunea Sovietică. Și, cu toate că lucrează de numai o lună, Lee Harvey s-a săturat deja de această slujbă umilă. Vrea să-și dea demisia, sperând să găsească un serviciu mai bun în Dallas.

Fain vine cu mașina în dreptul lui Oswald.

– Bună, Lee. Ce mai faci? îi spune el pe fereastră. N-ai vrea să vorbești cu noi măcar câteva minute?

– Da, nu vreți să intrați în casă? răspunde el politicos, amintindu-și-l pe Fain de la ultimul interogatoriu.

Pe agentul Brown nu-l cunoaște. În iunie, Fain fusese însoțit de alt agent.

– Păi, o să vorbim aici, răspunde Fain. Vom fi doar noi și vom discuta neoficial. Totul va fi bine.

Brown coboară din mașină ca să-l lase pe Lee Harvey să urce pe bancheta din spate. Fain stă la volan, iar Brown se așază lângă Oswald.

Fain se întoarce spre ei să explice că nu l-a căutat pe Oswald la serviciu, nevrând să-l facă să se simtă prost în fața noului său angajator. Și că nu vor să discute cu el în apartament ca să n-o deranjeze pe Marina. Așadar, în mașină.

Cei trei stau de vorbă cu puțin peste o oră. Geamurile mașinii sunt deschise numai cât să nu se sufoce din cauza căldurii dinăuntru. Dar oamenii tot transpiră – mai ales agenții, în costume și cu cravate. Oswald abia terminase o zi grea de muncă manuală, iar mirosul corpului său se răspândește în mașină. În ciuda disconfortului, Lee Harvey e mai prietenos și mai puțin defensiv. Le explică agenților că a luat legătura cu ambasada URSS, dar numai pentru că Marina, fiind cetățean sovietic, trebuie să-i informeze pe cei de la ambasadă unde locuiește, la anumite intervale de timp. Când ei insistă să le spună dacă asta nu a presupus și discuții cu reprezentanții serviciilor secrete sovietice, Oswald e modest, întrebându-se cu voce tare de ce ar vrea cineva să discute despre spionaj cu un tip ca el.

– Nu se simțea destul de important pentru ei, va declara Fain mai târziu. Ne-a spus că va colabora cu noi și ne va transmite orice informație interesantă.

Dar Fain tot nu e mulțumit. Face presiuni asupra lui Oswald să-i spună de ce s-a dus în Uniunea Sovietică. Agentului nu i se pare logic. Pușcașii marini ai SUA sunt cunoscuți pentru deviza lor, *Semper fidelis* – întotdeauna credincios. De ce ar renunța unul dintre ei la America și s-ar stabili într-o țară care reprezintă cel mai mare pericol pentru SUA?

Asta e singura întrebare la care Oswald nu răspunde. O evită cu abilitate, vorbind despre „motive personale" și spunând că „a fost ceva ce am făcut".

La 18.45, lui Oswald i se dă voie să iasă din mașină și omul intră în casă. Timpul petrecut cu agenții a fost, de fapt, un răgaz de la tensiunea din familia sa. De șase luni încoace, el și Marina se tot certau, uneori cu destulă violență. Conflictele se înmulțiseră de la sosirea în America. Motivul inițial fusese că Oswald era singura persoană cu care putea vorbi Marina, care nu știa engleza. Dar acum ea își făcuse noi prieteni în comunitatea restrânsă a expatriaților ruși din Dallas. Printre aceștia, și un domn pe nume George de Mohrenschildt, care nu numai că putea să aibă legături cu CIA, dar o cunoscuse pe Jackie Kennedy pe când era copil. De Mohrenschildt era bun prieten cu mătușa lui Jackie, Edith

Bouvier Beale. Noii prieteni ai Marinei îl găseau pe soțul ei necivilizat și îi luau ei partea în conflictele conjugale.

Și erau multe. Lui Oswald îi place să fie „comandantul" în căsnicie, să dicteze tot ce trebuia făcut în viața lor. Nu vrea s-o lase pe Marina să învețe englezește, de teamă că își va pierde controlul asupra ei. Ea e jenată de dinții ei urâți și vrea un aparat dentar, dar el o tot duce cu vorba. Și mai rău e că, la mânie, Lee Harvey își lovește adesea nevasta.

Dar Marina nu e o mimoză. Țipă la el că nu aduce destui bani în casă și se plânge de indiferența lui față de ea. Relațiile lor sexuale sunt atât de rare, încât îl acuză că nu e bărbat. Îl bate la cap tot timpul, iar când el se compară cu marii oameni de stat din biografiile istorice pe care le citește cu multă plăcere, ea îi răspunde cu sarcasm. Marina chiar îi scrie unui fost iubit din URSS că a făcut o mare greșeală măritându-se cu Oswald. Din păcate pentru ea, scrisoarea vine înapoi pentru că nu avea destule timbre. Lee Harvey o deschide, apoi își bate nevasta. În chip ciudat, Marina îi tolerează violența. Chiar și această mică dovadă de pasiune, oricât de greșită ar fi, e mai bună pentru ea decât răceala din firea lui, pe care femeia o găsește frustrantă.

Fricțiunile conjugale, combinate cu interogatoriul FBI-ului, ar fi de obicei suficient pentru ca Oswald să facă una dintre crizele lui specifice – în care perorează la nesfârșit pe tema guvernelor represive. Dar în seara asta îl așteaptă un exemplar din *The Worker*[1], buletinul informativ al Partidului Muncitoresc Socialist American. Oswald se apucă să-l citească.

Agentul special Arnold J. Brown, nu Fain, este cel care pregătește raportul final privitor la discuția din mașină. Acesta este predat pe 30 august 1962. Dar Fain, veteranul cu 20 de ani de carieră în FBI, este cel care decide dacă există sau nu vreun motiv de a crede că Lee Harvey Oswald este agent secret al Uniunii Sovietice infiltrat în Statele Unite.

Mulțumit de răspunsurile date de Oswald și așteptându-și cu nerăbdare pensionarea, agentul special John Fain solicită încheierea investigației de securitate internă în cazul lui Lee Harvey Oswald. La urma urmei, nu deține nicio armă și nici nu pare a fi o amenințare.

Cazul e închis.

Dar Lee Harvey Oswald și cei de la FBI se vor întâlni din nou, în curând.

---

[1] În română, *Muncitorul* (n.trad.)

Capitolul 7

16 OCTOMBRIE 1962
CASA ALBĂ
8.45

Președintele Statelor Unite se hârjonește pe podeaua din dormitor cu copiii lui. La televizor, Jack LaLanne le spune lui JFK, lui Caroline și lui John să-și atingă degetele de la picioare. Kennedy nu poartă decât un tricou și chiloți. Covorul și fotoliul de alături sunt de culoare crem, contrastând perfect cu cuvertura albastră de pe patul cu baldachin al președintelui.

Volumul aparatului este „absolut asurzitor" în cuvintele lui Jackie, pe când JFK și fiul său fac tumbe pe podea – destul de gălăgioși, că Jackie iese în fața dormitorului ei să vadă ce se întâmplă. Îi place lipsa de jenă a soțului ei, precum și faptul că se simte în largul său în orice situație. Dar vede foarte bine că John Kennedy se relaxează cel mai bine dimineața cu copiii. Îi iubește la nebunie, lăsând-o pe Jackie să fie cea severă cu ei, și e fericit să fie cu ei. Pe ea o îngrijorează comportamentul lor nedisciplinat. Președintele îl consideră o binecuvântare. Singurul său mare regret e că spatele nu-i permite să-l azvârle pe micuțul John în aer ca să-l prindă, un joc care îl încântă pe fiul președintelui. JFK îi roagă pe cei din stafful său sau chiar pe demnitarii veniți în vizită să-l arunce pe puști în locul lui.

Ca președinte, JFK nu mai e nevoit să candideze în alegeri prea curând sau să-și petreacă ore în șir la Senat. Lucrează acasă. Ceea ce era odată un ritual solitar de dimineață a ajuns o treabă de familie. S-a apropiat mai mult ca oricând de copiii lui și savurează fiecare clipă pe care o petrec împreună. Încep fiecare zi în dormitorul lui, în timp ce el face baie, extensii, se rade și mănâncă.

Președintele tocmai și-a terminat baia și va lua în curând micul dejun. Puștii nu se dezlipesc de el și se uită la desene animate. Jackie fie se întoarce la ea în dormitor, fie rămâne cu el și îi aranjează corsetul înainte să-și pună cămașa elegantă pe care i-a pregătit-o valetul său George Thomas, de mult timp în serviciul său. Apoi vin la rând pantofii președintelui, cel stâng cu o taloneță de un centimetru înălțime. Pe urmă, o privire rapidă în oglinda de deasupra măsuței de toaletă, ca să se asigure că totul e în regulă. În rama oglinzii sunt prinse o mulțime de cărți poștale, fotografii de familie și alte lucruri, cum ar fi programul slujbelor duminicale de la catedralele St. Stephen și St. Matthew. Se duce la liturghie și se împărtășește regulat, deși Kennedy se oprește când fotografii îi fac poze în timp ce se spovedește. Recunoașterea păcatelor ar trebui făcută în intimitate, cu umilință.

Uneori, în timpul zilei, John și Caroline intră în Biroul Oval și se joacă pe jos sau chiar sub biroul președintelui. Jackie își apără copiii cu îndârjire de ochii marelui public. Dar președintele are vederi mai largi, dându-și seama că America e fascinată de tânăra lui familie și cere cu insistență orice amănunt din viața lor cotidiană. Caroline și John au devenit adevărate vedete – deși nu o știu. Datorită fotografilor, jurnaliștilor, ziarelor și revistelor, poveștile vieții lor de copii au ajuns ceva obișnuit.

Lui John, la aproape doi anișori, îi place să se oprească la mașina de scris a lui Evelyn Lincoln, în drum spre Biroul Oval, și pretinde că bate la mașină o scrisoare. Caroline, care are cinci ani, aduce adesea pe unul sau toți cei trei câini ai familiei când vine în vizită la tatăl ei. De fapt, copiii Kennedy au transformat Casa Albă într-o adevărată menajerie, cu hamsteri, câini, papagali, o pisică și chiar un ponei pe nume Macaroni. JFK e alergic la părul de câine, dar nu se plânge niciodată.

Câteodată președintele le întoarce favoarea făcându-i Carolinei și colegilor ei la mica școală particulară de la etajul trei al Casei Albe o vizită pe neașteptate.

Școala e unică; înființată de Jackie Kennedy pentru a-și proteja propriii copii și pe cei ai cumnatei sale, Ethel Kennedy. Prima-doamnă a adus doi profesori pentru a-i instrui pe cei mici la cel mai înalt nivel posibil.

Serile, președintele devine un mare povestitor, născocind povești despre gigantul imaginar din *Bobo Lobo* și creaturile adâncurilor, mâncătoare de ciorapi, din *Rechinul alb și rechinul negru.*

Vizitele în clasă și poveștile dinainte de culcare nu sunt programate. Dar dimineața, tăvălitul pe podea este un obicei îndrăgit. Kennedy, ca fiecare președinte de la primul rezident la Casa Albă din 1800, John Adams, a învățat că viața între acești patru pereți e complicată. Diminețile sunt singurele perioade ale zilei când președintele poate fi lipsit de griji; nu trebuie să-și repete discursurile și e liber ca pasărea cerului, ferit de ochii publicului curios.

Dar în această dimineață de marți, din octombrie, o bătaie la ușa dormitorului îi tulbură președintelui timpul petrecut cu copiii lui. Această bătaie va schimba totul.

■ ■ ■

Consilierul pe probleme de securitate națională, McGeorge Bundy, intră în cameră. Pantofii perfect lustruiți și dunga impecabilă a pantalonilor de la costum îi conferă intelectualului slab, cu ochelari, aspectul unui om foarte organizat, în contradicție cu haosul din sentimentele sale.

Bundy e pe punctul să dea vești foarte proaste. Le-a aflat cu o seară în urmă, dar a așteptat până în acest moment să i le spună președintelui. John Kennedy a fost la New York să țină un discurs și s-a întors foarte târziu la Casa Albă. Consilierul a vrut să se asigure că președintele dormise bine o noapte întreagă, înainte să intre în apartamentul prezidențial. Bundy știa că, de acum și până se va rezolva această problemă, președintele nu se va putea odihni ca lumea. Căci ce avea să-i spună McGeorge lui JFK putea să schimbe cursul istoriei.

– Domnule președinte, îl informează calm Bundy, un om de 43 de ani, avem acum probe fotografice concludente, pe care le veți vedea mai târziu, cum că rușii au rachete ofensive în Cuba.

Avioanele de spionaj U-2 care zboară deasupra Cubei au confirmat că șase rachete balistice cu rază medie de acțiune și douăzeci și unu de bombardiere IL-28 cu rază medie de acțiune se află acum la doar 145 de kilometri de Statele Unite. Fiecare dintre avioane e capabil să lanseze bombe nucleare de la mii de metri înălțime. Fiecare dintre rachetele balistice – de tip MRBM – poate ajunge până în Montana.

Focoasele nucleare detonate ar putea omorî 80 de milioane de americani în numai câteva minute. Alte milioane ar muri mai târziu, ca urmare a radiațiilor.

Președintele avusese parte de criză după criză de când își începuse mandatul, cu douăzeci și una de luni în urmă. Dar nimic – nici Golful Porcilor, nici mișcarea pentru drepturi civile, nici Zidul Berlinului – nu se putea compara cu asta.

■ ■ ■

Criza din Golful Porcilor, așa defectuos gestionată cum fusese, a avut o influență hotărâtoare asupra mandatului prezidențial al lui Kennedy. Acum, ascultându-l pe consilierul pe probleme de securitate națională, JFK nu mai este atât de agitat, nici copleșit ca în aprilie 1961. Se poartă ca un președinte al Statelor Unite, un om care nu mai aparține unui partid.

Kennedy știe că trebuie să acționeze cu multă prudență. Golful Porcilor va fi întotdeauna o rană deschisă. O a doua greșeală în Cuba poate fi devastatoare – nu numai pentru mandatul său prezidențial, ci și pentru propriii copii. Gândul de a-i pierde pe John și Caroline într-un atac nuclear îl înspăimântă pe Kennedy, căci se gândește mereu la copiii săi când tratează cu sovieticii și se pune problema unui război atomic. Președintele susține interzicerea testelor nucleare pe plan internațional și se autocaracterizează ca „președintele generațiilor nenăscute – nu numai americane".

Într-o vizită la zona pentru teste nucleare din New Mexico, Kennedy este uluit de dimensiunile enorme ale craterului făcut de o recentă explozie subterană. Și mai îngrijorătoare este opinia exprimată de doi fizicieni care îi spun cu zâmbetul pe buze că proiectează o bombă mai puternică, dar care va lăsa un crater mult mai mic.

„Cum se pot bucura de un lucru ca ăsta?" s-a plâns președintele unui jurnalist, după aceea. Asta e cu totul ieșit din comun la el. Comportamentul obișnuit al lui Kennedy se caracterizează printr-o aparentă atitudine prietenoasă și o mare rezervă interioară. De obicei, președintele nu spune ce gândește. Așa că această dezvăluire a propriilor sentimente este un semn clar al anxietății sale. „Îmi tot spun că, dacă ar face mai multe teste, ar concepe o bombă mai curată. Dacă ai de gând să omori o sută de milioane de oameni, ce importanță are că e curată sau murdară?"

■ ■ ■

JFK îi ordonă lui Bundy să convoace imediat, în mare secret, o întrunire a staffului implicat în securitatea națională. Apoi îi telefonează lui Bobby, căruia îi spune că „avem un mare necaz. Vreau să vii aici". Președintele decide să nu-și schimbe programul normal, nevrând ca veștile din Cuba să se răspândească încă în afara zidurilor Casei Albe. Unul dintre motive e că nu vrea ca publicul american să intre în panică. Știe foarte puțin despre situație și nu are un plan de acțiune. Dacă veștile încep să circule acum, când nu are răspunsuri la multe dintre întrebările pe care i le va pune presa, va părea slab și indecis.

Al doilea motiv de a păstra secretul asupra acestei „a doua crize din Cuba" are legătură cu interesele politice majore ale lui JFK. Președintele i-a asigurat pe americani cu mult timp în urmă că nu va permite Uniunii Sovietice să instaleze arme ofensive în Cuba. Hrușciov vrea să-l facă pe Kennedy să greșească acum, când nu mai sunt decât câteva săptămâni până la alegerile pentru Congres de la mijlocul mandatului. Președintele nu are de unde să știe dacă sovieticii au de gând să folosească rachetele, dar simpla lor prezență îi arată că Hrușciov continuă să-și dorească un ascendent asupra lui.

Asta nu trebuie să se întâmple. Ca întotdeauna la mijlocul mandatului, voturile date de națiune vor constitui un referendum privitor la politicile adoptate de administrația Kennedy. Partidul său deține majoritatea în Senat, ușurându-i lui Kennedy promovarea agendei lui prezidențiale. Pierderea acelei majorități îi va complica misiunea – și îl va costa probabil înfrângerea la alegerile din 1964.

Președintele Kennedy, alături de frații săi, Robert și Teddy.
(Cecil Stoughton, Fotografii Casei Albe, Biblioteca și Muzeul prezidențial „John F. Kennedy", Boston)

Mai există un motiv personal pentru care JFK vrea ca politicile sale să se bucure de popularitate: Teddy, cel mai mic frate al lui, candidează la Senat în Massachusetts. Ceva atât de catastrofal ca gestionarea greșită a noii situații din Cuba îi poate spulbera lui Teddy orice speranță de a câștiga.

JFK e mândru de candidatura fratelui său de 30 de ani, dar s-a ținut departe de campanie. Declarația oficială a președintelui s-a limitat la faptul că „fratele său preferă ca locuitorii din Massachusetts să decidă în această chestiune și că președintele nu ar trebui să se amestece". JFK este nemulțumit de spațiile generoase pe care le acordă presa candidaturii lui Teddy, printre care editorialul sarcastic publicat de *New York*

Times despre relativa lipsă de experiență a fratelui său, dar și alte articole scrise de jurnaliștii care avertizau asupra instaurării unei dinastii Kennedy.

Dar nu asta îl tulbură cu adevărat pe președinte. Știe că, dacă Teddy pierde în statul de baștină al familiei Kennedy, eșecul său va da de gândit în privința puterii politice a lui JFK – sau a lipsei acesteia.

Ultimul și cel mai important motiv pentru care președintele nu dorește să se scurgă informații despre rachetele din Cuba este că nu vrea ca guvernanții ruși să știe că el e la curent cu secretul lor. În acest fel, Kennedy crede că va putea deține un oarecare control asupra evenimentelor îngrijorătoare.

Pentru că, în dimineața zilei de 16 octombrie, când Kennedy iese din dormitor și se duce în Biroul Oval, un lucru e clar: dacă sovieticii lansează acele rachete, nici alegerile parțiale, nici candidatura lui Teddy și nici opinia poporului american nu vor mai avea importanță. Pentru că nu va mai fi Washington, D.C. – și nu va mai rămâne mare lucru din Statele Unite ale Americii.

Orice se întâmplă în continuare nu are nicio legătură cu faptul că președintele este democrat sau republican, ci cu luarea celei mai bune decizii pentru poporul american. Dacă este ceva care arată cât de mult s-a maturizat Kennedy ca politician de când a depus jurământul de președinte, acest ceva este fermitatea sa în această clipă de cumpănă.

■ ■ ■

La 10 dimineața, președintele a ieșit de la o scurtă convorbire în Biroul Oval cu Wally Schirra, astronautul de la bordul navei *Mercury 7*, care petrecuse nouă ore în spațiul extraterestru cu două săptămâni în urmă. JFK intră în biroul alăturat, al lui Kenny O'Donnell. Secretarul responsabil cu întâlnirile și-a exprimat anterior opinia că votanților americani nu le mai pasă de Cuba.

– Crezi că problema din Cuba nu e importantă? îl întreabă Kennedy cu un aer inocent.

– Deloc. Votanții nu dau nicio para chioară pe Cuba.

Președintele îi spune calm ce aflase de la McGeorge Bundy în urmă cu o oră.

– Nu cred.

– Ai face mai bine să crezi, îi spune Kennedy înainte să pornească spre Biroul Oval.

După două ore, Kennedy își părăsește din nou biroul. Se duce la Caroline, în Sala Cabinetului de alături, apoi o trimite în apartamentul ei, așteptându-i pe cei convocați la ședința ultrasecretă pe tema rachetelor din Cuba. Se așază la mijlocul mesei, nu în capul ei. Bobby stă vizavi de el, ca și LBJ. Mai participă alți unsprezece oameni, aleși cu grijă pentru experiența lor și loialitatea față de președinte.

Fotografiile făcute de avioanele de spionaj U-2 arată că sovieticii pregătesc rachetele de lansare, dar deocamdată probabil că le lipsesc focoasele nucleare care le vor face letale. Discuția se îndreaptă spre opțiunile militare. După ce ascultă diferitele opțiuni, președintele își expune propria listă. Prima opțiune este un atac aerian limitat. A doua este un atac mai extins, cu mai multe ținte. A treia e o blocadă navală a apelor cubaneze, care să împiedice vasele sovietice transportoare de focoase să ajungă la rachete.

Bobby, care ascultase în tăcere toată ședința de 70 de minute, ia cuvântul în final, sugerând că ar putea fi necesară o invazie masivă în Cuba. După el, este singurul mod de a-i împiedica pe ruși să mai instaleze rachete nucleare pe pământ cubanez.

Deși folosirea forței militare pare să fie singura soluție, JFK tot nu-și dă seama ce mobil au sovieticii. De ce îi provoacă Nikita Hrușciov pe americani la război?

Președintele nu știe răspunsul. Dar două lucruri sunt evidente: rachetele trebuie retrase de acolo. Și, mult mai important, nu trebuie permis cu niciun chip ca focoasele nucleare să ajungă în Cuba.

Niciodată.

■ ■ ■

E sâmbătă după-amiază, în data de 20 octombrie. John Fitzgerald Kennedy își petrece weekendul în centrul orașului Chicago, adunându-i

pe membrii de încredere ai Partidului Democrat la o strângere de fonduri. Cu două zile înainte, s-a întâlnit în particular cu ministrul de externe sovietic Andrei Gromîko. Gromîko ceruse întrevederea, neștiind că americanii au descoperit că rușii amplasaseră rachetele în Cuba. Subiectele discuției au fost situația din Berlin și apropiata vizită a lui Hrușciov în America. Kennedy a îndreptat cu abilitate discuția spre tema armelor nucleare. Apoi Gromîko l-a mințit în față pe președinte, declarând cu multă tărie că „Uniunea Sovietică nu va trimite niciodată arme ofensive în Cuba".

Din acest motiv, Kennedy îl face acum pe Gromîko „nemernic mincinos".

Atmosfera din Chicago e foarte departe de tensiunile din Washington. Când Air Force One aterizează pe aeroportul O'Hare, președintele este întâmpinat de un grup de cimpoieri ai armatei și mulți politicieni locali, iar de-a lungul autostrăzii Northwest se înșiră jumătate de milion de oameni care vor să salute coloana prezidențială. După discursul lui Kennedy din seara de vineri, la dineul de o sută de dolari tacâmul, dat pentru strângerea de fonduri, un spectacol de artificii luminează cerul deasupra lacului Michigan. Ca prin vrajă, exploziile luminoase conturează profilul președintelui în chip de efigie.

Dar adulația publicului formează un contrast puternic cu zbuciumul intens din sufletul lui John Kennedy. JFK nu i-a spus nici soției sale ce se întâmplă în Cuba. Așa-numita criză a rachetelor din Cuba începuse de patru zile, iar Comitetul Executiv al Consiliului Național de Securitate era aproape de formularea unei strategii agresive menite să evite un atac nuclear. Sunt trimise în Caraibe o sută optzeci de nave. Prima Divizie de Blindate a Armatei este mutată din Georgia în Texas. Comandamentul Strategic al Forțelor Aeriene a transferat peste 500 de avioane de luptă și alimentare în Florida și se grăbește să facă rost de suficientă muniție pentru dotarea lor.

Legendarul Comandament Strategic are escadrile de bombardiere B-47 și B-52 gata de decolare, cu piloții mobilizați în unități de „alertă". Majoritatea acestor baze de bombardiere cu rază lungă de acțiune sunt în partea de nord a Statelor Unite – Maine, New Hampshire și nordul Michiganului. Motivul e simplu: de acolo este ruta cea mai scurtă până în Uniunea Sovietică, care s-a crezut mult timp a fi principala țintă

în caz de război. Piloții și navigatorii cunosc bine aceste coordonate, pe care s-au antrenat ani de zile. Ruta spre Havana este cu totul nouă pentru ei.

Președintele o sună pe prima-doamnă din apartamentul prezidențial. Jackie și copiii sunt la proprietatea Glen Ora din Virginia.

– Mă întorc la Wahington azi după-amiază. De ce nu vii și tu înapoi? o întreabă el.

Jackie simte „ceva ciudat" în vocea lui JFK.

– De ce nu vii tu *aici?* îl întreabă ea pe un ton glumeț.

Jackie și copiii tocmai ajunseseră acolo. Toamna e destul de caldă ca Jackie să facă plajă când o sună soțul ei.

Dar e ceva în tonul lui JFK care o alertează pe Jackie. El știe cât de importante sunt pentru ea aceste weekenduri în Virginia și ce mult vrea să se relaxeze după încordarea de la Casa Albă. Nu îi mai ceruse niciodată să-și scurteze un weekend.

– De ce? întreabă din nou prima-doamnă.

Își va aminti mai târziu îngrijorarea de care a fost cuprinsă când și-a dat seama că „dacă ești măritată cu cineva și îți cere ceva – ei bine, asta înseamnă în fond să fii căsătorită –, trebuie să-i simți tulburarea din voce și să nu întrebi de ce".

Dar întreabă oricum.

– Bine, las-o baltă, răspunde JFK, fără să-i spună motivele lui. Dar de ce nu te-ai întoarce la Washington?

Dar deodată președintele se răzgândește. Într-un moment ca acesta, nu dorește nimic mai mult decât să scape de povară și să fie cu familia lui. Așa că îi spune până la urmă lui Jackie de posibilitatea izbucnirii unui război atomic.

– Te rog, nu mă trimite de lângă tine la Camp David. Te rog, nu mă trimite nicăieri, îi răspunde Jackie.

Familia și-a schimbat destinația de weekend de la Glen Ora în Virginia în acest refugiu prezidențial consacrat. Jackie știe că, în cazul unui atac, vila din Maryland va fi evacuată, iar ea și copiii vor fi duși departe de JFK – poate pentru totdeauna.

– Chiar dacă nu mai e loc în adăpostul antiaerian de la Casa Albă. Atunci, te rog, aș vrea să fiu pe peluză când se întâmplă. Nu vreau să fiu decât cu tine, să mor cu tine și cu copiii.

Președintele își asigură soția că nu o va trimite de lângă el. Apoi, dându-i instrucțiuni lui Pierre Salinger să transmită presei că este răcit, JFK se întoarce cu avionul la Washington. *New York Times* va scrie că „o ușoară infecție respiratorie a tractului superior" e motivul pentru care președintele își scurtează vizita de trei zile, ziarul neștiind că JFK se întoarce la Washington să facă efortul de a evita un război termonuclear global.

Jackie și copiii îl așteaptă la sosire.

■ ■ ■

Noaptea se preface în zi la Casa Albă, în timp ce conflictul din Cuba escaladează. Președintele are dureri de spate atât de mari, încât umblă de colo-colo în cârje, ceea ce sporește tensiunea. Doarme doar o oră sau două la rând, apoi se trezește și vorbește la telefon ore întregi în Biroul Oval, înainte să se întoarcă în pat ca să mai moțăie puțin. Jackie doarme cu el acum, fie zi sau noapte. Uneori dorm în patul lui îngust, alteori în cele două paturi din camera ei, care au fost unite pentru a forma un pat matrimonial. Adesea, vorbesc despre criză până noaptea târziu. Într-una dintre nopți, Jackie se trezește și îl vede pe Mac Bundy stând la picioarele patului, după care JFK se scoală imediat și dispare pentru mai multe ore, timp în care poartă convorbiri telefonice ultrasecrete.

Jackie își va aminti mai târziu acele zile și nopți ca perioada în care a fost cel mai aproape de soțul ei. Intră mereu în biroul președintelui și îi aduce din când în când pe copii în vizite-surpriză, ca să-l mai înveselească. Aranjează o cină la care cere să-i fie trimisă cu avionul la Washington mâncarea de la un restaurant preferat din Miami, specializat în fructe de mare. Președintele și prima-doamnă se strecoară deseori în Grădina de Trandafiri pentru o plimbare tihnită, unde el îi mărturisește că gravitatea conflictului devine din ce în ce mai mare.

Când președintele se întoarce la treabă, nu e singur – și nici Jackie. Cât Bobby Kennedy lucrează cu fratele său, soția lui, Ethel, și cei trei copii ai lor vin deseori la Casa Albă. Ethel o instruiește pe dădaca de la Casa Albă, Maud Shaw, cum să-i pregătească pe copii pentru

un atac nuclear. Jackie prinde doar ultima parte. „Nu știi că panica e contagioasă? Și că toți copiii se pot molipsi?" o dojenește prima-doamnă pe Shaw.

Aceasta nu este Jackie cea timidă pe care o vede publicul, ci o mamă protectoare care își asumă responsabilitatea pentru familia ei.

Timp de două zile întregi, președintele și anturajul său restrâns de la Casa Albă discută despre pericolul care pândește în taină Statele Unite. Fotografiile făcute de avioanele de spionaj arată că sovieticii muncesc contra cronometru la montarea focoaselor, ceea ce înseamnă că rachetele ar putea ataca America în câteva zile. Nimeni „nu-și desface picioarele", după cum se exprimă Kennedy, adică nu divulgă presei această informație ultrasecretă. Nici Congresul nu e informat.

În seara de luni, 22 octombrie, situația se schimbă. Președintele John Fitzgerald Kennedy apare la televiziunea națională pentru a informa America despre rachetele potențial letale din Cuba și despre ce are de gând să facă în privința lor. Sfârșitul lumii nu i se poate ascunde națiunii americane.

■ ■ ■

– Bună seara, dragi concetățeni, salută John Fitzgerald Kennedy națiunea americană din biroul său de la Casa Albă.

Are cearcăne mari sub ochii lui albaștri, care îi dau un aer istovit în loc de aspectul tineresc cu care și-a obișnuit poporul.

Fața lui JFK este buhăită de la hipotiroidismul său cronic. Poartă un costum albastru șifonat, o cravată tot albastră și o cămașă albă scrobită, deși telespectatorii nu-l văd decât în alb-negru. E șapte dimineața în Washington, D.C.

Această transmisie de la Casa Albă este total diferită de cea a lui Jackie din urmă cu doar zece luni. John Fitzgerald Kennedy trebuie să țină cel mai convingător discurs din viața lui. Nu zâmbește. Expresia îi este severă. Are în ochi un licăr amenințător. Nu e binedipus, nici măcar încrezător. Cuvintele îi sunt mânioase, au o vehemență care îi șochează pe unii telespectatori. Kennedy vorbește ca un om care a făcut compromisuri, dar e hotărât să nu mai facă. Și acum ripostează.

– În cursul săptămânii trecute, dovezi incontestabile au stabilit faptul că s-au instalat o serie de rachete ofensive în diverse locuri de pe această insulă întemnițată. Scopul acestor baze nu poate fi altul decât acela de a oferi capacitatea nucleară necesară unui atac asupra emisferei vestice.

Aici președintele face o pauză pentru ca vorbele să îi fie pe deplin înțelese. Apoi relatează vizita ministrului de externe sovietic Andrei Gromîko de joia trecută, îl citează pe Gromîko pe tema rachetelor din Cuba – apoi îl face mincinos ca să audă toată lumea.

– Anii '30 ne-au dat o lecție foarte clară. Atitudinea agresivă, dacă este lăsată în voia ei, fără să i se răspundă energic, duce până la urmă la război. Această națiune se opune războiului. De asemenea, ne ținem de cuvânt. De aceea, obiectivul nostru principal trebuie să fie să împiedicăm aceste rachete să acționeze împotriva noastră sau a oricărei alte țări și să ne asigurăm că sunt retrase din emisfera vestică sau anihilate.

Președintele vorbește acum tot mai repede, pe măsură ce se înfurie. Pronunță „Cuber" în loc de „Cuba".

După ce își termină discursul, președintele va avea parte de o cină tihnită la etaj, cu Jackie, Ethel, Bobby și câțiva invitați. Urmărind discursul, musafirii președintelui – printre care Oleg Cassini, creatorul de modă, și sora lui Jackie, Lee Radziwill – sunt șocați când își dau seama că nu va fi o petrecere voioasă, tipică pentru Casa Albă. Chiar dacă li se servește vin franțuzesc în recent redecoratul Birou Oval de la etajul doi, iar JFK își joacă rolul de amfitrion simpatic în stilul său discret, încordarea de la masă va fi totuși atât de mare, încât n-o vor uita niciodată.

■ ■ ■

La 2 000 de kilometri distanță, în Dallas, Texas, Lee Harvey Oswald ascultă discursul lui Kennedy. Spre deosebire de majoritatea semenilor săi, Oswald crede că Uniunea Sovietică are tot dreptul să fie în Cuba. În opinia lui, rușii trebuie să apere poporul lui Castro de comportamentul terorist al Statelor Unite. Oswald este ferm convins că președintele Kennedy aduce lumea în pragul unui război nuclear prin atitudinea lui atât de agresivă față de sovietici. Pentru el, ticălosul este Kennedy.

Oswald s-a mutat din Fort Worth la Dallas mai devreme în acea lună și a închiriat o cutie poștală cu numărul 2915 la oficiul poștal de la intersecția străzilor Bryan și North Ervay. Cu vreo câteva săptămâni înainte, găsise de lucru la firma Jaggars-Chiles-Stovall ca asistent de fotograf. În mod surprinzător, firma colabora cu Serviciul de Cartografie al Armatei Statelor Unite, ceea ce includea fotografiile ultrasecrete făcute de avioanele de spionaj U-2 deasupra Cubei. George de Mohrenschildt, prietenul rus al Marinei Oswald, îl ajutase să se angajeze. Dacă FBI-ul, cu tot zelul agenților săi de a opri răspândirea comunismului, și-ar face griji că un fost dezertor în URSS are acces la documentele ultrasecrete furnizate de avioanele U-2 în punctul de maximă tensiune al Războiului Rece, în acest caz nu o arată.

■ ■ ■

La televizor, președintele e pe cale să arunce mănușa.

– Deci, acționând în apărarea propriei securități și a întregii emisfere vestice, și cu autoritatea acordată de Constituție, așa cum a fost întărită de Congres, am dat ordin să fie luate imediat primele măsuri.

După luni în care a fost diplomat și a părut slab în ochii sovieticilor, președintele și-a arătat adevărata față. JFK promite să țină Cuba în „carantină", folosind forța Marinei Statelor Unite pentru a împiedica orice vas sovietic să intre în apele teritoriale cubaneze. El declară că e pregătit, dacă e necesar, să facă uz de forța militară. Afirmă fără echivoc că orice rachetă lansată de cubanezi sau sovietici va fi considerată un act de război și că Statele Unite vor răspunde cu propriile focoase nucleare. Președintele plasează responsabilitatea pe umerii adversarului său. Întregul discurs e bazat pe acest moment.

– În cele din urmă, fac apel la secretarul general Hrușciov să înceteze sau să elimine această amenințare clandestină, nesăbuită și provocatoare la adresa păcii în lume și a bunelor relații între națiunile noastre. Fac apel la el să renunțe la această politică de dominație asupra lumii și să se alăture acestui efort istoric de a pune capăt cursei înarmărilor pentru a da alt curs istoriei omenirii.

Fermitatea discursului ținut de președinte și veștile groaznice pe care le dă acum publicului vor face ca acest moment să se întipărească pentru

totdeauna în mintea tuturor celor care îl urmăresc. Kennedy consemna odată că „singurele două date pe care nu le va uita majoritatea oamenilor sunt declanșarea atacului de la Pearl Harbour și moartea președintelui Roosevelt".

Discursul rostit de Kennedy cu ocazia crizei rachetelor din Cuba se adaugă acum pe această listă.

Cât timp vor trăi, bărbații și femeile își vor aminti ce au simțit și ce făceau când au primit acele vești teribile. Vor putea să-i descrie pe oamenii de lângă ei și reacțiile lor. Vor vorbi de știrile cu litere de-o șchioapă din ziarele de a doua zi și despre cum se schimba lumea lor din cauza acelor vești traumatizante. Vor începe deodată să aprecieze fiecare răsărit sau apus de soare, fiecare surâs de copil.

Din nefericire, un alt eveniment din scurta viață a lui JFK se va adăuga pe lista momentelor de neuitat. Șocul și oroarea acestuia vor pune în umbră veștile din Cuba, rachetele și minciunile sovieticilor. Dar John Kennedy nu va ști niciodată că a avut loc.

Acel eveniment se va produce de astăzi în exact treisprezece luni. Dar acum criza rachetelor din Cuba este suficient de dramatică. Iar John Kennedy, charismatic ca întotdeauna, nu își poate încheia discursul fără un punct culminant care să-i electrizeze pe ascultători. Fie că este vorba de discursul său de aur dintr-o sală din Boston cu ocazia primei sale candidaturi la Congres, despre cel de la învestire din 1961 sau despre cel televizat de acum, JFK știe cum să capteze atenția ascultătorilor – sau să-i „înnebunească", așa cum îi place adesea să spună – și să le câștige suportul emoțional.

– Scopul nostru nu este victoria forței, ci a dreptății. Nu pace în dauna libertății, ci atât pace, cât și libertate – aici în emisfera vestică și, sperăm, în toată lumea. Cu ajutorul lui Dumnezeu, acest scop va fi atins.

Platoul de la Casa Albă se cufundă în întuneric.

■ ■ ■

Forțele americane din toată lumea se pregătesc de război. Tot personalul flotei și marinei este pe cale să facă ore suplimentare pe un termen nedefinit. Vasele de război și submarinele americane formează

un perimetru defensiv în jurul Cubei, pregătindu-se să oprească și să caute cele douăzeci și cinci de nave sovietice aflate acum în drum spre insula sfidătoare.

La baza aeriană Torrejón din Spania, tot echipajul celui de-al 509-lea bombardier B-47 aude cuvintele președintelui în megafoanele din camerele lor, starea de alertă cuprinzând întreaga armată americană. Căpitanul Alan Dugard, un tânăr pilot de bombardier, își face bagajele pentru a pleca în Germania într-o permisie de o săptămână. Când starea de pregătire pentru apărare a forțelor aeriene (DEFCON) este ridicată la Defcon 2 – doar Defcon 1, care înseamnă război nuclear iminent, este mai mare –, căpitanul Dugard își dă imediat seama că nu va mai avea parte de vacanță.

Bombardierele Forțelor Aeriene ale Statelor Unite vor fi curând în văzduh 24 de ore din 24. Echipajele vor descrie cercuri pe cerul Europei și al Americii, așteptând codul de „pornire" pentru a lovi în inima Uniunii Sovietice. Dârele lăsate pe cer de motoarele lor amintesc în mod vizibil care e miza jocului.

Brigada aeriană permanentă știe un singur lucru: Statele Unite sunt gata să recurgă la represalii și să distrugă URSS.

■ ■ ■

La 8 000 de kilometri depărtare, în Moscova, Nikita Hrușciov, furios, își compune răspunsul la mesajul lui JFK.

Liderul sovietic este exact opusul lui JFK atât ca aspect, cât și ca aplomb. Abia atinge 1,60 metri înălțime, cântărește 90 de kilograme și e chel ca un clovn de la circ. Hrușciov are o aluniță enormă chiar sub ochiul stâng, o strungăreață mare între dinții din față și un obicei cu totul nedemn de un om de stat, acela de a acapara atenția camerelor foto. Când a coborât din avion în vizita din 1959 în Statele Unite, o femeie din mulțime a aruncat o privire la Hrușciov și a exclamat: „Ce omuleț caraghios!"

Dar nu e nimic caraghios la Hrușciov. Liderul sovietic crede în diplomația bazată pe „teamă". Decizia lui de a amplasa rachete în Cuba este calculată și nemiloasă. „Am ajuns la concluzia că, dacă facem totul

în secret, iar americanii află de acțiunea noastră după ce instalăm rachetele și le pregătim de lansare, vor trebui să se gândească de două ori înainte să ia decizia riscantă de a ne distruge rachetele cu forța lor militară", va scrie Hrușciov mai târziu.

Totuși, dictatorul sovietic se dovedește a fi abil și își alege cu grijă cuvintele când începe răspunsul la discursul lui Kennedy. „Dumneavoastră, domnule președinte, nu declarați o blocadă, îi dictează Hrușciov secretarului său, ci mai degrabă dați un ultimatum și ne amenințați că veți folosi forța dacă nu ne conformăm solicitărilor voastre. Gândiți-vă mai bine ce spuneți!"

Liderul sovietic vorbește în rusă. „Guvernul sovietic consideră că încălcarea libertății de a folosi apele internaționale și spațiul internațional este un act de agresiune care împinge omenirea spre abisul unui război nuclear mondial", îi ține Hrușciov o predică lui JFK. „Normal, noi nu vom privi nepăsători acțiunile navelor americane în largul mărilor. Vom fi siliți să luăm, la rândul nostru, măsurile pe care le considerăm necesare și potrivite pentru a ne apăra drepturile. Dispunem de tot ce e necesar ca s-o facem."

Hrușciov concepuse singur planul de a instala rachete în Cuba. Apoi l-a prezentat Comitetului Central al guvernului sovietic, iar apoi lui Fidel Castro cu doar trei luni în urmă. Credea că rachetele pot fi ascunse de Statele Unite și că, și dacă le descoperă, Kennedy nu va vrea să acționeze.

Hrușciov mai pretinde și că decizia lui este un gest de bunăvoință față de poporul cubanez, în caz că ar avea loc o altă invazie a SUA, ca aceea din Golful Porcilor. Luând parte la Al Doilea Război Mondial, Hrușciov știe că e aproape imposibil din punct de vedere logistic să declanșezi un război în cealaltă emisferă. Așa că vrea să-și aducă arsenalul mai aproape de SUA, iar Cuba îi oferă această oportunitate. Armele pe care l-a convins pe Castro să le ia sunt fabricate de sovietici, mânuite de soldați și tehnicieni sovietici, prevăzute cu focoase nucleare sovietice – și aduse în Cuba cu nave sovietice.

Fiind în trecut comisar politic în Armata Roșie, Hrușciov e conștient de puterea cuvintelor. El spune lumii că Uniunea Sovietică are „o justificare morală și legală" de a amplasa rachete în Cuba. Vasele sovietice au tot dreptul să intre în apele teritoriale cubaneze

Premierul sovietic Nikita Hrușciov a colaborat cu primul-ministru cubanez Fidel Castro, provocându-l pe președintele Kennedy în Emisfera Vestică, departe de sediul puterii sovietice.
(Associated Press)

și să descarce tot ce doresc, iar carantina navală americană – un eufemism pentru „blocadă", care e un act de război – este condamnabilă. Hrușciov se simte persecutat de americani. Este indignat că Uniunea Sovietică a îndurat două războaie pe teritoriu propriu, pe când Statele Unite au suferit foarte puține pagube acasă. Hrușciov știe foarte bine și că bomba atomică detonată la Hiroshima a avut o forță echivalentă cu 20 000 de tone de trinitrotoluen. Asta îl face pe dictatorul sovietic să zâmbească: focoasele lui nucleare sunt echivalente cu *un milion* de tone.

Nikita Hrușciov nu e străin de exterminarea în masă. Era în armată la bătălia de la Stalingrad din Al Doilea Război Mondial, în care au fost uciși un milion de oameni – inclusiv mulți dintre soldații germani pe care îi interogase Hrușciov personal. Dar aceste crime pălesc

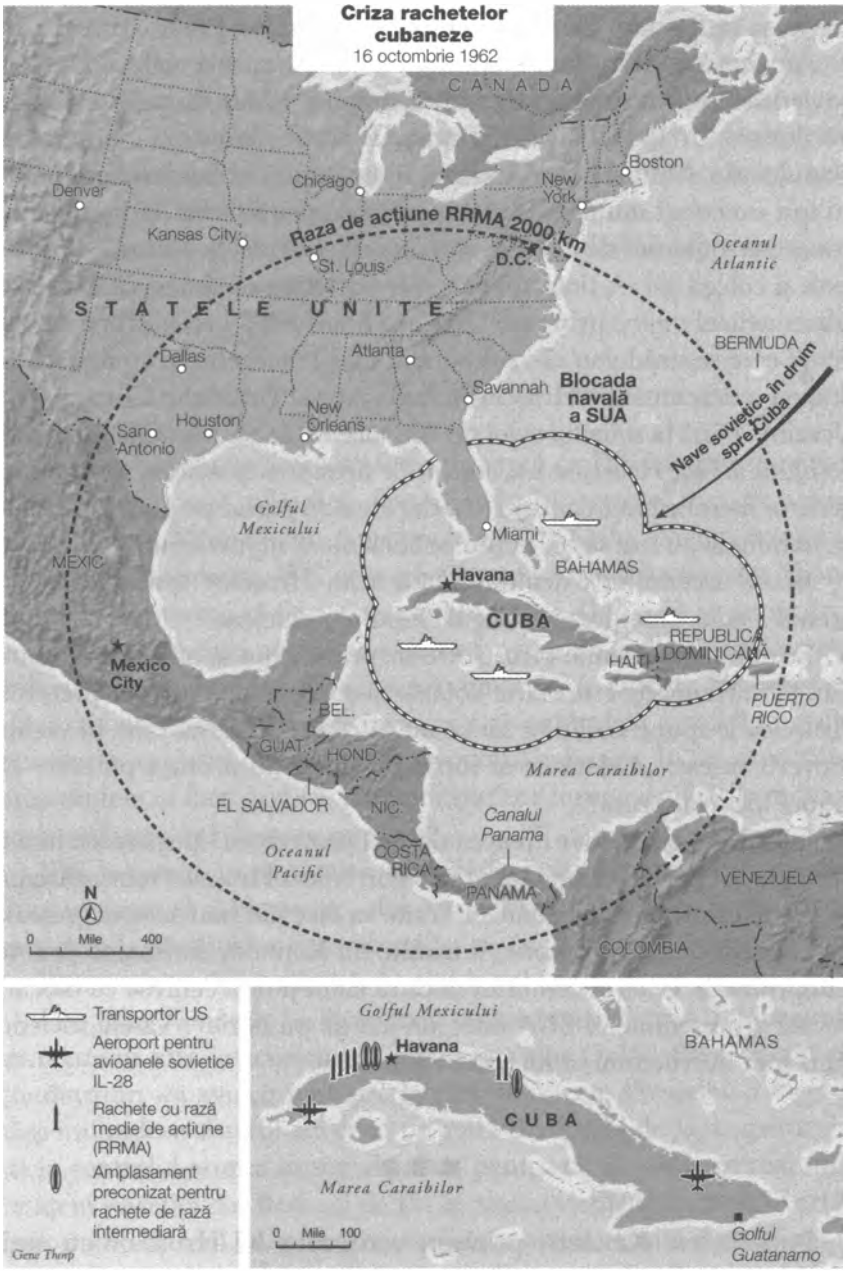
Criza rachetelor cubaneze
16 octombrie 1962
CANADA
Boston
Denver
Chicago
New York
Kansas City
Raza de acțiune RRMA 2000 km
St. Louis
D.C.
Oceanul Atlantic
STATELE UNITE
BERMUDA
Dallas
Atlanta
Savannah
Blocada navală a SUA
Nave sovietice în drum spre Cuba
Houston
New Orleans
San Antonio
Golful Mexicului
Miami
MEXIC
Havana
BAHAMAS
CUBA
REPUBLICA DOMINICANĂ
HAITI
Mexico City
PUERTO RICO
BEL.
GUAT.
HOND.
Marea Caraibilor
EL SALVADOR
NIC.
Canalul Panama
Oceanul Pacific
COSTA RICA
PANAMA
VENEZUELA
N
0 Mile 400
COLOMBIA
Transportor US
Aeroport pentru avioanele sovietice IL-28
Rachete cu rază medie de acțiune (RRMA)
Amplasament preconizat pentru rachete de rază intermediară
Gene Thorp
Golful Mexicului
Havana
BAHAMAS
CUBA
Marea Caraibilor
0 Mile 100
Golful Guatanamo

în comparație cu metodele sadice folosite de tânărul Hrușciov pentru a avansa în Partidul Comunist la începutul anilor 1930.

Atunci când Iosif Stalin, criminalul în serie care a condus Uniunea Sovietică timp de treizeci de ani, a ordonat „Marea epurare" a inamicilor săi, în 1934, Nikita Hrușciov a participat cu zel la realizarea planului său. Milioane de comuniști suspectați că ar fi neloiali regimului au fost executați sau deportați în pușcăriile din Siberia. Hrușciov a ordonat personal mii de execuții și a autorizat uciderea câtorva din prietenii și colegii săi. A ținut o cuvântare în 1936, afirmând că execuțiile erau singurul mijloc prin care Uniunea Sovietică putea să scape de disidenții care se străduiau să-i submineze marile succese. În anul următor, Stalin l-a desemnat pe Hrușciov conducător al Partidului Comunist din Ucraina. Până la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, în funcția deținută acolo, Hrușciov s-a îngrijit de arestarea și uciderea a aproape fiecărui membru marcant din conducerea de partid pe plan local. Sute de ucraineni au fost uciși. Puțini politicieni au supraviețuit.

Acum ascensiunea neînduplecată a lui Hrușciov spre puterea supremă a adus omenirea în pragul războiului nuclear.

Dar era o problemă: Hrușciov e surprins acum să afle că adversarul său, John Kennedy, este foarte hotărât să-și apere țara cu orice preț. Însă Hrușciov le spune acoliților săi că nu va ceda. Crede cu tărie în vechiul proverb rusesc: „Odată ce ai intrat în luptă, nu-ți cruța puterile. Dă înapoi tot ce ai primit".

John Kennedy habar nu avea de acel proverb cu optsprezece luni în urmă, în timpul crizei din Golful Porcilor. Nikita Hrușciov mizează acum pe faptul că președintele Statelor Unite va face din nou aceeași greșeală.

În seara de 24 octombrie, îi trimite lui Kennedy scrisoarea prin teleimprimator. Liderul comunist declară calm și fără echivoc că blocada navală a președintelui SUA este „un act de piraterie". Vasele sovietice au primit instrucțiuni să nu o ia în seamă.

■ ■ ■

Președintele Kennedy primește scrisoarea lui Hrușciov cu puțin timp înainte de 11 noaptea, pe 24 octombrie. Îi răspunde cu trei ore

mai târziu, afirmând cu răceală că blocada este necesară și dă toată vina pentru criză pe Hrușciov și pe sovietici.

Devine din ce în ce mai clar că John Kennedy nu va da înapoi *niciodată*. În seara de 24 octombrie, marina americană a încărcat un cargobot cu destinația Cuba. Distrugătorul *USS Joseph Kennedy jr*, botezat după fratele decedat al președintelui, este, din coincidență, nava însărcinată cu misiunea de a întări blocada riscantă.

– Ai trimis-o? îl întreabă Jackie de vapor când află despre asta.

– Nu, răspunde președintele. Nu e ciudat?

■ ■ ■

În timp ce conducătorii sovietici așteaptă ca JFK să cedeze nervos, acesta își continuă ofensiva. Președintele își petrece ziua de vineri, 26 octombrie, făcând planuri pentru invazia în Cuba. Niciun detaliu nu este trecut cu vederea. JFK cere o listă cu doctorii cubanezi din Miami, în caz că vor trebui să fie aeropurtați în Cuba. Dă ordin să fie încărcat pe un vas al marinei americane un radar sensibil și dus în largul coastelor cubaneze, pentru a fi mai puțin vulnerabil la atacuri. Kennedy știe că va strânge navele necesare invaziei și chiar verifică textul fluturașilor care vor fi aruncați din aer pentru poporul cubanez. În tot acest timp, președintele își face griji că „atunci când vor începe ostilitățile militare, acele rachete vor fi lansate spre noi".

JFK le spune, în particular, consilierilor săi că acum are loc o confruntare între el și Hrușciov, „doi oameni din colțuri opuse ale lumii", care decid „sfârșitul lumii civilizate".

Este o competiție îndârjită. O pierde cel care clipește primul.

Dar John Kennedy l-a mai văzut pe Hrușciov clipind. La începutul mandatului său, la scurt timp după criza din Golful Porcilor, cei doi conducători au avut o întâlnire la vârf în Viena. Hrușciov a încercat să-și intimideze tânărul adversar pe tema Berlinului de Vest, sperând să preia controlul asupra întregului oraș, pentru că din ce în ce mai mulți cetățeni sovietici din Berlinul de Est își riscau viețile în numele libertății fugind în teritoriul învecinat, controlat de Statele Unite și de aliații săi din Al Doilea Război Mondial. Kennedy nu a vrut să cedeze, așa că

Hrușciov, simțindu-se jignit, a început să construiască Zidul Berlinului pentru a-și salva onoarea.

Dar timpul e de partea lui Hrușciov de această dată. Construcția rampelor de lansare pentru rachetele din Cuba e aproape gata.

În timp ce restul lumii se pregătește pentru sfârșitul iminent, Nikita Hrușciov își petrece seara de 28 octombrie la Teatrul de Operă și Balet Balșoi.

– Poporul nostru și străinii vor vedea asta și se vor calma, le spune el tovarășilor săi din conducerea sovietică. Dacă Hrușciov și ceilalți lideri merg la teatru într-o clipă ca asta, înseamnă că toți oamenii pot să doarmă liniștiți.

Dar Nikita Hrușciov e cel mai neliniștit om din Moscova și nu se poate odihni acum. Cel puțin douăsprezece nave sovietice au fost interceptate de vasele de război americane și întoarse din drum cu propriul acord. Vasele rusești ușor înarmate nu se pot compara cu forțele navale ale Statelor Unite.

După balet, Hrușciov rămâne în Kremlin toată noaptea – în caz că încep violențele. Liderul sovietic este gânditor, contrar firii sale. Îl frământă ceva. La scurt timp după miezul nopții, se așază la birou și dictează alt mesaj pentru președintele Kennedy.

■ ■ ■

E șase după-amiaza în Washington și două dimineața la Moscova când e transmis mesajul. JFK și-a petrecut ziua punând la punct amănuntele apropiatei invazii în Cuba. Îl dor oasele de oboseală, funcționând doar pe baza unei rezerve ascunse de energie. Corpul lui îndurerat este într-o stare de totală răvășeală. Președintele suferă de mult de o maladie cunoscută sub numele de sindrom poliendocrin autoimun de tip 2 (SPA-2), care nu numai că i-a provocat hipotiroidism – insuficiența hormonului tiroidian –, dar și o maladie a glandelor suprarenale, potențial mortală, numită boala lui Addison, care trebuie monitorizată tot timpul. Boala Addison blochează producerea hormonilor necesari organismului, cum ar fi cortizolul, care reglează presiunea sanguină, funcția cardiovasculară și zahărul din sânge. Dacă nu este ținută sub

control, boala lui Addison provoacă extenuare, pierderi de greutate, slăbiciune și chiar moarte. În 1946, înainte să-i fie diagnosticată maladia, Kennedy leșinase la o paradă, se învinețise și se îngălbenise atât de tare, încât s-a crezut că făcuse un infarct.

Așa ceva nu trebuie să se întâmple acum.

Lui JFK i se fac injecții cu hidrocortizon și testosteron ca să lupte cu boala lui Addison. Ia antispastice pentru a-și ține sub control colita și diareea cronică. Președintele suferă de o infecție dureroasă a tractului urinar, care necesită tratament cu antibiotice. Toate acestea se adaugă durerilor de coloană, puternice și continue. Un om mai puțin hotărât ar fi zăcut în pat de mult timp, dar John Kennedy refuză ca durerile și suferința permanentă să se pună în calea îndeplinirii obligațiilor sale.

Jackie a ales să nu se îngrijoreze de oboseala lui, căci îl văzuse pe JFK trecând printr-o campanie grea, rămânând până noaptea târziu la un dineu consacrat strângerii de fonduri, iar apoi trezindu-se în zori ca să stea în fața unei fabrici sau oțelării ca să dea mâna cu muncitorii care intrau în schimb. Dar acum e altfel, și ea nu știe cât îl mai țin puterile. Vede cu câtă greutate se așază la întâlniri în balansoarul lui preferat, pentru că asta îi mai ușurează durerile de spate.

Dar mai îngrijorător e faptul că Jackie știe că boala lui Addison fusese cât pe ce să-l omoare pe JFK cu 15 ani în urmă. Își amintește și că, în 1954, lui JFK i se pusese o tijă metalică la coloană (pentru a contracara o boală degenerativă), iar infecția postoperatorie îl adusese în stare de comă. Încă o dată, lui JFK i s-a dat ultima împărtășanie a Bisericii Romano-Catolice. Și a revenit din nou la viață.

Sunt cu totul trei ocazii – pe torpilorul PT-109, boala Addison și operația la coloană – în care JFK a sfidat moartea. Jackie știe că bărbatul ei, președintele Statelor Unite, este foarte rezistent. Va persevera. Așa a făcut întotdeauna.

Dar cei din Comitetul Executiv o îngrijorează mai tare pe primadoamnă. Jackie și-a lipit urechea de ușă și a auzit ce spuneau la întruniri. Și-a dat seama ce eforturi făceau. Crede că acești oameni lucrează la „limita rezistenței umane" ca să salveze lumea.

Și McGeorge Bundy e sigur că oamenii din Comitetul Executiv sunt pe punctul de a ceda nervos. Sunt în picioare zi și noapte de aproape două săptămâni. Au devenit foarte sensibili din cauza extenuării, având

opinii și invidii mărunte care le vor caracteriza relațiile de acum încolo. Una dintre cele mai puternice voci este aceea a generalului forțelor aeriene, Curtis E. Lemay, care nu vede nimic rău în a șterge Cuba de pe harta lumii.

■ ■ ■

Apoi sosește mesajul lui Hrușciov. Tonul este personal, un apel de la un lider la altul pentru a face ce trebuie. Liderul sovietic insistă că el nu vrea să provoace un război nuclear: „Doar nebunii și sinucigașii care vor să moară și să distrugă întreaga lume înainte să piară ei ar putea face așa ceva", scrie el. Apoi continuă să bată câmpii în legătură cu motivele lui Kennedy.

Hrușciov își încheie scrisoarea tachinându-l pe Kennedy de o manieră oarecum confuză. Paragraful care le atrage atenția celor din Comitetul Executiv este: „Dacă nu v-ați pierdut complet controlul și vă dați seama la ce ar putea duce asta, atunci, domnule președinte, eu și dumneavoastră n-ar mai trebui să tragem de capetele sforii în care ați făcut nodul războiului, deoarece, cu cât tragem mai tare, cu atât va fi mai strâns nodul. Și va veni o clipă în care nodul va fi atât de strâns, că nici cel care l-a făcut nu-l va mai putea dezlega și va trebui tăiat".

Membrii Comitetul Executiv nu cred că mesajul lui Hrușciov înseamnă o capitulare totală. Dar toți sunt de acord că e un început.

Pentru prima dată într-o săptămână, John F. Kennedy se simte încrezător. Totuși, nu ridică blocada. Mai sunt încă aproape o duzină de vase sovietice care se îndreaptă spre linia de carantină – și nu dau niciun semn că s-ar întoarce din drum.

Tensiunea crește în după-amiaza următoare, când la urechile lui JFK ajunge știrea că rachetele cubaneze sol-aer au doborât un avion spion U-2. Pilotul, maiorul Rudolf Anderson jr, a fost omorât.

Ca represalii, șefii Statelor-Majore Reunite îi cer președintelui să ordone în 48 de ore un atac masiv cu bombardiere asupra Cubei, urmat de o invazie totală.

Cel mai rău este că fotografiile făcute de avioanele-spion confirmă că instalarea rachetelor sovietice s-a terminat. Odată ce vor fi atașate

focoasele, pot fi lansate douăzeci și patru de rachete nucleare balistice cu rază medie de acțiune. Fiecare are o rază de aproape 1700 de kilometri – fiind destul de ușor să lovească Washingtonul. Diplomații sovietici de la ambasada din Washington sunt atât de convinși că războiul e iminent, încât au început să ardă documentele secrete.

Criza nu s-a terminat. Pericolul unui război nuclear nu a fost niciodată atât de mare. Statele Unite sunt atât de aproape să invadeze Cuba, încât o glumă proastă care se face în ședințele interminabile ale Comitetului Executiv este că Bobby Kennedy va fi în curând primarul Havanei.

Kenny O'Donnell, secretarul responsabil cu întâlnirile la Casa Albă, rezumă cel mai bine starea de spirit actuală, descriind ședința Comitetului Executiv din seara de sâmbătă, 27 octombrie, ca fiind „cea mai deprimantă oră pe care a petrecut-o oricare din noi la Casa Albă în mandatul președintelui Kennedy".

JFK îl trimite pe Bobby să se întâlnească în secret cu oficialii sovietici la Washington, promițând să nu invadeze Cuba dacă rachetele sunt luate de acolo și să retragă și rachetele americane din Turcia, care au acum Uniunea Sovietică în raza lor de acțiune. Turcii nu vor fi încântați, dar președintele e dispus să facă această concesie pentru a opri izbucnirea războiului.

E un război care poate să înceapă în numai câteva ore.

■ ■ ■

Apoi Hrușciov clipește.

Liderul comunist e atât de sigur că președintele Kennedy joacă la cacealma, încât nici nu a pus armata sovietică în stare de alertă maximă. Cu toate acestea, rapoartele serviciilor de spionaj indică acum că Statele Unite au intenția foarte serioasă de a invada Cuba. Dacă se întâmplă asta, rușii vor trebui să lanseze rachetele nucleare. Dacă nu o fac, Hrușciov și Uniunea Sovietică vor ajunge de râsul lumii. Și mult mai rău, comunitatea internațională va crede că John Kennedy este mai puternic decât Nikita Hrușciov.

Cu niciun chip, conducerea sovietică sau poporul rus nu vor îndura o asemenea umilință. Hrușciov va fi alungat de la putere.

În ciuda acestei posibilități, liderul sovietic devine mai puțin belicos. „Omulețul caraghios" este mai degrabă înclinat spre meditație când e vorba de război. Și-a pierdut prima nevastă, care s-a îmbolnăvit de tifos în Al Doilea Război Mondial. Poate că Hrușciov își amintește de scumpa lui Eufrosina când spune despre război că „a bântuit prin sate și orașe, semănând moarte și distrugere peste tot". Dictatorul sovietic își dă seama că președintele american e dispus să poarte un război nuclear dacă este forțat. Da, Statele Unite vor dispărea de pe hartă. Dar și Uniunea Sovietică.

Duminică dimineața la ora nouă, Radio Moscova anunță poporul sovietic că președintele Hrușciov a salvat lumea de la distrugere. Cuvintele crainicului îl au ca țintă și pe JFK, când spune că sovieticii au ales „să demonteze armele pe care le-ați descris ca ofensive, să le ambaleze și să le trimită înapoi în Rusia sovietică".

După treisprezece zile interminabile, criza rachetelor din Cuba ia sfârșit.

■ ■ ■

În Dallas, Lee Harvey Oswald a urmărit evenimentele cu atenție. Reacția lui de solidaritate cu rușii și cubanezii se concretizează prin înscrierea în Partidul Socialist al Muncitorilor.

Lee Harvey este singur în noul său apartament dintr-o clădire de cărămidă cu două etaje, pe care l-a închiriat în strada Elsbeth și o așteaptă cu nerăbdare pe Marina. Ea și fetița lor June locuiesc la niște prieteni în Fort Worth, iar el se simte singur fără nevasta lui, în ciuda conflictelor violente pe care le-au avut. Totuși, când Marina sosește în sfârșit la Dallas, pe 3 noiembrie, certurile dintre soți reîncep. Ea numește noua lor locuință sărăcăcioasă o „cocină". Țipă unul la celălalt două zile întregi. Lee Harvey se jură că are s-o „bată până cade lată" și apoi merge mai departe, amenințând că o omoară în bătaie.

Marina e sătulă până-n gât. Îl părăsește din nou și se mută la niște prieteni ruși. Atât de definitivă pare despărțirea lor, încât nu-i dă lui Lee Harvey noua ei adresă. Membrii micii comunități ruse din Dallas, care nu l-au plăcut niciodată pe Oswald, refuză să-l ajute să-și caute soția.

Alungat de toți, neînțeles și singur, Lee Harvey Oswald, care se consideră un bărbat măreț, destinat să înfăptuiască lucruri mari, clocotește de furie în sinea lui.

E în pragul deznădejdii.

■ ■ ■

Pe 6 noiembrie 1962, Teddy Kennedy devine unul dintre primii beneficiari ai soluționării crizei, instalându-se în postul de senator de Boston proaspăt ales. Acum vor fi trei frați Kennedy în Washington. Și, cu toate că în timpul crizei rachetelor din Cuba rata de încredere a lui JFK crescuse la 77%, nu toată lumea e încântată de influența crescândă a familiei Kennedy. Șefii Statelor-Majore Reunite sunt mânioși pe JFK că nu a invadat Cuba – iar acum *nu o va mai face* în niciun caz. Fidel Castro se simte trădat de sovietici și își vede influența deja scăzând în America Latină, pentru că rușii făcuseră din el o marionetă. Clocotind de mânie, dă vina pe Kennedy pentru toate nemulțumirile.

De asemenea, promisiunea făcută de președinte lui Hrușciov, că nu se va amesteca în treburile Cubei, înseamnă anularea Operațiunii Mangusta a CIA. Concepută de Kennedy, Mangusta presupunea infiltrarea în Cuba a unor grupuri de exilați, care să instige la revoltă împotriva lui Castro. Inițial, era și Mafia implicată în secret, cu principalul obiectiv de a-l asasina pe Castro. Președintele n-a folosit niciodată cuvântul „asasinat" în anul cât a durat operațiunea, dar Mafia nu este o organizație militară și implicarea ei bine documentată a dus Mangusta dincolo de o răsturnare populară a dictatorului de către exilați, pe tărâmul crimelor politice plănuite cu grijă.

■ ■ ■

Legătura dintre John și Bobby Kennedy a devenit mai strânsă ca oricând în timpul crizei rachetelor din Cuba, chiar pe când Lyndon Johnson călca iar în străchini. Vicepreședintele a făcut enorma greșeală de a-i fi neloial președintelui Kennedy, situându-se de partea generalilor

intransigenți care susțineau o invazie în toată regula. În acest timp, Bobby s-a situat pe poziția contrară. El credea că un atac asupra Cubei ar aminti lumii de Pearl Harbour – o opinie în perfectă concordanță cu aceea a lui JFK.

Acum, după ce criza a fost dezamorsată cu succes, John Fitzgerald Kennedy este în al nouălea cer. Compară soluționarea reușită a crizei rachetelor din Cuba cu regimul stabil al lui Abraham Lincoln, care pusese capăt Războiului Civil. „Poate că asta-i seara în care ar trebui să mă duc la teatru", glumește JFK cu Bobby, amintindu-și că Lincoln fusese la o piesă când s-a terminat războiul – doar ca să fie asasinat.

Este o ironie îndrăzneață la adresa unui președinte ca el, care fusese asasinat; aproape că-și ispitea soarta, ceea ce nu-i stă în caracter lui John Kennedy, un om a cărui viață are așa multe puncte comune cu a lui Lincoln: de la faptul că a dormit în camera lui Lincoln în noaptea învestirii, la o secretară pe nume Lincoln și la folosirea unei limuzine decapotabile Continental Lincoln. Dar, după tensiunea extraordinară din timpul crizei, John Kennedy simte că poate să-și îngăduie un pic de umor negru. Chiar și o glumă atât de morbidă aduce bună-dispoziție în negurile care i-au învăluit viața în aceste ultime treisprezece zile.

Președintele și procurorul general râd cu poftă.

– Dacă mergi la teatru, îi răspunde Bobby, vreau să vin și eu cu tine.

Habar nu au ce macabre sunt, de fapt, aceste cuvinte.

Partea II

Se lasă cortina

Capitolul 8

8 IANUARIE 1963
WASHINGTON, D.C.
ORA 21.30 P.M.

Umerii goi și bronzați ai lui Jackie Kennedy îi pun în valoare rochia roz fără bretele de la Oleg Cassini. Poartă cercei lungi cu diamante, creați de celebrul bijutier Harry Winston. Are mănuși albe până peste cot. Conversează cu omul pe care îl adoră, André Malraux, scriitorul de 61 de ani care este acum ministru al culturii în Franța. Prima-doamnă zâmbește cu ochi scânteietori după vacanța de Crăciun tihnită, petrecută cu familia în Palm Beach, Florida.

În seara aceasta, prima-doamnă arată chiar ca o zână.

Și, fără să știe nimeni, în afară de un singur om din cei o mie care umplu Sala Vestică de Sculptură a Galeriei Naționale de Artă, prima-doamnă e însărcinată.

Președintele stă la mai puțin de un metru de ea, neacordându-i deloc atenție. Se uită admirativ la o frumusețe brunetă, de două ori mai tânără ca el, pe nume Lisa Gherardini. E binecuvântată cu buze pline și roșii care contrastează fermecător cu tenul ei neted și măsliniu. Are un zâmbet sfios. În decolteul adânc al rochiei i se zăresc sânii mari. Nu seamănă câtuși de puțin cu prima-doamnă.

Sunt acolo o sumedenie de camere de televiziune, reporteri de la ziare și cei o mie de invitați. Fiecare mișcare a președintelui este atent

supravegheată, dar el nu se teme, ținându-și privirea ațintită asupra tinerei femei ispititoare. Este președintele Statelor Unite, omul care tocmai a salvat omenirea de la un război termonuclear global. Totul merge după placul lui. Lui John Kennedy i se poate îngădui, cu siguranță, să admire frumusețea acestei tinere de douăzeci și ceva de ani.

Făcând în ciudă celor care îi urmăresc îndeaproape, JFK îi zâmbește fermecătoarei Lisa. Dar e alt om de la criza rachetelor din Cuba, mult mai vrăjit de Jackie decât de alte femei – cel puțin până acum. Faptul că a fost atât de aproape de o catastrofă i-a amintit cât de mult își iubește nevasta și copiii.

Noul Congres își începea lucrările a doua zi, iar până la cuvântarea președintelui despre starea națiunii e mai puțin de o săptămână. Kennedy va face presiuni pentru „o substanțială reducere și revizuire a impozitului federal pe venit" ca fiind „cea mai bună măsură" pentru a transforma America într-o țară mai competitivă în economia mondială. Dar reducerea impozitului va fi controversată, greu de aprobat în noul Congres dominat de Partidul Democrat. În această seară, treburile lui de președinte al Statelor Unite sunt mai urgente decât să petreacă un timp cu Lisa Gherardini.

Președintele pleacă de la muzeu.

■ ■ ■

Dar Jackie rămâne, întorcându-se cu spatele la Malraux, ca s-o privească admirativ pe aceeași tânără fermecătoare. Lisa Gherardini nu este în realitate aici, în carne și oase, ci într-un tablou atârnat pe un perete al galeriei. Mai e cunoscută sub numele de Mona Lisa, o soție și mamă cu cinci copii, care a pozat pentru acest portret la începutul secolului al XVI-lea.

Jackie se bucură enorm de prezența *Monei Lisa,* având un profund sentiment de reușită, căci visul ei dintotdeauna a fost să aducă cel mai renumit tablou din lume la Galeria Națională de Artă. Cam cu un an în urmă, i-l ceruse cu discreție lui Malraux, care aranjase apoi împrumutul – spre indignarea parizienilor, mulți dintre ei considerând America o țară lipsită de cultură.

Dar aceasta nu e prima dată când a călătorit *Mona Lisa.* Napoleon a atârnat-o pe vremuri pe un perete din dormitorul său și o admira în

fiecare dimineață. În 1911, tabloul a fost furat de la Luvru și nu a fost returnat muzeului timp de doi ani. În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, a fost mutat în mai multe locuri, ca nu cumva să cadă în mâinile naziștilor. Dar Jackie a adus acum capodopera lui da Vinci în America, unde Mona-mania e gata să izbucnească. Milioane de americani stau la coadă să vadă tabloul înainte să fie înapoiat Franței în martie – și totul datorită lui Jackie Kennedy.

John Walker, directorul Galeriei Naționale, a fost împotriva împrumutului, temându-se pentru cariera lui în caz că nu ar reuși să apere *Mona Lisa* de furt sau de stricăciunile care ar putea surveni la transportul peste ocean, în toiul iernii, al acestui tablou fragil, vechi de 460 de ani. De fapt, pe 17 octombrie, tocmai când JFK și stafful său începeau să priceapă cât de gravă era situația în Cuba, Walker i-a telefonat primei-doamne și i-a spus cu menajamente că aducerea tabloului în America era o idee nefericită. Numai gândul la asta îl îngrozea.

Dar, ca mulți alți americani, Walker a fost curând distras de bombardamentul mediatic de la radio și televizor despre criza rachetelor din Cuba. A fost profund mișcat de latura maternă a lui Jackie și de insistențele ei de a rămâne la Casa Albă cu soțul și copiii. Walker și-a dat seama că prima-doamnă era o femeie adevărată, nu doar o tânără bogată, cu o pasiune pentru cultura franceză.

Așa că Walker s-a răzgândit. Cu mult timp înainte să se termine criza rachetelor din Cuba, a făcut aranjamentele necesare pentru a o aduce pe *Mona Lisa* în America.

Sarcina lui Walker a devenit mult mai ușoară când JFK a ordonat celor mai buni bodyguarzi din lume să vegheze asupra inestimabilei opere de artă – nu erau nimeni alții decât cei dispuși să-l apere pe președinte cu prețul vieții lor: agenții Serviciului Secret.

■ ■ ■

Numele de cod al președintelui dat de Serviciul Secret este Lancer. Cel al primei-doamne e Lace. Ale lui Caroline și John sunt Lyric și Lark. Aproape tot și toți din familia prezidențială poartă un nume de cod. Al lui LBJ este Voluntarul, limuzina prezidențială Lincoln e SS-100-X, Dean Rusk e Libertate, iar Casa Albă, Castelul. Lucruri

a căror prezență în viața familiei e temporară au nume de cod cum ar fi Cărbune, denumire dată reședinței președintelui când nu se află la Casa Albă. Multe serii de nume și locuri încep cu aceeași literă: L pentru familia prezidențială, W pentru stafful Casei Albe, D pentru agenții Serviciului Secret, C pentru Castel, așa cum e cunoscută Casa Albă, și așa mai departe.

Protecția acordată de Serviciul Secret președintelui Kennedy este neîntreruptă, contrastând puternic cu aceea oferită lui Abraham Lincoln în urmă cu o sută de ani. Pe atunci, Serviciul Secret nici nu exista. Agenția nu a fost înființată decât la trei luni după asasinarea lui Lincoln. Însă principalul său rol era să împiedice fraudele valutare, nu să-l protejeze pe președinte.

Pe vremea lui Lincoln, cetățenii de rând puteau să intre în Casa Albă ori de câte ori voiau. Vandalismul era la ordinea zilei, căci vizitatorii prea entuziaști furau lucruri din casa președintelui pe post de suvenire. Departamentul Afacerilor Interne a reacționat angajând un grup de ofițeri selectați cu grijă din Poliția Metropolitană de la Washington pentru protecția clădirii. Dar, cum amenințările cu moartea la adresa lui Abraham Lincoln se înmulțeau în zilele tulburi ale Războiului Civil, acești ofițeri de poliție au început să se concentreze asupra președintelui. Doi ofițeri rămâneau lângă el de la opt dimineață până la patru după-amiază. Altul îl păzea pe Lincoln până la miezul nopții, și al patrulea era în schimbul de noapte. Toți ofițerii erau dotați cu pistoale de calibrul 38.

Dar președintele Lincoln nu era niciodată în perfectă siguranță, după cum a dovedit-o și asasinarea lui. În seara când Lincoln a fost împușcat în cap, John Parker, ofițerul care trebuia să-l apere, se dusese la o cârciumă să bea bere. Și chiar dacă președintele Statelor Unite fusese împușcat mortal după ce Parker și-a părăsit postul, ofițerul nu a fost niciodată condamnat pentru neglijență în serviciu – incredibil, i s-a permis să rămână în cadrul forțelor de poliție.

Înainte de asasinarea lui Lincoln, mulți credeau – inclusiv Lincoln însuși – că americanii nu erau genul de oameni care să-și omoare conducătorii. Un singur foc de pistol tras de John Wilkes Booth a contrazis zgomotos această teorie. Însă unii au continuat să creadă în mitul siguranței președintelui. Moartea lui Lincoln a fost considerată o anomalie – chiar și când un al doilea președinte, James Garfield, a fost

asasinat cu șaisprezece ani mai târziu. Protecția obligatorie a vicepreședintelui nu a început până în 1962; întărind astfel ideea că vicepreședinția este o funcție fără putere sau satisfacții.

■ ■ ■

Bodyguarzii lui John Kennedy au o umflătură evidentă – un revolver de calibrul 38 – sub hainele de la costum. Dar alte aspecte ale protecției rămân ascunse. Deviza Serviciului Secret este „Demn de încredere", iar agenții dau greutate acestui mesaj prin echilibrul și profesionalismul lor. Sunt bărbați atletici și mulți au diplome universitare și de instruire militară. Să bea bere în timpul serviciului nici nu se poate concepe. Sunt opt agenți în fiecare dintre cele trei ture de opt ore și fiecare agent este antrenat să folosească o varietate de arme letale. Sediul Serviciului Secret din Casa Albă este o cămăruță fără ferestre de la intrarea din nord a Aripii Vestice, în care le stă la dispoziție un arsenal de puști cu gloanțe de cauciuc și pistoale-mitralieră Thomson. Există mai multe bariere de protecție între JFK și un potențial asasin, începând de la porțile Casei Albe și până în holul cu dale albe și negre din fața Biroului Oval, unde este postat un agent de câte ori președintele lucrează acolo. Dacă John Kennedy vrea cumva să-l cheme imediat în ajutor, are sub birou un buton special pentru cazuri de urgență.

Cel mai ușor poate fi atacat președintele în afara Casei Albe. Serviciul Secret are ca dovadă recentele evenimente din Franța. Președintele Charles de Gaulle este practic de neatins în Palatul Elysée, unde locuiește și lucrează. Dar pe 22 august 1962, niște teroriști au deschis foc asupra coloanei oficiale în suburbia franceză Petit Clamart. Au tras o sută cincizeci și șapte de gloanțe. Paisprezece au nimerit mașina, găurind două cauciucuri ale Citroënului lui De Gaulle, dar șoferul său a virat imediat într-un loc sigur. Exact când *Mona Lisa* este arătată Americii, conducătorul complotului e judecat la Paris. Jean Bastien-Thiry, un fost locotenent-colonel nemulțumit al forțelor aeriene, va fi găsit vinovat și va fi ultimul om din istoria Franței împușcat de un pluton de execuție.

Pentru a împiedica în America o tentativă de asasinat ca a lui Bastien-Thiry avându-l ca țintă pe președintele Kennedy, opt agenți ai Serviciului Secret se duc înaintea lui să cerceteze viitoarea destinație

a președintelui ori de câte ori acesta pleacă de la Casa Albă. Odată ce președintele părăsește Casa Albă, alți opt formează un scut uman în jurul lui de fiecare dată când se deplasează undeva.

Pentru cei care îl păzesc pe președinte, agitația aproape continuă a acestuia este partea cea mai grea a misiunii lor.

John Kennedy vrea să pară curajos în ochii publicului, așa că își riscă deseori viața făcând băi de mulțime și strângând mâini, spre groaza serviciului de protecție. Orice nebun cu un pistol îl poate împușca ușor pe președinte în asemenea momente. Dacă se întâmplă cumva, fiecare agent e gata să se pună între președinte și glonț, sacrificându-se pentru binele țării.

E de ajutor faptul că agenții chiar îl plac pe președinte. Acesta îi știe pe nume și îi place să-i tachineze. În pofida acestei familiarități, cei din Serviciul Secret nu uită niciodată că John Kennedy este președintele Statelor Unite. Decența lor e evidentă în felul respectuos în care i se adresează lui Kennedy, un bărbat a cărui viață intimă o cunosc bine. Față-n față cu el, îi spun „domnule președinte". Când doi agenți vorbesc despre el, se referă la JFK ca fiind „șefu'". Iar când vorbesc cu vizitatorii sau oaspeții, îi spun „președintele Kennedy".

Agenții Serviciului Secret o plac la fel de mult și pe Jackie. Agentul însărcinat cu paza ei, Clint Hill, un bărbat de 1,83 metri (cu numele de cod „Dazzle"), i-a devenit prieten apropiat și confident.

Astfel, e aproape normal ca și *Mona Lisa* să beneficieze de protecția Serviciului Secret. Mulțimile entuziaste care vor înconjura capodopera lui da Vinci sunt la fel ca acelea care îi aclamă pe JFK și pe Jackie în călătoriile lor în jurul lumii.

Tabloul traversează oceanul în propriul apartament de clasa I de la bordul lui *S.S. France*, unde agenți francezi îl păzesc 24 de ore din 24. *Mona Lisa* călătorește cu vaporul, nu cu avionul, de teama unui accident în care s-ar putea pierde pentru totdeauna. În caz că se scufundă pachebotul de lux, lada din metal special în care se află tabloul este concepută să plutească. Numai căpitanului vasului *S.S. France* i se spune că *Mona Lisa* e la bord, iar măsurile de securitate sunt atât de mari când este adusă pe vapor, încât pasagerii cred că lada conține un dispozitiv nuclear secret. Dar când află până la urmă ce comoară este în cutie, pasagerii transformă vasul într-un loc unde se dau mereu petreceri în cinstea *Monei Lisa*, cu gustări speciale și valuri de băutură.

După ce acostează la New York, *Mona Lisa* este dusă în Washington cu o escortă motorizată a Serviciului Secret, care nu se oprește pe drum sub niciun motiv. Încă o dată, se preferă transportul cu mașina, de teama unui accident de avion. Lunetiști ai Serviciului Secret sunt postați pe acoperișuri de-a lungul traseului, iar agentul John Campion în persoană se află lângă *Mona Lisa* în camioneta neagră a Galeriei Naționale de Artă. Vehiculul este dotat cu amortizoare excelente care absorb șocurile care ar putea să desprindă fărâme de vopsea de pe tablou.

La sosirea în Washington, *Mona Lisa* este încuiată în spatele ușilor de oțel ale camerei blindate cu climatizare, în care temperataura este menținută mereu la 17°C. Dacă e vreo pană de curent, generatorul propriu va prelua controlul. Chiar și în camera blindată, Serviciul Secret o supraveghează printr-un circuit închis de televiziune.

Protecția oferită capodoperei lui da Vinci este extraordinară. Totuși, există o diferență enormă între a-l păzi pe președinte și a proteja această încărcătură de preț: *Mona Lisa* e doar un tablou. Niște nebuni furioși îi aduseseră stricăciuni de trei ori în trecut. Unul încercase s-o împroaște cu spray. Altul o atacase cu un cuțit. Un al treilea aruncase în ea cu o cană de ceramică. Și, desigur, fusese și furată o dată. Dar Lisa Gherardini în carne și oase zăcea în mormânt de aproape cinci secole. Nu avea cum să fie împușcată mortal.

Însă despre președinte nu se putea spune același lucru.

De aceea Serviciul Secret nu lăsa niciodată garda jos.

Cel puțin nu încă.

■ ■ ■

– Politica și arta, viața activă și cea spirituală, lumea evenimentelor și cea a imaginației sunt una singură, le spune John Kennedy celor din mulțimea selectă adunată la dezvelirea *Monei Lisa*. Pronunță „Moner Liser" cu accentul său bostonian.

Președintele și prima-doamnă nu s-au bucurat niciodată de mai mult succes la public ca acum, când simbolizează cel mai bine America. De asemenea, relația lor de cuplu nu a fost niciodată mai fericită. Serviciul Secret a remarcat că președintele pare mai puțin interesat de alte femei.

Prietenii i-au văzut pe soți trecând de la relația rece și oficială din primii doi ani de mandat la una mult mai afectuoasă. Există o nouă tandrețe în felul în care își vorbesc și își petrec timpul împreună, o transformare care a făcut din ei cel mai faimos cuplu la putere din istorie. Statele Unite sunt „cea mai puternică națiune din lume", după cum spune creatorul de modă Oleg Cassini, „reprezentată de cel mai uluitor cuplu imaginabil".

O privire aruncată prin sala aglomerată confirmă vorbele lui Cassini. Toți sunt aici, de la judecătorii Curții Supreme la senatori, diplomați și magnați ai petrolului, pentru a-și prezenta omagiile. Chiar dacă președintele, în discursul său, face o paralelă inteligentă între *Mona Lisa* și politica Războiului Rece, Jackie este cea care pune la punct toate amănuntele acestei seri de neuitat. *Mona Lisa* poate este uimitoare în spatele geamului securizat. Însă petrecăreții se opresc în general doar câteva secunde să admire tabloul, pe când unii se holbează la Jackie toată seara. Frumusețea, ținuta, grația și farmecul ei nu au egal.

În această seară unică, nu *Mona Lisa*, ci prima-doamnă îi cucerește pe toți cei prezenți acolo.

■ ■ ■

Jackie a ajuns să considere Casa Albă un loc mitic – un „Camelot american". Prima-doamnă se referă la spectacolul muzical de pe Broadway, cu Richard Burton în rolul legendarului rege Arthur, fermecătoarea Julie Andrews în cel al reginei Guinevere și Robert Goulet în rolul lui Sir Lancelot. În piesă, Camelot reprezintă o oază de fericire idilică într-o lume dură și rece. Un număr din ce în ce mai mare de americani sunt de acord cu Jackie că acea Casă Albă locuită de familia Kennedy este un loc mitic asemănător și un refugiu al idealismului în mijlocul unei lumi înspăimântate de Războiul Rece.

Și pe președinte îl inspiră *Camelot*. Pune în multe seri discul cu coloana sonoră a spectacolului de pe Broadway înainte să se ducă la culcare.

Dar există și o parte întunecată a Camelotului, una pe care Serviciul Secret o cunoaște foarte bine.

Ceva nu e în regulă în sondajele de popularitate ale președintelui; 70% din națiune îl iubește pe JFK, dar 30% îl urăște din tot sufletul. Castro cu certitudine îl vrea mort. La Miami, mulți din comunitatea

cubanezilor exilați sunt nemulțumiți de dezastrul din Golful Porcilor și vor răzbunare. În Sudul Profund, furia față de eforturile președintelui pentru egalitate rasială este atât de răspândită, încât chiar și democrații sudiști iau atitudine împotriva lui.

Aici în Washington, CIA nu este deloc încântată de planurile lui JFK de a pune agenția sub o mai strictă supraveghere prezidențială care va cădea în sarcina lui Bobby Kennedy. De asemenea, o serie de lideri militari de la Pentagon nu au încredere în judecata lui Kennedy. Președintele a afirmat public că îi crede pe generali în stare să comploteze pentru a-l alunga de la președinție.

Și în sfârșit Mafia, de care Kennedy fusese odată atât de apropiat, încât capul mafiot Sam Giancana îi spunea lui JFK „Jack" în loc de „domnule președinte", este supărată că Kennedy îi răsplătește anii de prietenie lăsându-i pe Bobby și Departamentul de Justiție să organizeze o vânătoare de vrăjitoare împotriva Mafiei. „Am făcut totul pentru el, se plânge Giancana, iar el îl pune pe frate-su să ne hăituiască până la moarte."

JFK e conștient că are dușmani. Și mai știe că pericolul nu va dispărea, indiferent cât de des se ascunde în camera lui noaptea și ascultă muzica din *Camelot*.

■ ■ ■

Dacă Serviciul Secret știe de existența lui Lee Harvey Oswald, acest lucru nu e consemnat nicăieri.

Ignoranța agenților nu e ceva neobișnuit. De ce ar urmări puternicul Serviciu Secret un umil fost pușcaș marin care locuiește acum în Dallas, Texas?

Lee Harvey și Marina sunt din nou împreună. De câte ori se împacă, relația lor devine mai tandră, iar această ultimă dată nu face excepție. Marina Oswald este acum din nou însărcinată.

În ciuda vieților atât de diferite, Jackie Kennedy și Marina Oswald sunt totuși două femei tinere care se bucură de primele zile de sarcină. Jackie urmează să nască în septembrie. Marina în octombrie. Și mai au ceva în comun: ca și Jackie, Marina îl găsește pe JFK un bărbat atrăgător. Ceea ce-l face pe soțul ei instabil psihic mai gelos ca de obicei.

■ ■ ■

Viața lui Lee Harvey Oswald continuă să se caracterizeze printr-un echilibru fragil între pasiune și furie. Pe 27 ianuarie 1963, când lumea face coadă în Washington ca s-o vadă pe *Mona Lisa,* Oswald își comandă prin poștă un revolver 38 Special. Prețul e de 29,95 de dolari. Lee Harvey pune în plic o bancnotă de 30 de dolari, urmând să plătească taxele poștale la livrare. Ține în secret de Marina această achiziție, solicitând să-i fie trimisă la căsuța lui poștală, și chiar folosește numele fals de „A.J. Hidell".

Oswald nu are încă planuri clare cu noul său pistol. Nimeni nu i-a amenințat viața și, deocamdată, nu vrea să omoare pe nimeni. Mai degrabă îl încântă gândul că deține o armă – în caz de nevoie.

■ ■ ■

Luna ianuarie se sfârșește odată cu ședera *Monei Lisa* în Washington. Pe 4 februarie, o altă escortă motorizată de mare securitate conduce mașina cu tabloul la New York, unde Mona-mania ajunge pe culmi și mai înalte.

Ianuarie a fost o lună uimitoare pentru președinte și pentru doamna Kennedy. Atracția exercitată de *Mona Lisa* a pus temporar în umbră teama de Războiul Rece. La doi ani de când a devenit Kennedy președinte, americanilor le este clar că John și Jackie dețin controlul asupra destinului națiunii.

Așa că Jackie are probabil dreptate: acesta ar putea fi *Camelot* – sau măcar o parte din el. Căci nu se întrezărește nicio latură nefastă a poveștii – deși aceasta există cu siguranță.

Când se gândește la *Camelot,* Jackie se axează pe ultimul act al piesei, în care regele Arthur își redobândește harul și speranța. Și trece cu vederea restul poveștii. *Camelot* este plin de tragedii, lupte interne și trădări. Sunt acolo primejdii și moarte. Peste jumătate din Cavalerii Mesei Rotunde sunt uciși înainte să cadă cortina la sfârșit.

Și regina Guinevere, eroina cu care se identifică Jackie, rămâne singură până la urmă.

Capitolul 9

11 MARTIE 1963
ST. AUGUSTINE, FLORIDA
ORA 20.00

Cel mai singuratic om din Camelot vrea să fie președinte al Statelor Unite.

Lyndon Baines Johnson stă în lumina reflectoarelor. Discursul bătut la mașină e în fața lui pe podium, dar el nu se concentrează asupra cuvintelor. E mai interesat de cele două mese cu votanți aflate pe undeva în sală, care i-ar putea împlini într-o zi visul aproape irealizabil de a ajunge președinte.

Ceea ce dorește Lyndon Johnson mai presus de orice este să revină la putere. Adoră puterea. Și ar îndura orice pentru a simți din nou această senzație îmbătătoare.

Orice.

Vicepreședintele caută cu ochii prin sală „mesele negroteilor", disperat să afle dacă jocul său politic va merita efortul.

■ ■ ■

Și Robert Francis Kennedy vrea să fie președintele Statelor Unite.

Cu cinci ani înainte de alegerile din 1968, un articol de Gore Vidal din revista *Esquire*, numărul din martie, îl face să câștige nominalizarea democraților în lupta cu Lyndon Johnson.

Bobby Kennedy are atâta putere politică, încât chiar și vicepreședintele crede că nu are destulă forță pentru a-l împiedica pe Bobby să câștige în 1968.

Totul pare simplu: JFK până în 1968, apoi vine Bobby la Casa Albă și câștigă din nou în 1972, iar pe urmă poate chiar Teddy în 1976 și 1980. Dinastia Kennedy se va instala la președinție în următorii douăzeci de ani. E un lucru aproape sigur.

Dar în politică nu e nimic sigur. Și LBJ nu știe că Bobby are un secret – unul care ar putea distruge dinastia politică a familiei Kennedy.

■ ■ ■

5 august 1962. Marilyn Monroe zace goală, cu fața în jos, în patul ei. E moartă. Ancheta poliției nu găsește urme de traumă. Medicul legist din Los Angeles va trage mai târziu concluzia că actrița a murit în urma unei supradoze de barbiturice. Și totuși, stomacul ei este aproape gol, fără resturi de pastile de niciun fel.

Publicul pune imediat moartea lui Marilyn pe seama unei vieți de excese. Tabloidele au stabilit categoric că lua medicamente cu pumnul. Așa că publicul nu insistă să se investigheze mai cu atenție ce s-a întâmplat cu superba actriță.

Dar circulă o teorie mai sumbră în cercurile crimei organizate. Voci din Mafia sugerează că legătura între bătrânul Giancana și CIA din timpul Operațiunii Mangusta funcționează încă. Teoria susține că Giancana a aranjat ca Monroe să fie omorâtă de patru ucigași plătiți, care au intrat în casă, i-au pus căluș în gură și i-au injectat o soluție letală de barbiturice și clorhidrat pe cale anală. Au făcut asta pentru a o împiedica să vomite, lucru ce se întâmplă de obicei după o supradoză luată pe cale orală. Călușul i-a fost scos din gură după ce a murit, și corpul lui Monroe a fost spălat cu multă atenție.

Motivația lui Giancana era să se răzbune pe Bobby Kennedy, care continua investigațiile Departamentului de Justiție în lumea crimei

organizate. Intenția ucigașilor, după cum umbla vorba în Mafie, era să-l implice pe Bobby în crimă. Dar planurile lor au dat greș când Bobby a aflat din surse anonime că Marilyn Monroe a murit pe neașteptate. Procurorul general i-a cerut lui Peter Lawford să angajeze un detectiv particular pe nume Fred Otash, care să scotocească împreună cu el în toată casa lui Marilyn pentru a se asigura că nu există absolut nicio dovadă a relațiilor ei cu președintele Kennedy sau cu familia acestuia. Cei doi au curățat totul, luând până și jurnalul lui Marilyn.

Mai rămăsese problema înregistrărilor telefonice ale lui Marilyn. Acestea aveau să arate cu cine vorbise ea la telefon în ultimele 48 de ore ale vieții. Se spune că Bobby a apelat la J. Edgar Hoover și FBI pentru a șterge acele înregistrări. Nevrând să scape șansa de a folosi moartea lui Monroe în propriile scopuri politice, continuă legenda, comandantul Poliției din Los Angeles, William Parker, a obținut o copie a acelor înregistrări, pe care a păstrat-o în garajul său ani de zile, pentru șantaj. Benzile, avea să spună Parker, sunt „pașaportul meu pentru postul lui Hoover după ce ajunge Bobby Kennedy președinte".

Peter Lawford va susține mai târziu că Bobby a fost la Marilyn acasă în acea noapte, zburând din zona Golfului San Francisco, unde stătea cu Ethel și cu patru dintre copiii lor. Versiunea lui Lawford, neconfirmată de nimeni altcineva, susține că Marilyn avea de gând să dezvăluie presei relația ei din trecut cu JFK și că Bobby se dusese la Los Angeles, încercând să limiteze pagubele.

Atât amintirile membrilor Mafiei, cât și cele ale lui Lawford au fost examinate cu cea mai mare atenție. Niciunele nu s-au dovedit adevărate. Nici zvonurile că Bobby și Marilyn aveau și ei o aventură.

Adevărul e că Marilyn Monroe i-a telefonat lui Bobby de mai multe ori în cursul verii lui 1962. Era nefericită că relația ei cu JFK se terminase și vorbea vrute și nevrute prin tot Hollywoodul. Presa a început să pună întrebări despre presupusa aventură și se părea că aceasta va ieși la iveală în timpul alegerilor din 1964. Dar ferma din nordul Californiei, unde stăteau Bobby și familia lui în noaptea morții lui Marilyn, era totuși la o oră de cel mai apropiat aeroport și la cinci ore cu mașina de Los Angeles. Asta face puțin probabil ca RFK să fi plecat pe furiș, fără să-l vadă nimeni.

Amestecul lui Bobby Kennedy în moartea lui Marilyn Monroe, fie că a fost sinucidere sau crimă, presupune o conspirație fără nicio probă concretă.

Totuși, nu e nicio umbră de îndoială că dezvăluirile publice ale lui Marilyn ar fi fost suficiente să distrugă orice campanie prezidențială. JFK era perceput ca un soț și tată devotat familiei. Detaliile picante ale relației lui cu bomba sexy ar fi afectat iremediabil imaginea Camelotului.

Cu familia strâns unită în jurul lui, Bobby Kennedy e sigur că va câștiga campania pentru poziția de vicepreședinte. Asta înseamnă că trebuie să facă mari eforturi să-și discrediteze rivalul, pe Lyndon Johnson, înainte s-o facă acesta.

În acest timp, Bobby Kennedy se distanțează pe tăcute de investigațiile făcute împotriva Mafiei.

Nu are rost să-și supere inutil vechii prieteni.

■ ■ ■

LBJ își face noi prieteni. Este încântat de prezența votanților negri la discursul său de la dineul din St. Augustine. Este luni seara și a 500-a aniversare a întemeierii orașului, un eveniment de care lui LBJ nu prea îi pasă. Ce contează sunt rațiunile simbolice pentru care a zburat mai întâi în Florida – curtea pe care le-o face americanilor de culoare.

Ochii căprui ai lui LBJ scrutează publicul predominant alb din sala de bal a hotelului Ponce de Leon. În cele din urmă, găsesc așa-numitele „mese de negrotei". Vicepreședintele a insistat să se facă această integrare când s-a angajat să țină un discurs.

Johnson vede chiar în fața lui ambele mese la care stau câțiva negri într-o mare de sudiști albi. Aceștia dau din cap posomorâți în timp ce vorbește vicepreședintele; par să aprecieze doar faptul că sunt în sală. Seara aceasta este prima în care li s-a permis negrilor să ia masa în acest renumit hotel, totul mulțumită lui LBJ. Două mese nu înseamnă mult și întreaga schimbare e numai pentru această seară, dar Johnson se poate întoarce la Washington lăudându-se că e în prima linie a luptei pentru egalitate rasială.

Aceasta îi dă sentimentul puterii. Însă la Washington, LBJ aproape a uitat ce înseamnă puterea. Când face vizite oficiale este un personaj

important. Oamenii îl respectă. Se întâlnește cu liderii locali. Lumea vrea să-l atingă sau să se bucure de una dintre strângerile sale de mână viguroase, acelea în care Johnson îi ia mâna altui om în pumnul său enorm și i-o ține cât stau de vorbă, legând astfel o prietenie cu acel om – și, pe când era senator, câștigându-și votul.

Dar acum e aproape invizibil la Washington. Pentru Johnson, Casa Albă a familiei Kennedy nu este Camelot. El compară experiența lui acolo folosind alt cuvânt care începe cu „c": castrare. LBJ se referă la el însuși ca fiind un „taur jugănit" sau un „câine castrat". Președintele îl exclude în mod deliberat de la întâlnirile importante, face haz de el pe la spate și îl ignoră la dineurile de la Casa Albă – în caz că se ostenește să-l invite.

Președintele nu e singurul care îl tratează cu dispreț pe Johnson. Bobby Kennedy crede despre el că e un șarlatan politic. Jackie îl evită. Iar stafful de la Casa Albă abia își ascunde desconsiderarea. „Absolvenții de Harvard", cum le spune Johnson, iau în râs costumele lui prost croite, părul său lins și pronunția nazală a accentului de țărănoi texan. Când Johnson face gafa de a pronunța la o petrecere „whore doves", în loc de „hors d'oeuvres"[1], devine obiectul batjocurii generale în Washington din cauza manierelor nerafinate.

Porecla peiorativă dată lui Johnson este „Unchiul Țărănoi", de parcă ar fi vreun mocofan de doi bani, nu omul care l-a ajutat pe Kennedy să fie ales în 1960 în Sudul Profund. Unii îi spun „Judecătorul Crater", numele magistratului din New York care a dispărut brusc în anii 1920 și nu a mai fost văzut niciodată de atunci. Unul dintre membrii staffului de la Casa Albă a fost auzit glumind la un dineu: „Lyndon? Lyndon și mai cum?"

Dar Johnson nu a dispărut nicidecum și e departe de a fi un țărănoi prost. Pe când era liderul majorității din Senat, dovedise o mare abilitate de a face să fie votate proiecte legislative dificile. Pasajul său preferat din Biblie, Isaia 1:18, „Veniți să ne judecăm", ilustrează pasiunea lui de a construi coaliții.

[1] Joc de cuvinte intraductibil, bazat pe asemănarea de pronunție dintre franțuzescul „aperitive" și „curve de porumbițe", în engleză.

Sincer vorbind, vicepreședintele e un om ciudat, ale cărui gusturi merg de la cârnații condimentați de căprioară și whisky-ul Cutty Shark până la valsuri vieneze. Și e aproape la fel de activ sexual ca și președintele – doar mult mai discret în privința aventurilor sale.

Discreția lui se aplică și în politică. Johnson cel expansiv și-a înăbușit personalitatea, impunându-și să nu scoată o vorbă la întâlniri, ca să nu-l ofenseze pe președinte. Este un calvar pentru Johnson că trebuie să îndure un potop continuu de insulte. Vicepreședintele a devenit temător, deprimat și mai bătrân decât este, ca să fie pe placul altora. Abia dacă mănâncă. A slăbit așa de mult, încât costumele lui mereu largi par acum enorme. Chiar nasul și urechile vicepreședintelui par prea mari în raport cu fața – cel puțin așa l-ar desena un caricaturist politic.

LBJ nu are de făcut aproape nimic. Telefonul lui abia mai sună din când în când. Din biroul său din Clădirea Executivă, se poate uita pe fereastră pentru a-i vedea pe oamenii care intră și ies din Casa Albă. Uneori, vicepreședintele pleacă din birou și rătăcește pe coridoarele Casei Albe, dorind să participe la o ședință sau să ia o decizie. Alteori, ia loc pe holul din fața Biroului Oval, sperând să-i atragă atenția lui Kennedy și să fie invitat înăuntru.

Dar asemenea ocazii sunt din ce în ce mai rare. Președintele și vicepreședintele vor petrece mai puțin de două ore între patru ochi în anul 1963.

Cu toate acestea, Johnson suportă ultragiul. Pentru că, dacă nu mai e vicepreședinte, nu mai are nimic. Nu există niciun fotoliu liber în Senat pentru Texas la care ar putea candida. Fostul om apropiat al lui Kennedy, John Connally, a devenit guvernator de Texas în urmă cu doar patru luni. Dar, la sfârșitul a încă patru ani, Johnson poate să candideze la cea mai mare demnitate din America.

Și de ce n-ar fi LBJ președinte? Johnson și-a slujit țara doisprezece ani în Camera Reprezentanților, alți doisprezece în Senat și șase ani a fost lider al majorității. E versat în politica externă, cunoaște bine legislația internă și poate da lecții oricui despre ce se întâmplă în spatele ușilor închise. Nu există în țară politician mai calificat ca el pentru această funcție.

LBJ luptă pentru cariera lui politică în timp ce depistează cele două mese care simbolizează integrarea rasială din St. Augustine. Și, cu toate

că ocazia oficială este aniversarea orașului, această zi marchează și momentul în care Lyndon Johnson sprijină public drepturile civile.

Frații Kennedy l-au ținut intenționat departe de lupta lor din ce în ce mai grea pentru egalitate rasială. Știu amândoi că un politician din sud ar putea exploata chestiunea pentru a câștiga putere.

Johnson înțelege și el asta. Și face tot ce este cu putință ca să fie în linia întâi a campaniei lui JFK pentru drepturi civile.

Pentru Johnson, drepturile civile n-au nici o legătură cu binele sau cu răul. Luând atitudine, nu face decât o acțiune politică rațională.

Așa că LBJ așteaptă, castrat și emaciat, sperând că va merita efortul.

■ ■ ■

Pe 4 martie, cu doar o săptămână înainte de discursul lui Lyndon Johnson din St. Augustine, procurorul general Robert Kennedy răspunde la articolul din *Esquire,* spunând presei: „Nu am de gând să candidez acum". Ceea ce presa știe că este o exprimare codificată pentru „Candidez".

Dar are el calificarea necesară? Bobby Kennedy este un avocat care n-a pledat niciodată în instanță și un procuror general care și-a obținut postul cu ajutorul tatălui și al fratelui. De atunci, și-a neglijat adesea obligațiile de la Departamentul de Justiție pentru a servi fratelui său drept purtător de cuvânt și placă de rezonanță. Iar CIA nu îi aprobă performanța. Pe un răspândit abțibild de pe bara din față a mașinilor de la sediul central al agenției din Langley, Virginia, scrie: „Mai întâi Ethel, acum noi!", făcând o aluzie transparentă la multele dăți în care și-a lăsat procurorul general nevasta gravidă.

Dar lumea se schimbă din temelii, iar Bobby Kennedy reflectă tinerețea și vitalitatea Camelotului, în locul valorilor plicticoase ale Războiului Rece, caracteristice lui Johnson, un om mai în vârstă. Cultura Americii e asediată de noi influențe. O formație britanică de rock & roll, Beatles, își lansează primul album tocmai când Patsy Cline, o îndrăgită cântăreață de country, moare într-un accident de avion.

Apare un nou personaj de benzi desenate, Omul de Fier.

Scriitoarea Betty Friedan stârnește un nou val al mișcării feministe prin cartea ei *Mistica feminină.*

Penitenciarul draconic Alcatraz se închide pentru totdeauna. Ca pentru a marca evenimentul, CIA își extinde și mai mult puterea în lumea lui J. Edgar Hoover, creând o divizie de operațiuni interne.

Bobby Kennedy este conștient de influența lui culturală; înțelege bine vraja Camelotului. Totuși, e încă obsedat de rivalitatea sa cu Lyndon Johnson. De fapt, îl urăște. Bobby își ascunde atât de prost antipatia față de Johnson, încât prietenii îi fac odată cadou o păpușă voodoo cu aspectul lui Johnson, împreună cu acele necesare.

Singurul lucru pe care Bobby nu poate să-l sufere este minciuna și crede că Johnson minte tot timpul.

Însă e ceva la Johnson care îi inspiră teamă lui Bobby. Odată i-a spus unuia din stafful Casei Albe: „Nu pot să-l sufăr pe ticălos, dar e cel mai formidabil om pe care l-am cunoscut".

Și astfel, cei doi politicieni pasionali și nemiloși stau față în față, gata de luptă. Dar niciunul din ei nu are habar ce catastrofă urmează să se întâmple peste opt luni.

■ ■ ■

Lee Harvey Oswald se izolează și mai mult. A transformat o debara din casă în birou. Acolo scrie diatribe adresate lumii din jurul lui. Oswald devine din ce în ce mai agitat și oamenii încep să se teamă de el.

Pe 12 martie, în Dallas, la doar o zi de la discursul lui Lyndon Johnson din St. Augustine, Oswald decide să cumpere o a doua armă, pe lângă pistolul pe care îl ține ascuns în casă. De această dată e o pușcă achiziționată prin numărul din februarie al revistei *American Rifleman*. Modelul italian Mannlicher-Carcano 91/38 a fost fabricat în 1940 și proiectat inițial pentru infanteria italiană în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Nu este o pușcă de vânat animale, ci pentru împușcat oameni. Ca fost pușcaș marin, Oswald cunoaște diferența, dar și cum să curețe, să mențină, să încarce și să tragă drept la țintă cu o astfel de armă.

Dintre toate lucrurile uimitoare care se întâmplă pe lume în martie 1963, această armă achiziționată prin poștă pare lipsită de importanță. În realitate, nimic nu va avea un impact mai mare decât această pușcă de 19 dolari din timpul războiului.

Arma sosește pe 25 martie. Marina îi reproșează că ar fi putut lua mâncare de banii aceia. Dar Lee Harvey e mulțumit de achiziție și își face obiceiul să ia autobuzul până la o albie de râu secată, unde trage la țintă într-un dig.

Pe 31 martie, în timp ce Marina pune la uscat scutece pe frânghie, Lee Harvey iese în curte, îmbrăcat în negru din cap până în picioare. Are pistolul cel nou pus la curea. Ține pușca într-o mână și două ziare comuniste în cealaltă. O roagă pe Marina, care e amuzată, să-i facă poze. Are de gând să le trimită la *Worker* și la *Militant* ca să arate că e pregătit să facă orice pentru cauza clasei muncitoare.

Pe 6 aprilie 1963, Lee Harvey e dat afară din slujba deținută la Jaggars-Chiles-Stovall. Aiurelile lui comuniste îi deranjau și ofensau pe colegi, iar șefii lui susțin că nu pot avea încredere în el.

Pe 10 aprilie 1963, Oswald hotărăște că a sosit momentul să omoare pe cineva.

Capitolul 10

9 APRILIE 1963
WASHINGTON, D.C.
LA AMIAZĂ

Omul care mai are şapte luni de trăit îi vorbeşte lui Winston Churchill.

John Fitzgerald Kennedy e în Grădina de Trandafiri a Casei Albe, în faţa unei mulţimi entuziaste. Churchill, fostul prim-ministru, de 92 de ani, al cărui curaj a mobilizat oamenii să salveze Marea Britanie în Al Doilea Război Mondial, se uită la transmisia în direct acasă la el, în Londra. Scopul acestei adunări publice este să-l facă pe Winston Churchill cetăţean american – singurul lider străin de la Lafayette căruia i se făcea aşa o onoare.

– Fiu al Americii, deşi supus al reginei Marii Britanii, îşi începe Kennedy cuvântarea, referindu-se la faptul că mama lui Churchill, născută Jenny Jerome, era cetăţeană americană, a fost toată viaţa un prieten statornic şi credincios al Americii şi al naţiunii americane.

Fiul de 51 de ani al lui Churchill, Randolph, stă lângă JFK. Jackie Kennedy se află imediat în spatele soţului ei. Grădina de Trandafiri e plină de diplomaţi şi de cunoştinţe din Statele Unite şi Anglia. Tatăl preşedintelui, Joseph, care fusese ambasador în Marea Britanie înainte de Al Doilea Război Mondial, priveşte scena din Casa Albă dintr-un scaun cu rotile – bătrânul Kennedy avusese un atac cerebral cu doi ani în urmă.

Dar, stând în fața acestei mulțimi idilice și văzând zâmbetele călduroase cu care aceasta îl onorează pe distinsul lider legendar al lumii, gândurile lui John Kennedy zboară la un alt „Churchill" – și la alt război care se intensifică.

■ ■ ■

Dwight Eisenhower a fost primul președinte care a trimis trupe americane în Vietnam pentru a opri răspândirea comunismului în Asia de Sud-Est. Dar John Kennedy mărise treptat numărul de soldați de când preluase președinția, sperând astfel că Vietnamul nu va cădea sub comuniști, declanșând, poate, un efect de domino care va face și alte națiuni asiatice să întoarcă spatele democrației.

De bunele intenții ale lui Kennedy s-a ales praful. Mâna de consilieri americani din Vietnam a crescut la aproape 16 000 de piloți și soldați. Piloții americani lansează din cer bombe cu napalm pentru a distruge armata Vietcongului, care luptă acum împotriva regimului de la Saigon sprijinit de Statele Unite. Mii de soldați ai Vietcongului au fost uciși – precum și mii de țărani vietnamezi nevinovați. „Corpurile carbonizate ale copiilor și bebelușilor zac în grămezi înfiorătoare în mijlocul ruinelor pieței", relatează Associated Press după un astfel de bombardament.

În fiecare lună, piloții zboară în sute de misiuni deasupra Vietnamului. Un proces sistematic de desfrunzire a început din cauza avioanelor americane care stropesc cu substanțe chimice peste junglă, ca să distrugă toată vegetația în care s-ar putea ascunde soldații inamicului. Desigur, recoltele multor fermieri nevinovați sunt distruse în același timp. Politica pământului pârjolit se va întoarce până la urmă împotriva SUA în mai multe feluri.

CIA s-a alăturat luptei din Vietnam, făcând misiuni clandestine de cercetare și de distrugere în nordul comunist. Mitraliorii de la bordul elicopterelor americane au mână liberă să deschidă focul asupra țăranilor care se întorc și fug când văd aparatele militare năpustindu-se peste coroanele copacilor. Se presupune că fermierii fug pentru că le sunt inamici, nu pentru că ar fi superstițioși și îngroziți de forțele aeriene care le-au invadat cerul satelor primitive.

Kennedy crede cu tărie că America trebuie să pună capăt conflictului din Vietnam – deși nu este încă pregătit s-o declare public.

– Nu ne roagă nimeni să rămânem în Vietnam, îi va spune el în particular jurnalistului Charles Bartlett, câștigător al Premiului Pulitzer. Oamenii ăia ne urăsc. O să ne alunge cu picioare în fund în orice moment. Dar nu pot să las teritoriul acela în mâinile comuniștilor și, în același timp, să conving poporul american să mă realeagă.

Pentru a-și păstra șansele de a fi reales, președintele nu poate și nici nu vrea să retragă trupele americane din Vietnam până după scrutinul din 1964. Războiul se bucură încă de succes printre votanți. Între timp, speră să reducă implicarea Statelor Unite, citind informările în fiecare dimineață și rugându-se ca președintele sud-vietnamez Ngo Dinh Diem să nu facă ceva prostesc sau iresponsabil care să alimenteze conflictul.

Diem este catolic, exact ca membrii familiei Kennedy. Dar credința lui e aproape fanatică, făcându-l să nu se mai concentreze asupra luptei împotriva comunismului. Poartă acum un război pe două fronturi. Primul e cu Vietcongul. Al doilea este un război sfânt împotriva populației Vietnamului predominant budiste.

Însă tot Diem e omul pe care vicepreședintele Johnson îl lăudase că este „Winston Churchill al Asiei". Frații Kennedy detestă această exagerare scandaloasă. Spre deosebire de adevăratul Churchill, Diem nu este un prieten statornic și credincios al poporului american și al Statelor Unite. Este un asasin în masă, preocupat doar de glorificarea persoanei sale.

Iar acest narcisism îl va sorti curând pieirii.

■ ■ ■

În Grădina de Trandafiri, Kennedy își încheie cuvântarea. Îl ascultă acum pe Randolph Churchill citind discursul pregătit de tatăl său.

– Trecutul este cheia viitorului nostru, spune Churchill în cuvinte care îi fac pe Kennedy și pe legendarul lider britanic să pară doi oameni de stat foarte asemănători. Să nu ne subestimăm energiile, posibilitățile și puterea statornică de a face binele.

■ ■ ■

Dar nu toți oamenii cred în puterea statornică de a face binele.

John Kennedy nu poate fi numit un om violent. Detestă puștile și urăște vânătoarea de animale. Ceea ce nu se poate spune despre Lee Harvey Oswald. Acum, într-o noapte caldă de aprilie, Lee Harvey se ascunde în penumbra unei alei din Dallas. Noua sa pușcă este îndreptată spre generalul-maior Ted Walker, un anticomunist declarat.

Walker stă la birou, în casa lui din Dallas, uitându-se cu atenție pe declarația de impozit pe 1962. Absolventul Academiei West Point, în vârstă de 53 de ani acum, este un homosexual care nu-și recunoaște orientarea și un mare adversar al comunismului. Este 10 aprilie, miercuri seară, iar el e singur acasă, abia întors dintr-o călătorie controversată prin țară. Lampa de birou este singura lumină din încăpere. O fereastră mică dă spre întunericul de afară. În mod normal, Walker ar putea să crape geamul și să lase înăuntru aerul primăvăratic, dar astăzi s-a atins o temperatură record de 37°C. E tot cald și la nouă seara. Walker dă drumul la aerul condiționat.

Ascunzătoarea lui Lee Harvey pe alee este la numai patruzeci de metri distanță. Urmărește fiecare mișcare a lui Walker prin cătarea telescopică a puștii italienești Mannlicher-Carcano. Bâzâitul aerului condiționat acoperă zgomotul făcut de mișcările coregrafice ale lui Oswald. Acum se ascunde după gardul din spatele casei lui Walker. Țeava puștii iese prin grilaj. Lângă casa lui Walker este o biserică, unde s-au strâns enoriașii la slujba de miercuri.

Toată asuprirea clasei muncitoare curge năvalnic prin venele lui Oswald. Găsește putere în idealurile comunismului și ale socialismului. Întors acasă de aproape un an, l-a înfuriat și mai tare nedreptatea sistemului capitalist. Oswald e destul de furios ca să ucidă pe oricine se declară public împotriva comunismului.

De aceea îl țintește cu pușca lui nouă-nouță pe Ted Walker drept în cap, cu intenția de a-l omorî. Fostul general e în capul listei de oameni pe care îi disprețuiește Lee Harvey. Cu optsprezece ani în urmă, generalului i se ceruse să părăsească armata după ce spusese unui reporter că Harry Truman și Eleanor Roosevelt erau aproape sigur comuniști. Și-a dat demisia în loc să se pensioneze, un gest simbolic de sfidare, care l-a costat pensia. De atunci, veteranul din

Al Doilea Război Mondial şi din Războiul din Coreea s-a dedicat cauzelor politice. A candidat la funcţia de guvernator al Texasului ca democrat – o afiliere ciudată pentru un om atât de departe la dreapta spectrului politic, trăind intenţionat în Dallas, un oraş violent în care democraţii sunt într-o asemenea minoritate, încât le este teamă să-şi exprime în public convingerile politice.

După ce se clasase pe ultimul loc în alegeri – câştigate de John Connally – Walker a plecat în Mississippi, încercând să blocheze integrarea negrilor la Universitatea Mississippi. Doi oameni au fost omorâţi şi şase şerifi împuşcaţi în răzmeriţa ulterioară, după care Walker a fost trimis pentru un timp la o clinică de boli nervoase şi reţinut sub acuzaţia de revoltă contra statului federal. Bobby a dat personal ordin să fie acuzat de acte de violenţă împotriva drepturilor civile ale unui cetăţean american.

Dar lui Oswald nu-i pasă de drepturile civile. A venit la casa lui Walker pentru că *The Worker,* ziarul comunist la care e abonat, l-a indicat pe general ca fiind o ameninţare pentru convingerile lor. Şi pentru că Walker participase recent la Operaţiunea Midnight Ride, un tur la fel de avântat ca al lui Paul Revere[1], menit să-i avertizeze pe americani în privinţa flagelului comunist. Decizia marelui juriu din Mississippi de a retrage acuzaţiile împotriva lui Walker a fost pentru Oswald motivul pentru care şi-a cumpărat puşca. De la sosirea acesteia prin poştă, Oswald a venit frecvent cu autobuzul în zona casei lui Walker. S-a plimbat pe străzi şi pe alei şi a studiat configuraţia terenului, memorând locurile prin care putea să observe şi orarul bisericii. Oswald a făcut mai multe fotografii ale zonei şi le-a developat la serviciu înainte să fie concediat, în 6 aprilie. Toate informaţiile sale sunt într-un carnet albastru cu foi detaşabile.

Oswald ştie că Walker îşi petrece majoritatea serilor în birou. Distanţa scurtă din alee până în această cameră face imposibilă ratarea ţintei.

Lee Harvey nu i-a spus Marinei unde se duce în acea seară. Dar, înainte să plece din apartament, i-a scris un bilet în care îi spunea ce să facă dacă e arestat. Biletul conţine detalii despre facturile plătite, o înştiinţează câţi bani i-a lăsat şi unde este închisoarea din Dallas. Oswald i-a scris biletul în ruseşte ca să fie sigur că Marina va înţelege fiecare

[1] Argintar american, luptător în Războiul de Independenţă al SUA

cuvânt. L-a lăsat pe masa de scris, în debaraua transformată în birou. Ea știe că nu trebuie să intre acolo, dar, dacă lipsește prea mult, Oswald e sigur că se va uita și în acea cameră.

■ ■ ■

Întors pe alee, Oswald ochește cu sânge-rece. Walker stă în profil, i se vede doar partea stângă a feței. Generalul își poartă părul negru lins pe cap. Oswald îi vede fiecare fir prin cătare. N-a mai împușcat niciodată un om și nici n-a tras cu o pușcă la mânie. Dar Lee Harvey petrecuse ore întregi la poligonul de tragere când fusese în marină, iar în aceste ultime zile se antrenase serios în albia secată a râului Trinity, folosind digul drept țintă. E aproape comic ca un om care plănuiește un asasinat să meargă cu autobuzul la și de la locul de tragere, precum și la locul crimei. Dar Lee Harvey nu are de ales. Nu are mașină proprie.

Walter e consternat de numărul de formulare pentru taxe. Oswald trage aer adânc în piept, apoi îl dă încet afară. Știe că trebuie să expire înainte să tragă și să apese pe trăgaci la sfârșitul expirației. Mai știe și să exercite treptat presiune pe trăgaci, apăsând încet, nu dintr-odată.

Pe când era în marină, Lee Harvey nu prea lua în serios tragerile, râzând din toată inima când se ridica steguleț roșu botezat „chiloții lui Mary" de câte ori rata ținta. Dar Oswald poate să tragă foarte bine dacă vrea, după cum o dovedește și calificarea lui de „trăgător de elită". Iar acum vrea.

Lee Harvey Oswald apasă pe trăgaci. Trage un glonț. Apoi se întoarce și fuge cât îl țin picioarele.

■ ■ ■

– L-am împușcat pe Walker, îi spune Oswald gâfâind Marinei.

E 11.30 noaptea. Ea a citit deja biletul și e bolnavă de îngrijorare.

– L-ai omorât? întreabă ea.

– Nu știu, răspunde el în rusește.

– O, Doamne, poliția va fi aici din clipă în clipă. Ce-ai făcut cu pușca?

– Am îngropat-o.

Lee Harvey deschide radioul ca să vadă dacă se vorbește despre el la știri. În acest timp, Marina e îngrozită și temătoare. Umblă prin cameră și se agită, pe când soțul ei, epuizat, se întinde până la urmă în pat și adoarme buștean.

■ ■ ■

A doua zi dimineață, tentativa de asasinare a lui Walker e în toate ziarele și la radio. Oswald se agață de fiecare cuvânt, cu toate că e îngrozit să afle că îl ratase complet pe Walker. Martori oculari afirmă că au văzut doi bărbați fugind de la locul faptei cu o mașină, iar poliția din Dallas caută o armă cu muniție total diferită de cea folosită de Oswald. Lee Harvey e descurajat. L-a împușcat pe Walker pentru că voia să devină un erou în ochii Partidului Comunist – voia să fie cineva. Acum nu numai că nu nimerise cea mai ușoară țintă din viața lui, dar poliția caută un cu totul alt om. Poliția va presupune mai târziu că glonțul ricoșase de rama geamului, ratând capul lui Walker cu doar șapte centimetri. Prin cătarea telescopică a lui Oswald, concepută pentru distanțe mari, geamul nu s-a văzut clar, însemnând că el nici n-a știut dacă era în linie de tragere când a ochit.

Dar nimic din toate acestea nu contează acum pentru Lee Harvey. A ajuns mai rău ca un ratat, este un anonim.

■ ■ ■

Trei zile mai târziu, Lee Harvey Oswald își arde carnetul albastru. Casa lui Walker e păzită 24 de ore din 24 și o altă tentativă de asasinat ar fi aproape imposibilă. Marina știe că soțul ei e instabil psihic și tenace. Ura lui față de opozanții comunismului este autentică și puternică.

Foarte speriată, Marina propune măsuri drastice: vrea ca Lee Harvey să se mute cu familia la New Orleans. Crede că poliția va bate la ușa lor din clipă în clipă. Crescând în statul sovietic, polițienesc și represiv, trăiește cu teama că va fi dusă la închisoare în toiul nopții și va dispărea pentru totdeauna.

Pe 21 aprilie, Marina îl prinde pe Lee Harvey gata să plece din casă cu un pistol la curea. Poartă un costum. Marina îl întreabă, furioasă, unde se duce.

– Vine Nixon, îi spune Oswald. Mă duc să mă uit și eu.

Fostul vicepreședinte tocmai făcuse vâlvă în presă, cerând retragerea tuturor comuniștilor din Cuba. La fel ca Walker, Richard Nixon își făcea un nume în politică denunțându-i pe comuniști.

– Știu cum te uiți tu, spune Marina.

Apoi, arătând ce puternică putea să fie când e dusă la exasperare, Marina Oswald își împinge soțul în baia lor înghesuită și îl forțează să rămână acolo. Când îl eliberează, devine clar că, pentru propriul său bine, Lee Harvey trebuie să plece din Dallas.

■ ■ ■

La cinci zile după discursul lui John Kennedy din Grădina de Trandafiri, președintele și prima-doamnă anunță oficial că așteaptă un copil. E prima oară când soția unui președinte în funcție va avea un copil, după anul 1893, când a născut nevasta lui Grover Cleveland.

Reacția americanilor este afectuoasă și entuziastă – și mai mult decât surprinsă. Pentru că, deși e deja în patru luni, Jackie nu are deloc burtă. Bebelușul va dormi în același pătuț alb pe care îl folosise John când era mic. Alte draperii și un covor nou aveau să fie puse într-o odăiță din reședință, care se va transforma în cameră pentru copii.

Cu fiecare clipă care trece, soții Kennedy par să se bucure din ce în ce mai mult de o viață idilică, în care totul merge bine și fiecare zi e mai frumoasă decât cea de dinainte. Spre deosebire de Abraham Lincoln, al cărui spate se încovoiase, care făcuse riduri și obosise purtând povara președinției, lui John Kennedy îi place misiunea lui și o arată din plin. Prietenii au remarcat ce mult se maturizase JFK ca lider în timpul mandatului și cu câtă vigoare își abordează îndatoririle.

Dar America se schimbă rapid. Kennedy va trebui să folosească, în curând, fiecare fărâmă din această pricepere prezidențială atât de greu dobândită pentru a se descurca în vremuri tulburi. Provocările dure care i-au marcat mandatul – Cuba, Vietnam, puterea Mafiei, drepturile civile și chiar viața lui personală – încă nu s-au terminat.

Deocamdată doar mocnesc. Dar în 1963, când primăvara se preface în vară, acele probleme se vor acutiza.

Capitolul 11

3 MAI 1963
BIRMINGHAM, ALABAMA
ORA 13.00

– O să mergem mai departe, tot înainte, tot înainte. Libertate... Libertate... Libertate, scandează protestatarii când ies mărşăluind pe porţile masive de stejar ale bisericii baptiste din 16th Street.

E o zi de vineri, şi aceşti elevi negri ar trebui să fie la şcoală. În schimb, s-au adunat într-un marş pentru drepturi civile. Unii au sub zece ani. Majoritatea sunt adolescenţi. Sunt jucători de fotbal, regine ale balurilor, suporteri şi majorete. Cei mai mulţi sunt frumos îmbrăcaţi, băieţii poartă cămăşi închise la toţi nasturii şi pantaloni curaţi, iar fetele rochii şi funde.

Sunt peste o mie de tineri la marş. Toţi au plecat de la ore ca să fie aici. Unii chiar au sărit peste porţile închise. Obiectivul lor e să experimenteze ceva ce părinţii lor nu au cunoscut nici măcar o zi din viaţă: un Birmingham integrat, unde au toţi acces la restaurante, magazine, toaletele publice şi ţâşnitori.

„Cruciada copiilor", aşa cum o va numi revista *Newsweek*, se desfăşoară şi trece în marş prin parcul Kelly Ingram, o zonă verde de 4 000 metri pătraţi.

– O să mergem mai departe, tot înainte, tot înainte, tot înainte, continuă ei să scandeze.

Sunt pașnici, aproape spiritualizați. Sunt totuși tensionați, pentru că e complet ilegal ce fac.

– Libertate... Libertate... Libertate.

Manifestanții au de gând să mărșăluiască în cartierul de afaceri al albilor și să intre pașnic în magazine și restaurante. Cu o zi în urmă au fost arestați peste 600 de elevi care făceau același lucru. Cel mai tânăr avea doar opt ani. Asta a adus Cruciadei copiilor o recunoaștere națională. Iar la 3 200 de kilometri distanță, procurorul general Bobby Kennedy îi dojenea pe liderii negri ai mișcării pentru drepturi civile care au organizat marșul copiilor, spunându-le așa: „Elevii care participă la manifestații de stradă nu sunt în siguranță. Un copil rănit, schilodit sau mort este un preț pe care niciunul dintre noi nu vrea să-l plătească".

Chiar și Malcom X, unul dintre cei mai aprigi lideri negri din America, spumega împotriva Cruciadei copiilor, afirmând că „bărbații adevărați nu-și pun copiii în prima linie".

Dar puștii aceștia vor să fie aici. Mulți au venit fără consimțământul părinților. Nimic nu-i poate opri. Știu că, dacă mamele și tații lor ar face marșul, și-ar pierde slujbele și ar rămâne zile sau săptămâni fără niciun venit.

Știu că acest marș nu e doar pentru toaletele publice – marșul acesta este un act de sfidare. În ziua când s-a instalat în funcție, în urmă cu patru luni, guvernatorul de Alabama George Wallace a ținut să se știe un lucru cât se poate de clar:

– O să pun problema rasială la baza politicii din acest stat, din această țară, a declarat el. Am stat unde a stat Jefferson Davis și am făcut un jurământ poporului meu. Este foarte nimerit atunci ca, din leagănul Confederației, această inimă a mărețului sud anglo-saxon, să batem astăzi toba libertății. Să ne ridicăm la chemarea sângelui iubitor de libertate care curge prin venele noastre. În numele celor mai mari oameni care au călcat vreodată pe acest pământ, trag o linie în țărână și arunc mănușa la picioarele tiraniei. Și proclam segregație acum! Segregație mâine! Segregație întotdeauna!

Acele cuvinte sunt o chemare la arme pentru negri și albi deopotrivă, pentru toți cei care nu sunt de acord cu Wallace. Pastorul Martin Luther King a venit la Birmingham să lupte pentru integrare mai devreme în această primăvară. Liderii negri din partea locului, temându-se de răzbunarea creditorilor albi, i-au spus lui King că nu-l vor în oraș. Acesta

și-a bătut joc de temerile lor, insinuând că sunt lași și făcându-i astfel de rușine ca să se alăture cauzei.

Dar, în ciuda eforturilor lui King și ale bunului său prieten Ralph Abernathy, lupta pentru Birmingham a încetat cu doar o săptămână în urmă. După luni de proteste și arestări, presa națională și-a pierdut interesul. Nu mai erau bani pentru plata cauțiunii sutelor de arestați. Și dimensiunile protestului s-au micșorat. Segregaționiștii, conduși de comisarul pentru siguranță publică din Birmingham, Eugene Connor, supranumit „Taurul", erau cât pe ce să câștige. Connor, fost membru al Ku Klux Klanului, la 65 de ani acum, a savurat din plin această luptă și era foarte încântat la gândul de a-i ține pe negri „la locul lor".

Primul Marș al copiilor de pe 2 mai i-a stricat planurile lui Connor. Mii de oameni s-au adunat la biserica baptistă de pe Sixth Avenue ca să-l asculte pe doctor Martin Luther King vorbind despre curajul copiilor din acea zi. Și King jură că demonstrațiile vor continua.

– Suntem gata să negociem, spune el presei. Dar am vrea să negociem de pe poziții de forță.

Dar Connor Taurul are alte planuri.

■ ■ ■

– O să mergem mai departe; tot înainte, tot înainte. Libertate... Libertate... Libertate.

Cruciada copiilor a ajuns acum la umbra ulmilor din parcul Kelly Ingram. Sunt 27 de grade și umiditate mare. În față, manifestanții văd baricade și mașini de pompieri. Câini-lup, dresați de poliție să atace, latră și își arată colții când se apropie elevii, iar pe latura estică a parcului se înșiruie o mulțime imensă de spectatori negri și albi, așteptând să vadă ce se întâmplă. Adulții negri își bat joc de polițiști chiar când demonstranții încep să cânte „Vom învinge".

Martin Luther King le vorbește protestatarilor înainte ca aceștia să plece de la biserică, amintindu-le că pușcăria e un preț neînsemnat pentru o cauză dreaptă. Ei știu că nu trebuie să riposteze poliției sau să se lase provocați. Eforturile lor vor fi inutile dacă marșul se transformă într-o răzmeriță.

Dar Connor Taurul nu îi poate lăsa pe acești copii să ajungă în cartierul comercial al albilor. Le-a dat ordin pompierilor din Birmingham să-și

conecteze furtunurile la hidranți și să fie gata să-i împroaște pe demonstranți cu jeturi puternice de apă – suficient de puternice încât să scoată scoarța de pe copaci sau mortarul dintr-o clădire de cărămidă. Dar, dacă manifestanții ajung în cartierul comercial, folosirea furtunurilor ar putea să strice mărfurile scumpe din vitrine. Demonstranții trebuie opriți acum.

Primii copii din coloană sunt întâmpinați cu jeturi nu prea puternice. Totuși, e suficient să-i oprească pe mulți din drum. Unii dintre puști se așază pur și simplu pe jos și lasă apa să-i biciuiască, urmând ordinele de a nu fi violenți – sau de a se retrage.

Connor, dându-și seama că jumătățile de măsură nu vor avea efect asupra celor mai hotărâți dintre copii, ordonă să se dea jeturile la maximum. Toți protestatarii sunt doborâți. Mulți copii sunt târâți pe străzi și trotuare, julindu-și corpurile de beton și iarbă. Hainele le sunt rupte de pe trupuri. Cei care fac greșeala să se lipească de ziduri ca să evite furtunurile devin ținte ușoare.

– Apa șfichiuia ca un bici și lovea ca un tun, își amintește mai târziu unul dintre copii. Forța ei te dobora de parcă aveai doar zece kilograme, împingând oamenii de colo-colo de parcă erau niște păpuși de cârpă. Am încercat să ne ținem de zidul unei clădiri, dar era inutil.

Apoi Connor dă drumul câinilor polițiști.

Mușcătura unui câine-lup exercită o presiune de 145 de kilograme – jumătate din forța celei a rechinului alb sau a leului. Dar câinele-lup e mult mai mic decât aceste animale de pradă. Oricum, câinii poliției din Birmingham nu au egal când mușcă.

Connor Taurul se uită încântat la câinii-lup care sar pe copii, le sfâșie hainele și carnea. Connor, omul cu un cap în formă de pară, chel și cu ochelari, pare blajin. Dar, în realitate, este unul dintre foștii băieți răi, ale cărui convingeri sunt chiar mai rasiste decât ale guvernatorului Wallace. Comisarul pentru siguranța publică intră în acțiune, încurajându-i pe polițiști să deschidă baricadele pentru ca albii din Birmingham să vadă mai bine cum îi mutilează câinii polițiști pe copii.

Pe la trei după-amiază, totul pare să se fi terminat. Copiii care nu au fost arestați până acum șchiopătează spre casele lor cu hainele rupte și îmbibate cu apă, cu trupurile învinețite de jeturile tunurilor de apă. Nu mai sunt curajoși și sfidători, ci doar niște puști care trebuie să le explice părinților cum și-au distrus hainele și de ce au lipsit o zi de la școală.

Connor Taurul a mai câștigat o dată.

Sau cel puțin așa se pare.

Dar, în această după-amiază, printre manifestanții din Birmingham este și un fotograf de la Associated Press, pe nume Bill Hudson. E considerat unul dintre cei mai buni în meseria lui, dispus să înfrunte orice pericol pentru o poză bună. A evitat gloanțele în războiul din Coreea și cărămizile când făcea reportaje despre mișcarea pentru drepturi civile.

În această zi la Birmingham, Bill Hudson face cea mai reușită fotografie din viața lui. Normal, e alb-negru. Fotografiază de la doar cinci metri distanță. Poza e a unui ofițer de poliție din Birmingham – pare gata să dea ordine, purtând o cămașă bine călcată, cravată și ochelari de soare – și încurajând un câine-lup să muște o bucată din burta unui elev de liceu negru, pe nume Walter Gadsden.

A doua zi dimineața, fotografia cât trei coloane de ziar apare pe prima pagină din *New York Times,* peste îndoitură.

Și astfel, începându-și ziua ca de obicei cu cititul ziarelor, vede John Kennedy poza din Birmingham. Dezgustat de imagine, președintele ține să le spună reporterilor că este „bolnavă" și „rușinoasă".

Doar o privire și JFK știe instinctiv că America și întreaga lume vor fi scandalizate de fotografia lui Hudson. Drepturile civile vor fi o problemă majoră în alegerile prezidențiale din 1964. Și Kennedy înțelege acum că nu mai poate rămâne un observator pasiv al mișcării pentru drepturi civile. Trebuie să ia atitudine – indiferent câte voturi ar pierde în sud.

Între timp, faima lui Martin Luther King e în creștere. Va vedea, în curând, situația din Birmingham rezolvată în favoarea sa, mulțumită Cruciadei copiilor. După „victoria" inițială a lui Connor, presiunea publică asupra autorităților devine atât de mare, încât schimbarea survine inevitabil.

În pofida victoriei repurtate, Martin Luther King și John Fitzgerald Kennedy nu au aceleași vederi. De fapt, chiar opuse.

■ ■ ■

Nesupunerea civică nu se limitează doar la mișcarea americană pentru drepturi civile.

La cinci zile după ce marșul pașnic al copiilor din Birmingham a fost oprit cu tunuri de apă și câini polițiști și la două zile după ce un

Această fotografie a unui activist nonviolent pentru drepturile civile atacat de câinii polițiști a adus în atenția opiniei publice naționale brutalitatea poliției conduse de Connor Taurul.
(Bill Hudson/Associated Press)

locotenent din Armata Statelor Unite este omorât de Vietcong, lângă Saigon, mulțimi de budiști se strâng în orașul Hue din Vietnamul de Sud. E 8 Mai, a 2527-a aniversare a lui Buddha.

Protestatarii au venit să demonstreze împotriva noii legi date de președintele Ngo Dinh Diem, prin care se interzice arborarea drapelului budist în Vietnam. Marea dorință a lui Diem e să-și convertească țara la catolicism, iar în acest scop trebuie făcute eforturi sistematice pentru a subjuga majoritatea budistă a națiunii. Diem – al cărui regim a fost tolerat mult timp de Kennedy, dar a cărui poziție antibudistă este contrară politicii externe a Americii – refuză să-i promoveze pe demnitarii cunoscuți ca budiști și se uită în altă parte când preoții romano-catolici își organizează propriile trupe și dărâmă pagodele, lăcașuri de cult ale

budiștilor. Pentru a da credibilitate acestei cruciade în ochii americanilor, Diem insistă că budismul și comunismul sunt același lucru – o sugestie înrudită cu credința neexprimată a lui J. Edgar Hoover că drepturile civile și comunismul sunt sinonime.

Acum, când cei 3 000 de manifestanți budiști neînarmați se strâng pe malul Fluviului Parfumului ca să dea glas frustrărilor lor, poliția guvernamentală și trupele armate deschid focul asupra mulțimii. Gloanțele și grenadele îi împrăștie pe demonstranți, omorând o femeie și opt copii.

În revolta populară ulterioară, Diem pune victimele în cârca adversarilor săi din Vietcong – cu toate că poliția și armata erau neîndoielnic sud-vietnameze. Așa-numita „criză budistă" escaladează atunci când Diem refuză să-i pedepsească pe ucigași.

Tensiunea crește pe tot cuprinsul Vietnamului în luna mai. Ca și Connor Taurul în Birmingham, Diem pare să fie stăpân pe situație. Nu era nimic de făcut pentru a pune capăt acestui regim al terorii. Pe 3 iunie, trupele guvernamentale îi atacă din nou pe manifestanții budiști din Hue, folosind gaze lacrimogene și câini pentru a-i dispersa. Iar demonstranții continuă să se strângă. Însă acum budiștii devin violenți și le strigă obscenități atacatorilor guvernamentali. În cele din urmă, trupele sud-vietnameze toarnă un lichid roșu pe capetele budiștilor care stau jos și se roagă pe străzi. Șaizeci și șapte de bărbați și femei sunt duși la spital cu arsuri pe pielea capului și umeri.

Nemaiputând să țină manifestanții sub control, armata lui Diem instituie legea marțială în tot orașul Hue.

Dar, așa cum mișcarea pentru integrare din Birmingham își pierduse vlaga înainte de suflul nou dat de Cruciada copiilor, și criza budistă a început să plictisească presa străină. Persecuțiile la care îi supunea Diem pe budiști nu mai erau știri proaspete.

Dar pe 11 iunie 1963, un călugăr budist în vârstă de 73 de ani le va oferi jurnaliștilor un subiect de prima pagină.

■ ■ ■

E aproape ora 10.00 dimineață când Thich Quang Duc stă jos pe un bulevard aglomerat din Saigon. E îmbrăcat într-o robă galbenă ca șofranul. Due este un călugăr budist care își duce viața în sărăcie și

meditație. În această dimineață a ales să protesteze împotriva guvernului care îi interzice credința dându-și foc în public.

Nu este o decizie luată sub impulsul momentului. Mulți din comunitatea budistă au căutat pe cineva care să se sacrifice pentru a atrage atenția asupra situației lor dificile. Așa un gest șocant ar mobiliza presa din toată lumea. Într-adevăr, cu o zi înainte, jurnaliștilor din presa străină li s-a spus să fie azi în fața legației cambodgiene dacă vor să vadă ceva ieșit din comun.

Nu mulți ziariști au acceptat invitația, așa că puțini sunt de față când berlina Austin gri se îndreaptă încet spre intersecția bulevardului Phan Dinh Phung cu strada Van Duyet. După mașină vin trei sute cincizeci de protestatari budiști cu bannere în vietnameză și engleză care acuză regimul lui Diem.

Austinul se oprește în intersecție. Din mașină iese Thich Quang Duc, strângându-și roba pe lângă el. O pernă e pusă pe stradă, iar bătrânul călugăr se așază pe ea. Se pune în poziția lotus și începe să se roage, murmurând la nesfârșit cuvintele: „Întoarce-te în pământul veșnic, o, Buddha".

Duc a ajuns în această clipă a vieții lui de bunăvoie, dar nimic nu l-a pregătit pentru momentul în care unul dintre manifestanți îi toarnă cincisprezece litri de benzină pe capul chel. Combustibilul îi udă complet roba și apoi curge în perna pe care stă, îmbibând-o.

Protestatarii fac un cerc în jurul lui Duc pentru a nu lăsa poliția să se amestece. Într-o mână, călugărul ține un șirag de mătănii din lemn de stejar, iar în cealaltă, un chibrit.

Duc aprinde chibritul.

Nici nu trebuie să apropie flacăra de corp, căci vaporii iau foc imediat. Fața lui, printre flăcări, este masca schimonosită a torturii. Dar Duc nu țipă, nu scoate niciun sunet. Ochii îi sunt închiși, cu pleoapele strânse. Trece un minut, apoi altul, dar el tot nu moare.

Poliția nu poate să ajungă la el; e blocată de cercul protector de manifestanți din jurul lui. Când o mașină de pompieri încearcă să se apropie de călugăr și să stingă focul, alți călugări se aruncă sub roțile ei s-o oprească.

Într-un final, după zece minute chinuitoare, Thich Quang Duc se prăbușește mort.

Ceilalți călugări îi ridică trupul carbonizat și îl pun în sicriul pe care l-au adus cu ei în acest scop. Corpul nu încape și unul din brațele lui Duc

iese de sub capac pe când îl duc spre pagoda Xa Loi. Dar inima lui, în ciuda focului intens, a rămas aproape intactă. Călugării o scot din pieptul lui Duc și o expun într-un potir.

În lunile următoare, alți călugări se vor supune aceluiași martiriu. Iar unul dintre demnitarii sud-vietnamezi va face greșeala de a-i spune unui reporter:

– N-au decât să-și dea foc, noi îi vom aplauda.

Dar, ca și la Birmingham, acest moment este începutul sfârșitului pentru cei care dețin puterea în Saigon. Și încă o dată, o fotografie făcută de Associated Press va juca un rol-cheie.

Malcom Browne, șeful agenției Associated Press din Saigon, era unul dintre puținii jurnaliști care asistaseră la martiriul lui Thich Quang Duc. Poza călugărului budist în flăcări îngrozește oamenii din toată lumea. Și, la fel ca fotografia lui Bill Hudson cu manifestanții nevinovați atacați de câinii poliției, și aceasta va deveni una dintre cele mai emblematice imagini din anii 1960.

Și John F. Kennedy va citi iar ziarele de dimineață, oripilat de fotografie. Președintele își dă imediat seama că situația din Vietnam a devenit gravă. Nu îl mai poate susține pe președintele Ngo Dinh Diem. Lumea se va întoarce împotriva liderului vietnamez după ce va vedea această imagine oribilă.

Diem trebuie să plece de la putere.

Întrebarea cu care se confruntă John Kennedy, și el catolic, este: cum?

■ ■ ■

E ora 17.45 în Washington, D.C. ziua de 29 mai. Președintele John Kennedy a avut o zi aglomerată, cu întruniri una după alta în Biroul Oval. Cu toate acestea, cravata roșie ca vinul de Burgundia îi stă bine la gât și costumul bleumarin făcut pe comandă e la fel de imaculat ca atunci când l-a pus pe el după somnul de după-amiază. În momentul de față, JFK este chemat la Restaurantul Marinei, la un etaj mai jos în Casa Albă. Se ridică încet de la birou, îndreptându-se de spate, apoi coboară scările.

Președintele nu-și face iluzii că nu se va afla. Astăzi împlinește 46 de ani. Stafful său a dispărut deodată, făcându-l să creadă că se dusese deja la Restaurantul Marinei pentru o petrecere-surpriză.

Imaginea terifiantă a unui călugăr budist autoincendiindu-se a devenit una dintre cele mai pregnante imagini ale protestelor împotriva războiului din Vietnam.
(Malcolm Browne/Associated Press)

Grijile lumii îl frământă pe Kennedy aproape mereu, chiar și în timpul unei sărbători. Așa că, atunci când se duce la petrecerea dată în cinstea sa, se gândește la o a treia situație incendiară. Problema nu are nicio legătură cu rasa, religia sau războiul. În schimb, este legată de una dintre cele mai primitive necesități ale omului: sexul. Și are mai mult potențial de a pune capăt președinției sale decât Birminghamul sau chiar Vietnamul.

JFK și-a dat de mult seama că dezvăluirile despre flirturilor sale nu-i vor strica numai imaginea de familist atât de greu realizată, dar i-ar putea distruge și viitorul de om politic. Acum nu trebuie decât să arunce o privire în Marea Britanie ca să vadă clar cum ar arăta căderea. John Profumo, un om energic, de 48 de ani, erou de război și politician, fusese prins având o aventură cu o prostituată de 21 de ani numită Christine Keeler. Profumo e căsătorit, iar soția lui, fosta vedetă de cinema Valerie Hobson, a ales să-l ierte. Dacă Profumo ar fi altcineva, povestea jenantă s-ar sfârși aici.

Dar John Profumo e ministrul de război al Marii Britanii și unul dintre cei mai puternici oameni din guvernul condus de premierul Harold Macmillan. Iar Christine Keeler nu numai că s-a culcat cu el, ci a făcut sex și cu al doilea atașat naval al Uniunii Sovietice. Când este învinuit de această aventură în Camera Comunelor, Profumo neagă totul. Pe 5 iulie, e obligat să recunoască faptul că a mințit. Căzut în dizgrație, Profumo este evitat de colegii săi și silit să demisioneze.

Profumo dispare din guvern și din înalta societate. Umilința lui e completă când ia măsuri extraordinare pentru a-și afla izbăvirea. Se oferă voluntar să curețe toaletele de la un adăpost pentru săraci din Londra – o penitență pe care o continuă mult timp după ce regina Elisabeta îl reabilitează în 1975, făcându-l Comandor al Imperiului Britanic.

Prim-ministrul Macmillan nu se face vinovat de nicio indiscreție, dar este omul care răspunde în ultimă instanță de posibilitatea ca Profumo să-i fi dezvăluit informații amantei sale. 71% dintre britanici sunt pentru demisia lui Macmillan sau pentru șansa de a vota alt prim-ministru în alegerile generale anticipate.

John Kennedy este paralizat de acest scandal. Asemănările între el însuși și Profumo sunt prea mari ca să fie ignorate: amândoi au aproape aceeași vârstă, amândoi au soții superbe, amândoi sunt veterani decorați din Al Doilea Război Mondial și amândurora li se spune „Jack".

Dar nu există comparație în dezmățul lor. Aventurile lui JFK sunt mult mai numeroase decât ale lui Profumo. John Kennedy a avut noroc cu carul că până acum nicio femeie nu se lăudase în public că împărtise patul cu președintele. Și nu avea niciun motiv să creadă că vreuna dintre femeile cu care își petrecuse nopțile la Casa Albă era spioană. Dar, după cum îi amintește fratele său Bobby, dacă o singură femeie făcea dezvăluiri tabloidelor, era suficient ca să-l distrugă. Ar fi fost mult mai rău decât insinuările făcute de Marilyn Monroe prin Hollywood înainte de moartea ei prematură.

Ironia sorții era că, odată cu sarcina lui Jackie, Kennedy devenise mai devotat ca oricând soției și copiilor săi. Stafful său îi vedea, în continuare, pe președinte și pe prima-doamnă ținându-se de mână și petrecând mai mult timp împreună – deși numai Jackie știa că soțul ei spunea rugăciuni în genunchi înainte de culcare.

În ciuda infidelității sale, președintele Kennedy era devotat familiei sale, după cum se vede aici în Duminica Paștelui din 1963.
(Cecil Stoughton, Fotografii Casei Albe, Biblioteca și Muzeul prezidențial „John F. Kennedy", Boston)

În martie, agenții Serviciului Secret au fost consternați când JFK a apărut la aeroport să-și întâmpine soția care se întorcea dintr-o călătorie cu John și Caroline. „Nu încape îndoială că președintelui i-a fost dor de familia lui și era nerăbdător să-i revadă pe toți", va scrie mai târziu agentul Clint Hill.

Pe măsură ce sarcina lui Jackie devine mai vizibilă, cuplul Kennedy își petrece mai multe weekenduri împreună la Camp David, reședința prezidențială din Maryland, denumită de Dwight Eisenhower după nepotul său. Situată în munții Catoctin, proprietatea întinsă pe ceva mai mult de 60 de hectare într-o pădure deasă, dispune de kilometri de poteci pentru plimbări, o cabană mare, numită Aspen Lodge, pajiști

întinse, terenuri de golf, amenajări pentru trageri la țintă, grajduri de cai și o piscină încălzită în aer liber. Garduri de sârmă ghimpată pe lângă care patrulează paznici din Corpul de Marină înconjoară întreaga proprietate. Dar cel mai bine pentru familia Kennedy este că reședința de la Camp David constituie unul dintre singurele locuri din lume unde agenții Serviciului Secret nu se învârt pe lângă ei în fiece minut al zilei. Se consideră suficient că sunt păziți de pușcași marini.

Acum, în Restaurantul Marinei, Jackie dirijează corul care îi cântă „La mulți ani!" soțului ei în clipa când acesta intră în încăpere. El se preface surprins când i se pune în mână o cupă cu șampanie, iar stafful său se strânge în jurul lui ca să-i dea tot felul de cadouri amuzante.

Dar, în această zi, Jackie Kennedy are mai multe surprize în mânecă. Căci petrecerea se mută în curând din Restaurantul Marinei pe iahtul prezidențial, *Sequoia*. Sunt invitați doar membrii familiei și câțiva prieteni. Pe când *Sequoia* navighează încet pe Potomac, petrecerea liniștită se transformă într-un chef de zile mari. Șampania Dom Perignon din 1955 curge în valuri și muzica formației de trei instrumentiști se revarsă nestăvilită în salon. Twistul a ieșit din modă, dar e preferatul președintelui, așa că formația cântă melodii de Chubby Checker de multe ori. Agentul Serviciului Secret Clint Hill va spune mai târziu că nu i-a văzut niciodată pe John și Jackie Kennedy distrându-se mai bine împreună ca atunci, „dansând twist, cha-cha și orice altceva".

Croaziera urmează să se termine la 10.30, dar JFK se simte atât de bine, că îl roagă pe căpitan să o mai prelungească încă o oră. Și încă una. Și apoi încă una, ignorând furtuna și fulgerele care îi țin înăuntru pe Bobby, Ethel, Teddy și restul petrecăreților.

E 1.20 dimineața când *Sequoia* acostează în cele din urmă. Washingtonul e cufundat în somn. John și Jackie sunt îmbătați, la propriu și la figurat, de aventura romantică din această noapte specială. Toate problemele legate de Birmingham, Vietnam și Profumo, cu care se va confrunta din nou președintele dimineața, sunt foarte departe.

Omul care nu mai are decât șase luni de trăit nu se gândește la asta, dar cei apropiați lui își vor aminti că ultima petrecere de ziua lui a fost cea mai reușită.

Capitolul 12

22 IUNIE 1963
WASHINGTON, D.C.
CĂTRE PRÂNZ

– Ai citit de Profumo? își întreabă John Kennedy oaspetele.

Președintele și Martin Luther King jr se plimbă singuri prin Grădina de Trandafiri de la Casa Albă. E prima oară când se întâlnesc. Kennedy îl domină pe liderul mișcării pentru drepturi civile, înalt de doar 1,67 metri. Astăzi e sâmbătă și a început seria de întâlniri bine orchestrate dintre Casa Albă și grupuri de afaceriști puternici, menite să mobilizeze susținerea necesară mișcării pentru drepturi civile. Peste câteva ore, președintele se va îmbarca pe Air Force One pentru o călătorie în Europa, lăsând în urmă, pentru un timp, infernul rasial. Asta va pasa treburile Casei Albe în seama lui Lyndon Johnson și a lui Bobby Kennedy, a căror dușmănie a atins punctul culminant.

Înainte să plece, JFK are ceva important să-i spună reverendului King. Președintele dispune de probe solide, furnizate de J. Edgar Hoover, care dovedesc că liderul mișcării pentru drepturi civile are ceva în comun cu politicianul englez căzut în dizgrație, John Profumo.

Pe scurt, președintele îl avertizează pe King să fie deștept și să-și stăpânească libidoul.

Pentru binele amândurora.

John Kennedy a sprijinit mișcarea pentru drepturi civile cu toată puterea funcției sale. Dar a făcut-o șovăielnic. Președintele nu are prieteni negri. Tot ce-i place din cultura neagră e să danseze twistul lui Chubby Checker. În lumea lui John Kennedy, negrii sunt valeți, bucătari, chelneri și servitoare. Strămoșii lui erau niște imigranți săraci din Irlanda care au profitat repede de libertățile din America pentru a se îmbogăți. JFK ia libertățile de parcă i se cuvin, chiar dacă generație după generație de copii, urmași ai imigranților africani aduși cu sila aici, n-au avut niciodată asemenea oportunități.

Bobby Kennedy este forța determinantă din spatele acestei noi poziții a fratelui său. Bobby a devenit astfel un adept înfocat al drepturilor civile, așa că numele lui de botez e considerat în sud de-a dreptul o insultă. Susținerea acordată în cele din urmă de JFK negrilor este și o victorie pentru Bobby.

Mai 1963 a fost o lună chinuitoare, marcată de confruntări repetate în Birmingham, incitate de guvernatorul rasist George Wallace. Luptele continuau. Pe 11 iunie, după ce s-a asigurat că integrarea negrilor reușise la Universitatea din Alabama, JFK a ținut o cuvântare importantă despre drepturile civile la televiziunea națională. Într-un discurs scris în grabă și parțial improvizat, care avea să se numere într-o zi printre cele mai bune ale sale, președintele a promis că administrația sa va face tot posibilul să pună capăt segregației. A îndemnat Congresul să „adopte legi care să dea tuturor americanilor dreptul la acces în unitățile deschise pentru public".

Chiar a doua zi, activistul pentru drepturi civile Medgar Evers este împușcat mortal pe aleea din fața casei sale din Mississippi.

Însă integrarea nu înseamnă doar să faci ce este bine. Angajamentul lui JFK are multe ramificații extinse. De exemplu, mulți americani pun semnul egal între drepturile civile și comunism. Ultimul lucru de care are nevoie Kennedy în toiul Războiului Rece este să fie catalogat drept comunist *și* simpatizant al „cioroilor" – cu toate că știe prea bine că așa îl vor considera foarte mulți dintre locuitorii Sudului Profund.

Și apoi mai sunt și aventurile lui Martin Luther King jr, bine cunoscute în toată mișcarea pentru drepturi civile. În fiecare lună, King își petrece majoritatea timpului departe de casă și de soția lui Coretta, care e destul de înțeleaptă ca să nu-l întrebe dacă a călcat strâmb.

Potrivit rapoartelor FBI-ului și mărturisirilor bunului său prieten, Ralph Abernathy, King a făcut sex cu prostituate, dame de companie și chiar cu soțiile altor bărbați. Când e încolțit de prieteni, King nu își neagă flirturile, explicând că are nevoie de sex pentru a-și potoli anxietatea în momentele grele, când se simte foarte singur (la aproape zece ani după ce Martin Luther King este asasinat în 1968, dosarele FBI despre viața lui intimă vor fi secretizate până în anul 2027).

Deoarece directorul Hoover crede că Luther King este comunist, FBI-ul îi ascultă telefoanele și îi împânzește cu microfoane camerele de motel timp de un an și jumătate. Hoover e obsedat să-l distrugă pe King. Șeful FBI îl descrie pe liderul mișcării pentru drepturi civile drept „un motan degenerat cu dorințe sexuale obsesive". Hoover spumegă de furie când revista *Time* îl desemnează pe King „Omul Anului" în 1963 (Kennedy a fost ales în 1961; Johnson va câștiga competiția în 1964). J. Edgar Hoover își petrece ore în șir ascultând înregistrările secrete făcute de cei însărcinați să-l supravegheze pe King. Atât președintele, cât și procurorul general sunt informați de conținutul înregistrărilor. Și Jackie Kennedy, care îl crede pe King un ipocrit, își va aminti mai târziu că soțul ei îi dezvăluise conținutul unei benzi în care King „le chema pe aceste fete la o petrecere cu bărbați și femei, de fapt, un fel de orgie la hotel, cu tot tacâmul".

Cea mai dezgustătoare din înregistrările lui King va fi făcută pe 6 ianuarie 1964, la hotelul Willard, în Washington. Așa cum relatează Taylor Branch în *Stâlp de Foc*, King este înregistrat când spune: „Fac [sex] pentru Dumnezeu. Astă-seară nu sunt un cioroi!"

Aceste isprăvi nu ar conta pentru John F. Kennedy în condiții normale. Ce face King în viața particulară e treaba bunului pastor. Dar președintele s-a implicat în mișcarea pentru drepturi civile. Kennedy și King, cea mai importantă voce a mișcării, sunt încătușați unul de celălalt din punct de vedere politic – fie că le place sau nu.

Iar președintelui nu-i place deloc. Alianța lui cu King este cu totul contrară instinctului său politic. Cei doi bărbați se aseamănă enorm. Kennedy poate fi impulsiv în unele aspecte ale vieții sale, dar e cumpănit și prudent când e vorba să se pregătească de alegeri. Infidelitățile lui King, simpatiile sale presupus comuniste și inflexibilitatea lui în privința drepturilor civile fac din asocierea lor publică un risc politic

imens. Chiar și faptul că se plimbă cu Martin Luther King în relativa intimitate din Grădina de Trandafiri îl face pe Kennedy să asude.

– King este atât de înflăcărat, îi mărturisește lui Bobby un JFK exasperat, înainte de sosirea pastorului. E ca și cum ar veni [Karl] Marx la Casa Albă.

Lui Martin Luther King nu i-ar putea păsa mai puțin de disconfortul președintelui. De fapt, vrea să strângă și mai tare șurubul. King plănuiește o demonstrație uriașă în august, pe Washington Mall. Asta mută lupta pentru drepturi civile din Sudul Profund în fața ferestrelor Biroului Oval.

– Și dacă fac pipi pe monumentul lui Washington? spune Kennedy, îngrozit când aude de planurile lui King.

Cuvintele președintelui scot la iveală un adevăr dureros: spre deosebire de criza rachetelor din Cuba sau de Golful Porcilor, drepturile civile sunt o problemă asupra căreia John Kennedy nu exercită un control direct. Martin Luther King este în prima linie a acestei bătălii. După victoria de la Birmingham, King e la comandă – și amândoi știu acest lucru.

Acum JFK vrea înapoi ceva din această putere.

– Presupun că știi că ești sub strictă supraveghere, îl atenționează el pe liderul negru.

Dar King nu știe. Oricum, nu se pierde ușor cu firea. Reverendul e rotofei și scund, iar Kennedy slab și înalt. Educația lor nu poate fi mai diferită. Dar Martin Luther King este la fel de instruit, cult și abil din punct de vedere politic ca și președintele. Nu a ajuns atât de departe înclinându-se în fața albilor.

Martin Luther King râde de avertizare. Kennedy se îngrijorează mai tare.

Dar Air Force One îl așteaptă. Aceasta va fi prima vizită a președintelui în Europa după criza rachetelor din Cuba. Situația Războiului Rece este încă foarte tensionată. JFK va trece de la o încurcătură politică la alta.

Dar, înainte să plece, trebuie să știe dacă Martin Luther King înțelege problema.

Kennedy contracarează dorința reverendului de a se eschiva. Se folosește de cazul Profumo pentru a-i explica interlocutorului său legătura potențial trecătoare dintre prezidințe și cruciada lui King.

JFK poate fi foarte vag când vorbește, lăsându-și, în mod diplomatic, ascultătorii să tragă propriile concluzii. Dar acum este dureros de sincer. Nu poate fi vorba de nicio greșeală: King trebuie să rupă legăturile cu comuniștii și să fie mai precaut în privința infidelităților.

– Trebuie să fii atent să nu-ți duci cauza la pierzanie, îl avertizează președintele. Se exprimă cum nu se poate mai clar. Dacă te doboară pe tine, ne vor doborî și pe noi. Așa că ai grijă.

Președintele Statelor Unite a spus ce avea de spus. Nu mai are timp. JFK termină brusc conversația și pleacă spre avion.

Martin Luther King mai are cinci ani de trăit.

John Fitzgerald Kennedy mai are exact cinci luni.

■ ■ ■

Între timp, lupta pentru controlul Casei Albe a început. Pe când e în curs ședința de după-amiază în Sala Cabinetului, președintele Kennedy este deja în drum spre Europa, avându-i cu el pe cei mai reprezentativi oameni din staff. Lui Lyndon Johnson și Bobby Kennedy le rămâne să finalizeze pe 22 iunie întâlnirile cu reprezentații mișcării pentru drepturi civile.

Lyndon Johnson prezidează ședința. Președintele l-a lăsat pe neașteptate în locul său, temându-se de o confruntare dacă nu făcea aceasta. Vicepreședintele stă în fotoliul președintelui, la mijlocul mesei ovale din Sala Cabinetului. Deosebit prin tetiera sa față de celelalte scaune cu spătar drept, acest loc este știut drept centrul puterii. Douăzeci și nouă de lideri ai mișcării pentru drepturi civile se înghesuie în această încăpere mică. Nu sunt destule scaune. Mulți sunt nevoiți să stea sprijiniți de pereți. Nu mai trebuie să spunem că nu fuseseră niciodată atâtea chipuri negre în Sala Cabinetului.

Pentru Bobby Kennedy și Lyndon Johnson, aceasta este ocazia ideală să arate adunării cine este șeful.

Vicepreședintele face acest lucru perorând, dovedindu-le liderilor că este aliatul lor. De obicei, Lyndon Johnson își ține gura cât mai mult posibil când prezidează președintele o ședință. Așa își înfrânează el pasiunea pentru cuvântări mărețe. Dar acum, că e în fruntea bucatelor,

Bobby Kennedy era forța motrice a noii poziții adoptate de președinte în privința drepturilor omului. Martin Luther King jr și alți activiști pentru drepturile civile sunt reprezentați în această fotografie alături de Bobby și de vicepreședinte într-o vizită oficială la Casa Albă, în 1963.
(Cecil Stoughton, Fotografii Casei Albe, Biblioteca și Muzeul prezidențial „John F. Kennedy", Boston)

Johnson turuie fără întrerupere despre drepturile civile, o chestiune care îl pasionează de la discursul său din St. Augustine. A continuat cu o altă cuvântare de Ziua Eroilor, pe câmpul de luptă de la Gettysburg, în Pennsylvania.

Discursul său elocvent a fost un triumf. Fiind rostit la sfârșitul lui mai, a avut consecința că l-a adus pe Johnson în competiția cu frații Kennedy

pentru rolul conducător în lupta pentru drepturi civile. Când s-a întors la Washington, Johnson se rugase „să fie lăsat cincisprezece minute singur cu președintele", pentru a clădi ceva pe baza acestui succes. Kennedy i-a acceptat cererea. Johnson s-a folosit de timpul acordat ca să se implice și mai mult în bătălia pentru drepturi civile.

Discursul lung și dezlânat al lui Lyndon Johnson din Sala Cabinetului nu e pe placul lui Bobby Kennedy. Drepturile civile sunt problema *lui,* și fratele său s-a alăturat cauzei mai mult la îndemnul lui. Bobby nu-l vrea pe Lyndon Johnson numai afară din mișcarea pentru drepturi civile, ci și din Casa Albă. Cum puterea politică a lui Johnson în sud scade rapid, poate nu vor avea nevoie de el la alegerile din 1964. Au mari șanse să câștige statul California, care, cu cei 32 de electori ai săi, ar compensa din plin pierderea celor 25 de voturi pe care le-ar putea aduce Johnson din Texas. Sunt din ce în ce mai multe dovezi că Johnson a ajuns atât de lipsit de putere în statul său natal, încât Texasul va fi pierdut dacă LBJ candidează.

Se vorbește și despre un tandem Kennedy–Kennedy în 1964.

Așa că Bobby e curajos pe când stă în fața lui Johnson la masa din Sala Cabinetului – destul de îndrăzneț ca să fie nepoliticos.

Procurorul general face un semn din deget în direcția lui Louis Martin, un editor de ziar de culoare.

– Am o întâlnire cu o femeie, îi șoptește lui Martin când acesta se apropie de el. Nu poți să-i spui președintelui s-o mai scurteze?

Martin e înspăimântat. Îi știe pe amândoi capabili de crize de furie. Cu diplomație, Martin se întoarce la locul său de la perete.

Bobby nu pierde timpul. Îi face din nou semn lui Martin.

– Nu ți-am zis să-i spui vicepreședintelui să tacă odată?

Martin n-are încotro. Îi e dator lui Bobby Kennedy o mare favoare foarte mare. Când bunul prieten al lui Louis Martin, Martin Luther King, a fost arestat pentru demonstrațiile din 1960, Bobby a găsit sprijin pentru cauza lui King, dând un telefon compătimitor soției pastorului, Coretta. Desigur, acel telefon i-a ajutat pe frații Kennedy și din punct de vedere politic, căci JFK a primit multe dintre voturile populației de culoare.

Camera nu este destul de mare pentru ca stânjeneala lui Martin să treacă neobservată. E clar pentru toți cei din jurul mesei că se întâmplă ceva. Lyndon Johnson vorbește ca din amvon, stând în fotoliul

cu tetieră, iar Bobby l-a chemat deja de două ori lângă el pe Martin, editorul în vârstă de 50 de ani.

Martin se bucură de atâta stimă, încât va fi într-o zi supranumit „nașul politicii negrilor". Așa că nu e un lacheu oarecare pe care l-a chemat Bobby. Și procurorul a rostit clar câteva cuvinte mânioase la urechea lui Louis Martin.

Martin trece cu grijă printre numeroasele corpuri și scaune. Lyndon Johnson se face că nu observă – chiar dacă nu e omul căruia să-i scape ceva vreodată.

Martin e prudent. Înaintează încet în jurul mesei pe când toți îl fixează cu privirea.

Lyndon Johnson continuă să vorbească de parcă nu se întâmplă nimic ieșit din comun. E adevărat că toți se uită țintă la el – dar numai pentru că Louis Martin a ajuns în sfârșit în spatele lui.

Martin se apleacă și își lipește gura de urechea lui Johnson. Vicepreședintele nu se oprește din vorbit.

– Bobby trebuie să plece și ar vrea să încheiați, îi șoptește Martin.

Johnson întoarce capul și îl sfredelește pe Martin cu privirea. Se uită la el cu o răceală de gheață, dar nici gând să se oprească din vorbit.

De fapt, spre furia lui Bobby Kennedy, Lyndon Johnson mai turuie vreun sfert de oră.

Lupta pentru controlul Casei Albe nu e numai pentru cele zece zile cât va sta JFK în Europa, ci pentru locul de pe biletul de vot din 1964. Și, cu toate că Lyndon își poate termina discursul, gestul lui Bobby arată tuturor cine deține puterea în această cameră.

Bobby Kennedy câștigă acest război. Cu cât își dă seama mai bine, cu atât mai bolnav și deprimat va fi Lyndon Johnson. Nu mai slăbește, dimpotrivă, se îngrașă mult în timpul verii ca urmare a disperării sale. Fața i se pătează, făcându-i pe unii să creadă că s-a apucat să bea vârtos.

Frații Kennedy l-au distrus pe politicianul care considera odinioară că făcea jocurile de putere la Washington.

■ ■ ■

Lee Harvey Oswald a avut două pasiuni în vara anului 1963: cititul și mințitul.

Își petrece luna iunie lucrând ca mecanic de întreținere la compania Reilly Coffee din New Orleans. Oswald ia ajutor de șomaj, deși are o slujbă. Scrie la Comitetul Fair Play pentru Cuba[1] în New York despre tot ce face în numele cauzei lor. Își tipărește cărți de vizită cu numele fictiv de „A.J. Hidell", dându-se drept președinte al Comitetului Fair Play și chiar depune o cerere de pașaport cu date false. Lee Harvey Oswald a devenit un comunist înfocat, cu intenția de a comite încă o faptă îndrăzneață pentru a-și promova cauza.

Angajatorii lui Oswald nu sunt încântați de treaba pe care o face, plângându-se că își petrece prea multe dintre orele de lucru citind reviste despre arme.

Marina trăiește cu el în alt apartament, unde nu-i place să stea. Familia doarme pe rogojini și ea dă cu insecticid pe podea în fiecare seară ca să nu vină gândacii. Știe că soțul ei solicită o viză pentru a se întoarce cu toții în Uniunea Sovietică, dar ea nu vrea să plece acolo. De fapt, întrucât Oswald cere viză separat, se pare că încearcă să le trimită pe Marina, însărcinată acum, și pe fiica lor June în Rusia fără el.

Lee Harvey Oswald e departe de a fi omul măreț care crede că va deveni într-o zi. În momentul de față, este un pierde-vară care își petrece timpul liber încercând să facă vin din mure, abia ținându-se de slujbă și considerându-și familia o pacoste.

Cititul îi alimentează lui Oswald furia. Citește pe nerăsuflate mai multe cărți pe săptămână, de la biografia președintelui Mao la romane cu James Bond. Și apoi, după primele săptămâni ale verii lui 1963, Oswald alege un subiect neabordat până acum: John F. Kennedy.

În fond, Lee Harvey e atât de încântat de bestsellerul lui William Manchester *Portrait of a President*, încât, după ce se întoarce la biblioteca publică din New Orleans, împrumută *Profiles in Courage*, scrisă de Kennedy însuși.

Colecția de eseuri care i-a adus lui John Kennedy un premiu Pulitzer în 1957 este o carte despre viețile și faptele a opt oameni măreți.

Chiar și în mizeria și depresia care caracterizează vara petrecută de Oswald în New Orleans, Lee Harvey citește cuvintele alese cu grijă de JFK și speră că, într-o zi, va da și el dovadă de un curaj asemănător.

---

[1] Asociație activistă înființată în 1960, care sprijinea revoluția cubaneză; în traducere liberă: „Dreptate pentru Cuba".

■ ■ ■

În a șaptea zi a turneului său european, John Kennedy străbate străzile înguste și întortocheate ale orașului Galway din Irlanda într-o limuzină decapotabilă deschisă. Mulțimea e înnebunită și se înghesuie cât mai aproape de Cadillac. Multele viraje strânse îl obligă pe șoferul președintelui să reducă viteza cât mai mult posibil. Unii agenți ai Serviciului Secret cred că porturile ca Galway prezintă un risc mai mare decât orașele fără deschidere la mare, din cauza numărului mare de imigranți și, așa cum se întâmplă întotdeauna când traseul coloanei oficiale îi impune mașinii președintelui să încetinească, întreaga intersecție a fost verificată cu atenție dinainte, de echipa premergătoare de agenți.

Dar virajele strânse nu sunt singurul potențial pericol: majoritatea clădirilor de pe traseu au două etaje. Distanța dintre ferestrele de sus și coloana prezidențială e o treime din distanța dintre generalul Ted Walker și aleea unde se ascundea Lee Harvey Oswald în seara de 10 aprilie 1963.

De fapt, John F. Kennedy trece prin zona ideală pentru un asasinat. Un om cu o pușcă poate să tragă un glonț și apoi să se refugieze în mulțime în câteva secunde. Iar președintele este perfect conștient că așa ceva se poate întâmpla. Se gândise destul de mult la martiri în ultimul timp și îi plăcea să citeze niște versuri ale poetului irlandez Thomas Davis:

Am crezut că n-ai să mori – eram siguri că n-o să pleci de lângă noi;
Și să ne lași în cruntă suferință pe mâna crudului Cromwell –
Oi fără păstor când zăpada cade din ceruri –
O, de ce ne-ai părăsit, Eoghan? De ce ai murit?

Dar astăzi, spectrul morții nu pare să aibă importanță. E sâmbătă, 29 iunie 1963. Circa 100 000 de cetățeni irlandezi se înșiruie pe străzile zgomotosului oraș portuar de pe coasta vestică a Irlandei. Șase sute de *gardai* – polițiști – sunt aici să împiedice înaintarea mulțimii entuziaste.

Din cauza multelor sarcini cu probleme din trecut, Jackie Kennedy nu și-a însoțit soțul în Europa, așa cum o făcuse cu atâta succes în urmă cu doi ani. John Kennedy a avut numai pentru el adulația publicului.

Mulți s-au întrebat de ce s-a dus președintele în Europa într-o perioadă atât de nesigură. Titlul unui editorial din numărul de duminica trecută al ziarului *New York Times* era: „Este oare această călătorie necesară?"

„Deși mulți au fost împotrivă și existau motive temeinice să nu plece, spunea mai departe în editorial, președintele Kennedy își continuă călătoria prin Europa într-o perioadă dintre cele mai nefaste."

Dar John Kennedy cunoaște puterea unei bune sincronizări politice, iar vizita a fost un succes zdrobitor. Într-o vreme când problema drepturilor civile amenința să-i afecteze grav președinția, călătoria în Europa dovedește clar că este cel mai îndrăgit și charismatic om din lume. Peste un milion de germani s-au înșiruit pe marginea traseului coloanei oficiale la Köln, cu o săptămână în urmă. Alte douăzeci de milioane de europeni l-au urmărit la televizor. Și un alt milion l-au întâmpinat la Berlin. Acolo, când toți îi scandau numele, Ken-ne-dy, a cucerit mulțimile cu un discurs convingător în favoarea democrației.

– Toți oamenii liberi, oriunde ar trăi, sunt cetățeni ai Berlinului, a spus președintele. Și de aceea, ca om liber, mă mândresc să spun: „Ich bin ein Berliner".[1]

Mulțimea a exaltat de bucurie.

Discursul lui JFK de la Berlin a fost un coșmar pentru Serviciul Secret. Președintele stătea singur și nepăzit pe un podium în fața a milioane de oameni. Cei prezenți nu au fost controlați de arme, iar mulți priveau spectacolul de pe acoperișuri sau de la ferestrele deschise. John Kennedy, după cum afirmă unul dintre agenți, era o „țintă fixă".

Sau, potrivit altui agent: „N-ar fi nevoie decât de un glonț bine țintit".

■ ■ ■

La Moscova, președintele sovietic Nikita Hrușciov, temându-se că popularitatea lui Kennedy va duce la erodarea sprijinului acordat de Berlinul de Est, a luat repede avionul și s-a dus în acel oraș divizat, să reafirme solicitările națiunii sale. Nu s-a întâlnit cu John Kennedy. De

[1] „Și eu sunt berlinez" (în lb. germană, în original)

fapt, masele, o fracțiune din cele care l-au întâmpinat pe Kennedy, abia au observat că Hrușciov era în oraș, subliniind uimitoarea popularitate a lui JFK și transmițând clar mesajul că puterea lui Hrușciov e în declin.

Prezența lui John F. Kennedy în Europa îl afectează și pe arogantul președinte francez Charles de Gaulle. De la înălțimea funcției sale din Paris, de Gaulle devenise conducătorul politic al Europei de Vest, dar și-a găsit mai mult decât egalul în JFK, făcându-l pe un jurnalist de la *New York Times* să se minuneze că „pentru prima dată, președintele de Gaulle a fost confruntat cu un lider occidental ale cărui idei asupra viitorului sunt la fel de clare ca și ale lui, a cărui încredere în victoria finală a ideilor sale e la fel de mare și care, până la urmă, vorbește în numele celei mai puternice națiuni din comunitatea internațională".

Kennedy și de Gaulle nu se întâlnesc în călătoria președintelui american, dar liderul francez stă cu ochii pe fiecare mișcare a lui John Kennedy.

■ ■ ■

Și urmează Irlanda.

– Dacă mergi în Irlanda, a precizat secretarul Kenny O'Donnell când Kennedy a adăugat această țară în itinerarul său, oamenii vor spune că e o călătorie de plăcere.

– Asta și vreau, a răspuns președintele. O călătorie de plăcere în Irlanda.

A fost lăudat peste tot unde s-a dus în această mică națiune insulară, aclamat ca un fiu victorios care se întoarce în patrie.

Galway e programat în a patra zi a lui Kennedy în Irlanda și este clar, după zâmbetul său plăcut și modul relaxat în care interacționează cu localnicii, că încordarea cauzată de afacerile interne, problemele externe și apropiata naștere a celui de-al treilea copil al său pare să fie la un milion de kilometri depărtare.

Trei sute douăzeci de copii de la mănăstirea St. Mercy întâmpină elicopterul președintelui, care aterizează pe un câmp cu iarbă de la malul mării la 11.30 dimineață. Toți sunt îmbrăcați în portocaliu, verde sau alb, culorile steagului irlandez, pe care îl reconstituie.

Apoi președintele face o plimbare scurtă într-un Cadillac decapotabil până în Eyre Square, în centrul orașului. În dreptul unei case, Kennedy îi ordonă șoferului să oprească pentru a sta de vorbă câteva minute cu femeile care stăteau afară.

Cuvântarea ținută în Eyre Square este cea mai călduroasă și personală din întreaga perioadă prezidențială a lui JFK, evocând cu emoție începuturile carierei sale politice în Boston. Președintele se simte foarte în largul său când se uită la miile de oameni din piața căreia i se va da numele lui într-o zi. Nu este o oprire de campanie, nici un dineu pentru o strângere de fonduri, nici măcar una dintre acele ocazii importante în care trebuie să țină un discurs solemn, plin de o gravitate sumbră.

Aici e vorba de un om emoționat de contactul cu poporul din patria sa într-un moment când are mare nevoie de așa ceva, și speră că vorbele lui vor avea același efect asupra irlandezilor.

– Dacă ziua ar fi îndeajuns de senină și ați coborî în golf, și ați privi spre vest, și ați avea văzul îndeajuns de bun, ați vedea orașul Boston, Massachusetts, le spune președintele mulțimilor de admiratori. Și dacă ați putea, continuă el, ați vedea muncind în docurile de acolo mulți Dougherty, Flaherty și Ryan, precum și veri de-ai voștri care au plecat la Boston să-și facă o viață mai bună.

Apoi președintele cere mulțimii să ridice mâinile, întrebându-i pe oamenii din Galway dacă au rude în America. Piața se umple imediat de mâini ridicate spre cer. Mulțimea râde în hohote și izbucnește în aplauze. Președintele este într-adevăr unul de-ai lor.

Impactul e copleșitor. Kennedy vorbește despre încrederea în visul american. Dar cuvintele lui sunt mai mult decât un vis pentru acești oameni. În toată istoria omenirii, niciun copil de imigrant care s-a întors în patrie nu s-a bucurat de atâta admirație și afecțiune. Dacă te uiți doar o dată la Kennedy care privește mulțimea, te convingi că o familie poate să vină în America săracă lipită și să ajungă într-o zi la cel mai înalt nivel. John F. Kennedy, un fiu al Irlandei, este acum cel mai puternic om din lume.

■ ■ ■

Totuși, în acea zi nu s-a spus că imigranții de culoare din America încă nu au această oportunitate. Dar Kennedy face eforturi să le-o ofere.

– Dacă ajungeți vreodată în America, încheie președintele, după ce a vorbit de frumoasele zile petrecute în Irlanda, veniți la Washington. Și spuneți, dacă vă întreabă la poartă, că sunteți din Galway. Va umbla vorba, și atunci veți avea parte de „Cead Mile Failte", adică „o sută de urări de bun venit". Vă mulțumesc și la revedere!

Kennedy este condus prin oraș înapoi la elicopterul, în care se îmbarcă la doar 45 de minute după sosire. Iubirea de patrie îi curge prin vene odată cu sângele. Președintele nu are de ce să se teamă în această coloană oficială din partea acestor oameni. Lui JFK i se fac mii de poze.

Multe dintre ele au rămas pe pereții cârciumilor și ai caselor din Galway până în ziua de astăzi.

Capitolul 13

7 AUGUST 1963
OSTERVILLE, MASSACHUSETTS
DIMINEAȚA

Bucurându-se de vara din Noua Anglie, Jackie Kennedy, însărcinată în ultimele luni, se apleacă peste gardul care-i ajunge la piept, ca să o supravegheze pe Caroline, fiica ei de cinci ani, luând primele lecții de călărit. Prima-doamnă și copiii își petrec vara la o casă închiriată, pe nume Bramebletyde, la mică distanță de reședința familiei Kennedy din Hyannis Port. În mod normal, familia președintelui ar sta în casa pe care o deține lângă corpul principal de clădire.

Tatăl președintelui și Bobby au case alături. Această enclavă e demult oaza familiei, unde pune la cale campanii, nunți sau doar joacă un fotbal american, varianta blândă. Prezența familiei Kennedy acolo a făcut din Cape Cod, Massachusetts, un loc cunoscut pe hartă.

Atât de cunoscut, încât zona e invadată de turiști în fiecare vară. Mulțimile zgomotoase au început să calce în picioare vegetația și să provoace probleme de trafic pe străduțele înguste de pe faleză, în dorința lor de a-i zări pe JFK și Jackie. Proprietatea de la Hyannis Port este, la rândul său, un coșmar și pentru Serviciul Secret, motiv pentru care familia prezidențială a închiriat o casă mai izolată în vara lui 1963. Jackie și copiii stau acolo tot timpul, dar președintele vine de la Washington doar în weekenduri.

Brambletyde este ascunsă de păduri dese și accesibilă numai de pe o alee îngustă cu pietriș. Din punctul de vedere al intimității și securității, închirierea casei este perfect justificată.

Jackie a mai avut un motiv temeinic să aleagă Brambletyde: nu vrea ca presa să-i facă poze însărcinată. Nici nu se duce în oraș, lăsându-l pe șeful Serviciului Secret, Clint Hill, să-i aducă tabloide, pe care le savurează în secret.

Azi e miercuri. Hill își ia o zi liberă. Bătrânul agent o păzește cu vigilență pe prima-doamnă. Muncește șase zile pe săptămână, uneori șaisprezece ore pe zi. Dar acum îi ține locul agentul Paul Landis. Landis stă aproape de manej, urmărind-o cu un ochi experimentat pe prima-doamnă, în timp ce agenta Lynn Meredith de la Divizia copii se învârte prin jurul lui Caroline.

Deodată, pe Jackie o trece un junghi puternic prin abdomen. Apoi altul. Și curând durerea nu mai încetează.

– Domnule Landis, nu mă simt bine, spune ea, presimțind ce are să se întâmple. Cred c-ar fi mai bine să mă duci înapoi în casă.

– Desigur, doamnă Kennedy.

Dar în mișcările lui Landis nu se întrevede nicio grabă.

– Acum, domnule Landis! îi ordonă Jackie.

În vocea ei se simte durerea.

Landis aleargă la mașină și ține deschisă portiera din spate. Fața lui Jackie e schimonosită când se strecoară pe bancheta din spate. Durerea îi vine din pântece. Panica ei crescândă se datorează amintirilor dureroase ale celor două sarcini cu probleme care se terminaseră cu pierderea copiilor. Jackie a avortat spontan în 1955. A doua sarcină se terminase pe 23 august 1956 cu nașterea unei fetițe moarte, pe care ea și soțul ei au botezat-o Arabella. Pierderea unui singur copil este o lovitură teribilă. Dar să pierzi doi e un calvar. Să piardă al treilea copil, după ce născuse doi copii sănătoși, ar fi de nesuportat pentru Jackie.

Prima-doamnă mai are doar câteva săptămâni până la termen, nu poate fi sigură de nimic când e vorba de copilul ei nenăscut.

Caroline rămâne cu agenta Meredith, în timp ce Landis conduce cu 130 de kilometri la oră pe drumul îngust, transmițând în același timp prin radio să se pregătească un doctor și un elicopter.

Anxietatea primei-doamne crește pe măsură ce își dă seama că va intra în travaliu.

– Mai repede, te rog! îi poruncește ea șoferului.

E timpul să meargă la un spital. Imediat. Dacă Landis nu poate să o ducă acolo la timp, e foarte probabil ca agentul Serviciului Secret să fie nevoit să tragă pe dreapta și să îl aducă pe lume chiar el pe copilul președintelui, pe bancheta din spate a limuzinei prezidențiale.

Agentul Landis apasă la maximum pe accelerație.

■ ■ ■

La Washington, președintele Kennedy se confruntă cu alt gen de problemă. Sondajele arată că popularitatea sa în statul crucial Texas a ajuns la un minim istoric – și continuă să scadă. Statul devine din ce în ce mai conservator și republican. Lyndon Johnson și-a pierdut complet influența politică acolo. Asta doare nu numai în privința voturilor la viitoarele alegeri, ci și în buzunare. Texas e de multă vreme o sursă importantă de fonduri pentru campaniile democraților, mulțumită buzunarelor adânci ale petroliștilor bogați și ale altor oameni de afaceri. Și, pe timpuri, se putea conta pe LJB să aducă acei bani. Dar acum, guvernatorul Texasului, John Connally, un democrat cu vederi conservatoare, ține baierele pungii – și, în taină, nu este un mare susținător al lui Kennedy.

În asta constă problema: JFK îl tot îndeamnă pe Johnson să facă o călătorie pentru strângere de fonduri în Texas. Dar Johnson știe că o astfel de călătorie i-ar dezvălui lipsa de influență, făcându-i mai clar președintelui faptul că guvernatorul Connally va fi omul care va aduce donatori importanți pentru campania lui Kennedy. Asta va eroda, în continuare, șansele lui Johnson de a rămâne pe biletul de vot.

Ca să se încurce și mai mult lucrurile, nu numai LBJ în mod deliberat a evitat aranjarea unei călătorii a președintelui în Texas, dar și guvernatorul Connally a încercat să împiedice vizita lui Kennedy. Amândoi sunt democrați, dar guvernatorul știe că orice apariție a lui alături de președinte îl va costa voturi din partea texanilor. Dar Kennedy are nevoie de Texas și de banii proveniți de acolo. Vrea neapărat să se deplaseze

în acest stat. Aceasta este problema care-l obsedează în dimineața lui 7 august. Într-o secundă însă, aceasta va fi complet uitată.

Agentul serviciilor secrete Jerry Behn se apropie de biroul lui Evelyn Lincoln la 11.37 dimineața. Cu maximă discreție, o informează că Jackie a fost dusă cu avionul la clinica de la Otis Air Force Base, aflată lângă Falmouth Massachusetts, pe malul de vest de la Cape Code. Agentul îi mai spune secretarei că prima-doamnă nu dorește ca soțul ei să fie deranjat în cazul în care încep durerile nașterii.

Evelyn Lincoln, cunoscând adâncul atașament emoțional al lui Kennedy față de sarcina lui Jackie, intră totuși în Biroul Oval.

– Jerry mi-a spus că doamna Kennedy este în drum spre Otis, informează ea calm, în așa fel încât să nu-l tulbure pe președinte și pe invitații săi.

Nu reușește. Întâlnirea din Biroul Oval este amânată. O suită de telefoane nervoase confirmă faptul că Jackie este sedată și este pe punctul de-a naște un nou copil prin cezariană. Președintele pune în alertă Air Force One. Dar astăzi, toate avioanele președintelui sunt indisponibile. Lui JFK nu-i pasă. El cere un avion cu orice preț, orice avion, să fie la dispoziția sa pe loc.

■ ■ ■

O oră mai târziu, în timp ce președintele, Serviciul Secret și membrii de elită ai staffului său se grăbesc spre Otis Air Force Base, înghesuiți într-un JetStar pentru doar șase pasageri, Patrick Bouvier Kennedy vine pe lume. Al doilea fiu al președintelui cântărește trei kilograme și are cincizeci de centimetri. Totuși, are afecțiuni respiratorii. Respiră greu și insuficient. Copilul hârâie când expiră. Pielea sa are o paloare albăstruie, iar pieptul îi este scobit. Este imediat pus într-un incubator. Sarcina de a-l păzi revine unui agent al serviciilor secrete, deși este limpede că toată primejdiile ce-l pot amenința vin din interiorul corpului său. În uterul mamei, plămânii sunt ultimele organe care se dezvoltă, iar micuțul Patrick pare să sufere de o maladie pleurală, cea mai frecventă afecțiune care duce la moartea nou-născuților.

Prima-doamnă este încă sub efectul tranchilizantelor și nu cunoaște suferința. Odată ce președintele sosește, preia controlul situației. Discută

aprins cu doctorul John Walsh despre starea fiului său. Medicul îi spune că există totuși posibilitatea ca micuțul să-și piardă viața. Imediat Kennedy apelează la capelanul clinicii pentru a-l boteza pe Patrick, asigurându-se astfel că, dacă va pleca la Ceruri, copilul său se va afla sub protecția tradiției romano-catolice. Doctorul Walsh sugerează apoi că micuțul ar putea fi mutat la Spitalul de Copii din Boston, unde există posibilități mai bune de tratare a afecțiunii de care suferă. Președintele este de acord.

La 17.55 după-amiază, Jackie este încă ametită de sedative, iar Patrick Bouvier este pus într-o ambulanță pentru un drum de o oră spre Boston.

Acest copil e o încărcătură prețioasă. Mult mai scumpă decât *Mona Lisa*. Atât de asemănător cu tabloul. Patrick face această călătorie cu o escortă completă a poliției din Massachusetts. Sirenele sunt puse în funcțiune când ambulanța iese din spitalul forțelor aeriene.

Coloana nu se oprește pe drum. Viața copilului trebuie salvată cu orice preț.

■ ■ ■

Acum începe așteptarea. Jackie rămâne în apartamentul ei de zece camere de la maternitate, refăcându-se. Așa că președintele pleacă la Boston să stea de veghe la spitalul de copii. E cu totul alt om decât cel care, în 1956, așeptase trei zile înainte să se întoarcă din Europa să-și vadă soția după primul avort spontan. Acum fixează neputincios camera experimentală, de înaltă presiune, cu o lungime de zece metri, în care trupșorul nemișcat al fiului său gâfâie după aer. Patrick se vede clar prin ferestrele mici ale camerei. Secția de terapie intensivă este golită de toți vizitatorii de câte ori se află președintele la acel etaj, ceea ce îi sporește lui JFK singurătatea.

– Cum se simte micul Patrick? îl întreabă Evelyn Lincoln cu blândețe.

A făcut drumul până la Boston să-l ajute pe președinte la treburile curente ale administrației.

– Are șanse de 50%, îi răspunde președintele.

– Asta-i tot ce are nevoie un Kennedy, îl asigură ea, știind că șeful ei, pe care-l cunoaște de atâta timp, va aprecia acest gen de încurajare.

Lideri din toată lumea și prieteni buni îl asaltează pe Kennedy cu telefoane și mesaje, dar nu-i distrag atenția de la fiul lui nou-născut.

Președintele iubește nespus copiii. Acest bebeluș, conceput imediat după criza rachetelor din Cuba, are pentru el o semnificație deosebită. Este copilul care n-ar fi venit niciodată pe lume dacă această criză s-ar fi terminat cu un război termonuclear. Patrick Bouvier Kennedy, care poartă numele bunicului lui JFK și al tatălui lui Jackie, a fost un motiv de mândrie și îngrijorare chiar din ziua în care prima-doamnă a anunțat că e însărcinată.

Președintele are la Ritz-Carlton o cameră cu vedere spre Parcul Central din Boston. În acest apartament petrece prima noapte din viața lui Patrick, citind agitat documentele privitoare la un tratat de interzicere a testelor nucleare. Dar a doua noapte preferă să și-o petreacă mai aproape de fiul său suferind, așa că se mută din luxul de la Ritz-Carlton într-o cameră goală de spital.

La două dimineața, agentul Larry Newman îl trezește cu blândețe. JFK sare imediat din pat și ia liftul spitalului până la secția de pediatrie de la etajul cinci, împreună cu doctorul Walsh și agentul Newman. Veteranul Serviciului Secret a văzut multe la viața lui cât timp a fost agent de pază la Casa Albă și cunoaște stările sufletești ale președintelui și problemele lui personale. Newman, care nu plânge ușor, a fost cât pe ce să izbucnească în lacrimi în timpul acestui calvar sfâșietor.

Acum agentul Newman vede chinul care îl împovărează pe președinte. Doctorul Walsh îl informează pe JFK că Patrick e într-o stare gravă și probabil nu va rezista până dimineața. Plămânii subdezvoltați ai nou-născutului nu funcționează cum trebuie. A început să aibă perioade prelungite de apnee, în care nu mai respiră deloc.

Ușile liftului se deschid. Holul e întunecat și pustiu la ora aceasta matinală. John Kennedy se îndreaptă încet spre secția de terapie intensivă pentru a-și privi fiul muribund.

Apoi președintele aude un râs de copil. Curios, JFK își bagă capul în camera de unde vine sunetul. Două fetițe se ridică în pat. Sunt mici, n-au decât trei sau patru ani. Amândouă au bandaje care le acoperă zone mari ale trupului.

– Ce-au pățit? îl întreabă pe doctorul Walsh.

Au suferit arsuri, îi explică doctorul, care adaugă că este posibil ca una din fetițe să nu-și mai poată folosi mâinile.

Președintele caută un creion prin buzunare. Nu are. Nu e ceva neobișnuit. Singurul lucru pe care îl are de obicei în buzunare este o batistă.

Agentul Newman și doctorul Walsh găsesc un creion. O soră medicală, văzând că președintele nu are hârtie, aduce o coală din cabinetul asistentelor. Apoi JFK scrie un bilet copilelor, spunându-le să fie curajoase, căci președintele Statelor Unite va avea grijă de ele. Sora îl asigură că va da biletul părinților celor două fetițe.

– Nu s-a mai vorbit niciodată despre asta, își va aminti Newman mai târziu. Doar a făcut ce trebuia – s-a dus să-și vadă fiul. Asta era o parte din dihotomia acestui om – diamantul neșlefuit.

Patrick Bouvier Kennedy moare după două ore.

– Era un copil așa frumos, se vaită președintele asistentului său personal Dave Powers. A dus o luptă grea.

Kennedy îi ține mâna micului Patrick când copilul își dă ultima suflare. În timp ce președintele încearcă să-și țină firea, își dă seama că suferința lui nu e o chestiune particulară. Asistentele, doctorii și propriul staff se uită la el să vadă cum suportă această lovitură groaznică. Încet, JFK pleacă din cameră și rătăcește pe holurile spitalului, cu durerea bine tăinuită în suflet.

■ ■ ■

În lumea exterioară se întâmplă multe. Un film despre torpilorul PT-109, comandat de Kennedy pe vremuri, devine un mare succes de public în vară, conferind mai multă strălucire imaginii eroice a președintelui. Situația politică în Texas se complică atât de mult, încât președintele va încerca s-o rezolve vizitând personal statul peste doar câteva luni. În Chicago, capul mafiot Sam Giancana jură să se răzbune pe frații Kennedy pentru că au întărit supravegherea asupra activității lui, chipurile criminală. La 150 de kilometri de Florida, Fidel Castro spumegă de furie când află de operațiunile secrete ale americanilor, care continuă în Cuba. Pe plan intern, Martin Luther King e pe cale de a organiza un marș de protest cu sute de mii de participanți, pe Washington Mall. În Vietnam, tiranul catolic Diem, fumător înrăit, își pierde controlul. Și, în cele din urmă, în New Orleans, un pierde-vară pe nume

Lee Harvey Oswald e arestat pentru difuzare de literatură comunistă, iar FBI-ul se hotărăște în sfârșit să reînceapă investigațiile în privința lui.

Dar în momentul de față, niciuna dintre aceste probleme nu contează pentru John Fitzgerald Kennedy.

Fiul președintelui a murit. A trăit doar treizeci și nouă de ore. Suferința este aproape insuportabilă.

JFK se întoarce cu liftul la etaj, în camera unde dormise. Acolo, se așază pe pat, își ia capul în mâini și plânge în hohote.

„Doar a plâns, a plâns și a plâns", își va aminti Dave Powers mai târziu.

■ ■ ■

La o sută de kilometri depărtare, și lui Jackie i se frânge sufletul de durere. Presa mișună în jurul spitalului de la baza aeriană Otis. După câteva ore, președintele sosește ca să fie lângă soția lui.

Chiar și doborâtă de durere, prima-doamnă își dă seama cât de mult suferă soțul ei. Cu blândețe, îi amintește că se au încă unul pe celălalt și că îi au și pe John și Caroline.

– Singura lovitură pe care n-aș putea s-o suport, îi spune Jackie lui JFK, ar fi să te pierd pe tine.

Capitolul 14

28 AUGUST 1963
WASHINGTON, D.C.
DUPĂ-AMIAZA

– Cu o sută de ani în urmă, un mare american, în a cărui umbră simbolică stăm noi astăzi, a semnat Proclamația de emancipare, începe Martin Luther King.

Cuvintele lui sunt scrise pe hârtie. Ținuta și gesturile îi sunt neobișnuit de rigide, ca ale unui om care vorbește pentru prima dată în fața unui public atât de numeros.

Statuia emblematică a lui Abraham Lincoln, realizată de sculptorul francez Daniel Chester, se profilează peste umărul lui King. Una din mâinile lui Lincoln descrie litera „A" din limbajul semnelor, iar cealaltă litera „L". Umerii marelui eliberator sunt căzuți și capul un pic în jos, de parcă ar purta încă imensa povară a președinției. Sunt o sută de ani de când Lincoln a eliberat sclavii, iar acum King îi spune mulțimii de sute de mii de oameni că americanii de culoare nu sunt încă liberi.

Mulțimea e tăcută când își începe el discursul. O vede foindu-se. Aplauzele sunt anemice și politicoase, atunci când există.

– După o sută de ani, viața negrilor este, din păcate, încă schilodită de cătușele segregației și de lanțurile discriminării, continuă King,

sistemul de sonorizare purtându-i glasul dincolo de Mall, iar camerele de televiziune ducându-i imaginea și vocea în casele americanilor.

John Kennedy, ca și Luther King, este considerat un mare orator, căci folosește în discursurile sale cuvinte alese cu grijă și o frazare de efect. Dar, în cele mai bune zile ale sale, reverendul King duce arta oratoriei pe culmi mai înalte decât Kennedy, adăugând tehnicile învățate din cele peste o mie de predici rostite din amvon în diminețile de duminică: vocea tună și șoptește, tonul se ridică și coboară, ritmul se schimbă, când e mai rapid, când mai lent, pentru a-i face pe ascultători să-i soarbă fiecare cuvânt, lungește sau scurtează silabele în dorința de a-și accentua ideile. Lui King îi place mai ales să pună accentul pe litera „t" când vrea să scoată ceva în evidență.

În mod normal, King vorbește avântat și sigur pe el, prefăcând cuvintele furioase și acuzatoare într-o rugăciune plină de speranță.

Dar astăzi cuvântarea lui e monotonă. Silabele lungite și cuvintele lui pregătite cu grijă nu sună altfel decât la alți vorbitori ai zilei. Ca să fim sinceri, Martin Luther King plictisește publicul.

– După o sută de ani, negrul trăiește izolat pe o insulă de sărăcie, în mijlocul unui vast ocean de prosperitate. După o sută de ani, negrul încă lâncezește la periferia societății americane și se află în exil în propria patrie. Am venit azi aici în număr atât de mare ca să atragem atenția asupra acestei stări rușinoase, îi spune King publicului său, sperând să aprindă o scânteie în oameni.

Mulți manifestanți au făcut sute de kilometri ca să fie aici astăzi. Sunt negri și albi. Ziua a fost lungă, s-au ținut ore întregi cuvântări – dintre care multe a fost cu adevărat plicticoase.

Însă Marin Luther King este omul pe care au așteptat să-l asculte. Iar cei 250 000 de oameni uită de oboseală, căldură și claustrofobie, încordându-și auzul ca să nu le scape nicio vorbă a oratorului. Au venit să susțină cauza drepturilor civile, dar și să-l audă pe marele orator – o ocazie specială. În timp ce ascultă discursul, vocea melodioasă a lui King se revarsă peste bazinele reflectorizante dintre monumentul lui Lincoln și cel al lui Washington, iar publicul știe, în adâncul sufletului, că pastorul King va uni om cu om în numele unui ideal măreț.

Asta așteaptă de la el: să spună în încheierea cuvântării ceva atât de impresionant, încât această zi să nu fie uitată niciodată.

Mulțimea ascultă cu atenția încordată, dar King vorbește deja de nouă minute și nu a spus încă nimic mobilizator.

După două minute, totul se schimbă.

■ ■ ■

Între timp, la Casa Albă, John Kennedy urmărește discursul lui Martin Luther King la televizor. Sunt exact trei luni de când Jackie a intrat în travaliu și l-a născut pe Patrick. Îl jelește în izolarea de la Cape Cod, zâmbetul ei strengăresc fiind înlocuit de privirea tristă a ochilor ațintiți în jos și acoperiți cu ochelari de soare supradimensionați. Președintele a fost vigilent și a plecat din Washington de câte ori s-a putut ca să fie alături de ea.

Dar azi, miercuri, este o zi în care trebuie să fie neapărat în Washington. Bobby Kennedy și fratele lor Teddy, noul senator de Massachusetts, i se alătură lui JFK în fața televizorului.

Procurorul general este un mare susținător al mișcării pentru drepturi civile, dar relația lui cu Martin Luther King e tensionată. Pe de o parte pentru că auzise înregistrările lui J. Edgar Hoover cu King și, pe de altă parte, pentru că Bobby vrea să-l protejeze pe președinte.

De când anunțase King marșul din Washington, în urmă cu trei luni, Bobby devenise organizatorul șovăielnic al acestuia. Știe că implicarea fratelui său în drepturile civile nu va avea succes dacă mitingul de la monumentul lui Lincoln devine violent sau nu strânge destui oameni. Așa că procurorul general, împreună cu stafful Departamentului de Justiție, s-a ocupat ca marșul să aibă proporțiile potrivite pentru a fi ușor de controlat. S-a asigurat că monumentul lui Lincoln era locul unde avea să țină King cuvântarea, pentru că e mărginit pe o parte de Potomac, și pe alta de Tidal Basin. În acest condiții, mulțimea va fi mai ușor de stăpânit în caz de revoltă și demonstranții vor fi ținuți departe de Capitoliu și de Casa Albă.

Bobby s-a asigurat și că nu vor fi aduși acolo câini polițiști; pentru că asta le-ar aminti oamenilor de Connor Taurul din Birmingham. A avut grijă să fie închise toate barurile și magazinele de băuturi în acea zi, să pună la dispoziție toalete ecologice, ca să evite coșmarurile fratelui său

legate de urinatul în public, iar trupele să fie în alertă la bazele militare din apropiere în caz că mulțimea se dezlănțuia. Pentru a nu crea impresia că mișcarea drepturilor civile e susținută doar de negri, Bobby a aranjat cu Sindicatul muncitorilor din industria constructoare de mașini să aducă la miting și albi. A și discutat cu un consilier al său să stea mai jos de platforma vorbitorului, cu un disc al Mahaliei Jackson – *He's Got The Whole World (In His Hands)* – care să fie pus la sistemul de sonorizare în momentul când vorbitorul spune ceva incitant sau antiamerican.

Este interzis tot ce ar putea pune într-o lumină proastă Casa Albă sau susținerea tardivă pe care o acordă aceasta drepturilor civile.

Și toate acestea, pentru a-l sprijini pe Martin Luther King, un om despre care Bobby a afirmat caustic chiar cu o seară în urmă: „Nu este o persoană serioasă. Dacă țara ar ști ce știm noi despre faptele lui King, ar fi terminat".

Exact cum ar fi și frații Kennedy terminați dacă țara ar afla despre „isprăvile" președintelui.

Așa că președintele și frații săi urmăresc discursul lui King cu mult interes, rugându-se ca îndoielnicul lor aliat politic să-și țină promisiunea legată de marele marș din Washington.

■ ■ ■

– Nu ne putem declara satisfăcuți atâta vreme cât negrii din Mississippi nu vor obține drept de vot, iar cei din New York nu vor avea pe cineva pe care să vrea într-adevăr să-l aleagă, predică Martin Luther King – și asta-i exact ce face el acum, când e pe cale să devieze de la discursul pregătit la Cartea lui Amos din Vechiul Testament.

Emoțiile lui King sunt atât de puternice, încât are adesea probleme cu stomacul înaintea unui mare eveniment. Dar acum i s-a risipit nervozitatea. Tonul începe să i se ridice. Silabele lungi devin sacadate. Accentuează litera „t" din cuvântul „ghetou". Privind pe Mall, King vede că oboseala sutelor de mii de oameni a dispărut ascultându-i discursul. Ridică tonul. Până acum părea că citește paragraf după paragraf, dar, pe când vorbele au început să-i curgă ca un șuvoi, paragrafele au devenit propoziții enunțiative, simple, de mare impact.

Martin Luther King și-a intrat în ritm.

– Să nu ne tânguim în Valea Plângerii, vă spun astăzi, prieteni. Chiar dacă ne confruntăm cu greutățile de azi și de mâine, eu tot am un vis. E un vis adânc înrădăcinat în visul american. Apoi a pronunțat propoziția care va ajunge să marcheze această zi pentru totdeauna. Am un vis, declară King, acela că, într-o bună zi, această națiune se va ridica și va trăi conform adevăratului sens al credințelor sale. Acest adevăr este de la sine înțeles pentru noi: toți oamenii sunt egali. Am un vis, acela că, într-o bună zi, pe dealurile roșii din Georgia, fiii foștilor sclavi și fiii foștilor proprietari de sclavi vor putea să se așeze împreună la masa fraternității. Am un vis, că, într-o bună zi, chiar și statul Mississippi, un stat care lâncezește în fierbințeala nedreptății și a oprimării, se va transforma într-o oază a libertății și dreptății. Am un vis că cei patru copii ai mei vor trăi într-o bună zi într-o națiune în care nu vor mai fi judecați după culoarea pielii lor, ci după caracterul lor. Am astăzi un vis! Am un vis că într-o bună zi în Alabama, statul cu cei mai îndârjiți rasiști, cu guvernatorul său, din a cărui gură au ieșit cuvinte precum „intervenție" și „anularea integrării rasiale" – că într-o bună zi, chiar și acolo, în Alabama, băieții și fetițele de culoare își vor da mâna cu băieții și fetițele albe, ca frații și surorile. Am astăzi un vis!

Acum Martin Luther King deține controlul asupra mulțimii. Întregul Mall e în fierbere.

– Am un vis că într-o bună zi fiecare vale se va înălța și fiecare munte și deal se vor apleca. Locurile cu gropi vor fi netezite, la fel și cele denivelate. Iar splendoarea lui Dumnezeu ni se va revela, pentru ca tot ce e din carne să o vadă.

Mulțimea este peste măsură de emoționată și mândră. Atât negrii, cât și albii îi sorb lui King fiecare cuvânt. Dintr-un discurs de numai șaisprezece minute, Martin Luther King a dovedit că astăzi este, într-adevăr, așa cum a sperat, cea mai măreață zi a drepturilor civile din istoria Americii.

Când King se pregătește pentru finalul apoteotic, ridică vocea la microfon și din gură îi ies stropi de scuipat. Imaginea lui Lincoln privind peste umărul său este profund emoționantă în timp ce King face apel la spiritul Proclamației de Emancipare. Este clar pentru toți că pastorul King intenționează să termine ce începuse Lincoln cu atât de mult timp

în urmă și că cei doi – despărțiți de un veac de nedreptăți rasiale – vor fi legați pentru totdeauna, începând cu acea zi.

– Liberi în sfârșit, liberi în sfârșit, citează el dintr-o rugăciune cântată a negrilor. Îți mulțumim, Dumnezeule atotputernic, suntem liberi în sfârșit.

Pe când mulțimea de pe Mall izbucnește în aplauze, știind că a asistat la un moment crucial din istoria națiunii, John Kennedy se întoarce spre Bobby și îi comunică impresia lui despre ce a văzut.

– E al naibii de bun.

■ ■ ■

O oră mai târziu, un Martin triumfător se întâlnește cu John Kennedy în Biroul Oval. Mai sunt unsprezece oameni acolo, printre care și Lyndon Johnson, așa că această vizită nu este o întâlnire la vârf între președintele Statelor Unite și cel mai puternic lider al mișcării pentru drepturi civile. Dar Kennedy se asigură că reverendul King știe că președintele acordă atenție evenimentelor zilei.

– Am un vis, îi spune lui Martin Luther King, dând din cap în semn de aprobare și că temerile sale pentru King au încetat deocamdată.

■ ■ ■

Dar marșul din Washington nu aduce schimbări în lupta rasială necontenită din sudul Americii. Pe 16 septembrie 1963, la ora 10.22, la mai puțin de trei săptămâni după ce americanii au ascultat visul lui Martin Luther King despre băieții și fetițele de culoare din Alabama dându-și mâna cu băieți și fetițe albe, douăzeci și șase de copii negri sunt duși în subsolul bisericii baptiste de pe 16th Street pentru slujba de duminică dimineață. Urmează să asculte o predică pentru copii despre „Iubirea care iartă".

Biserica baptistă de pe 16th Street este cea de unde a pornit Cruciada copiilor din Birmingham, în mai 1963. Se află vizavi de parcul în care câinii polițiști trimiși de Connor Taurul i-au sfâșiat pe nevinovații

adolescenți și copii negri de școală primară. Este un loc extrem de încărcat de ură, unde grupurile de albi cred în superioritatea lor rasială și luptă în continuare să oprească integrarea în Birmingham.

Copiii veniți la biserică în această duminică n-au de unde să știe că patru membri ai Ku Klux Klanului au pus o cutie cu dinamită lângă subsol. Așa că explozia care zdruncină pacea spirituală a predicii este cu totul neașteptată. Forța ei este atât de mare, încât nu numai că distruge subsolul, ci și toate vitraliile din clădire – în afară de unul. Pe acesta este înfățișat Iisus Hristos având grijă de un grup de copii mici.

Fereastra are o conotație simbolică, pentru că optsprezece dintre copiii aflați în subsol în această duminică dimineață supraviețuiesc acelei oribile tragedii. În schimb, patru dintre ei – Addie Mae Collins, Cynthia Wesley, Carole Robertson și Denise McNair – nu.

Visul lor s-a sfârșit.

Capitolul 15

2 SEPTEMBRIE 1963
HYANNIS PORT, MASSACHUSETTS
LA PRÂNZ

„O, Doamne – scrie pe o plăcuță dăruită președintelui –, marea Ta e atât de vastă și barca mea așa de mică."

De această Zi a Muncii, John Kennedy vede o bărcuță plutind în depărtare, când își scoate ochelarii de soare și se instalează comod într-un fotoliu de răchită de pe iarba din curtea dinspre mare a casei Brambletyde. Walter Cronkite, jurnalistul de la CBS, face la fel, pregătindu-se pentru unul dintre cele mai importante interviuri televizate din viața lui. Subiectul de astăzi sunt apele agitate și furtunile pe care navighează președintele Statelor Unite. Ambii bărbați poartă costume de culoare închisă, deși soarele de septembrie îi încălzește din plin. Cronkite stă picior peste picior, pe când ale lui Kennedy sunt întinse în fața lui. Vântul răvășește părul pieptănat cu grijă al lui JFK, obligându-l să întindă mâna la fiecare câteva minute ca să și-l aranjeze la loc. Cronkite, care e chel, nu are asemenea probleme.

La 46 de ani, aceeași vârstă cu a lui Kennedy, Walter Cronkite este considerat cel mai de seamă jurnalist de televiziune din America. El și președintele au o relație amicală, iar JFK se simte atât de în largul său, încât se reazemă în fotoliul capitonat pe întreaga durată a interviului, exact cum face când e în Biroul Oval și se gândește la o problemă dificilă.

Cei doi se tachinează relaxați când li se pun microfoanele și începe numărătoarea inversă. Cronkite primește semnalul de la o cameră și interviul începe.

Omul de televiziune îi pune întrebările lui JFK cu o voce când tunătoare, baritonală, când tărăgănată și relaxată. Stilul său de a conduce un interviu este dezarmant și chiar cordial, indiferent cât de dure sunt întrebările pe care le pune. Drept urmare, Kennedy se simte în largul său pe toată durata discuției cu jurnalistul. Interviul are tonul unei conversații între prieteni bine informați în problemele politicii americane. Și, sincer vorbind, asta nu e departe de mentalitatea lui Cronkite. Este un democrat convins, deși ascunde cu abilitate acest lucru de publicul telespectator.

– Credeți că veți pierde câteva state din sud în '64? întreabă Cronkite.

– Păi, am pierdut câteva în 1960, așa că presupun că poate voi pierde mai multe în 1964. Kennedy zâmbește nostalgic, obligat să-și recunoască o dureroasă vulnerabilitate politică. Cronkite le dezvăluie americanilor un secret cunoscut doar de institutele de sondaj și politicienii experimentați. Nu știu. E prea devreme să mă pronunț, dar aș crede că eram, nu sunt sigur... ă... că sunt cea mai populară figură în sud acum. Dar e-n regulă. Cred că va trebui să așteptăm și să vedem ce va fi peste un an și jumătate...

Acum se ivește un licăr combativ în ochii președintelui. Discuția despre viitoarele alegeri îl incită. Îi plac emoțiile pe care i le dă lupta politică. Lui JFK îi place enorm să fie președinte. Este dependent de adrenalină, savurând fiorul competiției pentru putere.

Cronkite nu se lasă.

– Ce probleme credeți că ar putea surveni în 1964?

– Păi, cu siguranță, pe plan extern, va fi vorba de securitatea Statelor Unite. Eforturile noastre să menținem această securitate. Să luptăm pentru cauza libertății. Pe plan intern, cred că va fi economia. Locurile de muncă. Șanse egale pentru toți americanii.

Apoi președintele, fără să-și consulte notițele, începe să turuie o listă lungă de statistici. Insistă asupra unei reduceri a taxelor, pentru a evita recesiunea, spune el, și o susține cu date financiare amănunțite despre felul în care reducerea impozitelor ar stimula economia.

Cronkite ajunge în sfârșit la subiectul delicat al Vietnamului. Pe zi ce trece, americanii sunt din ce în mai îngrijorați de amestecul Statelor

Unite în această țară zbuciumată. Continua prigoană a budiștilor, dezbătută pe larg în presă, i-a făcut pe unii americani să uite de principalul motiv, comunismul, pentru care sunt trupele Statelor Unite în Vietnam. Mulți protestează împotriva prezenței Americii acolo și îi cer să plece din Asia de Sud-Est și să-i lase pe vietnamezi să se bată între ei.

– Toată lumea a crezut că administrația va face apel la diplomație în Vietnam, începe Cronkite, accentuând silaba „NAM". Ceea ce presupun că am și încercat tot timpul. Ce putem face în această situație care pare să semene cu alte dezastre în tratativele cu guverne impopulare?

Cronkite are o prezență liniștitoare în fața camerelor de luat vederi, în care telespectatorii au ajuns să se încreadă. Președintele știe că, dacă îl convinge pe jurnalist că punctul lui de vedere asupra Vietnamului este corect, e ca și cum ar convinge și votanții care îl urmăresc de acasă.

– Războiul merge mai bine, începe JFK. Dar asta nu înseamnă că evenimentele din ultimele două luni nu prevestesc mult rău. Nu cred că războiul poate fi câștigat acolo dacă guvernul sud-vietnamez nu face eforturi mai mari. În ultimă instanță, e războiul lor. Ei sunt aceia care trebuie să-l câștige sau să-l piardă.

Dar președintele nu spune că trupele SUA ar trebui retrase din zonă, în ciuda faptului că deja au fost omorâți 47 de americani luptând în războiul altei țări. În schimb, dă glas îngrijorării că, dacă Vietnamul cade sub comuniști, atunci așa se va întâmpla și cu restul Asiei. JFK înșiră țările în care va câștiga comunismul, începând cu Thailanda și continuând până la India.

– Suntem într-o luptă disperată cu comunismul, insistă el, iar eu nu vreau ca Asia să treacă sub controlul chinezilor.

Vocea lui Kennedy devine mai puternică, arătând dispreț atât față de președintele vietnamez Diem, cât și față de alți dușmani care vor răspândi comunismul în toată lumea. Acesta nu e acel John Kennedy pe care unii îl consideră un tânăr simpatic, ales președinte pe baza înfățișării lui plăcute și a banilor tatălui său. JFK a devenit un adevărat lider mondial. El combină disciplina cu o puternică etică a muncii, cunoștințe, curaj și compasiune.

Interviul se termină după douăzeci de minute. Președintele își scoate imediat ochelarii de soare din buzunarul de la piept și și-i pune la loc. El și Cronkite discută relaxat despre costul unei transmisii televizate de

jumătate de oră, dar atenția lor se îndreaptă curând spre o mică barcă de pescuit care taie lenești valurile. Amândoi sunt navigatori fascinați de mare.

E vreme frumoasă în golf. Dar furtuna nu e departe. Cu toate acestea, interviul a mers strună. Președintele își poate petrece acum o după-amiază tihnită cu familia, bucurându-se de liniște, după jalea și zbuciumul din urmă cu o lună.

Kennedy și Cronkite schimbă subiectul conversației la navigație până vine momentul să li se scoată microfoanele și să se oprească filmarea. În casa Brambletyde, la doar câțiva metri de ei, Jackie Kennedy, îndoliată, se ferește de camere – și de lumea întreagă. Președintele a petrecut mai mult timp nu numai cu Jackie, dar și cu John și Caroline, înotând în ocean, luându-i pe copii cu el în elicopterul prezidențial și asistând la lecțiile de călărie ale lui Caroline. Președintele și-a îndemnat soția să pară curajoasă în fața presei, dar ea încă nu e în stare.

Totuși, Jackie va termina în curând cu izolarea autoimpusă. A hotărât să petreacă în Grecia câteva săptămâni cu sora ei, Lee Radziwill, pentru a-și alina suferința. Doar gândul la această călătorie, până la care mai e o lună, aduce din când în când un zâmbet pe fața primei-doamne.

■ ■ ■

Walter Cronkite și John Kennedy își spun la revedere. Iar în această frumoasă după-amiază de Ziua Muncii, cu briza venind dinspre Atlantic și soarele încălzindu-le fețele, niciunul din ei n-are de unde să știe că, peste doar douăsprezece săptămâni, Cronkite va apărea la televiziunea națională să facă un anunț care va șoca lumea.

Capitolul 16

25 SEPTEMBRIE 1963
BILLINGS, MONTANA
SPRE SEARĂ

21 și 22 noiembrie se apropie.

Aceste date îl frământă pe John F. Kennedy când stă în arena de rodeo din parcul Yellowstone, adresându-se unei mulțimi impresionante. Billings, Montana, are o populație de doar 53 000 de locuitori, dar se pare că fiecare cetățean din stat a venit acolo ca să-l aclame pe președinte. O fanfară contribuie la atmosfera sărbătorească.

– Potențialul acestei țări este nelimitat, începe Kennedy, de parcă ar vorbi despre sine.

În ultimele cinci zile, John Kennedy i-a ajutat pe fermierii din Montana aprobând un export masiv de grâu în Uniunea Sovietică, a negociat un acord internațional de interzicere a testelor nucleare, a redus impozitele și chiar a ținut un discurs în fața Adunării Generale a ONU, promițând să trimită oameni pe Lună. Cuvântarea lui Kennedy din acea zi a fost atât de remarcabilă, încât l-au aplaudat chiar și sovieticii.

Soarele e mai palid, dar tot încălzește, în timp ce președintele vorbește din arena în aer liber, cu Munții Stâncoși înălțându-se semeți pe fundal. În aer se simte mirosul toamnei. Sacoul și cravata lui Kennedy par prea oficiale în comparație cu blugii și cizmele de cowboy pe care le poartă cei

mai mulți din public, iar accentul lui de Boston aproape zgârie auzul în această atmosferă tipică de western. Și când Kennedy vorbește despre minunățiile din Vestul american, îl citează pe Henri David Thoreau – un om originar din Massachusetts care n-a traversat niciodată fluviul Mississippi.

Dar oamenilor cumsecade din Montana nu le pasă câtuși de puțin. Îi sorb președintelui fiecare cuvânt, încântați că John Fitzgerald Kennedy s-a oprit în orașul lor, în turneul său prin unsprezece state din vest. Principalul scop al lui Kennedy e să obțină sprijin în apropiata campanie electorală. În 1960, Nevada a fost singurul stat vestic în care a câștigat Kennedy. Nu doar că a pierdut Montana și cele patru voturi ale electorilor săi, dar și Districtul Yellowstone a votat împotriva lui JFK în raport de 60% la 38%.

Dar asta a fost cu trei ani în urmă.

Astăzi, președintele a fost înconjurat de mulțime când a aterizat cu Air Force One pe aeroportul Billings. Bărbați și femei de toate vârstele se înghesuiau să-i strângă mâna. Kennedy, spre disperarea Serviciului Secret, făcea o baie de mulțime, punându-și viața în primejdie. Știa că nimic nu-i putea face mai fericiți pe acei oameni decât să se ducă acasă și să spună că l-au atins pe președinte. Mii de privitori se înșiruiau pe traseul coloanei oficiale până la parc, inclusiv oameni călare.

Se părea că JFK va câștiga în Montana dacă alegerile ar avea loc a doua zi. Iar succesul în vest este o parte importantă a strategiei lui Kennedy pentru a fi reales. O victorie în Texas, de exemplu, aproape i-ar garanta realegerea în 1964.

Așa că secretarul responsabil cu întâlnirile, Kenny O'Donnell, a ales 21 și 22 noiembrie ca date probabile pentru călătoria de strângere de fonduri în Texas, așteptată cu nerăbdare de Kennedy.

Președintele preconizează un tur al statului, cu opriri în cinci orașe mari: San Antonio, Fort Worth, Dallas, Houston și Austin. Guvernatorul de Texas John Connally, democratul cu idei conservatoare, care se distanțase politic de președinte, ar susține un itinerar mai puțin ambițios, dar păstrează tăcerea. Dallas, de pildă, nu este un teritoriu favorabil lui Kennedy. Este un oraș în care există pe mașini abțibilduri cu înscrisul „Faceți-i praf pe frații Kennedy". Și sunt peste tot săli de jocuri în care e pusă întrebarea: „Pe care din frații Kennedy îl urăști mai mult?" Copiii huiduie când aud la școală numele președintelui, iar un poster de succes din localitate în care Kennedy e făcut să arate ca

un bandit poartă inscripția: „Căutat pentru trădare. Acest om e căutat pentru activități ticăloase îndreptate împotriva Statelor Unite".

Și mai rău-prevestitoare sunt bancurile care circulă în favoarea asasinării lui Kennedy – o situație alarmantă și din cauza ratei extrem de ridicate a criminalității din Dallas. În Texas se comit mai multe crime decât în oricare alt stat, iar în Dallas sunt uciși mai mulți oameni decât oriunde în statul Texas. Statul nu reglementează regimul armelor și nu le înregistrează, așa că 72% din crime sunt prin împușcare.

Nu încape îndoială că vizita lui John F. Kennedy în „capitala urii din sud-vest", cum e supranumit orașul Dallas, va fi complicată.

Președintele va discuta această chestiune, precum și alte detalii ale călătoriei, cu John Connally la Casa Albă, în cursul săptămânii următoare. Și, confirmând din nou faptul că nu este loc pentru Lyndon Johnson în planurile de viitor ale președintelui, Kennedy nu-l invită pe vicepreședinte la întâlnire, nici măcar nu-l anunță că aceasta va avea loc.

Una dintre statisticile referitoare la călătoria în Texas este cea mai alarmantă dintre toate: peste 62% din votanții Texasului l-au respins pe Kennedy în 1960.

Dar lui JFK îi place provocarea. Dacă Billings, Montana, poate fi câștigat, de ce nu și „Marele D"?

■ ■ ■

Exact pe timpul în care președintele vorbește în Montana, Lee Harvey Oswald e deja în drum spre Texas – și mai departe. Îmbrăcat în pantaloni comozi și o geacă închisă cu fermoar, Oswald călătorește cu autobuzul 5121 al companiei Continental Trailways, cu destinația Houston. Acolo va schimba autobuzul cu unul spre sud, până la Mexico City. Spre deosebire de forțele americane (printre care Robert E. Lee și tânărul Ulysses S. Grant) cărora le luase un an să facă acest drum în timpul războiului mexican din 1846, călătoria lui Oswald va dura numai o zi.

Lee Harvey Oswald călătorește ca un om care nu se mai întoarce niciodată. Nu mai are unde să stea, pentru că tocmai și-a părăsit apartamentul mizer din New Orleans. Când a venit proprietăreasa să-i ceară 17 dolari pentru chiria din urmă, Oswald a amânat-o cu o minciună și mai târziu, în toiul nopții, a plecat din apartament.

Toate bunurile pe care le mai are Lee Harvey Oswald pe această lume sunt în portmoneu și în cele două genți de voiaj din portbagajul autobuzului.

Nici familie nu mai are Lee Harvey. În urmă cu două zile, le-a trimis înapoi pe Marina, în ultimele luni de sarcină, și pe June, fiica lui de 19 luni, să stea la prietena ei Ruth Paine, pe lângă Dallas. În ultimele luni, Marina fusese, fără să-și de seama, pionul de pe tabla de șah a lui Lee Harvey, cetățenia ei sovietică fiindu-i absolut necesară pentru a se întoarce în Uniunea Sovietică. Nu e clar dacă ea știa că el pleacă în Mexic – sau dacă a trebuit să părăsească țara.

Dar Oswald a conceput un nou plan inteligent – unul pentru care nu are nevoie de Marina. Așa că, întocmai cum și-a părăsit apartamentul, Osvald își părăsește acum și familia. Fiecare kilometru făcut cu autobuzul pe lângă pădurile de pini și mlaștinile prin care trece autostrada de coastă din Texas îl duce mai departe de lanțurile căsniciei lui triste și agitate.

Lee Harvey a renunțat pe moment la planul de a se întoarce în Uniunea Sovietică. În schimb, visează să trăiască la umbra palmierilor, în paradisul muncitoresc al Cubei. Dar e imposibil să obții o viză turistică pentru Cuba în Statele Unite, pentru că SUA și Cuba au rupt relațiile diplomatice. Așadar, Oswald ia autobuzul spre Mexico City pentru a se adresa ambasadei cubaneze de acolo.

Lee Harvey Oswald rămâne un neadaptat, indiferent unde se duce. Nu este un proscris, pentru că asta ar însemna să se fi alăturat unui grup de oameni înainte de a fi respins. În schimb, Oswald este mult mai imprevizibil – și, în ultimă instanță, mult mai periculos. Este un individ care trăiește la marginea societății, un singuratic țâfnos care funcționează în propriul ritm și după propriile reguli, căutând mereu un loc unde să se stabilească și să devină omul măreț după care tânjește atât de mult.

Oswald crede că un asemenea loc e Cuba. Și, după mintea lui, a făcut destule ca să-l impresioneze pe dictatorul cubanez Castro. În timpul cât a stat în New Orleans împărțise fluturași de la Comitetul Fair Play pentru Cuba, dovedindu-și astfel loialitatea față de Fidel. Marina Oswald va susține mai târziu că Lee Harvey plănuise chiar să deturneze un avion care să-l ducă direct la Havana.

Pe 26 septembrie, la două dimineața, Lee Harvey Oswald schimbă autobuzul la Houston, urcându-se într-un Continental 5133. După o zi, ajunge în Mexico City. Pe timpul călătoriei, e guraliv, chiar lăudăros,

încercând din răsputeri să-și impresioneze tovarășii de drum. Îi delectează cu povești despre perioada petrecută în Uniunea Sovietică și cea în care a lucrat pentru Comitetul Fair Play pentru Cuba. Lee Harvey se ambiționează să le arate și ștampilele sovietice de pe pașaportul său. De câte ori se oprește autobuzul pentru o pauză de masă, slăbănogul de Oswald devorează cantități enorme de mâncare mexicană. Nu vorbește spaniola, limbă pe care va trebui s-o învețe în Cuba. Așa că acum comandă arătând cu degetul pe meniu și sperând că va primi ceva gustos.

În portmoneu, Oswald are aproape 200 de dolari, un voucher turistic mexican care îi dă dreptul la o excursie de o zi în acea țară și două pașapoarte – unul din timpul petrecut în Uniunea Sovietică și altul nou-nouț, emis recent de guvernul Statelor Unite. În geanta lui albastră de sportiv, Oswald a îndesat un dicționar spaniol-englez, tăieturi din ziare care dovedesc că a fost arestat când făcea agitație pentru Cuba, permisul de muncă în rusește, din perioada în care lucrase la Minsk, și certificatul de căsătorie cu o cetățeană sovietică. Oswald a mai pus acolo și un carnețel cu însemnări care explică faptul că vorbește rusa și că este un simpatizant devotat al Partidului Comunist.

Și, ca toți adevărații comuniști, Lee Harvey este și ateu convins. Așa că nu se roagă pentru reușita călătoriei sale. În schimb, își pune credința în teancul gros de documente din bagaj.

Dar Oswald știe că există riscuri în această călătorie. Poate să facă tot drumul până în Mexico City și să fie refuzat. Dacă se întâmplă așa, dolarii prețioși cheltuiți în această călătorie pe mâncare și cazare vor fi irosiți. Dar acesta este un risc pe care Lee Harvey și-l asumă.

Autobuzul ajunge în Mexico City la zece dimineața. Oswald pleacă din nou, despărțindu-se imediat de noile sale cunoștințe. Se cazează la Hotel de Comercio, la numai patru străzi de stația de autobuz, cu 1,28 dolari pe noapte. Și, cu toate că e frânt după călătoria istovitoare de 20 de ore, se duce imediat la ambasada Cubei.

■ ■ ■

John Kennedy călătorește spre vest. Lee Harvey Oswald, spre sud. Iar Jackie Kennedy călătorește spre est. Ea și sora ei, Lee, au

plecat în Grecia. Acolo vor petrece două săptămâni la bordul iahtului *Christina,* deținut de misteriosul afemeiat Aristotel Onassis, un om aflat sub supravegherea FBI-ului de aproape douăzeci de ani, din cauza practicilor sale lipsite de scrupule în afaceri. Printre altele, Onassis a fost anchetat pentru fraude comise împotriva guvernului american și pentru încălcarea legilor comerciale ale SUA la mijlocul anilor 1950. Nu e de mirare că în 1961, când prima-doamnă a plecat într-o călătorie de plăcere în străinătate, președintele a dat instrucțiuni categorice celor din Serviciul Secret care o păzeau pe Jackie: „Orice ați face în Grecia, n-o lăsați pe doamna Kennedy să se vadă cu Aristotel Onassis".

Putred de bogat, armatorul grec cu tenul oacheș are cu douăzeci de ani mai mult decât Jackie și cu vreo opt centimetri mai puțin ca ea. De asemenea, este unul dintre cei mai bogați oameni din lume. Iahtul lui fusese scena multor evenimente sociale, iar oameni ca JFK și Winston Churchill au urcat la bordul acestuia. Ultima dată când fusese prima-doamnă pe *Christina,* un vas de 100 de metri lungime, renumit pentru dotările sale opulente, cum ar fi robinete de aur masiv, ca invitată cu JFK, a fost acum zece ani. Pe atunci, Jackie Kennedy considerase iahtul vulgar și fusese dezgustată îndeosebi de scaunele de la bar, cu huse din scroturi de balene. Dar acum sora ei trăiește o iubire romantică pentru Onassis, deși grecul corpolent are o aventură cu Maria Callas, celebra cântăreață de operă. Înțelegând situația, Jackie vine să-și consoleze sora.

Prima-doamnă n-ar îndrăzni niciodată să se lase fotografiată în bikini pe pământ american. Imaginea ei într-un costum de baie atât de sumar ar fi scandaloasă și ar putea să dăuneze politicii soțului ei. Dar Grecia e la mare distanță de restricțiile și preocupările unei prime-doamne.

Jackie are nevoie de o pauză de la toate acestea. În următoarele două săptămâni nu vrea decât să fie răsfățată și să se simtă liberă. Prima-doamnă a revenit la silueta de dinainte de naștere. Ar fi păcat să nu-și etaleze corpul zvelt în intimitatea oferită de decorul opulent. Așa că se asigură că personalul îi pune un bikini în bagaj înainte să se îmbarce în avionul TWA 707 spre Grecia, pe 1 octombrie.

Erau exact 52 de zile de la moartea tragică a micuțului Patrick. Mai sunt exact 52 de zile până va primi o altă lovitură inimaginabilă.

Capitolul 17

6 OCTOMBRIE 1963
CAMP DAVID, MARYLAND
ORA 10.27

Președintele Statelor Unite este furios. John Kennedy e la volanul unei mașinuțe de golf și se îndreaptă spre capela Evergreen din Camp David pentru slujba de duminică. Aleea pavată șerpuiește prin păduri dese, pe lângă terenul de tragere cu arcul, cel pentru jocul cu potcoave și casele de oaspeți Hawthorn, Laurel, Sycamore și Linden, pe drumul de numai trei minute. Cu el sunt copiii John jr, care va împlini trei ani luna viitoare, și Caroline, de cinci ani acum. Dar nu politica îl frământă pe președinte. Vizita în Texas este stabilită. (După întâlnirea cu guvernatorul John Connally din urmă cu două zile, călătoria politică de care are atâta nevoie s-a aranjat.) Nici treburile presante ale președinției și, în mod sigur, nu copiii l-au enervat pe JFK – președintele e încântat să-și petreacă timpul cu John și Caroline. Chiar l-a rugat pe celebrul fotograf al revistei *Look*, Stanley Tretick, să-i fotografieze la joacă.

Nu, prima-doamnă este cea care îl înfurie peste măsură pe președinte. Nu răspunde la telefon.

Este și așa destul de rău că se învârte pe Mediterana cu Aristotel Onassis, un om în care președintele nu are încredere. Dar este mult mai

În ciuda obiecțiilor soțului ei, prima-doamnă a petrecut două săptămâni ca oaspete în croazieră pe iahtul Christina *al magnatului Aristotel Onassis, în 1963.*
(Associated Press)

rău că presa din lumea întreagă publică pe pagina întâi poze din aventura ei grecească, făcându-i pe mulți să se întrebe de ce președintele își lasă soția să-și petreacă timpul cu un om care a fost anchetat pentru fraude comise împotriva guvernului american. Dar cel mai rău din toate este, poate, faptul că Aristotel Onassis este un afemeiat notoriu.

O simplă convorbire la telefon cu Jackie ar putea reduce încordarea lui John Kennedy. Dar prima-doamnă e de negăsit acum. Chiar dacă ia în calcul diferența de fus orar, cel mai puternic om din lume tot nu poate vorbi cu soția lui. JFK nu știe dacă ea îl evită sau dacă iahtul *Christina* nu e dotat cu mijloace moderne de comunicații, lucru puțin probabil.

Situația actuală nu numai că îl înfurie pe Kennedy – ci îl face și gelos.

■ ■ ■

Patru luni. Patru luni interminabile. Atâta ar dura până să obțină Lee Harvey Oswald viza sovietică, de care se dovedește că are nevoie înainte să-i emită autoritățile cubaneze documentele de călătorie.

Dar Lee Harvey Oswald nu are destui bani să aștepte luni de zile. Trebuie să plece în Cuba acum. Așa că stă față-n față cu consulul Eusebio Azcue la ambasada Cubei din Mexico City, discutând aprins cu el despre viza sovietică. Conversația nu mai e politicoasă de mult timp. Oswald e „foarte agitat și furios" în ochii unui angajat al consulatului cubanez. În loc să fie respectuos cu omul de care depinde intrarea lui în țara comunistă, Oswald țipă la el.

În cele din urmă, lui Azcue îi ajunge. Diplomatul din el dispare, iar acum vorbește deschis cu americanul.

– Un om ca tine, îi spune Azcue într-o engleză stricată, în loc să ajute revoluția cubaneză, îi face mai mult rău.

Azcue încheie zicându-i lui Oswald că nu va primi niciodată viză de intrare în Cuba.

Consulul se întoarce cu spatele și se retrage la el în birou, lăsându-l pe Oswald dărâmat: visul de a evada în Cuba s-a sfârșit. Un angajat al consulatului îi dă lui Oswald o bucată de hârtie cu numărul de contact al ambasadei, în caz că mai vrea să încerce o dată.

Descurajat, Oswald rămâne în Mexico City peste weekend, ghiftuindu-se cu mâncare tradițională și văzând o luptă de tauri. Dar deznădejdea lui e din ce în ce mai mare.

Oswald se întoarce apoi cu autobuzul la Dallas, unde închiriază o cameră la YMCA[1] și își caută de lucru. Îi dă, cu sfială, un telefon Marinei, care stă cu prietena ei Ruth Paine și care urmează să-i nască lui Oswald al doilea copil din clipă în clipă. Paine e soție de quaker, casnică. Le-a fost prezentată Marinei și lui Lee Harvey de către George de Mohrenschildt, rafinatul rus alb cu posibile legături în CIA, pe care Oswald l-a întâlnit în vara lui 1962.

Ruth Paine vorbește un pic de rusă, ceea ce o face pe Marina să se simtă aproape ca acasă. Toate lucrurile Marinei sunt depozitate în

[1] Siglă pentru Asociația Creștină a Tinerilor

garajul doamnei Paine. Printre acestea e și un pled verde cu maro făcut sul, în care și-a ascuns Lee Harvey pușca. Fiind o femeie pașnică, Ruth Paine n-ar îngădui niciodată să se afle o pușcă la ea în garaj, dar habar n-are că este acolo.

Oswald o încântă pe Marina cu povești despre Mexic, dar recunoaște că a făcut degeaba drumul până acolo. Marina îl ascultă și crede că soțul ei s-a schimbat în bine. Dar nu mai vrea să stea cu el. Așa că el își caută de lucru, telefonându-i soției de câte ori poate și făcând uneori autostopul din Dallas până la casa familiei Paine ca s-o vadă pe Marina.

În cele din urmă, mulțumită referințelor primite de la Ruth Paine, Lee Harvey Oswald își găsește un serviciu. O slujbă umilă pentru un om ca Oswald, cu un coeficient de inteligență de 118, care nu presupune decât să pună cărți în cutii pentru a fi expediate. Dar el și Marina sunt fericiți. Poate fi un nou început.

Miercuri, 16 octombrie, la opt dimineața, Lee Harvey Oswald pleacă în prima zi de lucru la Depozitul de Cărți Școlare din Texas. Clădirea de cărămidă cu șapte etaje se află la intersecția străzilor Elm și Northern Houston și domină Dealey Plaza, numită astfel după editorul de altădată al lui *Dallas Morning News*. Printr-o întâmplare fericită, spitalul Parkland Memorial e la doar șase kilometri distanță, dacă intră cumva Marina în travaliu în timp ce Oswald e la serviciu.

Pe 18 octombrie, Lee Harvey primește un cadou-surpriză de ziua lui: în mod inexplicabil, ambasada Cubei din Mexico City se răzgândise și îi acordase viza de călătorie. Dar e prea târziu, Oswald are alte planuri acum.

Pe 20 octombrie, Audrey Marina Rachel Oswald se naște la Parkland Memorial. Lee Harvey nu se duce imediat la spital, de teamă să nu i se dea o notă de plată pe care să nu o poată achita.

Absența lui din viața acestui copil nou-născut e ceva cu care Marina și bebelușul vor trebui să se obișnuiască. Pentru că Lee Harvey Oswald nu va mai fi prin preajmă să-și vadă fetița crescând.

■ ■ ■

Jakie Kennedy s-a întors la Washington. Cu vara petrecută în Cape Cod, cele două săptămâni din septembrie la Newport, Rhode Island, și alte

două în Grecia, a fost plecată de la Casa Albă aproape patru luni. Prima-doamnă l-a invitat pe corespondentul revistei *Newsweek*, Ben Bradlee, împreună cu soția lui, Tony, la o cină târzie. Vor lua masa în apartamentul familiei de la etajul doi al Casei Albe, renovat în 1961 de Jackie, care a ales cu mâna ei tapetul vechi cu scene din revoluția americană.

Și, cu toate că astă-seară cina va fi ușoară și conversația animată, această cameră tot e bântuită de fantome. Președintele Henry Harrison a murit aici în patul său, de pneumonie, în 1841. Fiul de unsprezece ani al lui Abraham Lincoln, Willie, s-a îmbolnăvit și și-a dat sufletul tot aici, în 1862. Și însuși Lincoln a fost îmbălsămat în această cameră, după ce fusese împușcat mortal. În cele din urmă, cu puțin timp înainte de sfârșitul secolului, această încăpere cu tavanul înalt i-a servit drept dormitor lui William McKinley, care a pierit și el de glonț.

Această cină improvizată este genul de reuniune care o bucura pe prima-doamnă înainte de moartea lui Patrick. Dar a trecut mult timp de când soții Kennedy invitau prieteni doar ca să se distreze împreună. Și, cu toate că Jackie și-a contramandat toate evenimentele sociale până în ianuarie 1964, acest supeu fără pretenții e o încercare de a reîncepe o viață normală. Ea a așteptat până spre seară confirmarea că președintele nu avea nimic altceva în program. Soții Bradlee au primit invitația la șapte seara, dar au fost mai mult decât încântați să lase totul și să vină la Casa Albă.

Președintele a avut o zi groaznică. Nesfârșitele conflicte rasiale din Birmingham și luptele crâncene din Washington pentru trecerea prin Congres a legislației drepturilor civile i-au creat o dispoziție mizerabilă. Dar soții Bradlee sunt poate cei mai buni prieteni din Washington ai familiei Kennedy, iar președintele știe că poate vorbi liber cu ei. Așa că Jackie a făcut bine că i-a invitat pe Ben și Tony. JFK, în cămașă cu mânecă scurtă, soarbe o băutură și se descarcă vorbind despre politică cu musafirii. Conversația se învârte în jurul planurilor sale în caz că este reales. „Poate după 1964", repetă Kennedy mereu. „Poate după 1964."

Dar 1964 ar putea să nu fie anul victoriei, și John Kennedy o știe. Lucrurile nu merg bine în Camelot. Nici recenta vacanță a lui Jackie nu a fost un lucru inteligent. Pasiunea ei pentru cultura și moda europeană contrasta de mult timp cu pragmatismul publicului american. Însă popularitatea imensă a primei-doamne a făcut-o invulnerabilă la atacurile politice. Ceea ce nu mai era cazul acum.

La mai puțin de două luni după ce primise teribila lovitură a morții unui copil, republicanii din Congres au decis că prima-doamnă e un trofeu de preț. Au criticat-o public cu multă asprime pentru excursia în Grecia, acuzând-o că nu este decât o aventurieră egoistă. „De ce nu umblă cucoana asta mai mult prin propria țară, în loc să se vânture prin toată Europa?" întreabă retoric congresmanul de Ohio, Oliver Bolton.

Și presa scrie cu lux de amănunte despre petrecerile de pe iahtul lui Onassis. Unii jurnaliști o descriu pe prima-doamnă ca fiind o femeie în căutare de plăceri. „Oare acest gen de comportament se potrivește unei mame în doliu?" își întreabă *Boston Globe* cititorii. Una dintre fotografiile publicate o arată pe Jackie, lipsită de griji, la bordul *Christinei,* ajutată de un membru al echipajului, un tânăr bine făcut, bronzat, cu pieptul gol. O alta, în care Jackie face plajă în bikini, apare pe prima pagină a ziarelor din toată lumea. Pentru prima oară, familia prezidențială este sub asediul presei.

Agenția de presă UPI își pune întrebări și în privința moralei primei-doamne, sugerând că bronzatul e ceva prea senzual. „Doamna Kennedy permite să fie fotografiată în poziții și posturi pe care nu și le-ar îngădui niciodată în Statele Unite", scrie în articol. Jurnalistul adaugă cu perfidie că ar fi un gest normal de politețe din partea președintelui și a primei-doamne să-l invite și ei pe Aristotel Onassis la Casa Albă, data următoare când vine în Statele Unite.

Acum, la această cină, bronzul intens al primei-doamne amintește cel mai bine de fragilitatea politică a soțului ei. Dar ea pare să fi uitat de suferința provocată președintelui. Jackie îl apără pe Onassis de soțul ei și de soții Bradlee, spunându-le că grecul este „o persoană plină de viață și de energie". Ceea ce, normal, îl înfurie mai tare pe JFK.

John Kennedy nu știe ce s-a întâmplat la bordul iahtului *Christina.* Dar a aflat de masajele lui Jackie, de cinele cu icre negre și de cocteilurile cu votcă. Înțelege, de asemenea, că soția lui este atrasă de opulența de pe *Christina* și de imensa avere a lui Aristotel Onassis. Dar președintele nu știe dacă soția l-a înșelat, deși cel mai probabil ar fi să nu fi făcut aceasta, mai ales că la bord era și sora ei, care avea planuri cu Onassis. Totuși, JFK simte că pe Jackie o tulbură ceva și i-a vorbit deja lui Ben Bradlee de „sentimentul de vină al lui Jackie".

Acum președintele se folosește de vinovăția ei în propriul avantaj.

„Poate vii cu mine în Texas luna viitoare", îi propune președintele cu un zâmbet prudent.

A hotărât ca Jackie să facă această călătorie. Și nu numai ca răspuns la acuzația că a văzut mai mult din Europa decât din America. Prima-doamnă se bucură de mult mai mult succes în sud decât el, îndeosebi printre votanții de sex feminin. Jackie nu și-a făcut apariția în campania din 1960, iar prezența ei în Texas ar putea îmblânzi animozitatea stârnită de vizita președintelui.

„Jackie îi va învăța pe țărănoii ăia din Texas câte ceva despre modă", spune JFK.

Adevărul este că Jackie vrea să fie alături de el – indiferent ce s-ar întâmpla. S-a săturat să fie departe de soțul ei.

În acest spirit i s-a destăinuit Jackie lui JFK într-o scrisoare din 5 octombrie, la puțin timp după ce a pornit *Christina* pe mare.

„Dacă nu m-aș fi căsătorit cu tine, viața mea ar fi luat un curs tragic, căci irosirea ei este o tragedie", scria ea, apăsând cu penița stiloului pe hârtie, în intimitatea din cabina ei elegantă, numită după insula grecească Chios. Ca de obicei, Jackie înlocuiește cu liniuțe punctuația normală. Prima-doamnă recunoaște în continuare că îi pare rău pentru fiica ei, Caroline, căreia îi va fi imposibil să se mărite cu un bărbat atât de minunat ca tatăl ei.

Dar soții Kennedy pot fi uneori foarte rezervați. Multe lucruri rămân nespuse în căsnicia lor. Dar alteori, pasiunea lor arzătoare e atât de palpabilă, încât poporul american o simte doar uitându-se la JFK și Jackie când stau unul lângă celălalt. Pasiunea dintre președinte și Prima-doamnă este incontestabilă, iar acest sentiment se revarsă și în scrisoare. Jackie scrie rând după rând în acea zi pe *Christina*, până când un simplu răvaș de dragoste se extinde pe șapte pagini.

„Te-am iubit din clipa în care te-am văzut prima dată", îi mărturisește Jackie soțului ei. Aniversaseră zece ani de căsnicie pe 12 septembrie. „După zece ani, te iubesc și mai mult."

Acum, cu două luni mai târziu, la Casa Albă, bărbatul pe care îl adoră vrea s-o ia cu el în Texas. Cum ar putea să-l refuze?

„Sigur că vin, Jack. O să facem campanie", îi răspunde prima-doamnă. Orice s-a întâmplat pe *Christina* aparține trecutului. Viitorul o privește țintă, cu ochii lui frumoși de un verde-cenușiu.

„Voi face campanie cu tine oriunde vrei."

Prima-doamnă se întinde după carnetul roșu în care își notează programul și scrie cuvântul „Texas" în dreptul zilelor de 21, 22 și 23 noiembrie.

PARTEA A III-A

Răul învinge

Capitolul 18

27 OCTOMBRIE 1963
DALLAS, TEXAS
SEARA

Jacqueline Kennedy nu știe nimic. Dacă ar vedea prin ce calvar trece bunul ei prieten Adlai Stevenson la Dallas în această seară înmiresmată, poate n-ar mai fi așa optimistă în privința apropiatei călătorii cu soțul ei în Texas.

Cunoscut ca „Marele D", Dallasul este un oraș secetos, prăfuit, în care e groaznic de cald în timpul verii și enervant de frig iarna. E înconjurat de cel mai anost peisaj din toată America. Este un oraș dur, clădit pe bazele comerțului și ale petrolului, condus de un singur lucru: banul. Serialul de televiziune *Dallas* va fi văzut într-o zi ca o caricatură a obsesiei pentru bogăție, dar adevărul nu e prea departe.

După ce vor trece cincizeci de ani din momentul de față, Dallasul va fi o metropolă cosmopolită, locul unde trăiește o populație diversă și sediul multor corporații în diferite ramuri. Dar în 1963, populația de 747 000 de locuitori este albă într-o proporție copleșitoare, 97% protestantă și devine pe zi ce trece mai numeroasă și mai conservatoare, îngroșându-și rândurile cu nou-veniții din zonele rurale ale Texasului și Louisianei.

Dallas e un oraș în care domnesc legea și ordinea. Sau cam așa ceva. E orașul din care amenzile mari pentru păcat le-au alungat pe

prostituate în învecinatul Fort Worth, dar și un loc în care numărul de crime crește constant. Dallasul este plin de biserici baptiste și metodiste, dar adăpostește și clubul Carousel, un bar de striptease din centru, deținut de un presupus mafiot, de 52 de ani, pe nume Jacob Rubinstein – alias Jack Ruby –, unde polițiștii și ziariștii beau deseori cot la cot.

Dar, mai întâi de toate, Dallasul este un oraș care nu are încredere în străini sau în vederile lor politice – mai ales dacă sunt yankei liberali. Iar localnicii nu se mulțumesc să-i disprețuiască pasiv. Pe magazinele evreilor sunt câteodată mâzgălite svastici.

În această noapte deosebită, Adlai Stevenson cunoaște ceea ce unii numesc „atmosfera generală de ură" a Dallasului. Este un democrat înfocat care a candidat împotriva lui Dwight Eisenhower, de care a fost de două ori înfrânt. Texasul nu este, în niciun caz, un stat favorabil lui Stevenson, chiar dacă un public numeros a luat loc acum în Memorial Auditorium. Este Ziua Națiunilor Unite. Ieri-seară, a vorbit în același loc fanaticul de dreapta Ted Walker, rostind un discurs incitant împotriva Națiunilor Unite, la care a asistat și omul care încercase odată să-l omoare: Lee Harvey Oswald.

Acum, când Stevenson încearcă să vorbească, abia poate fi auzit. De nenumărate ori este sâcâit cu întrebări și huiduit de către o grupare marginală cunoscută sub numele de Convenția Națională a Indignării. Membrii acesteia pronunță intenționat greșit numele diplomatului impunător, făcându-l „Addle-Eye"[1].

Stevenson îndură totul răbdător, stând nemișcat pe podium, sperând că se va instaura calmul până la urmă. Dar se dovedește imposibil. Așa că Stevenson se confruntă cu unul dintre pisălogi:

– Sunt sigur, dragă prietene, că nu trebuie să vin aici din Illinois să-i învăț bunele maniere pe texani, nu-i așa?

Apoi lucrurile se înrăutățesc.

Robert Edward Hatfield, un tânăr de 22 de ani, se suie repede pe podium și îl scuipă în față cu ură pe Stevenson. Când este luat de polițiști, îi scuipă și pe ei. Lui Adlai Stevenson i-a ajuns. Ștergându-se pe față, iese din sală. Dar agitația nu se termină. Afară îl așteaptă un

[1] În traducere liberă „Ochi-Bolnav"

grup mare de protestatari împotriva Națiunilor Unite. În loc să-l lase pe Stevenson să se ducă liniștit la hotel, demonstranții îi blochează drumul și îl iau în batjocură. Unul dintre agitatori, Cora Frederickson, de 47 de ani, îl lovește în cap pe ambasador cu un gard care delimita locul manifestației.

Și totuși, Stevenson încearcă să fie diplomat. Politicianul de 63 de ani face semn poliției, pregătită să facă o a doua arestare, să nu se apropie.

– Ce nu-i în regulă? o întreabă Stevenson pe femeia care îl lovise.

– Nu înțeleg de ce nu știi ce nu-i în regulă. Toată lumea știe! îi răspunde ea, furioasă, cu un accent nazal de Texas.

John Kennedy nu îl place pe Adlai Stevenson. Dar președintele e cutremurat când aude de atacurile violente asupra lui. Acum i se confirmă multele rapoarte negative pe care le primise despre Dallas. Prietenii de încredere îl sfătuiesc să contramandeze această parte a vizitei în Texas. Pe 3 octombrie, William Fulbright, senatorul de Arkansas, i-a mărturisit lui John Kennedy că se teme pentru integritatea lui fizică în Dallas, numind orașul „un loc periculos".

– Eu n-aș merge acolo, i-a spus el lui JFK. Nu te duce nici tu.

Și evanghelistul Billy Graham îl avertizează pe președinte să se țină departe de Dallas. Henry Brandon de la ziarul londonez *Sunday Times* e atât de sigur că vizita lui Kennedy va fi scurtă, încât face drumul până acolo doar pentru a consemna atmosfera tensionată din oraș. Cei doi frați ai congresmanului de Texas Ralph Yarborough locuiesc și lucrează acolo și țin să-i spună că orașul îl urăște pe Kennedy. La începutul lui noiembrie, Byron Skelton, membru al Comitetului Național al Democraților din Texas, are și el o premoniție că JFK se va pune într-un mare pericol venind în Dallas. Skelton îl avertizează de mai multe ori pe președinte să nu se ducă la Dallas.

Dar John Kennedy este președintele Statelor Unite ale Americii – al tuturor. N-ar trebui să existe vreun loc în această țară imensă unde să-i fie frică să meargă într-o vizită.

Pentru JFK, căruia îi place să facă haz de sine însuși înainte să dea o lovitură puternică pe terenul de golf, nu mai există posibilitatea de a da înapoi. A luat decizia de a vizita Marele D. și, când e întrebat despre asta, răspunde: „Dacă nu ieși în evidență înseamnă că nu ai curaj".

■ ■ ■

La jumătate din glob depărtare, în Saigon, este Sărbătoarea Tuturor Sfinților. Cunoscută și ca Ziua Morților, este un prilej de rugăciune pentru Biserica Romano-Catolică. Așa că Ngo Dinh Diem, președintele Vietnamului, primește Sfânta Împărtășanie, împreună cu fratele său, Ngo Dinh Nhu.

Dar mai există un motiv pentru care se roagă frații, iar John Kennedy ar trebui să-l știe. O lovitură de stat sprijinită de Statele Unite a răsturnat guvernul Diem. În timp ce se desfășura acțiunea militară, JFK s-a întâlnit cu cei mai importanți consilieri ai săi să discute despre viitorul Vietnamului și soarta lui Diem și a fratelui său. Întrunirea a durat atât de mult, că până și John Kennedy a ieșit pe furiș pe la jumătatea ei să se ducă la liturghie și s-a întors cu puțin înainte să se termine.

Cu mult mai disperați, președintele Diem și fratele său au părăsit tot pe furiș palatul prezidențial în timpul loviturii de stat, fugind, la propriu, ca să-și salveze viața. Și, asemenea lui JFK, s-au dus la liturghie. Acum cei doi frați se refugiază în biserica catolică St. Francis din Saigon.

La scurt timp după ora zece dimineața, sunt recunoscuți, așa că președintele și fratele său se așteaptă să fie arestați și deportați din țară. Diem și-a pregătit pentru acest moment o servietă plină cu dolari americani.

Generalul Mai Huu Xuan din Armata Republicii Vietnamul de Sud conduce în curtea bisericii un convoi format dintr-un transportor blindat și două jeepuri. Diem se predă, cerând doar să oprească mașinile la palat înainte să-l ducă pe el și pe fratele său la aeroport. Generalul Xuan îl refuză și ordonă ca prizonierii să fie imediat duși la Cartierul General al Armatei. Soldații leagă apoi la spate mâinile președintelui și ale fratelui său și îi urcă în transportorul blindat – chipurile, pentru protecția lor. Ofițerii se suie în urma lor în spatele vehiculului și ușa grea de oțel se închide.

Convoiul se oprește la o trecere de cale ferată. Ofițerul superior Duong Hieu Nighia apasă calm pe trăgaciul pistolului său semiautomat și trage un glonț în ceafa președintelui Diem.

Capitolul 19

1 NOIEMBRIE 1963
IRVING, TEXAS
ORA 14.30

E vineri după-masă, dar James Hosty jr, frânt de oboseală, sună la ușa casei lui Ruth Paine. Agentul FBI solid, în vârstă de 35 de ani, făcuse toată ziua anchete în orașul învecinat, Fort Worth. Are acum aproape patruzeci de cazuri de care se ocupă simultan. Însă orice caz legat de lupta lui J. Edgar Hoover împotriva comunismului are maximă prioritate, de aceea Hosty se oprește la casa doamnei Paine în loc să se întoarcă direct la Dallas ca să-și înceapă weekendul. Agentul îl caută pe Lee Harvey Oswald. Biroul a primit un pont de la CIA despre vizita lui Oswald de luna trecută la ambasada Cubei din Mexico City și agenții federali sunt acum nerăbdători să-l găsească.

Doamna Paine deschide ușa. Hosty îi arată repede insigna, explicându-i că este agent special al FBI și întrebând-o dacă pot sta de vorbă.

Sunt vremuri grele pentru Ruth Paine. Bărbatul cu care era căsătorită de cinci ani a părăsit-o intentând divorț. Poate pentru a suporta mai ușor singurătatea, Ruth a invitat-o pe Marina Oswald să stea la ea, deși știa că tânăra mamă nu are bani să contribuie la cheltuielile casei. Dar povara financiară nu e nimic în comparație cu purtarea ciudată a soțului Marinei, Lee Harvey, care vine în vizită în weekenduri. Ruth Paine refuză să-l lase să locuiască în casa ei. Nu are încredere în el.

În schimb, doamna Paine se poartă foarte frumos cu James Hosty. Îl poftește înăuntru și e încântată că întâlnește pentru prima oară un agent FBI.

Dar Hosty nu e un agent oarecare. Este absolvent de Notre Dame[1] și fost bancher care a lucrat în branșă la Dallas aproape zece ani. Cunoaște bine orașul și suburbiile sale în continuă extindere. Este și un anchetator sârguincios și nu-l deranjează să facă un ocol pentru a o vizita pe Ruth Paine, chiar dacă tura lui de vineri e pe sfârșite.

Însă, mai presus de toate, agentul Hosty este expertul FBI în cazul Lee Harvey și Marina Oswald. În martie anul trecut, a deschis un dosar despre Marina pentru a o urmări pe cetățeana sovietică. Mai târziu, în aceeași lună, Hosty a cerut să fie redeschis dosarul lui Lee Harvey din cauza evidentelor sale simpatii comuniste. Agentul l-a urmărit pe Oswald din apartament în apartament, din Dallas la New Orleans și pe urmă înapoi. Biroul FBI din New Orleans l-a ținut la curent cu arestarea lui Oswald și cu activitățile lui prosovietice. Dar acum îi pierduse urma lui Oswald.

Hosty o întreabă pe doamna Paine dacă știe unde îl poate găsi pe bărbat.

Doamna Paine recunoaște că Marina și cele două fetițe ale sale stau la ea. După o clipă de ezitare, spune că nu știe unde locuiește Lee Harvey, dar știe că lucrează la Depozitul de Cărți Școlare din centrul Dallasului. Doamna Paine ia o carte de telefon și caută adresa: Elm Street nr. 411.

Hosty notează totul.

Marina intră în camera de zi, abia trezită din somn.

Vorbind rusește, Ruth Paine îi spune Marinei că Hosty este agent FBI. Pe fața Marinei apare o expresie sălbatică, de spaimă. Hosty vede, de obicei, această reacție la oamenii crescuți în țările comuniste și își închipuie că ea îl crede un fel de „securist" care a venit s-o ducă la pușcărie. O îndeamnă imediat pe doamna Paine să-i spună Marinei că nu a venit aici cu scopul de „a-i face rău, de a o hărțui și că nu e treaba FBI-ului să facă rău oamenilor. Treaba noastră e să protejăm oamenii".

Ruth Paine traduce. Marina zâmbește și se calmează.

Hosty se ridică să plece. Discuția a durat aproape 25 de minute. Mai are câteva cazuri de care să se ocupe înainte să se întoarcă în Dallas. Dar, pe când își scrie numele și numărul de telefon pentru doamna Paine, în caz că află unde este Lee Harvey, agentul Hosty reduce gradul de importanță al investigației în privința lui Oswald. A ajuns la concluzia că

[1] Universitate Catolică din Indiana, SUA

Lee Harvey e doar un tânăr cu probleme în căsnicie, are o slăbiciune pentru comunism, precum și obiceiul de a schimba des slujbele.

Nu e nicio urgență. Lee Harvey Oswald trebuie să-și facă apariția mai devreme sau mai târziu. Agentul Hosty e sigur de asta.

■ ■ ■

În lunea de după vizita lui Hosty la Ruth Paine acasă, agentul special al Serviciului Secret de la Casa Albă, Winston G. Lawson, este informat de apropiata călătorie a președintelui la Dallas.

Lawson, un veteran din războiul Coreei, abia trecut de treizeci de ani, se specializează în planificarea călătoriilor oficiale. Iar în toate aceste vizite, principalele sale responsabilități sunt să identifice indivizi care ar putea reprezenta o amenințare pentru președinte, să acționeze împotriva oricui poate fi considerat un pericol și să pună la punct paza în timpul discursurilor președintelui și pe traseul coloanei oficiale.

Încă sunt discuții legate de necesitatea unei asemenea coloane prin centrul Dallasului, care va fi un coșmar pentru Serviciul Secret, din cauza celor mai mult de 20 000 de ferestre ale clădirilor de pe marginea arterelor principale. Cu cât sunt mai multe ferestre, cu atât are un om înarmat mai multe locuri de unde să țintească limuzina președintelui.

Dar Lawson lasă deoparte pentru moment această problemă. Își începe investigațiile referitoare la potențialele pericole, examinând cu atenție documentele din Secția de cercetare a Serviciului Secret. Aceste dosare conțin toți indivizii care l-au amenințat pe președinte sau ar putea să prezinte un pericol pentru el. Verificarea făcută de Lawson pe 8 noiembrie nu indică prezența unei astfel de persoane în zona Dallasului.

Lawson pleacă apoi de la Washington în Texas și pune întrebări poliției locale și altor agenții federale, continuându-și cercetările cu privire la indivizii care ar putea reprezenta o amenințare pentru viața președintelui John F. Kennedy. Un interes deosebit îl reprezintă protestatarii implicați în atacul asupra lui Adlai Stevenson din urmă cu doar câteva săptămâni. Lawson obține fotografii ale acestor oameni, care vor fi distribuite Seviciului Secret și poliției din Dallas în ziua vizitei președintelui. Cei care seamănă cu acei indivizi vor fi puși sub supraveghere, dacă se apropie cumva de zona în care se află președintele.

Sârguința lui Lawson este curând răsplătită când FBI-ul îi oferă numele unui rezident în zona Dallas, care ar putea să reprezinte o amenințare serioasă pentru viața președintelui John Fitzgerald Kennedy.

Agentul special James Hosty jr nu-i dă totuși numele și în nici un caz nu este acela al lui Lee Harvey Oswald. În schimb, este cel al unui cunoscut zurbagiu local, care nu are defel în minte să-l omoare pe președinte.

■ ■ ■

În capitală, 11 noiembrie e o zi urâtă, cu un soare palid și un vânt puternic care face să fluture multe steaguri la Cimitirul Național Arlington de pe celălalt mal al fluviului Potomac, vizavi de Districtul Columbia. Sute de soldați și civili privesc cum, cu ocazia comemorării Zilei Veteranilor, președintele Statelor Unite depune o coroană la Mormântul Soldatului Necunoscut. John Kennedy, el însuși veteran de război decorat, stă în văzul lumii pe când un gornist cântă la trompetă, momentul muzical de încheiere la toate ceremoniile militare. Numele gornistului este sergent Keith Clark. E primul trompetist al orchestrei Armatei SUA și cunoaște mult prea bine această melodie tristă. Clark cântă foarte frumos piesa solo, notele melancolice răsunând a jale în marea de morminte și de iarbă verde.

Președintele Kennedy este emoționat de istoria și tragismul acestui loc. Arlington era, pe vremuri, reședința familiei lui Robert E. Lee și a fost transformat în cimitir în timpul Războiului Civil de către trupele unioniste, pentru ca generalul confederat să nu mai fie niciodată tentat să locuiască în conacul familiei sale care încă domină locul. Kennedy își dă seama de ce acesta a fost o pierdere atât de mare pentru Lee, căci de pe dealurile povârnite se vede peste râu, până la Washington, unde ritmul alert și negocierile făcute pe ascuns formează un contrast puternic cu liniștea și pacea cimitirului.

– Acesta e unul dintre cele mai frumoase locuri de pe pământ, îi spune mai târziu președintele congresmanului Hale Boggs. Aș putea să stau aici pentru totdeauna.

Acela nu e doar un gând trecător. Kennedy își exprimă acest sentiment și lui Robert McNamara, secretarul apărării.

– Cred că, poate într-o zi, aici aș vrea să fiu.

Capitolul 20

13 NOIEMBRIE 1963
CASA ALBĂ
SEARA TÂRZIU

Omul care mai avea de trăit doar zece zile o admiră pe Greta Garbo cum își scoate pantofii și se întinde pe patul din Dormitorul Lincoln. Se dă un dineu la Camelot în această seară, iar singuratica actriță suedeză este oaspete de onoare. Jackie recunoaște că e „obsedată" de Garbo, în care vede un spirit înrudit. Președintele s-a oferit s-o ia pe frumusețea de 58 de ani într-un tur a ceea ce planificatorii programului său numesc pur și simplu „Conacul".

La cină, Garbo, neliniștită, a dat pe gât pahar după pahar de votcă. Dar președintele a fost imaginea abstinenței, nefumând trabuc și nebând nici un strop de alcool. „Mă simțeam ca o condamnată de câte ori îmi aprindeam o țigară", își va aminti Garbo mai târziu.

John F. Kennedy este vrăjit de Garbo, cum, de altfel, e și ea de el. În loc să plece de la petrecere imediat după cină, ca să se bucure de câteva clipe de singurătate înainte de culcare, cum îi e obiceiul, JFK zăbovește „mai mult ca oricând de când am ajuns președinte".

Kennedy și Garbo nu s-au întâlnit niciodată până în astă-seară, dar s-au împrietenit repede, datorită unei farse făcute pe socoteala colegului de cameră al lui Kennedy în anii adolescenței, la școala pregătitoare Choate. Lem Billings este cel mai bun prieten al lui JFK. Cei doi sunt ca frații, iar Billings rămâne atât de des peste noapte la Casa Albă, că își ține un rând de haine în dormitorul de la etajul trei. În 1960, directorul

de publicitate în vârstă de 47 de ani și-a luat de bunăvoie un an sabatic pentru a-l ajuta pe Kennedy în campania prezidențială. Însă JFK i-a oferit oricum postul de șef al Corpului Păcii, recent înființat. Billings l-a refuzat, temându-se să nu le afecteze prietenia.

Lem o întâlnise pe Greta Garbo în timpul verii, când era în vacanță în sudul Franței. Odată întors acasă, Billings, care nu era căsătorit, s-a lăudat atât de des cât de bine s-au înțeles el și Garbo, că Jackie l-a rugat să nu mai vorbească despre ea.

Președintele n-a putut să reziste. O farsă amicală pe socoteala lui Billings n-ar face decât să înveselească vizita lui Garbo. Așa că a chemat-o pe actriță, făcându-i o propunere:

– Prietenul meu Billings se laudă că te cunoaște foarte bine. Când intră în cameră, prefă-te, te rog, că nu l-ai mai întâlnit niciodată până acum.

JFK a convins-o pe Garbo să vină mai devreme la dineul de la Casa Albă, ca să-și repete rolul din farsa elaborată a lui Kennedy.

„Devreme" la Camelot înseamnă, de obicei, în jur de 8.30 seara. Nici astă-seară nu e altfel.

Asta se întâmplă pentru că președintele a avut încă o zi istovitoare. Programul lui a început la 9.45, când a avut o întrevedere cu editorialistul Ann Landers în ceea ce privește campania de strângere a fondurilor pentru opere de caritate prin poștă din perioada Crăciunului 1963, și s-a terminat cu o întâlnire la 18.30 cu John A. Hannah, președintele Comisiei Drepturilor Civile. Între acestea, a avut o întâlnire cu președintele Cehoslovaciei, un spectacol dat pe Peluza Sudică de cimpoierii și tobosarii din Black Watch (Regimentul regal scoțian) din Marea Britanie, o ședință cu cincisprezece persoane despre sărăcia din estul statului Kentucky și una mai scurtă, pe probleme de politică externă, cu Dean Rusk, McGeorge Bundy și fostul secretar de stat Christian Herter, după-amiaza târziu.

Președintele a fost la obișnuita partidă de înot la 13.40, dar alte pauze nu a avut. Întrunire după întrunire, la care lui John Kennedy nu i se cerea doar să participe, ci să cunoască și subiectele variate care i se prezentau și să ia decizii. În tot acest timp, președintele s-a gândit aproape mereu la călătoria în Texas de săptămâna următoare.

Când a ajuns JFK la bazin pentru a doua partidă de înot a zilei, era 19.15. Până s-a șters cu prosopul și s-a dus la el în dormitor, s-a făcut 20.03. Garbo sosise deja. Kennedy și-a făcut un duș și s-a schimbat pe îndelete, știind că Jackie va explica musafirilor de ce întârzia.

Lem Billings a fost în culmea fericirii când a văzut-o pe Garbo.

– Măiculiță, Greta? O, Doamne! Ce mai faci? a exclamat el.

Garbo l-a fixat cu ochi inexpresivi, apoi și-a întors privirea la Jackie.

– Cred că greșești. Nu-mi amintesc să ne fi întâlnit înainte, a spus ea.

Când a venit președintele, Garbo a repetat că nu-l cunoaște pe Billings. Vechiul prieten al președintelui, din ce în ce mai disperat, îl ignora pe JFK pentru a-i aminti lui Garbo de mai multe ori unde s-au întâlnit și ce cunoștințe comune aveau. Cu cât vorbea Billings mai mult, cu atât mai evident era că Greta nu-l întâlnise niciodată până acum. În acest timp, JFK s-a relaxat, lăsând deoparte grijile funcției sale și amuzându-se de farsa inofensivă pe care i-o făcuse lui Lem la această cină. Billings nu-și va da seama că a fost păcălit până a doua zi dimineața.

Curând după ce s-a terminat cina, JFK i-a luat pe toți musafirii la un tur al Casei Albe. Acum, Greta Garbo, care se cherchelise, nu vrea să murdărească așternutul din Dormitorul Lincoln, așa că își scoate pantofii înainte de a se întinde pe pat. Turul ia sfârșit în Biroul Oval. Lucru necunoscut de majoritatea americanilor, Kennedy are obiceiul să colecționeze bibelouri de fildeș, și adesea licitează pe alt nume pentru aceste piese sculptate în dinți de balenă. Sunt expuse într-o vitrină din biroul lui. Când Garbo admiră colecția, președintele deschide vitrina și îi oferă în dar un bibelou. Actrița îl acceptă bucuroasă.

Așa decurge viața în Camelot: ziua e rezervată rezolvării problemelor lumii, între care se fac două partide de înot în scop terapeutic, seara sunt invitate celebrități la o cină târzie, urmată de un tur al celei mai renumite reședințe din America. Unde în altă parte se întâmplă asemenea lucruri?

Dar Garbo părăsește pe neașteptate Casa Albă.

– Trebuie să plec, anunță ea, înainte să se întoarcă la hotel.

Așa se termină ultimul dineu dat vreodată la Camelot.

Dar amintirea acestei seri magice va dăinui și nici măcar o persoană atât de celebră ca Garbo nu rămâne insensibilă la atmosfera din Camelot. „A fost cea mai neobișnuită seară pe care am petrecut-o cu tine la Casa Albă, scrie ea în biletul de mulțumire adresat lui Jackie Kennedy. A fost cu adevărat fascinantă și plină de vrajă. Aș crede că a fost un vis dacă n-aș avea în fața ochilor «dintele» președintelui."

Dar Camelot nu e un vis. Este real. Și această realitate e pe cale să ia o întorsătură care va schimba America pentru totdeauna.

Capitolul 21

16 NOIEMBRIE 1963
DALLAS, TEXAS
ORA 13.50 P.M.

Sterling Wood, în vârstă de 13 ani, își îndreaptă pușca Winchester 30-30 înspre conturul capului unui om. Expiră și apasă pe trăgaci, apoi se uită cu ochii întredeschiși către țintă. E sâmbătă. Sterling și Homer, tatăl lui, s-au dus la poligonul de trageri Sports Drome Rifle Range ca să exerseze pentru sezonul de vânătoare a căprioarelor.

Tânărul Sterling vede un tânăr care stă în cabina de lângă el. Și el își îndreaptă arma înspre o siluetă similară. Adolescentul citește o mulțime de cărți despre arme și e sigur că respectivul folosește o carabină italienească. Se pare că țeava puștii a fost scurtată, dar arma tot e mai lungă cu câțiva centimetri ca Winchesterul lui Sterling. Judecând după numărul de zgârieturi de pe patul armei, tânărul precoce din Dallas bănuiește că pușca ar face parte din surplusul armatei. Are și o curea, ca să-i fie mai ușor unui infanterist s-o care, și o cătare care să apropie ținta și să fie mai ușor de nimerit.

– Tată, îi șoptește Sterling părintelui său. Pare a fi o carabină italienească de calibrul 6,5.

Bărbatul trage. Din gura țevii iese o flacără, fiindcă e mai scurtă. Sterling simte căldura emanată de detonare. Trăgătorul culege cartușul

gol pe care și-l pune în buzunar, de parcă nu ar vrea să lase nicio urmă că a fost pe aici. Lui Sterling i se pare ciudat că trăgătorul face asta după fiecare împușcătură.

Adolescentul e uimit că aproape toate găurile lăsate de glonț sunt în zona ochilor, dacă respectiva țintă ar fi un om în carne și oase.

– Domnule, aveți cumva o carabină italienească de calibru 6,5? îl întreabă Sterling pe străin.

– Da, domnule, îi răspunde bărbatul.

– Și o lunetă de patru?

– Da.

Trăgătorul stă suficient de mult ca să tragă „opt sau zece" focuri, după estimările lui Sterling – destule ca să nu risipească muniția, asigurându-se că pușca și luneta sunt calibrate.

Sterling va depune mărturie mai târziu că acel bărbat era Lee Harvey Oswald.

■ ■ ■

În acea sâmbătă de noiembrie, pe prima pagină a ziarului *Morning News* din Dallas este un articol despre vizita președintelui Kennedy. Au mai rămas șase zile. Ziarul încearcă să-și dea seama de calea aleasă de coloana oficială prin inima orașului. Air Force One va ateriza pe aeroportul Love Field, iar de acolo președintele va merge la un mare centru comercial pe nume Trade Mart, unde va ține un discurs. Pe drum, va trece pe lângă Depozitul de Cărți Școlare din Texas, unde lucrează Lee Harvey Oswald.

Lee Harvey Oswald citește cu religiozitate ziarele și știe de multă vreme că John Kennedy va veni în Dallas. În această zi, Oswald s-a decis să-și petreacă weekendul în oraș, în loc să se ducă în suburbii ca să le vadă pe Marina și pe fetele lor.

Lee Harvey Oswald împlinise 24 de ani în urmă cu doar o lună. Nu prea are cu ce să se laude. Își pierde soția și copiii. Are numai slujbe prost plătite. În ciuda inteligenței sale, nu are studii superioare. Nu știe dacă vrea să fie american, cubanez sau rus.

Însă tânjește să fie un om măreț. O personalitate marcantă. Un om al cărui nume nu va fi niciodată uitat.

Înainte să-l împuște pe Abraham Lincoln, John Wilkes Booth tânjea să fie la fel. Și, întocmai cum s-a antrenat Booth la un poligon de trageri cu câteva zile înaintea asasinării, așa a făcut și Lee Harvey Oswald.

Sterling Wood, puștiul de 13 ani, este prima persoană pe care a impresionat-o Oswald de multă vreme. Astăzi Lee Harvey *a fost* cu adevărat măreț – a reușit să tragă mai multe gloanțe în capul unui om din carton.

■ ■ ■

Este posibil ca decăderea Camelotului să fi început cu Golful Porcilor, când Kennedy și-a făcut un dușman de moarte din Fidel Castro și a reușit să scoată din sărite CIA-ul.

Sau poate a început în acea noapte din octombrie 1962, când JFK a rupt orice legătură cu Sam Giancana, Frank Sinatra și Mafia, apoi s-a dat deoparte și nu s-a amestecat când Bobby, fratele său, a început, zelos, anchetele în lumea crimei organizate.

Decăderea Camelotului și-ar putea avea originile în timpul crizei rachetelor din Cuba, când JFK a repurtat o victorie decisivă asupra lui Nikita Hrușciov și a imperiului sovietic, reușind în același timp să-și supere comandanții de armată și pe cei din „complexul militar industrial", cum îi spusese Dwight Eisenhower, pentru că a refuzat să declanșeze un război.

Declinul Camelotului ar fi putut începe dintr-o sumedenie de motive.

Dar a început, de fapt, pe 18 noiembrie, când Winston G. Lawson, agentul special din echipa premergătoare a Serviciului Secret, Forrest V. Sorrels de la Serviciul Secret din Dallas și Jesse Curry, șeful poliției din Dallas, parcurg traseul bine gândit de 20 de kilometri de la Love Field la Trade Mart.

– La naiba, spune agentul Sorrels, uitându-se la miile de ferestre, vom fi ținte sigure.

Cu toate acestea, agenții hotărăsc că pe aici va trece coloana prezidențială.

Ori de câte ori președintele Statelor Unite se deplasează printr-un oraș aglomerat, există un echilibru între apărarea vieții sale și băile de mulțime făcute de șeful statului. Misiunea agenților este să-l protejeze de mulțimile de oameni, ceea ce e greu în acele zile, când e scos acoperișul mașinii lui

decapotabile. Un traseu perfect este lipsit de ferestre la etajele superioare, de unde poate să tragă un lunetist, are rute alternative în caz că merge prost ceva, are străzi largi pentru a ține mulțimile cât mai departe de mașină și puține curbe strânse, dacă nu chiar deloc.

Traseul din Dallas încalcă toate aceste principii.

Întoarcerea vehiculului prezidențial îl obligă pe William Greer, agent în Serviciul Secret care a fost de multe ori șoferul lui JFK, să încetinească limuzina considerabil. Asta face din președinte o țintă mai ușoară pentru un lunetist. Conform protocolului Serviciului Secret, de câte ori coloana oficială trebuie să încetinească pentru a vira, agenții trebuie să verifice dinainte întreaga intersecție. Ceva simplu, ca de pildă un viraj de 90 de grade, lucru prevăzut în Dallas la intersecția străzilor Main și Houston, îl poate face pe Greer să frâneze. O întoarcere în unghi de 135 de grade, cum e cea de la intersecția străzilor Houston și Elm, înseamnă că limuzina Lincoln a lui Kennedy va încetini la câțiva kilometri pe oră.

Asta înseamnă un ritm de plimbare mai rapid, iar prin luneta puștii unui asasin, așa o viteză redusă îl poate face pe președinte o țintă foarte ușor de nimerit. Dacă se întâmplă asta, agenții de la Serviciul Secret sunt antrenați să se pună între președinte și mulțime, folosindu-și trupurile pe post de scuturi umane. În acest timp, ei trebuie să scruteze împrejurimile și să se uite la ferestrele clădirilor ca să vadă dacă nu e vreun asasin sau o țeavă de armă. Limuzina președintelui are trepte pe ambele părți, pentru ca agenții să-l poată apăra pe președinte și să scaneze locul în care se află. Ca să-și mențină echilibrul, oamenii se țin de bare metalice. Cu toate acestea, lui JFK nu-i place ca agenții să stea pe trepte, pentru că în acest fel mulțimea nu-l mai vede, așa că aceștia sunt adesea în mașina din spate.

Dar toată această protecție poate fi dejucată dacă un asasin cunoaște cu precizie traseul coloanei de mașini. Așa că, odată ce agenții Sorrels și Lawson aleg traseul președintelui pe 18 noiembrie și apoi fac informația publică, oricine vrea să-i facă rău președintelui poate începe să plănuiască unde anume și când să atace. Cu alte cuvinte: mulți oameni ar vrea să-l vadă mort pe John F. Kennedy. Însă, înainte de luni 18 noiembrie, nu exista nicio posibilitate.

Acum este.

Capitolul 22

21 NOIEMBRIE 1963
LA BORDUL AIR FORCE ONE
ORA 14.00

În ultimele sale ore de viață, președintele John F. Kennedy zboară la bordul luxosului Air Force One. Citește cu atenție documentele de la serviciile secrete „Doar pentru ochii dumneavoastră, domnule președinte", care se revarsă din servieta lui neagră din piele de crocodil. JFK citește un studiu cu o viteză de cam 1 200 de cuvinte pe minut, normală pentru el, cu ochelarii aproape pe vârful nasului. Pe canapeaua de pe peretele opus al biroului aerian al lui JFK, Jackie Kennedy vorbește încet în spaniolă, repetând un discurs pe care îl va ține în Houston unui grup de femei latino-americane.

Cuvintele rostite în castiliană de prima-doamnă sunt bine-venite, contrastând cu sanctuarul sobru al președintelui. John Kennedy e atât de fericit că Jackie vine în Texas, încât a ajutat-o să-și aleagă hainele pe care le va purta la multele sale apariții publice. Îi place cel mai mult un taior Chanel roz de stofă, cu o mică pălărie asortată.

Pe JFK nu-l prea interesa moda, dar s-a implicat considerabil în amenajarea și decorarea avionului Air Force One. Când JFK a fost ales președinte, avea trei aeronave din care să aleagă. Oricare putea fi numită „Air Force One" când era el la bord. Însă acele aparate de

zbor păreau mai mult din aviația militară decât prezidențiale. Cuvintele „Serviciu de transport aerian militar" erau inscripționate pe laturi. Culoarea predominantă a fuzelajului era un portocaliu aprins.

Dar aparatul care purta pe coadă numărul 26 000, la bordul căruia se află John Kennedy, era un avion îmbunătățit. Președintele a primit această versiune prezidențială a unui Boeing 707 în octombrie 1962. La fel cum Jackie s-a ocupat de redecorarea Casei Albe (acum, când familia Kennedy zboară spre Texas, se mai pune la punct un detaliu: la întoarcere, JFK va avea draperii noi în Biroul Oval), John Kennedy a supravegheat redecorarea aeronavei prezidențiale. De pildă, fuzelajul și aripile sunt acum vopsite într-o combinație îndrăzneață de albastru-deschis și alb, cuvintele „Statele Unite ale Americii" fiind scrise cu mândrie deasupra celor 45 de ferestre ovale. Înăuntru, mocheta este modernă, iar aranjamentul este sofisticat, incluzând un birou personal, o sală de conferințe și un dormitor în care e agățat un tablou cu o fermă franceză deasupra saltelei tari ca piatra a președintelui. Sigiliul prezidențial pare să împodobească fiecare accesoriu. Lui JFK îi place atât de mult noul său avion, încât a zburat 120 000 de kilometri la bordul lui, din care 26 000 în doar treisprezece luni.

Călătoria de azi începe la 9.15, când John Kennedy își ia la revedere de la Caroline înainte ca fetița să urce la etajul al treilea al Casei Albe, la școală. John jr, care va împlini trei ani săptămâna viitoare, zboară cu părinții în elicopterul prezidențial care îi duce de la Casa Albă la Air Force One. Băiețelul are pe el un palton London Coat care să-l apere de frigul lunii noiembrie și se bucură nespus de călătorie.

Dar, pe când Marine One aterizează pe pista de lângă aeronava prezidențială, tânărul John insistă să zboare în continuare.

– Vreau să vin și eu, își roagă el tatăl.

– Nu se poate, îi spune încetișor președintele.

– Nu lipsim decât câteva zile, îi amintește prima-doamnă copilului înlăcrimat. Când ne întoarcem, va fi ziua ta.

John jr începe să suspine.

– John, așa cum a spus și mami, ne întoarcem în câteva zile, îi amintește și președintele. JFK își sărută apoi fiul, întorcându-se spre agentul Serviciului Secret însărcinat cu protecția copilului. Domnule Foster, ai grijă de John, îi ordonă el pe un ton blând.

Lui Bob Foster i se pare ciudat. De obicei, președintele nu spune așa ceva, indiferent cât de mult plânge copilul când vine vremea să-și ia rămas-bun.

La ora 11.00, președintele îl mai îmbrățișează pentru ultima oară pe John jr și pășește pe pistă, după care urcă treptele și se îmbarcă în Air Force One. Prima-doamnă e lângă el. Cinci minute mai târziu, avionul decolează de pe Andrews ca să zboare în Texas, unde va ajunge după trei ore și jumătate. John Kennedy jr se uită cum avionul uriaș se ridică pe cer și dispare la orizont.

Air Force One va ateriza mai întâi la San Antonio. Apoi se va îndrepta spre Houston și, în cele din urmă, către Fort Worth, unde președintele și prima-doamnă își vor petrece noaptea. Vor pleca la Dallas a doua zi. Colonelul Jim Swindal, pilotul personal al lui JFK, îi va duce pe soții Kennedy de la Fort Worth la aeroportul Love Field din Dallas. Zborul va fi scurt, doar treisprezece minute. Dar imaginea simbolică a lui Air Force One coborând din ceruri și aterizând în acel oraș frământat va fi una mai pregnantă decât aceea a lui John Kennedy parcurgând 60 de kilometri prin prerie într-o limuzină.

Acum președintele ia o pauză de la citit ca să-și aprindă un trabuc cubanez. Fumează, căzut pe gânduri. Texasul va fi problematic din punct de vedere politic. Nu se știe dacă mulțimile îi vor fi ostile sau receptive și e îngrijorat că Jackie nu se va simți în largul ei. Această călătorie va fi decisivă. În funcție de cum decurgea această vizită, prima-doamnă îl va însoți sau nu în campania din 1964.

JFK se ridică și se îndreaptă din nou spre apartamentul prezidențial.

Președintele bate ușor la ușă și își vâră capul înăuntru.

– Ești bine? o întreabă el pe Jackie. Vom ateriza curând.

Soția lui se schimbă într-o rochie de un alb imaculat.

– Da, îi răspunde prima-doamnă, uitându-se în oglindă ca să-și potrivească bereta, care îi completează rochia și cureaua neagră.

– Voiam să mă asigur, îi spune el în timp ce închide ușa.

Președintele simte o ușoară înclinare pe când Air Force One începe să coboare. Se uită pe geam. Câmpurile aride, perfect plate ale Texasului îl întâmpină la opt kilometri mai jos, apropiindu-se mereu.

■ ■ ■

În Dallas, Lee Harvey Oswald umple cutii de carton cu cărți și completează formulare de distribuție la Depozitul de Cărți Școlare din Texas. Astăzi este distrat, dar îi atrage repede atenția harta cu traseul coloanei prezidențiale de pe prima pagină a ediției de prânz a ziarului *Dallas Times Herald*. Oswald trebuie doar să se uite pe cea mai apropiată fereastră ca să vadă exact pe unde va întoarce încet la dreapta limuzina președintelui Kennedy de pe Main Street pe Houston, apoi la stânga, mai încet, pe Elm, unde va trece aproape direct pe sub ferestrele bibliotecii. Uitându-se în jos la stradă, îi va fi ușor să-l vadă pe președinte.

Dar Lee Harvey Oswald nu vrea doar să arunce o privire. De fapt, el plănuiește în secret să-l împuște pe președinte. În urmă cu o lună, cu doar câteva zile înainte de nașterea celui de-al doilea copil, Marina a observat cât de fascinat era soțul ei de filme ca *Suddenly* sau *We Were Strangers*, în care e vorba despre împușcarea unui președinte. Cuplul s-a uitat împreună la filme, iar Lee Harvey a asigurat-o pe Marina că acele filme erau autentice. Ei i s-a părut o remarcă destul de ciudată.

Oswald nu-l urăște pe președinte. Nu are niciun motiv să-i dorească moartea lui JFK. Însă e necăjit că un om ca John Kennedy are atâtea avantaje. Oswald înțelege că bărbaților născuți într-o lume privilegiată le e mai ușor să se afirme. Dar, în afară de acea doză de invidie, Lee Harvey nu-l vorbește de rău pe președinte. De fapt, Oswald ar vrea să fie ca JFK.

Mai presus de toate însă, Lee Harvey vrea să fie un om măreț.

■ ■ ■

– Pot să vin și eu cu tine în după-amiaza asta? îl întreabă în treacăt Oswald pe Wesley Frazier, colegul lui de muncă.

Tânărul de 19 ani stă la o jumătate de stradă de casa unde locuiește Marina Oswald cu Ruth Paine. Oswald se duce, de obicei, vinerea în suburbia Irving cu Chevroletul lui Frazier, negru, cu patru uși și vechi de nouă ani, apoi, lunea, se întorc împreună în Dallas.

– Desigur, îi răspunde Wesley. Cei doi sunt la primul etaj al Depozitul de Cărți Școlare din Texas, lângă o masă mare. Ți-am mai spus că poți veni cu mine de câte ori vrei să-ți vezi soția.

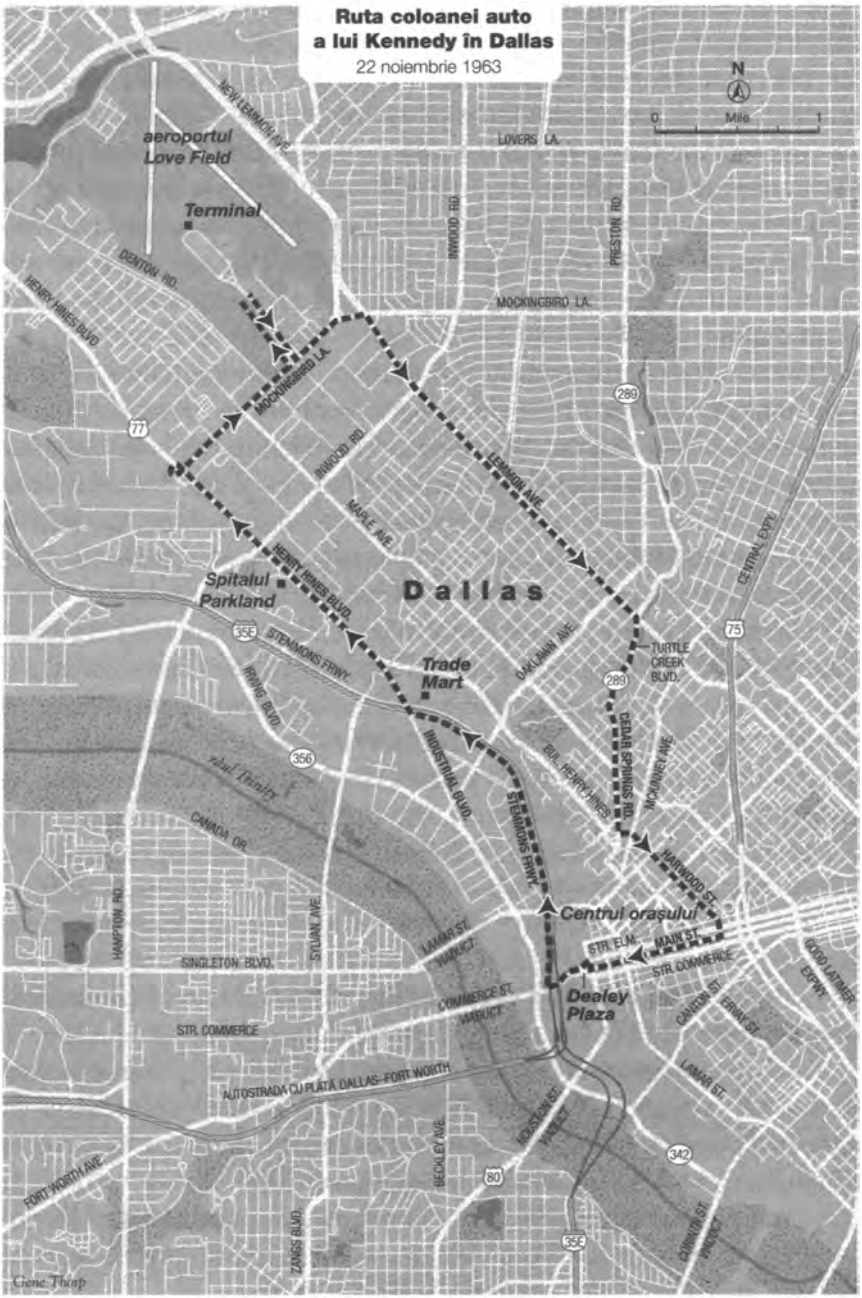
Ruta coloanei auto
a lui Kennedy în Dallas
22 noiembrie 1963
N
0
Mile
1
aeroportul
Love Field
Terminal
NEW LEMMON AVE.
LOVERS LA.
INWOOD RD.
PRESTON RD.
DENTON RD.
MOCKINGBIRD LA.
HENRY LINES BLVD.
77
289
LEMMON AVE.
MAPLE AVE.
Spitalul
Parkland
Dallas
CENTRAL EXPY.
75
355
STEMMONS FRWY.
Trade
Mart
OAKLAWN AVE.
TURTLE
CREEK
BLVD.
IRVING BLVD.
356
INDUSTRIAL BLVD.
CANADA DR.
CEDAR SPRINGS RD.
MCKINNEY AVE.
HARWOOD ST.
Centrul orașului
MAIN ST.
STR. ELM
STR. COMMERCE
HAMPTON RD.
STEMMONS FRWY.
SINGLETON BLVD.
LAMAR ST.
VIADUCT
COMMERCE ST.
VIADUCT
Dealey
Plaza
GOOD LATIMER
EXPWY
CANTON ST.
ERVAY ST.
LAMAR ST.
AUTOSTRADA CU PLATĂ DALLAS-FORT WORTH
HOUSTON ST.
VIADUCT
342
FORT WORTH AVE.
BECKLEY AVE.
80
35E
COMMERCE ST.
VIADUCT
TRINITY RIVER
Gene Thorp

Însă atunci Frazier își dă seama că azi nu e vineri. E joi – iar Lee Harvey Oswald nu se duce niciodată joia la Irving.

– De ce te duci azi acasă? îl întreabă Frazier.

– Vreau să iau niște galerii pentru perdele, îi răspunde Oswald.

Apoi Lee Harvey fură niște hârtie maro de împachetat de la departamentul de expedieri. Își petrece restul zilei improvizând un sul în care să pună „galeriile pentru perdele".

Pe când îndoaie hârtia pentru a forma cel mai bun ambalaj în care să ascundă pușca, Lee Harvey Oswald nu e sigur că-l va ucide pe președintele Kennedy. Vrea doar să stea permanent cu Marina și fetițele lor. Astăzi își va implora soția să-l primească înapoi.

Dacă îl va refuza, Oswald nu mai are altă soluție.

Atât de nebunească a devenit lumea lui Lee Harvey Oswald. Acum operează doar cu concepte absolute: ori va trăi fericit până la adânci bătrânețe – ori îl va asasina pe președintele Statelor Unite ale Americii.

Capitolul 23

22 NOIEMBRIE 1963
IRVING, TEXAS
ORA 6.30

Familia Oswald se ceartă. Din nou. Dar de data asta e altceva. De data asta s-a terminat. Lee Harvey stă la picioarele patului, în cămăruța lor înghesuită din casa lui Ruth Paine, îmbrăcat pentru serviciu, cu o pereche de pantaloni gri și o cămașă veche. Își scoate verigheta de la mâna stângă și o aruncă într-o ceașcă de porțelan de pe măsuța de toaletă. A fost pe vremuri un simbol al iubirii pentru Marina, dar acum e o confirmare a eșecului care îi domină viața.

Astăzi, Oswald va face ceva care va schimba totul. Astăzi va dovedi că nu e un ratat, chiar dacă asta înseamnă să-și piardă viața.

Lee Harvey lasă 187 de dolari, bani gheață, pe măsuța de toaletă, cadou de despărțire pentru soția și fiicele sale. Nu e ca și cum ar avea un viitor.

Marina stă pe pat, pe jumătate trează. Ultima noapte petrecută de Lee Harvey și Marina nu a fost una romantică. Oswald s-a tot foit, iar Marina s-a trezit de două ori în același timp cu bebelușul. Nu au făcut dragoste, deși Marina a încercat la trei dimineața să fie drăgăstoasă. El a respins-o furios.

Oswald a venit acasă în primul rând să-și ia pușca. Însă era dispus să renunțe la planul său ticălos dacă Marina și fetele l-ar fi primit înapoi. Și-a implorat toată seara soția să se împace. Lee Harvey i-a spus ce dor

îi era de fete și chiar i-a promis Marinei că va cumpăra o mașină de spălat, căci știa cât de mult își dorea una.

Dar Marina era furioasă că Oswald venise într-o zi de joi, încălcând regulile din casa lui Ruth Paine. Așa că rugămințile lui Lee Harvey au dus la altă ceartă. Dar el tot nu s-a lăsat.

Însă Marina nu-l vrea înapoi. Își petrec seara în curte, jucându-se cu June și Audrey pe iarba veștejită de toamnă de pe peluza lui Ruth Paine. El o tot roagă pe Marina să-i fie din nou soție. Ea ezită, căci Lee Harvey fusese odată iubirea vieții ei. Dar nu a cedat insistențelor lui.

Oswald s-a dus devreme la culcare. Stătea în pat, căzut pe gânduri. Chiar și când Marina a venit lângă el, cu trupul ei cald mirosind a săpun de la baia făcută noaptea târziu, s-a prefăcut că doarme. Orele treceau. Cu timpul i-a revenit curajul. Nu i-a mai rămas nimic pe lume. Își va continua planul.

Acum, în zori, după ce se îmbracă pentru muncă și își lasă toate celelalte lucruri pe măsuța de toaletă, Lee Harvey o aude pe Marina foindu-se în spatele lui.

– Mai dormi puțin, îi spune el. Fac eu micul dejun.

Ea e extenuată și nici nu are de gând să se scoale. Audrey se agită și Marina se întinde după ea să o pună la sân. Lee Harvey iese încetișor din cameră fără să-și ia rămas-bun.

Asasinul își face o cafea instant în bucătărie, apoi se duce în garajul ticsit al lui Ruth Paine ca să-și ia pușca. Desface pătura de lângă geanta de un verde măsliniu de la Corpul de Marină, scoțând la iveală o carabină de infanterie Mannlicher Carcano de 6,5 milimetri. Lee Harvey pune arma în ambalajul maro pe care l-a furat cu o zi înainte de la serviciu.

Ținând „galeriile" de țeavă, Lee Harvey iese din garaj, lăsându-și pentru totdeauna fosta viață în urmă.

Până la opt dimineața, Oswald și Wesley Frazier ajung la serviciu, la Depozitul de Cărți Școlare din Texas. Lee Harvey coboară din mașină înainte ca Frazier să oprească motorul. Înșfacă sulul maro și intră ca o vijelie în clădire, pentru ca Frazier să nu-l prindă din urmă și să-l întrebe de ce se grăbește așa.

■ ■ ■

– Plouă, remarcă George Thomas, intrând în apartamentul lui John Kennedy de la hotelul din Fort Worth.

Valetul îl trezește la 7.30 fix. Se strânge deja o mulțime de oameni în parcarea aflată cu opt etaje mai jos, așteptând ca președintele să le vorbească de pe platforma din spatele unei camionete. Cei aproape 5 000 de oameni sunt majoritatea bărbați și mai mult sindicaliști. Mulți au stat în ploaie ore întregi.

– Păcat, îi răspunde Kennedy valetului.

Se ridică din pat și se duce la duș. Dacă plouă, înseamnă că va fi pus acoperișul limuzinei când coloana oficială va străbate Dallasul. Nu numai că lumea va fi supărată să aștepte în frig și ploaie până trece pe acolo, dar faptul că nu vor putea să-i zărească pe președinte și pe prima-doamnă nu le va schimba felul de a vota până anul următor în noiembrie.

Președintele își pune corsetul pentru spate, strângând bine curelușele. Apoi îmbracă o cămașă albă cu dungulițe gri de la firma Cardin din Paris, un sacou albastru la două rânduri de nasturi și își pune o cravată bleumarin. Citește rapoartele CIA, acordând multă atenție numărului de victime din Vietnam. După aceea, JFK trece în revistă câteva ziare. În *Chicago Sun-Times* scrie că Jackie ar putea fi factorul decisiv pentru realegerea lui în 1964. Asta e cea mai bună veste de până acum: toată lumea o iubește pe prima-doamnă. Se pare că scandalul legat de fotografiile cu ea în bikini a fost uitat.

Texanii l-au strigat și aclamat pe JFK în prima zi a călătoriei în Texas. Însă, indiferent cât de mult ovaționează lumea și cum îi soarbe fiecare cuvânt din discursuri, primirea de care se bucură John Kennedy nu se compară cu cea de care se bucură soția lui. Toți texanii vorbesc despre Jackie, iar faptul că a adus-o cu el ar putea fi cea mai inteligentă mișcare politică făcută vreodată de președinte.

La nouă dimineață, John Kennedy stă pe platformă camionetei, părând în formă și triumfător.

– Nu sunt oameni slabi de înger în Fort Worth, spune el mulțimii.

Se știe că pe JFK nu-l sperie intemperiile. Sindicaliștii știau că nu vor sta în ploaie degeaba și că discursul nu va fi anulat.

– Unde e Jackie? strigă cineva.

– Unde e Jackie? mai strigă și alt om.

John Kennedy zâmbește și arată înspre camera ei de hotel.

– Doamna Kennedy se pregătește, spune el în glumă.

La etajul opt, în fața măsuței de toaletă, Jackie aude vocea soțului ei cum se înalță deasupra parcării. Îi place să-și audă numele și se bucură că soțul ei glumește relaxat cu mulțimea.

– Îi ia mai mult, adaugă președintele. Evident că va arăta un pic mai bine decât noi după ce e gata.

Oamenii râd zgomotos, de parcă președintele ar fi cel mai grozav tovarăș de pahar al lor, care le povestește o picanterie din viața sa personală.

Adevărul e că azi Jackie nu are nevoie de timp ca să se aranjeze – are nevoie de foarte mult timp. Prima-doamnă arată vizibil obosită pe când se dichisește în fața oglinzii. E greu să mergi în campanie. Însă e hotărâtă să reziste până la capăt. În două săptămâni, președintele trebuie să fie în California și Jackie vrea să-l însoțească și acolo. De fapt, Jackie Kennedy e hotărâtă să fie alături de soțul ei de acum și până la anul, în noiembrie, când va fi reales.

Dar asta va fi în viitor. Acum contează doar că e pe jumătate gata călătoria în Texas. Jackie Kennedy mai trebuie să treacă de ziua de azi, iar pe urmă se poate odihni.

O, Doamne! exclamă ea, uitându-se la chipul istovit din oglindă. O zi de campanie te îmbătrânește cu 30 de ani.

Prima-doamnă nu are nici cea mai vagă idee că ziua de azi o va îmbătrâni mai mult decât oricare alta din viața ei.

■ ■ ■

Entuziasmul din parcarea de la Fort Worth îi dă putere președintelui, care ține un discurs avântat și plin de pasiune.

– Mergem înainte! exclamă el în încheiere, amintindu-le oamenilor că își ține promisiunile din discursul de la învestire din urmă cu trei ani.

Spune că Războiul Rece a trecut, insinuând că viitorul este un Camelot pentru toți americanii.

Strigătele asurzitoare de aprobare ale acelor mii de sindicaliști sunt dovada de care are nevoie John Kennedy, cum că Texasul nu e un loc chiar atât de rău.

Președintele e pe un val de adrenalină după ce părăsește scena și se întoarce la hotel. Campania îl revitalizează, deși plouă mocănește în Texas.

Oricât de bine se simte, președintele știe că restul zilei de vineri, 22 noiembrie, nu va fi ușor. Trebuie să fie într-o formă excelentă din punct de vedere politic și sufletesc dacă vrea să-i cucerească pe cetățenii inflexibili din Dallas.

Președintele o avertizează pe Jackie:

– Azi mergem în ținutul țăcăniților.

Capitolul 24

22 NOIEMBRIE 1963
DEPOZITUL DE CĂRȚI ȘCOLARE DIN TEXAS, DALLAS
ORA 9.45

O mulțime de oameni entuziaști stă pe trotuarul din fața Depozitului de Cărți Școlare din Texas. Președintele urmează să treacă peste trei ore, dar ei au venit să prindă un loc mai bun. Cel mai bine e că s-ar putea să iasă soarele. Poate o să-i vadă totuși pe John F. Kennedy și pe Jackie.

Lee Harvey Oswald se uită pe fereastra de la etajul întâi al clădirii, estimând pe unde o va lua coloana de mașini după locul unde stă lumea. Vede clar intersecția străzilor Elm și Houston, unde limuzina lui John Kennedy o va lua încet la stânga. E important pentru Oswald. A ales un loc de unde să tragă la etajul șase al clădirii. Palierul este slab luminat cu becuri de 60 de wați și e în curs de renovare, deci nu e nimeni prin preajmă. Stivele de cutii pentru cărți de la fereastra care dă spre intersecția străzilor Elm și Houston vor fi o ascunzătoare nimerită, permițându-i lui Oswald să scoată țeava pe fereastră și să țintească limuzina când se află în curbă. Trăgătorul de elită din Lee Harvey Oswald știe că va avea timp pentru două focuri, poate chiar trei, dacă se mișcă repede.

Dar s-ar putea să nu fie nevoie decât de un glonț.

■ ■ ■

Air Force One se luptă cu vântul pe când colonelul Jim Swindal aterizează pe pista aeroportului Love Field din Dallas. Uitându-se pe geam, vede că vremea e caldă și însorită și că o altă mulțime de oameni din Texas așteaptă să-l întâmpine pe președinte.

– Călătoria asta e până la urmă una pe cinste, îi spune el fericit lui Kenny O'Donnell. Suntem în Dallas și se pare că o să iasă toate bine în Texas!

Mașinile de poliție încercuiesc locul de aterizare, sunt ofițeri postați și pe acoperișuri. Dar acestea sunt singurele semne de rău augur de la aeroport. Cei aproape 2 000 de oameni sunt încântați să vadă Air Force One aterizând, aceasta fiind prima oară când un președinte vizitează Dallasul din 1948. Bărbați în toată firea, mulți purtând ochelari și pălării de cowboy, stau pe vârfuri ca să vadă peste mulțimea de oameni din fața lor. Personalul de la aeroport își părăsește birourile din terminal și se înghesuie lângă gardul care desparte pista de parcare. Aeronava Air Force C-130 în care se află limuzina blindată a președintelui aterizează, iar rampa se deschide. Acoperișul de sticlă rămâne la bordul avionului, așa că mașina pare o decapotabilă. Bob Walker, omul de televiziune care transmite în direct din elicopter, spune cu entuziasm că mașina nu va fi acoperită și că lumea îi va vedea pe președinte și pe prima-doamnă „în carne și oase". Walker mai amintește publicului că președintele se va întoarce pe Love Field între „14.15 și 14.30" ca să plece la Austin.

Lyndon Johnson și Lady Bird, soția lui, îl așteaptă pe președinte pe pista de aterizare, la fel cum au făcut-o în fiecare etapă a vizitei în Texas. Datoria vicepreședintelui este să stea la capătul rampei și să-l salute pe președinte. Pe Johnson nu-l prea încântă asta, dar se luminează la față când Jackie își face apariția la ușa din spatele avionului, urmată la doi pași de John Kennedy.

– Văd de aici ce bronzată e! exclamă Bob Walker.

Planul oficial e ca JFK să se ducă direct la limuzină pentru a se alătura coloanei, dar el o ia spre mulțime. Kennedy nu se mulțumește să strângă câteva mâini, ci intră în mijlocul mulțimii, luând-o și pe Jackie cu el. Cei doi rămân înconjurați de un zid de oameni timp de peste un minut, spre satisfacția mulțimii. Apoi președintele și prima-doamnă reapar, dar se fac imediat nevăzuți în altă zonă a mulțimii.

– Frate, e ceva fantastic! exclamă entuziast Walker pentru publicul său de la TV. E un cadou pentru oamenii care au așteptat aici!

Președintele și prima-doamnă dau mâna cu oamenii, iar celor de la Serviciul Secret li se pare că a trecut o veșnicie. „Kennedy arată că nu-i e teamă", notează în carnețelul său Ronnie Dugger de la *Texas Observer.*

În cele din urmă, John și Jackie Kennedy își fac drum până la limuzina prezidențială. Îi așteaptă guvernatorul John Connally și soția sa, Nellie. Sunt trei rânduri de scaune în vehicul. În față e șoferul, Bill Greer, de 54 de ani. În dreapta lui stă Roy Kellerman, agent al Serviciului Secret ca și Greer. Kellerman a lucrat pentru Casa Albă de la începutul celui de-Al Doilea Război Mondial și i-a păzit pe Roosevelt, Truman, Eisenhower, iar acum pe Kennedy.

JFK stă pe bancheta din spate, în dreapta, aranjându-și părul după baia de mulțime. Jackie e în stânga lui, în taiorul Chanel roz cu pălărie asortată. Prima-doamnă a primit un buchet de trandafiri roșii la aterizarea în Dallas, care acum se află între ea și președinte.

Guvernatorul Connally stă exact în fața președintelui, în rândul de scaune din mijloc. Connally își dă jos pălăria de cowboy ca lumea să-l poată vedea. Nelly stă în fața lui Jackie, iar în spatele șoferului, agentul Greer.

Pe când coloana pleacă din Love Field, la 11.55, limuzina prezidențială – cu numărul de înmatriculare SS 100 X Washington – este a treia din coloană, fiind flancată pe ambele părți de patru polițiști pe motociclete.

În față sunt două mașini cu polițiști și agenți ai Serviciului Secret, printre care Jesse Curry, șeful poliției din Dallas, și Winston Lawson, agent al Serviciului Secret.

În spatele mașinii lui John Kennedy este o decapotabilă cu numele de cod Halfback. În ea sunt cei doi membri de marcă ai „mafiei irlandeze", Dave Powers și Kenny O'Donnell, înconjurați de agenți ai Serviciului Secret, înarmați până în dinți cu pistoale și puști automate. Clint Hill, șeful Serviciului Secret al primei-doamne, stă pe treapta din stânga a Halfbackului. Agenții Bill McIntyre, John Ready și Paul Landis se ocupă și de cei de pe trepte.

A cincea mașină e o limuzină decapotabilă închiriată în Texas pentru vicepreședinte. Când mașinile ies din Love Field, e limpede că LBJ este furios și îmbufnat. În timp ce alți politicieni din coloană fac cu mâna mulțimii, el se uită drept înainte, cu o mină serioasă.

A șasea mașină, cu numele de cod Varsity, în care sunt un polițist al statului Texas și patru agenți ai Serviciului Secret, încheie șirul.

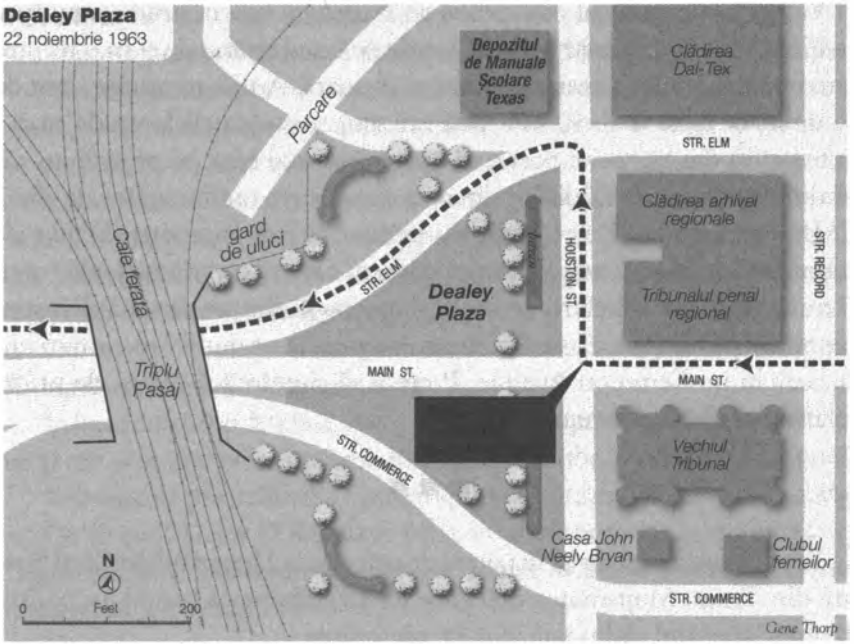

În fața coloanei, la o distanță mare de SS 100 X, Jesse Curry, șeful poliției din Dallas vrea să-l ferească pe președinte de orice fel de incident. Curry, în vârstă de 50 de ani, este ofițer de o viață. Pe lângă faptul că a avansat în ierarhia poliției din Dallas, și-a suplimentat cunoștințele înscriindu-se la Academia FBI. Curry a fost implicat în aproape toate aspectele vizitei lui John Kennedy și a scos pe traseu în jur de 350 de polițiști – o treime din efective –, s-a ocupat de securitatea la sosirea pe aeroport și a menținut ordinea în rândul mulțimii în timpul discursului de la Trade Mart.

Cu toate acestea, Curry a decis să nu pună niciun om în apropiere de Dealey Plaza, gândindu-se că problemele legate de menținerea ordinii vor fi rezolvate înainte de acea destinație. După ce coloana de mașini cotește din Houston Street pe Elm, trece pe sub un pod rutier și o ia la dreapta pe autostrada Stemmons și printr-o zonă nu prea aglomerată în drum spre Trade Mart. Mai bine să-și concentreze ofițerii pe cele mai aglomerate artere decât să-i poziționeze acolo unde nu va fi multă lume.

Curry le-a mai cerut oamenilor săi să stea cu fața la stradă și nu spre mulțime, socotind că n-ar fi rău să-l vadă pe omul apărat de ei ca o recompensă pentru multele ceasuri de stat în picioare. Astfel, nu se ține cont de exemplul de la New York, unde polițiștii stăteau cu spatele la stradă ca să-i ajute pe cei din Serviciul Secret să-l protejeze mai bine pe președinte, uitându-se la ferestrele clădirilor din oraș după țeava unui trăgător de elită.

Dar nu contează, cel puțin nu pentru primii kilometri. E atât de puțin de făcut și sunt atât de puțini oameni care să o vadă pe Jackie cum își pune plictisită ochelarii de soare și începe să fluture din mână înspre panourile publicitare ca să se amuze. Nu prea sunt mulți funcționari entuziasmați pe Lemmon Avenue. Preferă să-și petreacă pauza de prânz la fabrica IBM, unde lucrează.

■ ■ ■

Exact în același timp se ia pauza de prânz și la Depozitul de Cărți Școlare din Texas. Majoritatea colegilor lui Lee Harvey Oswald au părăsit clădirea, sperând să-l poată zări pe președinte.

Mai jos pe stradă, James Hosty, agentul FBI, a uitat complet de anchetarea lui Lee Harvey Oswald și vrea să se asigure că își va vedea eroul: pe președintele Kennedy.

Azi, Lee Harvey Oswald nu și-a luat de mâncare pentru prânz. Și nu vrea să ia masa. În schimb, mută o stivă de cutii pe podeaua murdară de la etajul șase al depozitului, făcându-și o ascunzătoare de unde să tragă.

La 12.24, după aproape treizeci de minute de traseu, mașina președintelui trece pe lângă agentul James Hosty, postat în intersecția lui Main Street cu Field. Agentului special i se împlinește dorința și îl vede pe Kennedy în carne și oase. Apoi se întoarce și intră în restaurantul Alamo Grill, să ia prânzul.

La 12.28, coloana oficială intră într-un cartier ca vai de lume din centru. Drept înainte se vede frumoasa iarbă verde de la Dealey Plaza. Agenții sunt uimiți de primirea călduroasă pe care i-o fac oamenii președintelui. Toți chiuie și aplaudă.

La 12.29, coloana face acel viraj periculos la dreapta, pe Hudson Street. De sus, din ascunzătoarea lui de la etajul șase, Lee Harvey Oswald îl vede pe John F. Kennedy în persoană pentru prima dată. Își

îndreaptă repede pușca Mannlicher Carcano în acea direcție, țintind prin lunetă pe când coloana ocolește Dealey Plaza.

Aici mulțimea e la fel de numeroasă și entuziastă, deși Curry estimase că trebuia să fie mai puțină lume. Oamenii îi strigă pe Jackie și pe președinte ca să se uite înspre ei. Ca și cum ar fi înțeleși, JFK le face cu mâna oamenilor care stau în fața clădirilor de pe partea dreaptă a străzii, în timp ce Jackie îi salută pe cei care stau de-a lungul gazonului din Dealey Plaza, pe partea stângă. Așa se asigură familia prezidențială că niciun votant nu este ignorat.

Coloana e la doar cinci minute de Trade Mart, unde își va ține Kennedy discursul. Nu mai e mult.

În limuzina prezidențială, Nelly Connally se oprește din salutat, suficient timp cât să se uite peste umărul drept și să-i zâmbească lui John Kennedy.

– Domnule președinte, nu puteți spune că orașul Dallas nu vă iubește.

Ce ironie! Dacă JFK s-ar fi uitat în acel moment la etajul șase al Depozitului de Manuale Școlare din Texas, ar fi văzut țeava unei puști îndreptată spre capul lui.

Dar Kennedy nu ridică privirea.

Nici cei de la serviciile secrete.

E 12.30. A venit vremea ca agentul Bill Greer să cotească limuzina SS 100 X într-un unghi de 120 de grade din Houston spre Elm.

■ ■ ■

Cei mai mulți oameni își trăiesc viața de parcă sfârșitul ar veni peste mulți ani. Își măsoară zilele în iubire, râsete, realizări și tragedii. Sunt clipe fericite și momente zbuciumate. Sunt planuri, telefoane, cariere, griji, bucurii, călătorii în locuri exotice, mâncăruri preferate, romantism, rușine și foame. O persoană poate fi caracterizată de haine, mirosul respirației, felul în care el sau ea își piaptănă părul, forma bustului sau prietenii pe care îi are.

Peste tot în lume, copiii își iubesc părinții și tânjesc după dragostea lor. Se răsfață când părinții le mângâie chipurile. Chiar și în cele mai negre clipe din viață, toată lumea se gândește la viitor – la visuri care uneori se împlinesc.

Așa e viața.

Însă viața se poate sfârși mai repede decât o respirație.

Capitolul 25

22 NOIEMBRIE 1963
DEALEY PLAZA, DALLAS, TEXAS
ORA 12.14

Știind că președintele Statelor Unite va trece pe acolo, un licean însurat, pe nume Aaron Rowland, stă cu soția lui, Barbara, lângă Dealey Plaza. Uitându-se în sus la Depozitul de Cărți Școlare din Texas, vede silueta unui bărbat la o fereastră de la etajul șase. Rowland, vânător pasionat, își dă seama că bărbatul ține o pușcă în bandulieră, la piept, cu o mână pe pat și alta pe țeavă. Așa și-ar ține arma un pușcaș marin al SUA care așteaptă să tragă la țintă.

Rowland e fascinat, dar din motive greșite.

– Vrei să vezi un agent al Serviciului Secret? își întreabă el soția.

– Unde?

– În clădirea de acolo, îi răspunde el, arătându-i.

Șase minute mai târziu, cu zece înainte ca președintele să ajungă la Dealey Plaza, Ronald Fischer și Robert Edwards, care lucrează ca revizori contabili în apropiere, își ridică privirea și îl văd pe Lee Harvey Oswald stând nemișcat la fereastra de la etajul șase.

– Nu s-a mișcat deloc, își va aminti Fischer mai târziu. Nici nu a clipit. Se uita neclintit ca o statuie.

În același timp, Howard L. Brennan, un instalator din partea locului, își folosește mâneca cămășii kaki pentru a-și șterge sudoarea de

pe frunte. Se întreabă cât de cald e. Așa că se uită la panoul de afișaj „Hertz" din vârful acoperișului Depozitului de Manuale Școlare din Texas, care arată ora și temperatura. Pe când face asta, Brennan îl vede pe Lee Harvey Oswald ca o stană de piatră, pregătindu-se să tragă de la fereastra de sus.

Dar atunci se aud chiote de veselie la vederea coloanei oficiale care se apropie din ce în ce mai mult. Pe Main Street, mulțimea s-a înșiruit pe trei–șase metri lățime, iar zarva pe care o face răsună prin ferestrele clădirilor din centrul Dallasului. În toată agitația, lumea a uitat că la fereastră stă un bărbat cu o pușcă în mâini. Președintele e aproape.

Nimic altceva nu mai contează.

■ ■ ■

Lee Harvey Oswald ar prefera să tragă întins pe burtă. Așa e cel mai bine pentru un trăgător de elită. Pușca nu se sprijină pe mușchi, care se pot slăbi sau zvâcni. În schimb, pământul tare și oasele antebrațelor formează un triunghi perfect și stabil.

Dar Oswald nu are această opțiune. Va trebui să tragă din picioare. Însă, fiind trăgător de elită, știe cum să rămână cât mai nemișcat cu putință. Așa că acum se sprijină cu putere de partea stângă a ferestrei și își apasă patul carabinei italienești pe umărul drept. Patul zgâriat din lemn al armei se lipește de obrazul lui, cum se lipea pușca M-1 la poligon pe vremea când era pușcaș marin. Arătătorul drept este încovoiat pe trăgaciul vechi de 33 de ani.

Lee Harvey Oswald se uită prin telescopul care mărește de patru ori. Prin acesta, capul lui John Kennedy pare a fi la câțiva metri distanță. Oswald știe că nu are mult timp la dispoziție. Va reuși cu siguranță să tragă două focuri. Trei dacă e rapid. Are doar nouă secunde.

Văzându-și bine ținta, Oswald expiră, apasă ușor pe trăgaci și, când simte reculul izbindu-l în umăr, Lee Harvey încarcă din nou arma ca să mai tragă o dată. Nu-și dă seama dacă primul glonț și-a nimerit ținta din plin. Dar nu contează. Oswald trebuie să mai tragă imediat alt foc.

Asasinul e un om impulsiv, incapabil să oprească fluxul de adrenalină care ar trece prin oricine după ce a tras cu o armă puternică în

președintele Statelor Unite. În secunda când cineva comite o asemenea faptă, viața i se schimbă pentru totdeauna. Nu mai e cale de întoarcere. Din acea clipă, va fi hăituit până la capătul pământului. Poate își va petrece restul zilelor în închisoare. Poate va fi executat.

Cel mai inteligent lucru pe care îl poți face după ce l-ai împușcat pe președinte e să arunci arma și să fugi.

Dar, dacă nu reușești să-l omori cu primul glonț, cum s-a întâmplat în cazul generalului Walker în aprilie, și președintele trăiește, atunci Oswald va fi cel mai prost om din lume. Și acesta e ultimul lucru pe care și-l dorește. Nu, planul lui este să-l asasineze pe John Fitzgerald Kennedy. Iar Lee Harvey Oswald își va duce planul la bun sfârșit.

Nu se gândește de două ori. Oswald trage din nou.

Sunetul celei de-a doua împușcături nu e acoperit de mulțimea zgomotoasă de jos. E atât de asurzitor încât cad bucăți de tencuială din tavanul Depozitului de Manuale Școlare din Texas, iar rândul de geamuri lângă care stă Lee Harvey Oswald zăngăne.

La fix 8,4 secunde după prima împușcătură, Lee Harvey Oswald trage a treia oară. Iar apoi fuge. Își aruncă pe podea carabina italienească care nu-i mai e de nici un folos acum și iese din spatele stivei de cutii pentru cărți, după care se ascunsese. Vrea să iasă din depozit cât mai repede. Planul său de evadare nu e bine gândit. Se gândise foarte mult la asasinat, dar nu și la cum să scape.

Pentru Oswald, cel mai greu e să meargă normal. Dacă fuge, ar comite o greșeală enormă. Mai presus de orice, asasinul trebuie să arate ca un om oarecare, ca să nu atragă bănuieli asupra lui.

Șaizeci de secunde mai târziu, Lee Harvey Oswald iese din clădirea depozitului într-o după-amiază însorită, cu 19 grade Celsius.

Și chiar dacă pare imposibil, asasinul reușește să fugă.

■ ■ ■

Mărturiile celor aflați atunci în Dealey Plaza vor confirma faptul că s-au tras trei focuri de armă din depozit. Una dintre împușcături nu a atins mașina președintelui, iar după zeci de ani tot nu s-a stabilit dacă a fost prima sau a treia. Dar două gloanțe nu și-au ratat ținta.

Primul glonț îl nimerește pe președinte în ceafă. Cu o viteză de 580 metri pe secundă, glonțul cu circumferință de 6,5 milimetri îi străpunge traheea, apoi iese din corp prin nodul strâns al cravatei bleumarin. Nu sunt atinse oase și, deși plămânul drept e afectat, inima și plămânii lui JFK încă funcționează normal.

Președintele e grav rănit, dar în viață. Nu poate respira și vorbi bine, căci sângele îi inundă traheea, dar glonțul lung de cinci centimetri aproape sigur că nu-l va ucide.

Însă nu se poate spune același lucru despre guvernatorul John Connally din Texas. Scaunul său rabatabil din fața președintelui e cu opt centimetri mai jos decât al lui JFK. Testele balistice vor arăta că glonțul care a trecut prin Kennedy a intrat pe urmă în spatele lui Connally.

Înainte să tragă Oswald, guvernatorul se întorsese cu fața spre președinte să-i spună ceva. Așadar, așa-numitul „glonț magic" (care avea o viteză de peste 518 metri pe secundă) reușește să-i străpungă pielea lui Connally și să-i intre în corp, ieșind prin partea dreaptă a pieptului. Dar glonțul magic nu și-a terminat „călătoria". Îi străpunge apoi încheietura mâinii, e deviat de oasele coapsei stângi, unde se și oprește.

Forța împușcăturii îl împinge pe guvernatorul Connally în față, făcându-l să se ghemuiască. Pieptul i se umple imediat de sânge.

– Doamne, strigă el, o să ne omoare pe toți!

Roy Kellerman crede că l-a auzit pe președinte strigând: – Dumnezeule, sunt lovit! – și se întoarce să privească peste umărul stâng la omul al cărui accent bostonian îl cunoaște atât de bine.

Kellerman vede că președintele a fost împușcat fără îndoială.

Președintele Kennedy și guvernatorul Connally se află la doar șase kilometri de spitalul Parkland. Acolo, o echipă de chirurgi le poate salva viețile. Acum totul depinde de Bill Greer, șoferul Serviciului Secret, pentru a-i duce acolo cât mai repede. Dar șoferul limuzinei s-a uitat și el în spate pentru a vedea care este starea președintelui. Acest gest a presupus că limuzina a urmat un traseu sinuos în loc să accelereze către secția de urgențe. Când Greer își întoarce atenția către volan, încă mai e timp pentru salvarea președintelui. Tot ce trebuie să facă e să accelereze.

Dar impactul celor petrecute nu se risipise. Nici pentru Greer. Nici pentru Kellerman. Nici chiar pentru Jackie, care se întoarce acum către JFK.

Și limuzina prezidențială continuă să meargă prea încet pe strada Elm.

■ ■ ■

Clint Hill, agent al Serviciului Secret, în grija căruia e paza primei-doamne, aude împușcătura și intră în acțiune. Dându-se jos de pe treapta mașinii Halfback din spatele limuzinei prezidențiale, Hill își ia avânt, încercând să sară pe treapta de dimensiuni reduse care iese din mașina președintelui.

Între timp, JFK se apleacă puțin spre stânga, dar tot rămâne drept. Jackie se întoarce la dreapta, luându-i lui Kennedy fața în mâini cu afecțiune. Prima-doamnă se uită în ochii lui ca să-și dea seama ce nu e în regulă. Distanța între fața frumoasă, fără riduri a lui Jackie și cea bronzată și uluită a lui John Kennedy e de aproape cincisprezece centimetri.

Bustul unui bărbat obișnuit ar fi fost împins în față de forța unui glonț care îl lovește cu o viteză de două ori mai mare ca a sunetului. Exact asta s-a întâmplat cu guvernatorul Connally. Dacă asta i s-ar fi întâmplat lui John F. Kennedy, poate ar fi trăit până la adânci bătrânețe.

Dar acum lupta îndelungată și chinuitoare cu durerile de spate îl mai torturează pe președinte o ultimă dată.

Corsetul pe care-l poartă îi ține trupul drept. Președintele îi întărise rigiditatea în această dimineață, înfășurându-și corsetul și coapsele într-un strat gros de bandaje Ace.

Dacă nu era corsetul, următorul glonț, care a venit 3,5 secunde mai târziu, i-ar fi trecut pe deasupra capului.

Dar nu se întâmplă așa. Următorul glonț îi face praf capul.

■ ■ ■

Rana făcută de al doilea glonț e un pic mai mare decât grosimea unui creion. Viteza mare face ca glonțul să ajungă până în creier și să iasă prin partea din față a craniului, și nu să rămână înăuntru, ca acela mai lent care l-a ucis pe Abraham Lincoln. După ce Lincoln a fost împușcat, chirurgii i-au introdus în creier o sondă Nelaton. Bagheta subțire de porțelan a urmat traiectoria glonțului până ce vârful s-a lovit de bila solidă din metal trasă de pistolul lui John Wilkes Booth. Traseul era liniar și precis.

Dar glonțul de 6,5 milimetri tras de Lee Harvey Oswald e o bucată de plumb mult mai îngrozitoare. Un asemenea glonț subțire pare inofensiv, dar poate ucide o căprioară de la 200 de metri.

Această rachetă minusculă îmbrăcată în aramă îi curmă lui Kennedy viața într-o clipă. Aproape nu se oprește când pătrunde prin materia cenușie înainte de a zdrobi peretele osos subțire și de a ieși prin partea din față a craniului.

Jackie încă îl înconjoară cu brațele când îi explodează partea din față a capului. Creier, sânge și fragmente de os împroașcă obrazul și taiorul Chanel roz al primei-doamne; materia cenușie se împrăștie până la apărătoarea de vânt a parbrizului.

Cum obișnuia atunci când i se ciufulea părul, mâna lui John Kennedy atinge și acum instinctiv creștetul capului.

Dar acesta nu mai există.

■ ■ ■

Nu se poate face respirație gură la gură, cum s-a încercat cu Lincoln, care zăcea mort pe podeaua lojei sale de la teatrul Ford. Va avea loc un priveghi pe timpul nopții, ca și în cazul lui Lincoln, pentru ca prietenii și cei dragi să-i fie alături în ultimele clipe, conștienți de acea pierdere enormă. Poate vor spune câteva vorbe sincere despre cât de mult l-au iubit pe John Fitzgerald Kennedy.

Bărbatul care a înotat kilometri întregi ca să-i salveze pe cei din PT-109, cel care a dat mâna cu regi, regine și prim-miniștri, cel care a însuflețit lumea cu discursurile sale avântate și credința lui neclintită în forța democrației și a libertății, cel care și-a mângâiat copiii pe obraji, cel care a suferit pierderea multor persoane dragi din familie și care a ținut piept unor oameni care ar fi distrus lumea este acum mort.

■ ■ ■

Mulțimea îngrozită care a văzut oribila scenă nu prea știe, dar istoricii și adepții teoriei conspirației, precum și cetățenii de rând care se vor naște la mulți ani după această tragedie nu se vor pune mult timp de acord dacă

Lee Harvey Oswald a acționat singur sau l-a ajutat cineva. Autoritățile federale vor analiza datele balistice și vor folosi un cronometru ca să vadă cât de repede poate ținti și încărca o persoană un Mannlicher Carcano de 6,5 mm. O mulțime de oameni vor ajunge experți în filmările neclare făcute la asasinarea președintelui, în movilele acoperite cu iarbă și în toți ticăloșii care voiau să-l vadă pe John F. Kennedy mort.

Argumentele amatorilor de conspirații vor deveni atât de puternice și de părtinitoare, încât vor amenința într-o zi să depășească tragedia din 22 noiembrie 1963.

Așadar, potrivit surselor oficiale, o dată și pentru totdeauna, la ora 12.30, într-o după-amiază însorită, în Dallas, John Fitzgerald Kennedy este împușcat mortal mai repede decât ai clipi din ochi.

Lasă în urma lui o văduvă frumoasă.

Lasă în urma lui doi copii iubitori.

Lasă în urmă o țară care îl adoră.

Capitolul 26

22 NOIEMBRIE 1963
DALLAS, TEXAS
ORA 12.31

În limuzina prezidențială s-a dezlănțuit haosul..

– Doamne, Dumnezeule, nu, nu, nu! Mi-au împușcat soțul! Te iubesc, Jack! strigă Jackie Kennedy.

Prima-doamnă nu-și va mai aduce aminte ce a făcut în secundele de după împușcarea soțului ei. E în stare de șoc. În viitor, se va uita la capturi video cu ea și va avea sentimentul că privește altă femeie. Copiii o vor proteja rupând din cărți fotografiile cu asasinatul înainte ca ea să le vadă.

– Mi-au ucis soțul, spune Jackie nimănui și tuturor.

În față, șoferul Bill Greer și agentul Roy Kellerman transmit prin radio că președintele a fost împușcat. Guvernatorul Connally e conștient, dar nu pentru multă vreme. Nelly, soția lui, s-a aruncat peste el. Așa că Jackie e singură pe bancheta din spate, iar trupul neînsuflețit al președintelui se sprijină de ea.

– Am creierii lui în mâini! strigă ea.

Apoi Jackie se ridică de pe scaun. Are un plan.

Clint Hill, agent al Serviciului Secret, știe ce vrea să facă prima-doamnă. Decât să stea cu cadavrul soțului ei, se târăște pe portbagajul limuzinei prezidențiale în mișcare pentru a strânge fragmentele de craniu

și creier de pe metalul albastru-închis. Unele mai au piele pe ele. În spatele ei, cadavrul președintelui e tot drept, deși înclinat puțin la stânga. Îi curge sângele în șuvoaie din rana de la cap, pătând trandafirii și hainele lui, scurgându-se pe podeaua mașinii.

„Doamne sfinte, o să cadă din mașină", se gândește Hill pe când sare pe mica platformă atașată în spatele Lincolnului. Împușcătura care l-a ucis pe președinte a răsunat în urechile agentului Hill ca „un pepene care se zdrobește de ciment". Pe fața și hainele lui Hill e sânge, căci el și glonțul fatal au ajuns în același timp în zona de impact.

Ochii primei-doamne se umplu de groază. Fața îi este acoperită de sânge și materie cenușie. Este o schimbare bruscă pentru o femeie preocupată să fie mereu elegantă. Dar lui Jackie nu-i pasă câtuși de puțin. O asemenea traumă neașteptată îi poate face pe unii să se concentreze asupra unor priorități ciudate, iar ea vrea acum să strângă bucăți din craniul soțului ei pentru ca doctorii să le pună la loc.

– Doamne, i-au zburat capul! strigă ea.

Hill e la doar câțiva centimetri de Jackie Kennedy, iar Bill Greer accelerează la maximum înspre spitalul Parkland. SS 100 X este o namilă de mașină, special modificată pentru președinte. Pe lângă scaunele rabatabile din mijloc – care lungesc mașina de la trei metri, cât are un Lincoln ieșit pe porțile fabricii, la patru metri – cântărește patru tone. Motorul de 350 de cai puteri este veriga slabă, dat fiind că nu poate accelera repede. Dar, odată ce vehiculul a prins viteză, rulează pe autostradă ca o forță de neoprit.

Exact asta face acum. Lăsând în urmă escorta de polițiști pe motociclete, Bill Greer apasă pedala de accelerație până în podea. Clint Hill, care se străduiește ca Jackie Kennedy să nu cadă din vehicul, aproape zboară de pe bara de protecție. Mâna îi apucă portbagajul pus acolo special pentru agenți să se țină. Acum se ține doar cu o mână, cu cealaltă căutând-o pe Jackie, în timp ce limuzina o ia la goană pe Elm Street. Hill se întinde, o prinde pe Jackie de cot, ceea ce îi permite să-și mențină stabil echilibrul pe portbagajul limuzinei prezidențiale.

Primul lucru pe care trebuie să-l facă Hill e să o apere pe Jackie Kennedy. Lipit cu tot corpul de portbagaj și ținându-se, o împinge cu putere înapoi pe banchetă. Cadavrul președintelui îi cade în poală. Ea îi ține capul în mânile cu mănuși albe, legănându-l de parcă tocmai a adormit.

– Jack, Jack. Ce ți-au făcut?

În față, șoferul Bill Greer depinde de indicațiile lui Curry, șeful poliției, ca să conducă limuzina înspre spitalul Parkland, la șapte kilometri depărtare.

Încă ținându-se de portbagaj, Clint Hill se întoarce și se uită la Halfback, unde agenții stau pe treptele mașinii. Hill întâlnește privirea agentului Paul Landis, apoi scutură din cap și își îndreaptă în jos degetul mare în semn de înfrângere.

Agentul Emory Roberts vede gestul lui Hill și îi anunță imediat prin radio pe agenții care îl păzesc pe Lyndon Johnson. Cu degetul mare în jos, Clint Hill a confirmat că Lyndon Baines Johnson este acum președintele în exercițiu al Statelor Unite. Apărarea vieții lui devine prioritatea numărul unu a serviciilor secrete.

Pe bancheta din spate a Lincolnului, Jackie Kennedy ține în poală capul soțului ei și suspină.

– E mort. L-au ucis. O, Jack! O, Jack! Te iubesc.

■ ■ ■

Lee Harvey Oswald face tot ce trebuie. O ia spre est pe Elm Street ca să prindă un autobuz. Panica și haosul care domnesc în Dealey Plaza scad în intensitate în urma lui. Nimeni nu l-a oprit pe Oswald. Momentan nu-l suspectează nimeni.

Între timp, planul lui de evadare merge ca pe roate. Acum asasinul e pe drum spre pensiune ca să-și ia pistolul – pentru orice eventualitate.

■ ■ ■

Mesajul radio „Cod 3" înseamnă o urgență de cea mai mare importanță pentru spitalele din zona Dallasului. Termenul nu e aproape niciodată folosit. Așa că atunci când Anne Ferguson, dispecera de la Parkland, cere mai multe detalii, i se spune pur și simplu:

– Președintele a fost împușcat.

Este ora 12.33.

Trei minute mai târziu, limuzina prezidențială intră în trombă în parcarea spitalului Parkland, trecând în viteză de indicatorul „Doar pentru cazuri de urgență". Bill Greer parchează în mijlocul a trei locuri pentru ambulanțe.

Dar nu-i așteaptă nicio targă. Nicio echipă de urgență nu e pregătită să-l ajute pe președinte. Incredibil, dar o întrerupere în comunicare a obstrucționat acțiunea imediată. Echipa de urgență abia a fost anunțată.

Așa că toți cei din limuzina prezidențială așteaptă.

Nelly Connally stă aplecată peste soțul ei, iar Jackie Kennedy ține în poală capul lui John Kennedy.

Halfback parchează în spatele limuzinei SS 100 X. Dave Powers și Kenny O'Donnell, cei care au fost alături de JFK în „tranșeele" politicii încă de la campania pentru Congres din 1946, se reped la mașina Lincoln, cu speranță în suflet. Președintele are puls slab, care continuă să scoată sute de mililitri de sânge din rana de la cap.

– Ridicați-vă! îi spune agentul Emory Smith lui Jackie Kennedy.

Dar ea nu se clintește. Și-a pus brațele și taiorul în așa fel încât să nu i se vadă lui JFK capul sau fața. Prima-doamnă nu vrea ca lumea să-și amintească așa de soțul ei.

Roberts îi ridică ușor brațul lui Jackie ca să vadă dacă președintele e mort sau nu. Nu trebuie să se uite de două ori. Roberts se dă înapoi.

Dave Powers vede pupilele fixe ațintite în depărtare și izbucnește în lacrimi. O'Donnell, care a fost pilot al forțelor aeriene în Al Doilea Război Mondial, își amintește că e soldat și își ține firea în semn de respect.

Chiar dacă Jackie ar încerca să coboare acum, nu are cum. Trupul prăbușit al lui John Connally blochează portiera, ceea ce înseamnă că guvernatorul Texasului trebuie să fie luat de acolo înainte ca președintele Statelor Unite să fie scos din Lincoln.

Dave Powers, nu personalul din spital, își șterge lacrimile și îl ia pe Connally de picioare ca să-l pună pe o targă. Guvernatorul e conștient, deși nu perfect. Rănile îi pun în pericol viața, iar chirurgii de la Parkland vor avea azi mult de furcă să-i salveze viața guvernatorului. Reușesc – puține vești bune într-așa o zi tragică.

Odată ce Connally e dus în Camera de urgență 2 și nu mai blochează portiera mașinii, Jackie Kennedy tot nu vrea să-i dea drumul soțului ei. Știe că, atunci când o va face, el va dispărea pentru totdeauna. Asta va

fi ultima oară când îl mai ține în brațe. Prima-doamnă se răsucește cu fața, astfel încât să-i pună chipul plin de sânge al președintelui la pieptul ei. Plânge încetișor, lipindu-se mai mult de soțul ei.

– Doamnă Kennedy, îi spune agentul Clint Hill, lăsați-ne să-l ajutăm pe președinte.

Jackie nu-i răspunde. Dar cunoaște acele inflexiuni. E o poruncă rostită pe un ton blând a unui bărbat care a ferit-o de pericole zi și noapte.

Clint Hill e singurul de care ascultă Jackie în acele clipe de șoc și jale.

Hill îi pune ușor mâna pe umăr. Prima-doamnă tremură de durere.

Agenții și membrii staffului strânși în jurul mașinii Lincoln nu scot o vorbă. Secundele trec.

– Vă rugăm frumos, doamnă Kennedy. Lăsați-ne să-l ducem în spital, o imploră Hill.

– Domnule Hill, nu-i dau drumul, îi spune Jackie.

– Dar trebuie să-l ducem înăuntru, doamnă Kennedy.

– Nu, domnule Hill. Știți că e mort. Lăsați-mă în pace.

Jackie plânge în hohote. Trupul i se zguduie când o săgetează durerea.

Hill are o idee. E oricum foarte rău că îl vede pe bărbatul pe care-l iubește cu capul sfărâmat. Dar nu vrea să-l vadă nimeni așa. Și, cum presa ajunge la spitalul Parkland la timp ca să vadă această scenă foarte asemănătoare sculpturii Pieta, Jackie nu va accepta pentru nimic în lume ca președintele Kennedy să fie fotografiat în starea actuală.

Cliff Hill e epuizat. A lucrat ore întregi la planificarea acestei vizite, a mâncat puțin și a dormit și mai puțin. Dar ar face orice pentru Jackie Kennedy. Dându-și seama într-o clipă ce trebuia să facă, agentul Hill își dă jos sacoul și îl pune cu blândețe peste trupul președintelui.

Jackie Kennedy, ale cărei taior roz și mănuși albe sunt pline de sângele președintelui, învelește capul și bustul lui cu sacoul lui Clint Hill.

Apoi, pentru ultima dată, Jacqueline Bouvier Kennedy îi dă drumul bărbatului pe care îl iubește. Președintele e pus pe targă și dus la Camera de urgență 1, lăsând în urmă o dâră roșie pe podea. Pereții sunt placați cu faianță închisă la culoare, iar pe pieptul președintelui se află buchetul de trandafiri roșii ca sângele, care i s-a lipit de corp.

■ ■ ■

La vreo șase kilometri de scena sângeroasă de la spital, Lee Harvey Oswald se urcă într-un autobuz la intersecția străzilor Elm și Murphy, ducându-și planul la bun sfârșit.

■ ■ ■

Asasinarea lui Abraham Lincoln în aprilie 1865 a fost rezultatul unui păienjeniș de conspirații. În aceeași zi în care Lincoln a fost împușcat la Teatrul Ford, se urmărea și uciderea vicepreședintelui și a secretarului de stat. Dacă aceste planuri ar fi reușit, cei mai puternici oameni din administrația americană ar fi fost omorâți.

Când se trage primul glonț în Dallas, lumea își amintește imediat de cele petrecute cu mult timp în urmă. Se iau de îndată măsuri ca nu cumva să aibă succes o altă eventuală conspirație. Mai mulți membri ai Cabinetului sunt acum la vest de Hawaii, zburând spre Japonia. Li se comunică prin radio să se întoarcă din drum și să vină acasă.

Vicepreședintele Lyndon Johnson este pus sub supraveghere constantă din clipa când limuzina lui ajunge la spitalul Parkland. E dus în mare grabă într-un salon mic și alb din aripa unde se tratează cazurilor minore din Parkland, împreună cu Lady Bird, soția lui. Un agent al Serviciului Secret îl păzește. Un pacient și o asistentă sunt dați afară ca să le facă loc. Încă nu se știe nimic de soarta președintelui, deși toată lumea știe că e aproape imposibil să supraviețuiești unei asemenea răni. Cei de la Serviciul Secret vor ca LBJ să fie dus imediat cu avionul la Washington, în afara oricărui pericol. Dacă nu reușesc, ar vrea să fie transportat în cel mai sigur loc din Dallas: Air Force One.

Dar vicepreședintele Johnson refuză să plece din spital. Rămâne aici să aștepte vești despre starea președintelui Kennedy. Cei de la Serviciul Secret insistă din nou să plece, dar LBJ nu vrea. Johnson se gândește la următorii pași pe care trebuie să-i facă. Până când nu va succede oficial la președinție, nu va da niciun ordin și nu va depune jurământ. Așa că LBJ stă acolo în mica rezervă de la spitalul Parkland, sprijinindu-se de un perete și bând cafea într-o tăcere mormântală, așteptând să fie anunțat oficial decesul lui Kennedy.

În Camera de urgență 1, trupul președintelui e dezbrăcat, cu excepția lenjeriei intime. Ceasul de aur îi este scos de la încheietură. Nu mai are

puls regulat, dar JFK respiră slab. Sângele continuă să-i curgă din rana de la cap și din gaura de la gât, dar în rest nu are nicio zgârietură. Lampa fluorescentă din tavan luminează mica armată de medici care lucrează în camera de urgență. Charles J. Carrico, primul doctor de acolo, este în al doilea an de rezidențiat, știe ce să facă și acționează repede. În gâtul lui Kennedy este inserat un tub ca să-i deschidă căile respiratorii, iar în corp i se injectează o soluție salină prin vena femurală dreaptă.

Încăperea se umple încet-încet cu chirurgi, până când asupra președintelui se apleacă paisprezece doctori. În fața camerei de urgență, Jackie Kennedy stă de veghe pe un scaun pliant.

Doctorul Mac Perry, un chirurg în vârstă de 34 de ani, intră în sală să conducă echipa. Folosește un scalpel ca să deschidă căile respiratorii ale președintelui și să-l supună unei traheotomii, chiar dacă acesta este conectat la un aparat respirator, care să-i regleze respirația.

Acum Jackie se ridică de pe scaun, hotărâtă să intre în camera de urgență. A auzit vorbindu-se de lichide și resuscitare și începe să spere că soțul ei ar putea supraviețui. O asistentă îi blochează drumul, dar modesta primă-doamnă are o voință de fier când vrea ceva.

– O să intru în camera aia, repetă ea pe când se luptă cu asistenta Doris Nelson, care nu dă niciun semn că ar ceda. O să intru în camera aia!

– Doamnă Kennedy, aveți nevoie de un sedativ, îi spune un doctor din apropiere.

Dar prima-doamnă nu vrea să fie sedată. Vrea să fie conștientă în ultimele clipe ale soțului ei.

– Vreau să fiu acolo când moare, spune ea cu fermitate.

■ ■ ■

Bobby Kennedy află veștile proaste de la J. Edgar Hoover.

În calitate de director al celei mai mari agenții care aplică legea în SUA, Hoover a fost informat aproape imediat că s-a tras asupra președintelui. Directorul de la FBI este un tip imperturbabil, dar niciodată n-a fost mai calm ca acum. Stă la biroul său, la etajul cinci al Departamentului de Justiție, când ridică receptorul ca să-l sune pe Bobby Kennedy. Au trecut cincisprezece minute de când Lee Harvey Oswald

a apăsat pe trăgaci. Echipa de chirurgi de la Parkland se luptă să-l țină în viață pe președinte.

Bobby tocmai și-a terminat prânzul pe veranda casei sale din Virginia, când Ethel, soția lui, îi dă telefonul.

– E.J. Edgar Hoover la telefon, îi spune lui Bobby.

Procurorul general știe că trebuie să fie ceva important. Directorul știe că nu trebuie să-l sune pe Bobby acasă. Acesta pune pe masă sendvișul. Este un telefon primit pe o linie specială guvernamentală, cunoscută ca extensia 163.

– Am niște vești pentru dumneavoastră, îi spune Hoover direct. Președintele a fost împușcat.

Bobby îi închide imediat. Mai întâi este copleșit de durere, iar corpul i se moleșește. Dar apoi se gândește, ca de obicei, să-și protejeze fratele mai mare. Sună la Casa Albă și cere să se schimbe toate încuietorile de la fișetele lui JFK ca Lyndon Johnson să nu aibă acces la documente. Cele mai delicate dosare sunt scoase din Casa Albă și puse sub pază 24 de ore din 24.

Bobby îi sună apoi pe prietenii și membrii familiei. Se străduiește să nu plângă, dar Ethel știe că soțul ei e terminat și îi dă niște ochelari negri ca să-și ascundă ochii roșii.

Telefoanele nu contenesc. Bobby își dă seama că situația s-a schimbat. Și știe că va primi în curând un telefon de la un om pe care îl disprețuiește.

■ ■ ■

Jackie Kennedy află veștile proaste de la doctorul William Kemp Clark.

Asta se întâmplă la câteva momente după ce, deși sorții îi erau potrivnici, prima-doamnă reușește să intre în camera de urgență. Stă într-un colț, nu încurcă pe nimeni. Vrea doar să fie aproape de soțul ei.

Priveliștea este acum tipic medicală, căci tuburi ies din gura, nasul și pieptul președintelui. Pielea îi e de un alb cadaveric. I se fac transfuzii. Mac Perry apasă cu putere pe sternul președintelui ca să-i

repornească inima, deși pe electrocardiograf nu apare decât o linie dreaptă. Doctorul William Kemp Clark, șeful Secției de neurochirurgie, îl ajută pe Perry să monitorizeze EKG-ul în caz că apare cea mai mică schimbare.

În cele din urmă, Clark își dă seama că nu pot face mai mult. Pe chipul lui JFK se trage un cearșaf. Doctorul Clark se întoarce spre Jackie Kennedy.

– Soțul dumneavoastră a suferit o rană mortală, îi spune primeidoamne chirurgul cu experiență.

– Știu, îi răspunde ea.

– Președintele a murit.

Jackie se ridică pe vârfuri și își lipește obrazul de al doctorului Clark. E un semn de mulțumire. Kemp Clark, un tip dur care a fost în Pacific în Al Doilea Război Mondial, nu se mai poate stăpâni. Izbucnește în lacrimi.

■ ■ ■

Walter Cronkite, moderatorul CBS, este primul care le dă americanilor veștile proaste.

Cel mai de încredere bărbat din America intervine în timpul serialului *As the World Turns,* la opt minute după împușcături, spunând că un asasin a tras trei focuri de armă asupra președintelui. În ciuda faptului că majoritatea americanilor sunt la serviciu sau la școală și nu se uită la televizor în timpul zilei, până la ora 13.00 mai mult de 75 de milioane de oameni află de asasinat.

■ ■ ■

Lyndon Baines Johnson află veștile proaste de la Kenny O'Donnell.

La scurt timp după ora 13.00, secretarul responsabil cu întâlnirile lui Kennedy intră în rezerva albă și se postează în fața lui Lyndon Johnson. O'Donnell este vizibil afectat. Nu e genul de om care plânge în situații tragice, dar pe față i se citește durerea.

Înainte ca O'Donnell să deschidă gura, LBJ știe că e oficial: Lyndon Baines Johnson e acum al 36-lea președinte al Statelor Unite.

■ ■ ■

Jack Ruby află veștile proaste de la televizor, ca majoritatea americanilor.

Patronul clubului de noapte este la etajul al doilea al redacției ziarului *Dallas Morning News,* la doar patru străzi de Dealey Plaza. A venit să plaseze o reclamă pentru afacerea lui, clubul burlesc Carousel – „un local al naibii de stilat", după spusele lui Ruby. Plătește personal, pentru că *Morning News* i-a anulat linia de credit după ce a întârziat de mai multe ori cu plata. În reclamă se regăsesc artiștii din weekendul următor și nu e diferită de celelalte pe care le dă la ziar.

Ruby are 1,75 metri și 80 de kilograme și îi place să țină la el un teanc gros de bani. Are prieteni în mafie și la poliție. Îi place mâncarea sănătoasă și îi sare ușor țandăra. Dar, mai presus de orice, Jack Ruby se consideră democrat și patriot.

Conform primelor știri, a fost ucis un agent al Serviciului Secret, dar Ruby și echipa de publicitate de la *Morning News* se adună în jurul unui televizor alb-negru pentru mai multe informații. Află crudul adevăr.

Jack Ruby, complet debusolat, se așază la un birou. După un timp se ridică și le spune că nu mai dă reclama pentru club. În schimb, plasează alta. În aceasta li se spune oamenilor din Dallas că clubul Carousel va fi închis în weekend, din respect pentru președintele Kennedy.

Jack Ruby nu va face afaceri în următoarele zile, ci altceva.

■ ■ ■

Lee Harvey Oswald nu stă locului nicio clipă. După ce autobuzul este blocat în traficul îngreunat de după asasinare, coboară și merge puțin pe jos până găsește un taxi care îl duce mai aproape de pensiunea de pe North Beckley nr. 1026. Când ajunge acolo, se duce într-un suflet la el în cameră, înșfacă pistolul de calibrul 38 pe care și-l pune la curea. Apoi pleacă repede.

Oswald habar nu are, dar martorii oculari au furnizat poliției semnalmentele sale. Acum polițiștii caută un „bărbat alb, de aproximativ 30 de ani, slab, înălțime 1,77, greutate 75 kilograme".

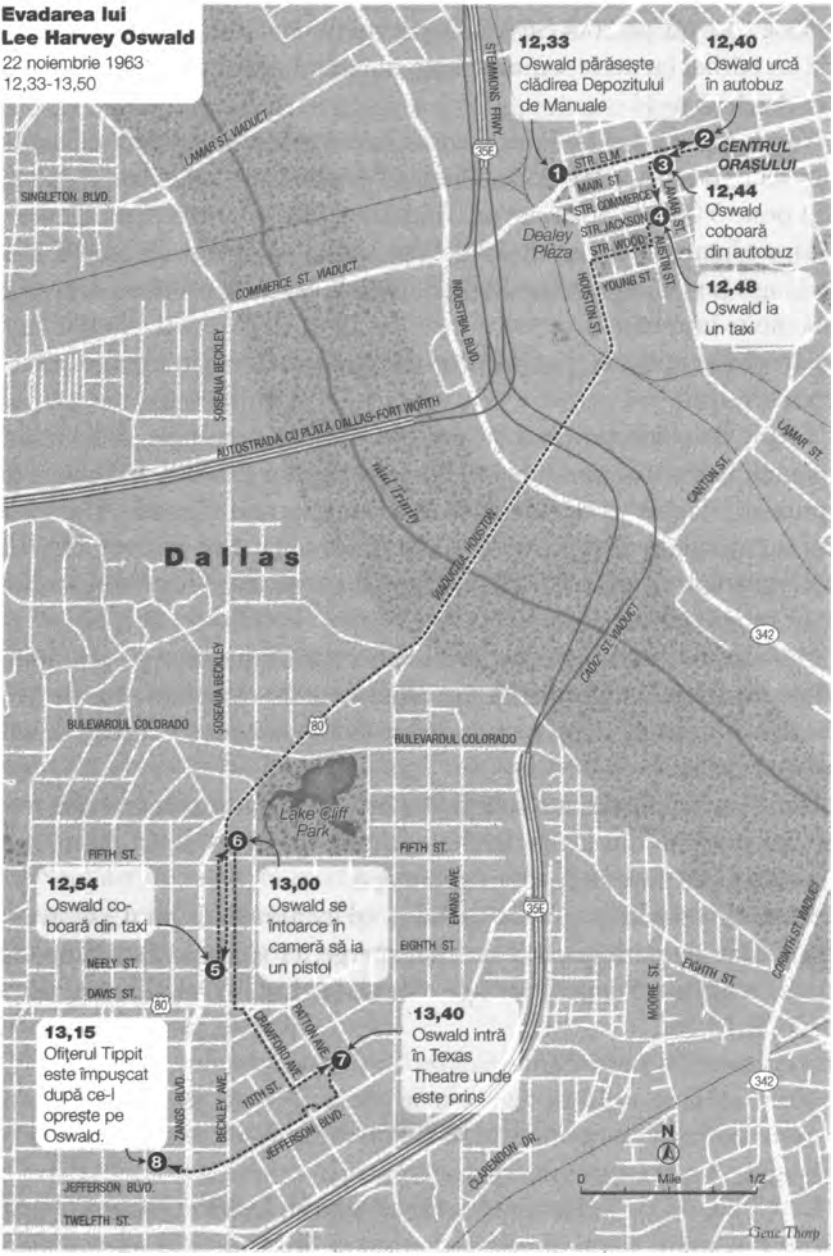
Evadarea lui
Lee Harvey Oswald
22 noiembrie 1963
12,33-13,50
12,33
Oswald părăsește clădirea Depozitului de Manuale
12,40
Oswald urcă în autobuz
CENTRUL ORAȘULUI
12,44
Oswald coboară din autobuz
12,48
Oswald ia un taxi
12,54
Oswald coboară din taxi
13,00
Oswald se întoarce în cameră să ia un pistol
13,15
Ofițerul Tippit este împușcat după ce-l oprește pe Oswald.
13,40
Oswald intră în Texas Theatre unde este prins
Dallas
Dealey Plaza
Lake Cliff Park
STEMMONS FRWY
LAMAR ST. VIADUCT
SINGLETON BLVD.
COMMERCE ST. VIADUCT
INDUSTRIAL BLVD.
HOUSTON ST.
AUSTIN ST.
YOUNG ST.
MAIN ST.
STR. ELM
STR. COMMERCE
STR. JACKSON
STR. WOOD
SOSEAUA BECKLEY
AUTOSTRADA CU PLATA DALLAS-FORT WORTH
Viaț Trinity
VIADUCTUL HOUSTON
CANTON ST.
LAMAR ST.
CADIZ ST. VIADUCT
BULEVARDUL COLORADO
FIFTH ST.
NEELY ST.
DAVIS ST.
EIGHTH ST.
MOORE ST.
CORINTH ST. VIADUCT
CRAWFORD AVE.
TATTON AVE.
10TH ST.
BECKLEY AVE.
ZANGS BLVD.
JEFFERSON BLVD.
TWELFTH ST.
CLARENDON DR.
0 Mile 1/2
N
Gene Thorp

La 13.15, ofițerul J.D. Tippit de la Departamentul de Poliție din Dallas conduce spre est pe 10th Street. După intersecția 10th Street cu Patton, vede un bărbat cu acele semnalmente mergând singur, cu o geacă de culoare deschisă pe el.

Tippit e însurat și tată a trei copii. Are 39 de ani, a primit o stea de bronz ca paraşutist în Al Doilea Război Mondial, are zece clase și câștigă puțin peste 5 000 de dolari pe an. Inițialele „J.D." nu reprezintă nimic.

Tippit lucrează în cadrul poliției din Dallas de 11 ani. Își oprește mașina lângă Lee Harvey Oswald. Știe că trebuie să fie prudent. Dar și să pună multe întrebări.

Oswald se apleacă și vorbește cu Tippit prin fereastra de pe partea dreaptă. E ostil.

Tippit deschide portiera și iese din mașina de poliție. Înconjoară vehiculul, vrând să-i pună mai multe întrebări lui Oswald. În funcție de răspunsuri, Tippit va decide dacă să-i pună sau nu cătușele. Dar polițistul nu ajunge mai departe de roata din stânga. Lee Harvey Oswald scoate pistolul de calibrul 38 și trage patru gloanțe, unul după altul. Tippit moare pe loc.

Oswald, bărbatul care l-a ratat din cauza emoțiilor pe generalul Walker cu atâtea luni în urmă, i-a omorât acum cu sânge-rece pe președintele Statelor Unite și pe un polițist din Dallas la trei sferturi de oră unul de celălalt.

Dar Oswald nu mai are soluții. A rămas fără bani, aproape fără muniție, iar polițiștii din Dallas știu cum arată. Va trebui să fie foarte isteț în următoarele minute dacă vrea să scape.

Asasinul reîncarcă repede arma și își continuă drumul pe strada Patton. Dar de data aceasta nu mai merge, ci aleargă. Este limpede: Oswald e hăituit. Polițiștii sunt pe cale să-l prindă. Trebuie să se miște repede. E 13.16.

■ ■ ■

La 13.26, cei de la Serviciul Secret îl duc pe Lyndon Johnson la Air Force One, unde acesta urcă imediat scara de la ușa din spate a avionului. Ajuns înăuntru, intră în dormitorul personal al lui Kennedy, își dă

jos haina și cravata și se așază pe pat, așteptând-o pe Jackie Kennedy să se întoarcă la avion. Ea a rămas la Parkland, nevrând să plece până nu primea trupul neînsuflețit al soțului ei.

Așa că LBJ așteaptă. Pe când savurează primele clipe ale puterii, în afara dormitorului, mecanicii scot câteva dintre scaunele de clasa întâi din spatele avionului Air Force One pentru a face loc sicriului lui John Kennedy.

LBJ s-a dus în dormitor pentru că vrea intimitate. Johnson ridică receptorul telefonului personal al lui John Kennedy, aflat lângă pat, și sună un om pe care îl detestă.

La celălalt capăt al firului, Bobby Kennedy ridică receptorul și își salută protocolar noul șef.

■ ■ ■

Lee Harvey Oswald aude sirenele și știe că poliția vine după el.

Se duce în grabă spre cea mai la îndemână ascunzătoare pe care o poate găsi, un cinematograf – Texas Theater. Oswald a străbătut opt cvartale în cele douăzeci și cinci de minute de când l-a ucis pe ofițerul Tippit. Și-a dat jos geaca după ce l-a împușcat pe Tippit, sperând să-și deruteze urmăritorii. Fuge pe lângă templul Bethel, unde e o pancartă pe care scrie „Pregătiți-vă să-L întâlniți pe Dumnezeu".

Dar lui Lee Harvey Oswald nu-i e frică.

Nechibzuit, trece în grabă pe lângă casa de bilete. În întunericul cinematografului, găsește un loc, încercând să se facă nevăzut. Scaunul lui Lee Harvey e la parter, cu ieșire la culoarul din dreapta. Filmul de la matineu e *War is Hell,* un titlu ironic, dată fiind ziua cu adevărat oribilă prin care a trecut Oswald.

După ce vede un bărbat alergând înăuntru fără să plătească și aude sirenele mașinilor de poliție care se duc spre locul unde fusese ucis ofițerul Tippit, Julia Postal, casiera de la cinematograf, pune lucrurile cap la cap. Dându-și seama că bărbatul pe care tocmai l-a văzut „fuge de ei dintr-un motiv", ridică receptorul și sună la poliție.

Mașinile de poliție ajung aproape imediat. Poliția blochează ieșirile. Se aprind luminile în sală. Polițistul M.N. McDonald se apropie de

Oswald, care se ridică brusc și îi trage un pumn în față omului legii, căruia vrea să-i înșface pistolul de la curea. McDonald nu e rănit și ripostează imediat. Alți polițiști i se alătură în debandada generală. Și astfel, țipând ca din gură din șarpe că polițiștii îl brutalizează, Lee Harvey Oswald e scos din cinema și dus la închisoare.

■ ■ ■

Vernon O'Neal, antreprenor de pompe funebre, este sunat de însuși Clint Hill, care îl roagă să-i aducă cel mai bun sicriu la spitalul Parkland. O'Neal este specialist în îngrijirile acordate morților, conducând „o flotă" de șapte dricuri albe, dotate cu radio, care îi transportă pe cei care au murit recent până la morga lui, unde rudele îndurerate pot să bea ceva la bar înainte să-și aducă omagiile în camera mortuară.

Sicriul pe care O'Neal îl alege repede este modelul „Britannia" de la compania Elgin Casket. Are pereți dubli și e din bronz solid. Căptușeala e din satin.

Când ajunge la spitalul Parkland, lui O'Neal i se spune că Jackie Kennedy vrea să mai stea o clipă singură cu soțul ei. Atâta tot. Ea își scoate verigheta de pe deget și i-o pune lui John pe degetul mic cu ajutorul unui infirmier, în așa fel ca nu cumva să cadă în timpul inevitabilei îmbălsămări. Apoi fumează o țigară. Jackie e epuizată și are inima frântă. La Parkland toată lumea e tristă, însă revine la rutina tipică unui spital. Pe când doctorii și asistentele încep să se ocupe de alți pacienți, Jackie Kennedy se simte din ce în ce mai mult nelalocul ei.

– Acum vă puteți duce la avion, îi spune cineva.

– Nu mă duc până nu pot să plec cu Jack, îi răspunde ea.

Între timp, Vernon O'Neal pune o folie de plastic în interiorul sicriului, apoi înfășoară cadavrul lui John Kennedy în șapte saci de cauciuc și unul de plastic înainte să-l pună înăuntru. O'Neal e îngrijorat că sângele președintelui va păta căptușeala din satin.

La aproape o oră după ce a fost declarat mort, cadavrul lui John Kennedy poate fi scos din spitalul Parkland și transportat cu avionul la Washington.

Ironia sorții, orașul Dallas, care înainte nu-l acceptase, acum nu mai vrea să-l lase să plece.

■ ■ ■

Puțină lume știe, dar asasinarea președintelui Statelor Unite nu constituie un delict federal. În schimb, inițierea unui *complot* pentru uciderea președintelui este un delict federal. De aceea insistă J. Edgar Hoover că asasinarea lui JFK a fost opera mai multor indivizi și nu a unuia singur. Hoover vrea să aibă jurisdicție pentru acest caz. Dar în acest moment nu are. Cazul e în jurisdicția Texasului și a autorității municipale Dallas.

Așadar, oficialii din Dallas nu vor să lase trupul lui Kennedy să fie scos din Texas până când nu se face o autopsie oficială. Medicul legist din Dallas, care a ajuns acum la Parkland, nu este dispus să cedeze câtuși de puțin în această privință.

Agentul Roy Kellerman, care lucrează de multă vreme în Serviciul Secret și care a preluat acum conducerea, este furios nevoie mare.

– Prietene, încearcă să-i spună el limpede doctorului legist Earl Rose, acesta este cadavrul președintelui și îl vom duce înapoi la Washington.

– Nu, lucrurile nu stau așa, îi răspunde Rose. Dacă are loc o crimă, trebuie să facem autopsie.

– Va merge cu noi, îi spune tranșant Kellerman lui Rose.

– Cadavrul rămâne aici, insistă legistul, un om corect, căruia îi place să-și agite un deget în fața oamenilor.

Între timp, Lyndon Johnson și Air Force One sunt obligați să rămână la sol din cauza acestei probleme juridice. Jackie Kennedy nu vrea să plece fără trupul lui Kennedy, iar LBJ nu vrea să decoleze fără Jackie, de frică să nu fie considerat lipsit de inimă dacă o face.

Acum cearta devine una obișnuită în Texas – o confruntare fizică între agenți ai Serviciului Secret, doctorul Rose și membri ai Departamentului de Poliție din Texas. Sunt prezente patruzeci de persoane. Încep să se împingă și să se lovească. Agenții sunt hotărâți să facă totul după bunul lor plac, dar polițiștii din Dallas nu se lasă. În cele din urmă, Kenny O'Donnell și Dave Powers, prieteni foarte buni cu Kennedy, le ordonă agenților Serviciului Secret să ia sicriul lui JFK, apoi să intre ca în brânză prin polițiști.

Președintele Lyndon B. Johnson, având-o alături pe Jackie, depune jurământul pentru învestitură la bordul Air Force One, după asasinarea președintelui John F. Kennedy.
(Cecil Stoughton, Fotografii Casei Albe, Biblioteca și Muzeul prezidențial „John F. Kennedy", Boston)

– Plecăm de aici, își latră O'Donnell ordinul, pe când căruciorul antreprenorului de pompe funebre pe care stă sicriul este împins spre ieșire. Nu ne pasă nici cât negru sub unghie ce zic legile astea. Plecăm acum!

Trupul neînsuflețit al președintelui este pus în Cadillacul de culoare albă din 1964 al lui Vernon O'Neal. Jackie Kennedy stă pe scaunul rabatabil din spate, lângă cadavrul soțului ei. Clint Hill și alți agenți se înghesuie în față. Bill Greer e încă la spital, dar Roy Kellerman nu vrea să-l aștepte. Andy Berger, agent al Serviciilor Secrete, se pune la volan și demarează în trombă spre Love Field. Pe când se uită la dric cum rulează cu viteză, Vernon O'Neal se întreabă cu voce tare cum și când va fi plătit.

Și nu se mai opresc până când Cadillacul nu ajunge la aeroport. Cu roțile scârțâind, agentul Berger gonește pe pistă, ignorând pancartele pe care scrie „Acces restricționat" și „Încetiniți – Pericol de ciocnire". Trece în viteză pe lângă hangarele companiilor Braniff și American Airlines, neluând în seamă niciun pericol până când dricul se oprește brusc la scările din spate care duc la Air Force One. Apoi prietenii lui Kennedy și agenții de pază cară pe brațe sicriul de 275 kg prin aceeași ușă din spate pe care ieșise Kennedy cu trei ore înainte. Atmosfera era solemnă, demnă de un președinte. Acum atmosfera e morbidă și sinistră.

Jackie Kennedy așteaptă până când cadavrul soțului e dus la bord, înainte să urce treptele. În Air Force One e ca în iad, pentru că aerul condiționat a fost închis ore întregi. Jaluzelele sunt trase, iar în cabină e beznă, ca nu cumva să fie mai mulți asasini prin preajmă care să tragă prin hublourile avionului. Însă Lyndon Johnson insistă să depună jurământul înainte să decoleze Air Force One. Așadar, oamenii lui Kennedy și ai lui Johnson stau stânjeniți unii lângă alții în timp ce Sarah Hughes, judecător federal, desemnată de însuși LBJ și chemată într-un suflet la bordul aeronavei prezidențiale de care JFK era atât de mândru, îi citește jurământul.

– Lyndon Baines Johnson, juri solemn...

– Eu, Lyndon Baines Johnson, jur solemn...

LBJ stă triumfător în Air Force One. În dreapta lui e Jacqueline Bouvier Kennedy, încă purtând taiorul roz pătat de sânge. Fosta primă-doamnă nu s-a schimbat de haine, pentru că vrea ca lumea să vadă ce s-a întâmplat cu soțul ei.

În fața lui Johnson stă judecătorul căruia îi datorează desemnarea.

La câțiva metri în spatele lor se află cadavrul lui John F. Kennedy.

După ceremonia de învestire, Jackie se așază pe un scaun lângă sicriu și începe drumul cel lung.

■ ■ ■

E 24 noiembrie, într-o duminică dimineață. Națiunea e șocată de asasinarea lui John F. Kennedy și se uită cu o fascinată deprimare la evenimentele care se desfășoară la televizor. Jackie Kennedy s-a retras, jelindu-și soțul. Așa că americanii își îndreaptă atenția spre Lee

Harvey Oswald. Asasinul a devenit cunoscut de vineri, mai ales după ce a spus mai multor reporteri „Sunt doar o marionetă".

La sediul central al poliției din Dallas, neașteptata conferință de presă de la miezul nopții a avut accente suprarealiste. Reporterilor li s-a permis să-l înconjoare pe Oswald, aflat în cătușe. Mulți din Dallas și din toată America sunt atât de furioși că JFK a fost asasinat, încât l-ar linșa pe ucigaș. Însă poliția din Dallas nu prea face multe să-l apere pe Oswald.

Unul dintre acești furioși este Jack Ruby, care a ajuns nestingherit la conferința de presă, cu un Colt Cobra încărcat, de calibrul 38, în buzunarul de la sacou.

Lipsa agenților de pază în jurul lui Oswald a continuat pe tot parcursul conferinței de presă. Arestatul le-a spus reporterilor că poliția are ceva cu el pentru că a stat un timp în Uniunea Sovietică. Nu a recunoscut că l-a împușcat pe președinte. Cuvintele sale amăgitoare – „Sunt doar o marionetă" – pluteau în aer, de parcă era vreun țap ispășitor.

Unora acele cuvinte le-au amintit de un alt incident, petrecut cu 30 de ani în urmă.

Pe 15 februarie 1933, în Miami, Florida, Giuseppe „Joe" Zangara a tras cu o pușcă de calibrul 32 înspre președintele Franklin Delano Roosevelt. Zangara a ratat, dar l-a împușcat și ucis pe Anton Cermak, primarul orașului Chicago. Procesul s-a desfășurat foarte repede, iar Zangara a sfârșit pe scaunul electric după doar cinci săptămâni.

Dar unii insistă că nu Roosevelt era ținta, ci Cermak, totul fiind un complot al Mafiei.

În argoul mafiei, Zangara era o „marionetă" – un om care plătea pentru o crimă pusă la cale de alții.

Declarația publică a lui Lee Harvey Oswald conform căreia e o marionetă alimentează suspiciunea că moartea lui John Kennedy face parte dintr-o conspirație mult mai mare.

■ ■ ■

Mai sunt americani care cred că Lee Harvey Oswald nu a acționat de unul singur când l-a asasinat pe John F. Kennedy. Unii au ajuns să creadă asta după declarațiile lui Oswald și insistențele lui J. Edgar

Un Lee Harvey Oswald care nu se căieşte de nimic.
(Associated Press)

Hoover că totul era o conspirație. Chiar și Bobby Kennedy era de părere că Oswald fusese ajutat.

Dar lumea nu va ști niciodată răspunsul.

După ce a spus câteva vorbe presei duminică dimineață, Lee Harvey Oswald este dus în subsolul Departamentului de Poliție din Dallas, unde îl așteaptă o mașină blindată care să-l ducă la închisoarea districtuală. De fapt, mașina blindată e o momeală – din rațiuni de securitate, Oswald va fi transportat într-o mașină de poliție.

O mulțime de jurnaliști se uită cum Oswald le zâmbește mergând pe coridor, cu brațul drept încătușat de mâna stânga a detectivului J.R. Leavelle.

Patruzeci–cincizeci de jurnaliști și peste șaptezeci de polițiști așteaptă să fie scos Oswald din incinta poliției. Trei camere de televiziune filmează totul.

– Iată-l că vine! strigă cineva pe când Oswald iese din arestul poliției.

Jurnaliștii înaintează. Lui Oswald i se înfig microfoane în față și i se pun întrebări. Blițurile fulgeră când fotografii imortalizează momentul pentru posteritate.

Oswald a ieșit trei metri din arest, în drum spre rampa unde îl așteaptă mașina de poliție.

Deodată, Jack Ruby apare din mulțime, la stânga lui Oswald. A venit să-l vadă pe Oswald a doua oară și are din nou un pistol în mână. Dat fiind că polițiștii și reporterii îl cunosc, Ruby ajunge aproape de infractor, deși nu ar trebui să se afle sub nicio formă acolo.

Ruby și-a lăsat câinele în mașină. Dar e un tip impulsiv, îi place să bată din senin bețivii care se dau la stripteuzele din clubul său. E atât de afectat de asasinarea lui Kennedy, că mulți prieteni l-au văzut plângând. Acum, înfuriat că Oswald zâmbește, Jack Rubinstein e sigur că nu-și va mai vedea niciodată câinele. Se mișcă repede, îndreaptă pistolul spre abdomenul lui Oswald și trage un glonț. Este ora 11.21.

Jack Ruby este imobilizat de poliție. Lee Harvey Oswald se prăbușește la pământ și e dus imediat la spitalul Parkland. După ce ajunge acolo, e internat la Camera de urgență 2, vizavi de aceea în care și-a petrecut John Kennedy ultimele minute de viață. La 13.07, la patruzeci și opt de ore și șapte minute după moartea lui JFK, moare și Lee Harvey Oswald.

Spre deosebire de Kennedy, Oswald nu este jelit.

De nimeni.

Capitolul 27

14 IANUARIE 1964
BIROUL PROCURORULUI GENERAL, WASHINGTON, D.C.
SEARA

Jackie Kennedy stă într-un fotoliu de piele simplu, în fața focului care trosnește în șemineu. Steagul Statelor Unite se vede peste umărul ei stâng. Ochii ei, odată atât de strălucitori și de jucăuși, sunt fără viață. E în negru. În timp ce camerele înregistrează, față în față cu ea sunt Bobby și Teddy Kennedy ca să-i ofere sprijin moral. Mai ales Bobby, care a devenit un fel de tată adoptiv pentru Caroline și John și un prieten de nădejde pentru Jackie.

Când soțul ei a murit, cu opt săptămâni în urmă, Jackie Kennedy nu avea unde să se ducă – conform protocolului, trebuia să plece imediat de la Casa Albă, ceea ce însemna că fiica ei Caroline nu mai putea avea parte de o educație deosebită, iar John nu va mai putea merge cu Marine One. Jackie nu era câtuși de puțin săracă, dar nu prea avea bani pe numele ei, o problemă care va continua până când testamentul lui JFK va fi soluționat.

John Kennedy a fost viața lui Jackie Kennedy, chiar și acum ea uită uneori că el a murit.

– Totul se învârtea în jurul lui Jack. Uneori mă trezesc dimineața, ard de nerăbdare să-i spun ceva, iar el nu e acolo. Aproape fiecare religie ne

spune că există viață după moarte, iar eu mă agăț de această speranță, îi spune ea unei prietene. Cei trei ani petrecuți la Casa Albă au fost cei mai fericiți pentru noi toți – eram foarte apropiați. Acum totul s-a sfârșit. Nu mai e nimic. Nimic.

Jackie Kennedy filmează acest spot care va rula ca buletin de știri în toate cinematografele din țară pentru că vrea să mulțumească națiunii pentru minunatul sprijin emoțional pe care i l-a acordat. A primit peste 800 000 de scrisori de condoleanțe.

– Am rezistat știind că soțul meu a fost atât de iubit de voi toți, spune Jackie sigură pe ea, uitându-se în cameră, iar afecțiunea cu care l-ați înconjurat nu va fi niciodată uitată.

Cuvintele lui Jackie fac parte dintr-un scenariu, iar ea le citește de pe cartonașe. Dar sunt cuvintele ei, alese special pentru a transmite o emoție sinceră. Aceiași americani care au făcut din președinte și soția sa adevărate vedete nu au uitat-o pe Jackie la ananghie. Deși nu mai e prima-doamnă, Jackie Kennedy poartă această titulatură mai bine ca niciodată.

Dar aparențele înșală: în intimitate suferă, fumează țigări Newport una după alta și își roade unghiile până la carne. Ochii îi sunt mereu roșii de atâta plâns.

De câteva ori în timpul discuției, care va fi difuzată în cinematografele din toată țara la jurnalul de știri, se oprește să-și tragă sufletul sau clipește ca să nu lăcrimeze.

– Toți mi-ați scris cât de mult l-ați iubit și că el v-a răspuns cu aceeași iubire, spune ea lumii.

Apoi Jackie Kennedy folosește tonul vizionar al soțului ei. Vorbește de înființarea unei Biblioteci prezidențiale „John F. Kennedy" în Boston, pentru ca oamenii din întreaga lume să cunoască moștenirea lăsată de soțul ei.

Interpretarea lui Jackie este curajoasă și impresionantă. În mai puțin de două minute, Jackie Kennedy le spune un „mulțumesc" sfâșietor americanilor. Suferința ei e evidentă, ca și eleganța. Ea simbolizează măreția Camelotului, după care americanii sunt deja cuprinși de nostalgie.

Ultima dată când Jackie Kennedy i-a văzut chipul soțului ei a fost în acea după-amiază la spitalul Parkland, înainte ca respectul tăcut din Camera de urgență 1 să se transforme în acea ceartă sinistră dintre serviciile secrete și poliția din Dallas. În acel moment de liniște i-a pus

Sfârșitul Camelotului. Bobby, Jackie, sora președintelui Kennedy, Patricia, și copiii lui, Caroline și John jr., în doliu.
(Abbie Rowe, Fotografii Casei Albe, Biblioteca și Muzeul prezidențial „John F. Kennedy", Boston)

verigheta ei pe deget. Își amintește acea clipă de parcă a fost ieri, dar preferă să-și amintească doar clipele fericite. Toate indiscrețiile și controversele din trecut sunt date uitării.

Jackie își va aminti mereu de Jack ca de un bărbat calm și stăpân pe situație. Și așa vrea să-l țină minte și istoria.

– Pentru Jack istoria era plină de eroi, îi spune ea lui Theodore White, de la revista *Life*, la o săptămână după asasinat. Era un om atât de simplu, dar și foarte complex. Jack vedea istoria ca pe o poveste cu eroi, era idealist, dar avea și o latură pragmatică. Prietenii lui erau cei vechi, iubea mult „Mafia irlandeză".

În acest interviu care a apărut în ediția revistei *Life* din 6 decembrie, ea a povestit pentru prima dată faptul că JFK asculta înregistrarea muzicii din *Camelot* înainte să se culce și că-i plăcea ultimul vers: „Să nu uite nimeni că a existat un tărâm, pentru un moment însorit, cunoscut sub numele de Camelot".

Când White își transmitea articolul editorilor săi din New York, Jackie a rămas în preajmă ascultând. A insistat ca tema Camelotului să fie predominantă. Așa vrea să-și aducă aminte lumea de mandatul prezidențial al soțului ei.

Pe când Jackie Kennedy se ridică din fotoliul din biroul lui Bobby Kennedy (va mai fi procuror general nouă luni), înțelege că e de datoria ei să ducă mai departe moștenirea lui John F. Kennedy. Dar știe că e timpul să ducă o viață mai normală, o viață mai puțin fascinantă decât cea pe care vrea să și-o amintească lumea: „Să nu uitați că a fost odată un loc, pentru o clipă sclipitoare, pe nume Camelot".

Dar Camelot nu mai este. Jackie Kennedy a știut asta de când s-a uitat la chipul fără viață al soțului ei în Dallas. După cum i-a spus mâhnită jurnalistului Theodore White, de la revista *Life*: „Nu va mai exista alt Camelot".

Și acest lucru e adevărat până în ziua de azi.

Postfață

Durerea sfâșietoare a lui **Jackie Kennedy** și eleganța cu care s-a comportat după asasinat a făcut ca publicul s-o admire și mai mult decât în mandatul de președinte al soțului ei. În 1968 Jackie s-a căsătorit cu **Aristotel Onassis**, armatorul grec pe iahtul căruia s-a recuperat după moartea fiului ei, Patrick. Paparazzi i-au spus „Jackie O.", au hăituit-o mereu, tot restul vieții ei. Din păcate, Onassis, în vârstă de 69 de ani, a murit de insuficiență respiratorie după doar șapte ani de căsnicie, Jackie devenind a doua oară văduvă la vârstă de 46 de ani. După moartea lui Onassis, nu a mai apărut în public, devenind în cele din urmă editor de carte la Viking Press, în New York. A renunțat la acest post trei ani mai târziu, furioasă și rușinată că editura a publicat o carte de ficțiune în care Ted Kennedy e președintele Statelor Unite și se pune la cale un complot ca să fie asasinat. Apoi a lucrat pentru Doubleday cei încă douăzeci de ani cât a mai activat în lumea editorială, colaborând cu diverse personalități, de la Michael Jackson, Carly Simon la romancierul egiptean Naguib Mahfouz, laureat al premiului Nobel. La începutul anilor 1990, fumatul excesiv și-a spus cuvântul în cele din urmă. A murit pe 19 mai 1994 de limfom non-Hodgkin, la 64 de ani.

Caroline Kennedy a urmat Radcliffe College, iar apoi și-a luat doctoratul în drept la Universitatea Columbia. S-a căsătorit cu Edwin Schlossberg, a făcut trei copii și nu a fost aproape deloc în atenția publicului. În decembrie 2011, cântărețul Neil Diamond a recunoscut că ea fusese sursa de inspirație a celebrului său cântec *Sweet Caroline*, vândut în milioane de exemplare.

John F. Kennedy jr a devenit un simbol pentru istoria tragică a familiei Kennedy. Imaginile cu el la trei ani, salutând sicriul tatălui său, au frânt inimi peste tot în lume. Lumea credea în mod greșit că porecla lui era „John-John" (aceasta a fost inventată de presă). John jr a făcut colegiul la Brown, apoi s-a dus la New York University School of Law, unde a lucrat o scurtă perioadă pentru procuratura din Manhattan. În 1988 revista *People* l-a declarat pe John jr „Cel mai sexy bărbat în viață". Ca și mama lui, a fost mereu în vizorul presei. Pe 16 iulie 1999 pilota un mic avion care s-a prăbușit în Oceanul Atlantic, aproape de Martha's Vineyard. În accident au murit John Kennedy jr, soția lui, Caroline Bessette Kennedy, și sora ei, Lauren. Avea 38 de ani. Cenușa lui și a soției a fost împrăștiată pe mare.

Lyndon Johnson a preluat o serie de lucruri neterminate de Administrația Kennedy, mai ales războiul din Vietnam. A reușit să formeze coaliții în Congres pentru a trece istorica Lege a drepturilor civile din 1964. Cu toate acestea, Vietnamul a reprezentat declinul pentru LBJ. După ce a câștigat detașat alegerile din 1964 împotriva lui Barry Goldwater din Arizona (o înfrângere republicană pe care JFK o prezisese), Johnson a început să facă greșeli în războiul din sud-estul Asiei. Atunci când mișcarea împotriva războiului a început să câștige teren, LBJ, temându-se de înfrângere, a decis să nu mai candideze în 1968. După ce a plecat de la Washington, Lyndon Baines Johnson s-a întors la ferma sa din Texas, unde a murit de atac de cord, la vârsta de 64 de ani, pe 22 ianuarie 1973.

La fel ca și în cazul lui John Kennedy, **Walter Cronkite** a fost cel care a dat națiunii veștile proaste. Cronkite a rămas crainic la CBS până în 1980. A murit în 2009, la 92 de ani, încă supărat că Dan Rather l-a înlocuit ca moderator al *CBS Evening News*.

Cel care a profitat cel mai mult de pe urma faptului că Lyndon Johnson nu a candidat în 1968 a fost **Bobby Kennedy.** Fostul procuror general fusese distrus de uciderea fratelui său, dar a trecut peste suferință ca să pună pe picioare o campanie de succes. Însă, ca și fratele lui, Bobby Kennedy a fost asasinat de un nebun singuratic, Sirhan Sirhan,

care l-a împușcat pe Bobby într-un hotel din Los Angeles, la câteva clipe după ce ieșise pe primul loc în alegerile preliminare din California. A mai trăit 26 de ore înainte să-și dea sufletul, pe 6 iunie 1968, la 42 de ani.

Lee Harvey Oswald a fost înmormântat la cimitirul Shannon Rose Hill din Fort Worth, Texas, pe 25 noiembrie 1963, în aceeași zi când a fost îngropat John F. Kennedy la Arlington. În 1967, când s-au împlinit patru ani de la moartea lui Oswald, piatra sa funerară a fost furată de vandalii de prin partea locului. Deși a fost înapoiată în cele din urmă, mama lui se temea că mormântul lui va fi vandalizat din nou, așa că a înlocuit piatra cu una mai ieftină și a ascuns placa inițială în spațiul de sub casa ei din Fort Worth. După ce Marguerite Oswald a murit, în 1981, la 73 de ani, casa a fost vândută. Când noii proprietari au descoperit piatra funerară de 60 de kilograme sub casă, au vândut-o Muzeului Mașinilor din Roscoe, Illinois, pentru mai puțin de 10 000 de dolari. În muzeu se mai află și ambulanța care l-a dus pe Oswald la spitalul Parkland și taxiul Checker pe care l-a luat după ce l-a împușcat pe JFK.

Însă proprietarii muzeului s-au opus cumpărării sicriului de pin al lui Oswald, care a fost înlocuit după exhumarea din 1981, pe motiv că e prea macabru.

Un individ anonim nu a fost de acord cu ei și a cumpărat sicriul la o licitație pentru 87 468 de dolari în decembrie 2010.

Jack Ruby, adică Jacob Rubinstein, a spus că l-a împușcat pe Lee Harvey Oswald ca să izbăvească orașul Dallas de acel asasinat monstruos. Celebrul avocat Melvin Belli din San Francisco l-a apărat pe Ruby *pro-bono* în timpul procesului, dar motivația lui potrivit căreia Ruby era nebun când a comis crima nu a convins juriul. Jack Ruby a fost condamnat la moarte pentru crimă cu premeditare. După aceea, Ruby a depus mărturie în fața Comisiei Warren în legătură cu asasinarea lui Kennedy și a fost rejudecat de Curtea de Apel din Texas, judecătorul crezând că Ruby nu poate avea parte de un proces corect în Dallas, dată fiind agitația din jurul asasinatului. Însă, înainte să înceapă procesul, Ruby a fost internat la deja celebrul spital Parkland, suspect de gripă. De fapt, medicii au descoperit că are cancer la ficat, plămâni și creier. A murit de embolie pulmonară pe 3 ianuarie 1967, la 55 de ani.

Jack Ruby e înmormântat lângă părinții lui, în cimitirul Westlawn din Norridge, Illinois. E posibil ca Ruby să fi știut de cancerul său agresiv înainte să îl împuște pe Oswald.

Martin Luther King jr a continuat să militeze pentru drepturile civile și a devenit unul dintre cei mai admirați oameni din istorie. Pe 4 aprilie 1968, King a fost împușcat în Memphis, Tennessee, de un asasin pe nume James Earl Ray, un rasist care a fugit în Canada, apoi în Anglia, înainte să fie arestat pentru uciderea lui King. Ray a fost condamnat la 99 de ani închisoare, care s-au prelungit cu 100 de ani după ce a evadat din nou, de data aceasta din Penitenciarul de Stat Brushy Mountain. A fost prins după trei zile. Unii cred că Ray a fost ajutat să-l asasineze pe King. Dar nu s-a dovedit niciodată nimic. Uciderea lui Martin Luther King jr și a lui Robert Kennedy împreună cu retragerea trupelor americane din Vietnam i-au dezamăgit pe foarte mulți, fiind opusul speranței și optimismului reprezentat de Camelot.

J. Edgar Hoover a reușit să rămână la șefia FBI, deși mulți președinți au încercat să-l schimbe. Circulau zvonuri că Hoover era homosexual, datorită relației apropiate cu Clyde Tolson, unul din directorii adjuncți ai Biroului. La mult timp după moartea lui JFK, Hoover tot mai avea obiceiul de a le da președinților dosare secrete scandaloase, care conțineau faptele nechibzuite ale unor indivizi influenți, în poziții înalte. Lyndon Johnson a profitat cel mai mult de această practică. După ce a ajuns la președinție, a cerut dosarul gros al fiecărui „Harvard" – acei membri ai administrației Kennedy cărora, în trecut, le plăcuse atât de mult să-l tachineze pe LBJ. Pe o scară mai largă, Johnson l-a rugat pe Hoover să găsească informații despre 1200 de adversari adevărați sau închipuiți. J. Edgar Hoover, care, ca și LBJ, se simțise umilit de familia Kennedy cât fusese JFK președinte, s-a conformat cu plăcere. Lyndon Johnson i-a întors favoarea prin emiterea unui ordin al guvernului care îl excepta pe Hoover de la pensionarea obligatorie. Așadar, acesta a rămas la cârma FBI până când a murit, în 1972, la 77 de ani.

John Connally a supraviețuit și a mai fost guvernatorul Texasului două mandate, înainte să se întoarcă la Washington în calitate de secretar al Trezoreriei în timpul lui Richard Nixon. S-a înscris în Partidul

Republican și a candidat la președinție. Însă campania lui nu a mers deloc bine și a fost obligat să se retragă din cursă după ce și-a asigurat doar votul unui delegat. John Connally a murit de fibroză pulmonară pe 15 iunie 1993. Avea 76 de ani.

Marina Oswald nu s-a mai întors niciodată în Uniunea Sovietică. Mai trăiește și a locuit în Dallas mulți ani. S-a recăsătorit – pentru scurtă vreme – și a avut un fiu din a doua căsătorie, după care a divorțat. Ca și pe fiicele ei, **June** și **Audrey**, stigmatul faptelor lui Lee Harvey Oswald o urmărește din 22 noiembrie 1963. Fetele și-au luat numele tatălui lor vitreg, Porter, ca să nu mai fie în centrul atenției publicului. Familia lui Lee Harvey Oswald mai apare pe la televizor, dar în cea mai mare parte a timpului, duce o viață obișnuită.

În martie 1977, un tânăr reporter de televiziune de la postul WFAA din Dallas a început să investigheze asasinarea lui Kennedy. O parte din reportaj a fost un interviu cu un misterios profesor de la facultate, care se împrietenise cu soții Oswald când ajunseseră în Dallas în 1962. Reporterul l-a găsit pe **George de Mohrenschildt** în Palm Beach, Florida, și s-a dus acolo să-l intervieveze. Pe atunci, de Mohrenschildt fusese chemat să depună mărturie în fața comitetului alcătuit din congresmani, care cerceta evenimentele din noiembrie 1963. Pe când reporterul bătea la ușa fiicei lui de Mohrenschildt, a auzit bubuitul împușcăturii care a marcat sinuciderea rusului care s-a asigurat astfel că relația sa cu Lee Harvey Oswald nu va fi înțeleasă niciodată pe deplin.

Apropo, pe reporter îl cheamă Bill O'Reilly.

Un mic amănunt. Cu un an înainte, de Mohrenschildt i-a trimis o scrisoare lui George Bush, pe atunci director al CIA. În acea scrisoare, rusul îi cerea protecție de oamenii care îl „urmăresc". Corespondența cu domnul Bush a condus la suspiciunea că de Mohrenschildt avea legături cu CIA – și era în posesia unor informații secrete legate de asasinarea lui Kennedy.

Un alt fost director al CIA, **Allen Foster Dulles**, a murit de o gripă gravă în 1969, la 75 de ani. Până în ziua de azi, adepții teoriei conspirației cred că Dulles a fost implicat în asasinarea lui Kennedy, dat fiind că fusese

concediat în urma operațiunii Golful Porcilor. Dulles a făcut parte și din Comisia Warren, cea care a investigat asasinarea lui Kennedy.

Și despre **Sam Giancana**, capul mafiot din Chicago, se credea că are legătură cu asasinarea lui Kennedy. Gangsterul trebuia să depună mărturie în fața unei comisii a Senatului, care voia să știe dacă CIA și Mafia aveau vreo legătură cu crima. Înainte să depună mărturie, Giancana a fost ucis în propria casă, pe 19 iunie 1975. Asasinul l-a împușcat în ceafă, apoi i-a întors cadavrul pe spate și și-a golit cartușul în fața lui. Ucigașul nu a fost prins niciodată.

Frank Sinatra a devenit republican după umilința îndurată din partea lui John Kennedy la Palm Springs. A fost un susținător cunoscut al președintelui Ronald Reagan. Dar cântărețul nu a spus mare lucru despre sentimentele pe care le nutrea pentru JFK. Nu și **Peter Lawford**, cel pe care John Kennedy l-a obligat să-i dea telefon lui Sinatra și să-i spună că președintele va sta în altă parte pe durata vizitei la Palm Springs. În 1966, Lawford a divorțat de Pat, sora lui JFK, și a început să aducă acuzații oribile la adresa familiei Kennedy. Printre acestea, a susținut că Marilyn Monroe a avut o aventură cu Bobby Kennedy, dar și cu JFK, și că Bobby a fost implicat în moartea lui Monroe. Acele acuzații au fost făcute când Lawford nu mai primea roluri din cauză că umbla din floare în floare, bea mult și consuma droguri – dar nu au fost dovedite niciodată. Peter Lawford a murit în 1984 în urma unui stop cardiac indus de o comă hepatică. Avea 61 de ani.

Greta Garbo a trăit până la 84 de ani și a murit la New York pe 15 aprilie 1990. Spre sfârșitul vieții nu a mai ieșit din casă, nu s-a căsătorit, nu a avut copii și a trăit mereu singură. Însă legendarei actrițe îi plăcea să se plimbe îndelung pe străzile New Yorkului, de multe ori purtând o pereche de ochelari de soare enormi – un obicei pe care Jackie Kennedy, admiratoarea ei, avea să-l deprindă. Garbo a fost foarte cumpătată cu banii, așa că, deși se retrăsese de aproape 40 de ani când a murit, a lăsat nepoatei sale o moștenire de peste 32 de milioane de dolari.

S-a spus că istoria cu Camelotul a fost un mit inventat de Jackie Kennedy pentru a înfrumuseța amintirea soțului ei. Dacă s-a făcut sau nu comparația dintre Camelot și Casa Albă din timpul președinției lui Kennedy nu este clar. Dar comparația rezistă și, după cum spera și Jackie, istoria Camelotului a influențat modul în care-și amintesc azi oamenii perioada de președinție a soțului ei.

John Fitzgerald Kennedy e înmormântat pe un povârniș de lângă fosta casă a lui Robert E. Lee, în Cimitirul Național Arlington, locul pe care l-a admirat cu câteva săptămâni înainte să moară. E unul dintre cei doi președinți îngropați aici – celălalt e William Howard Taft, care a murit în 1930.

Jackie Kennedy a insistat ca funeraliile să semene cât mai mult posibil cu cele ale lui Abraham Lincoln. Profesorul James Robertson, director al Comisiei pentru Centenarul Războiului Civil, și David Mearns de la Biblioteca Congresului au fost puși să cerceteze cum s-au desfășurat funeraliile lui Lincoln în scurtul timp dintre asasinarea lui JFK și înmormântarea lui. Camera estică a Casei Albe a fost transformată ca să arate aproape la fel ca atunci când a fost pus cadavrul lui Lincoln în 1865. Sicriul și procesiunea prin Washington, D.C. au fost copiate după „ultima călătorie" a lui Lincoln.

Locul de veci al lui John Kennedy de la Arlington e luminat de o flacără eternă, la sugestia lui Jackie Kennedy. Arde în mijlocul unei pietre funerare circulare din granit, înaltă de un metru cincizeci, de la Cape Cod. Jackie își doarme somnul de veci lângă el, ca și cei doi copii ai lor, **Arabella** și **Patrick**. Materialele televizate cu funeraliile lui Kennedy au transformat Arlington dintr-un cimitir al soldaților și marinarilor într-o destinație turistică populară. Până în ziua de azi, niciun loc din Arlington nu e mai popular decât mormântul lui John Fitzgerald Kennedy. La 20 de ani după asasinarea lui, peste patru milioane de oameni vin în fiecare an la Arlington să aducă un omagiu președintelui.

Dar și marelui vis american pe care l-a reprezentat.

Epilog

Am început această carte cu o paralelă între John F. Kennedy și Abraham Lincoln. Și așa o vom și termina.

Pe 10 februarie 1962, JFK i-a scris o scrisoare lui Ralph E. Becker, avocat la Washington. Scrisoarea trebuia citită la aniversarea a 100 de ani de la Proclamația de Emancipare. În timpul președinției sale, John Kennedy făcea adesea referire la Abraham Lincoln. Între cei doi era o strânsă legătură. Următoarea scrisoare e cea mai bună dovadă că John Fitzgerald Kennedy și Abraham Lincoln au fost două minți înrudite.

CASA ALBĂ

WASHINGTON

Către Ralph E. Becker, amfitrion

E o mare plăcere pentru mine să vă trimit salutări tuturor celor care sărbătoriți în această seară a suta aniversare a Proclamației Emancipării. Aș fi vrut să fiu alături de dumneavoastră.

Lincoln a spus despre Declarația de Independență că „dă libertate nu doar poporului acestei țări, dar și speranță întregii lumi". Ea „promite că nu peste mult timp oamenii vor arunca greutățile pe care le poartă pe umeri și că va exista o egalitate a șanselor".

Proclamația de Emancipare este chiar mai bine descrisă de cuvintele sale. Importanța ei nu a fost niciodată mai mare ca azi - greutatea sclaviei, ridicată în această țară acum o sută de ani, a fost îndepărtată acum aproape peste tot în lume. Dar este un lung drum străbătut încet către o lume care să recunoască libertatea și egalitatea ca drepturi de bază ale vieții omenești.

Progresele noastre sunt remarcabile, dar nu complete, iar claritatea obiectivelor și a gândirii lui Lincoln poate servi pentru a ne întări pe toți în fața provocărilor care ne stau în față.

John F. Kennedy

10 februarie 1962

Surse

Viața și moartea lui John Kennedy nu au nevoie de înfrumusețare, căci constituie o perioadă fascinantă din istorie. Dar, deoarece multe dintre evenimentele istorisite în această carte sunt extraordinare și totodată oribile, iar multe detalii sunt de natură intimă, este important să le amintim cititorilor că *Asasinarea lui Kennedy* nu este o operă de ficțiune. Totul e adevărat. Faptele fiecărui individ și evenimentele care au avut loc s-au întâmplat cu adevărat. Ce am pus între ghilimele sunt chiar cuvintele rostite de acei oameni. Am putut introduce aceste amănunte pentru că JFK este un personaj al istoriei contemporane, a cărui președinție a fost urmărită de întreaga presă.

Cantitatea imensă de material disponibil despre viața și moartea lui John F. Kennedy ne-a bucurat mult când am redactat acest manuscris. Nu numai că erau mai multe documente scrise la persoana întâi, de unde am extras amănunte despre întâlniri, conversații și evenimente, dar pe internet sunt și înregistrări video cu discursurile lui JFK și aparițiile sale televizate, care i-au readus cuvintele și vocea la viață în fiecare zi când scriam. Efortul nostru de a găsi și viziona toate aceste materiale le va îmbunătăți cititorilor cunoștințele despre John Kennedy. Ne sfătuim cititorii să urmărească mai ales discursul din 1963 de la Galway, care dovedește că președintele era inteligent, uman și avea prezență de spirit.

Este fascinant să auzi povestiri despre viața la Casa Albă de la Jackie însăși, să asculți *In Her Own Words*, o serie de înregistrări pe care le-a făcut la scurt timp după asasinat. Este remarcabil să observi candoarea cu care vorbește prima-doamnă, în special atunci când face referire la

personalități puternice din acea perioadă. Ca și la soțul ei, inteligența, căldura și prezența de spirit de care a dat dovadă sunt evidente.

Autorii rămân profund îndatorați echipei formate din Laurie Austin și Stacey Chandler de la Biblioteca „Kennedy". Ne-au ajutat, chiar dacă le-am cerut lucruri mari sau mici, și ne-au trimis repede cópii după programul zilnic al lui Kennedy, locul exact unde se afla la un moment dat, numele oamenilor de la întâlniri și orele la care se furișa la piscină sau la „Conac". Când am citit acel program, parcă am văzut cu ochii noștri ziua președintelui și ne-am dat seama cum era viața la Casa Albă. Dacă sunteți în Boston, trebuie neapărat să mergeți la Biblioteca „Kennedy".

Îi rămânem îndatorați mai ales lui William Manchester, care a scris *Moartea unui președinte* la scurt timp după asasinat. Cartea conține interviuri cu aproape toată lumea care era cu JFK în Dallas pe 22 noiembrie 1963. A fost scrisă cu cooperarea deplină a lui Jackie și a familiei Kennedy. Amănuntele incredibile ne-au fost de mare ajutor, oferindu-ne răspunsuri la multe întrebări când alte resurse ne derutau.

Această lucrare se bazează în primul rând pe cărți, articole de revistă, capturi video, pe detestatul, dar fascinantul raport al Comisiei Warren, dar și pe vizite în Dallas, Washington, Galway și Texas Hill Country. Autorii vor să mulțumească multor cercetători geniali care s-au documentat exemplar despre viața și epoca lui John Fitzgerald Kennedy. În cele ce urmează, vom prezenta sursele detaliat. Însă această listă nu e completă, ci include doar operele de bază pe care trebuie să le parcurgi când scrii istorie:

Prolog: *A Thousand Days* de Arthur Schlesinger, *The Fitzgeralds and the Kennedys* de Doris Kearns Goodwin, *John F. Kennedy's Inaugural Speech, Volumul 1* de Karen Price Hossell și *Ask Not: The Inauguration of John F. Kennedy and the Speech That Changed America* de Thurston Clarke. Articolul din februarie apărut în revista *Vanity Fair* și scris de Todd S. Purdum despre învestire ne-a fost de mare ajutor, ca și documentele Arhivei Naționale și raportul Comisiei Warren.

Capitolul 1: Articolul scris în 1944 de John Hersey pentru *New Yorker* despre torpilorul PT-109 a fost cea mai bună relatare a acelui dezastru. *The Best Years of Their Lives* de Lance Morrow, o lectură rapidă și fascinantă, este o contrapondere la modul uneori partizan în care prezintă Hersey evenimentele. În cartea lui William Manchester, *One Brief*

Shining Moment, am găsit amănunte despre discursul de la Gold Star și formarea „mafiei irlandeze".

Capitolul 2: Pe site-ul muzeului Casei Albe se află o hartă amănunțită a întregii clădiri, dar și multe informații istorice și imagini. Pe deasupra, cartea lui Robert Dallek despre nenumăratele probleme medicale ale lui JFK ne-a ajutat să ne dăm seama de ce președintele trebuia să ia atâtea medicamente. Pe site-ul Bibliotecii „Kennedy" se găsesc multe amănunte despre viața la Casa Albă. Informațiile despre Jackie ne-au parvenit mulțumită cărții *Grace and Power,* scrisă de Sally Bedell Smith.

Capitolul 3: În *Marines and Helicopters* de William R. Fails este descrisă evoluția transportului prezidențial, în timp ce în *An Unfinished Life* de Dallek și în *Fidel: Hollywood's Favorite Tyrant* de Humberto Fontova sunt descrise atrocitățile comise de Castro. Vremea ne este descrisă de *Almanahul Fermierului,* în timp ce din *Brief Shining Moment* de Manchester aflăm detalii de culise despre părerea președintelui despre operațiunea Golful Porcilor. Alte surse demne de menționat: *As I Saw It* de Dean Rusk, *Presidents and Foreign Policy* de Edward R. Drachman și Alan Shank, *John F. Kennedy: A Biography* de Michael O'Brien, *Kennedy's Quest for Victory* de Thomas G. Paterson, *The Brilliant Disaster* de Jim Rasenberger, *Robert Kennedy* de James Hilty, *Sons and Brothers* de Richard Mahoney și excelenta *Remembering America* de Richard Goodwin.

Capitolul 4: Cititorului i se recomandă s-o urmărească online pe Jackie în excelentul tur al Casei Albe, iar la sfârșit să observe limbajul trupului între președinte și prima-doamnă. În *The Dark Side of Camelot,* Seymour Hersh a fost încântat să dezvăluie secretele infidelităților de la Casa Albă, pe când Bedell Smith în *Grace and Power,* Christopher Andersen în *Jack and Jackie,* Lawrence Leamer în *The Kennedy Women* și C. David Heymann în *A Woman Named Jackie* par mai interesați să înțeleagă motivele acestora.

Capitolul 5: Biblioteca lui JFK și cuvintele lui Jackie din *Historic Conversations on Life With John Kennedy* vorbesc despre Camelot, așa cum face și Sally Bedell Smith în articolul ei din *Vanity Fair* (2004), intitulat „Private Camelot". *The Secret Life of Marilyn Monroe* de Randy Taraborrelli, *The Sinatra Files* de Tom și Phil Kuntz și dosarul FBI al lui Sinatra adaugă detalii captivante întâmplărilor de la Palm Springs. Cartea lui Evan Thomas, *Robert Kennedy,* pătrunde mai adânc în viața lui RFK.

The Dark Side of Camelot a fost, de asemenea, o operă neprețuită. Comentariile lui JFK despre cursă provin din interviul cu Sally Bedell Smith din *U.S. News & World Report* (9 mai 2004). Site-ul Gallup Poll a oferit informații despre cotele de încredere, iar *Double Cross* a lui Sam și Chuck Giancana a descris atmosfera în care s-au făcut diferite comploturi împotriva lui Marilyn Monroe și a fraților Kennedy.

Capitolul 6: Site-ul Bibliotecii „Kennedy" are o caracteristică interesantă, care îți permite să răsfoiești *New York Times* după dată. Găsești, astfel, multe informații legate de vizitele președintelui, atrocitățile din Berlinul de Est și interesul publicului din toată lumea în chestiuni cum ar fi cosmonauții sovietici sau revoluționarul radiotelefon. *Passage of Power* de Robert Caro este o comoară de informații despre obiceiurile lui Lyndon Johnson, în special despre munca lui istovitoare ca vicepreședinte. Detaliile despre viața din Sudul Profund provin din rapoartele FBI-ului din acea perioadă, iar povestea lui Emmett Till se bazează pe interviul luat ucigașilor săi de revista *Look*, alături de alte surse, și fotografia din revista *Ebony* (aceea cu capul său zdrobit și aplatizat). Articolul lui Dave Garrow din *Atlantic Monthly*, numărul iulie/august 2002, confirmă fascinația FBI-ului pentru Martin Luther King jr. Amintirile agentului FBI Fain despre Lee Harvey Oswald provin de la Comisia Warren.

Capitolul 7: Fotografii cu dormitorul lui JFK pot fi văzute pe www.whitehousemuseum.org, iar alte detalii se pot găsi în cartea lui Manchester, *Brief Shining Moment*. Mai multe despre istoria Casei Albe puteți afla pe www.whitehouse.gov, iar Jackie Kennedy vorbește mult despre viața lor acolo în *In Her Own Words*. Conversații specifice despre criza rachetelor din Cuba se pot găsi în *The Kennedy Tapes* de Ernest May și Philip Zelikow și în *True Compass* a lui Ted Kennedy. De interes sunt și: *The Week The World Stood Still* a lui Stern, dosarul din arhivă referitor la întâlnirea lui Dean Rusk cu Gromîko, ministrul de externe al Uniunii Sovietice, *The Cuban Missiles Crisis* a lui Charles Tustin Kamps, *Jackie, Ethel and Joan* de Taraborrelli, *The Mind of Oswald* de Diane Holloway, *Khrushchev* de William Taubman și *Memoriile lui Hrușciov* scrise de însuși dictatorul sovietic. Articolul lui Dallek din *Atlantic Monthly* (decembrie 2002) despre problemele medicale ale lui Kennedy ne-a fost de mare folos.

Capitolul 8: Credeți sau nu, dar dezvelirea *Monei Lisa* poate fi găsită pe You Tube. Fascinant eveniment. *Mona Lisa in Camelot* de Margaret Leslie Davis aruncă o privire binevoitoare asupra acestui capitol neverosimil din istoria națiunii noastre. Glosarul din *Moartea unui președinte* a lui Manchester oferă numele de cod ale Serviciului Secret, iar Raportul Comisiei Warren include un rezumat consistent al asasinării președintelui și necesitatea unui serviciu secret. Și site-ul Serviciului Secret indică același lucru. Multe dintre informațiile de culise despre diferiți agenți și munca lor se pot găsi în *Mrs. Kennedy and Me* de Clint Hill și *The Kennedy Detail* de Gerald Blaine. Și *All Too Human* a lui Edward Klein ne-a ajutat foarte mult.

Capitolul 9: Caro oferă informații detaliate despre LBJ în *Passage to Power*. Cartea lui Giancana, *Double Cross*, pătrunde mai adânc în conspirațiile Mafiei. Aceste conspirații nu sunt prezentate ca niște fapte în carte, ci ca teorii – și expuse foarte sugestiv în *Double Cross*. De remarcat pentru acest capitol sunt și: *Bobby Kennedy* a lui Evan Thomas, *Bobby and J. Edgar* a lui Burton Hersh, *All Too Human* a lui Edward Klein, *Crossfire* a lui Jim Marrs și site-ul Bibliotecii LBJ.

Capitolul 10: Site-ul Winston Churchill oferă o frumoasă privire de ansamblu asupra acestei zile speciale, iar *Rethinking Camelot* de Noam Chomsky se ocupă de începuturile războiului din Vietnam în detalii elocvente.

Capitolul 11: Multe amănunte despre participanții la marș sunt din reportajele publicate de *Washington Post* în ziua următoare. *But for Birmingham* de Glenn Eskew și *Carry Me Home* de Diane McWhorter oferă în plus detalii copleșitoare. *Birmingham 1963* a lui Shelley Tougas vorbește despre felul în care o singură fotografie a schimbat modul de a gândi al multor oameni. *Cold War Mandarin* de Seth Jacobs dă detalii înfiorătoare despre călugării care și-au dat foc în regimul Diem. Și, încă o dată, William Manchester aruncă priviri indiscrete în culisele Casei Albe.

Capitolul 12: *Parting the Waters* a lui Taylor Branch, *Everything Martin Luther King jr Book* a lui Jessica McElrath, *Conversations* de Jackie Kennedy și scandaloasa ediție din 19 ianuarie 1998 a revistei *Newsweek*, toate au fost surse valoroase, precum și *Robert Kennedy* a lui Thomas, *Passage to Power* a lui Caro, *The Mind of Oswald* a lui Dianne Holloway și *Mrs. Kennedy and Me* al lui Clint Hill, care oferă informații neprețuite despre relația dintre ei.

Capitolul 13: Din nou Manchester și Hill. Dar și *All Too Human* de Klein și *The Kennedy Men* de Learner ne-au oferit multe informații de culise.

Capitolul 14: *Unfinished Life* a lui Dallek și *Robert Kennedy* a lui Thomas ne-au ajutat mult. Discursul integral al lui King poate fi ascultat online pe www.americanrhetoric.com.

Capitolul 15: Interviul lui Cronkite cu JFK este o altă bijuterie online care merită urmărită pentru răspunsurile avizate pe care le dă Kennedy la întrebările din multe domenii pe care i le pune Cronkite și pentru felul în care se relaxează cei doi atât de vizibil după ce se termină filmarea.

Capitolul 16: Informațiile din Biblioteca JFK, *Moartea unui președinte, Passage to Power* și Raportul Comisiei Warren formează nucleul acestui capitol. *The Road to Dallas* de David Kaiser are un caracter contemplativ și informativ, iar dosarele FBI despre Aristotel Onassis oferă informații fascinante.

Capitolul 17: Sunt câteva site-uri dedicate reședinței de la Camp David. Merită să arunci o privire pe ele ca să-ți faci o idee despre complexul atât de exclusivist și intim. Informațiile despre Oswald provin de la Comisia Warren, iar cartea lui Heymann, *A Woman Named Jackie,* și site-ul muzeului Casei Albe oferă amănunte referitoare la sufrageria reședinței familiei Kennedy. În *Conversations with Kennedy* de Bradlee se găsesc detalii despre acest dineu special. *JBKO* a lui Spoto informează asupra datei ultimei apariții în campanie a primei-doamne, iar Manchester oferă detalii despre înfățișarea ei. Heymann și Learner confirmă scrisoarea de pe iahtul *Christina.*

Capitolul 18: Cea mai mare parte a acestui capitol este inspirată din reportaje jurnalistice și din cartea lui Manchester. Din *Conversații* de Bradlee am preluat citatul „Niciun profil".

Capitolul 19: Mărturia agentului Hosty în fața Comisiei Warren oferă detalii ale vizitei sale la Ruth Paine. Din *The Kennedy White House: Family Life and Pictures, 1961-1963* de Carl Sferrazza Anthony am luat citatele despre Arlington. Este interesant de remarcat că tot sergentul Clarke a cântat *Taps* la funeraliile lui JFK.

Capitolul 20: În *Garbo* a lui Barry Paris și *Jack and Lem* a lui David Pitts, se vorbește pe larg despre această noapte uitată de la Casa Albă. Îi mulțumim lui Camille Reisfield din Ross, California, că ne-a scris

să întrebe dacă acel episod va fi în carte, atrăgându-ne atenția asupra acestui ultim dineu de la Camelot.

Capitolul 21: Comisia Warren și *Road to Dallas* de Kaiser oferă informații unice despre zilele premergătoare asasinatului. Se pune totuși întrebarea dacă a fost sau nu Oswald omul pe care Sterling Woods l-a văzut trăgând asupra președintelui, întrucât proprietarul poligonului de trageri a jurat că l-a văzut acolo în altă zi. Însă nu încape îndoială că un om singuratic a fost văzut trăgând cu o pușcă italienească.

Capitolul 22: Hill, Manchester, mărturii de la Comisia Warren și site-ul muzeului Casei Albe.

Capitolele 23-26: O mare varietate de site-uri și cărți au fost folosite pentru a alege din vastul număr de fapte din jurul asasinării lui John F. Kennedy. Sincronizarea, descrierile mulțimii, scena sosirii și alte aspecte ale asasinatului, precum și drumul la spitalul Parkland sunt toate fapte cunoscute. Cu toate acestea, principalele surse pentru anumite conversații, momente private și detalii specifice au fost *Moartea unui președinte,* Comisia Warren, fascinanta carte a lui Clint Hill, *Mrs. Kennedy and Me, Reclaiming History* a lui Vincent Bugliosi, scrierile lui Dallek despre problemele medicale ale lui JFK și asasinatul propriu-zis, precum și filmul lui Zapruder. L-am văzut de multe ori pentru a înțelege înlănțuirea evenimentelor și nu ni s-a părut niciodată mai puțin oribil – și nici nu s-a terminat altfel.

Capitolul 27: Filmarea cu Jackie se găsește online, iar suferința ei este încă foarte greu de urmărit. Mulți dintre biografii ei au menționat în treacăt această înregistrare. Dar este plină de substanță. Ca seara cu Garbo sau dezvelirea *Monei Lisa,* este un eveniment unic și impresionant, dar prea ușor trecut cu vederea.

Mulțumiri

Superagentul Eric Simonoff continuă să fie extraordinat de perspicace atât în domeniul creației, cât și în cel al afacerilor. Makeda Wubneh, asistentul meu de mai bine de 20 de ani, face ca toate planurile mele să ruleze fără cusur, ceea ce nu e o treabă simplă. De asemenea, multă recunoștință editorului meu, Stephen Rubin, cel mai bun din domeniu, și șefului meu de la Fox News, Roger Ailes, un luptător strălucitor și fără frică.

— BILL O'REILLY

Vreau să-mi exprim recunoștința față de toți cei care au făcut această carte posibilă, inclusiv Steve Rubin, statornicului Gillian Blake și lui Eric Simonoff. Desigur, dragostea mea profundă și mulțumirile mele se îndreaptă către Calene Dugard – muză, suflet-pereche și istoric secret.

— MARTIN DUGARD

Index

Abernathy, Ralph 168, 181
Adams, John 59, 111
african-american *Vezi și* Mișcarea pentru drepturi civile 102, 104, 112, 170, 180, 181,185, 204
Al Doilea Război Mondial 15, 36, 42, 50, 58, 100, 104, 125, 126, 128, 129, 134, 141, 156, 158, 176, 273, 276
Alabama, Universitatea din 180
alegeri
  din 1960 13, 59, 60, 84
  din 1962 113, 115
  din 1964 113, 151, 170, 185, 209, 290
  din1968 290
  din 1972 150
alegerile primare 1946 36, 268
Amagiri (distrugător japonez) 24, 26, 38
American Rifleman 156
Anderson, Rudolf, jr 132
Andrews, Julie 146
Arlington, Cimitirul național 234, 291, 295, 303
arme nucleare 45, 48, 95, 112, 116, 117, 122, 125, 126, 133
asasinarea lui Jack și 271, 279
Azcue, Eusebio 220
Baker, Norma Jean 86
Bartlett, Charles 160
Bastien-Thiry, Jean 143
Batista, Fulgencio 51, 53
Baughman, U. E. 14, 15
Beale, Edith Bouvier 108
Behn, Jerry 198
Beirut, Liban 94-97
Belli, Melvin 291
Berger, Andy 280
Berlin
  discursul lui Jack în 189
  zidul 95, 112, 130
Bernstein, Leonard 17
Bessette, Lauren 290
Billings, Lem 235-237
Birmingham, Alabama 222
  Biserica baptistă, atac cu bombă 207
  Cruciada copiilor 166-170, 206
Biroul Federal de Investigații (FBI)

mișcarea pentru drepturi civile și 104, 181, 301
Jack investigat de 81
asasinarea lui Jack și 271
Mafia și 82, 83
Monroe și 151
Onassis și 217, 303
Oswald și 105, 122, 200, 231 ș.u.
Biserica baptistă de pe Sixteenth Street (Birmingham), atentatul cu bombă 207
Blackett, strâmtoarea 23, 26, 32
Boggs, Hale 234
Bolton, Oliver 223
Booth, John Wilkes 8, 142, 240, 262
Boston Globe 223
Bouvier, John „Black Jack" (tatăl lui Jackie) 72,
Bowles, Chester 65
Bradlee, Ben 79, 222-223, 303
Bradlee, Tony 222
Branch, Taylor 181, 302
Brandon, Henry 229
Brennan, Howard L. 258, 259
Brigada 2506 57, 58, 61, 62
Brown v. Consiliul Educației 102
Brown, Arnold J. 105, 108
Browne, Malcolm 174, 175
Bryant, Carolyn 99
Bryant, Roy 98-101
Bumbry, Grace 39
Bundy, McGeorge 62, 111, 113, 116, 119, 131
Burke, Arleigh 63
Burton, Richard 146
Bush, George H. W. 293
Callas, Maria 217
Camelot (musical) 146 ș.u., 178
Camera reprezentanților SUA 154
Camp David 118, 177, 218, 303
Campbell, Judith 71, 81, 84
Campion, John 145
Capone, Al 82
Carpenter, Scott 92
Carrico, Charles J. 271
Casa Albă
Salonul de est 39
rezidența familială 45
Jackie și renovarea 46, 70
Jackie și prezentarea la TV 69 ș.u.
Lincoln, dormitorul 15
Biroul Oval 23, 35, 39, 41, 48, 58, 60 ș.u., 74, 110, 196, 206, 208, 237, 243
balconul lui Truman 70
Aripa de vest, construcție 69
personalul Casei Albe 38, 41, 64
Casals, Pablo 39
Cassini, Oleg 121, 139, 146
Castro, Fidel 50
comploturi pentru asasinarea lui 53, 54, 135
Golful Porcilor și 56, 62
Criza rachetelor cubaneze și 45, 125
Revoluția cubaneză și 16, 51, 52
Cermak, Anton 282
Chavchavadze, Helen 71
Checker, Chubby 45
Chicago Sun-Times 250
Christina (iahtul lui Onassis) 217, 219, 223, 224, 303
Churchill, Randolph 160
Churchill, Winston 41, 97, 158, 217, 302

CIA
complotul anti-Castro 54, 135
și Golful Porcilor 48, 53, 56
și Bobby 61, 147, 155
și operațiuni interne 156
și Mafia 135, 150
și Oswald 220, 231
și Vietnam 159
Clark, Keith 234
Clark, William Kemp 272, 273
Cohen, Mickey 82
Collingwood, Charles 71, 74
Collins, Addie Mae 207
Comandamentul Strategic Aerian 117
Comitetul central sovietic 125
Comitetul Executiv al Consiliului Național de Securitate (ExComm) 117, 131, 132
comunism 50, 54, 93, 103, 105, 122, 160-164, 172, 180, 210, 231, 233
Congresul SUA 92, 120, 180, 295
Connally, John 60, 92, 154, 162, 195, 213, 254
Connally, Nellie 254, 257, 265, 268
Connor, Eugene „Taurul" 168-171, 203, 206
Convenția Națională a Indignării 228
Cowen, Jill, 80
Cronkite, Walter 208-211, 273, 292
Crosby, Bing 75-76, 85-87
Cuba
Invazia din Golful Porcilor 47 ș.u., 56, 64-67, 69
activitatea clandestină CIA în 48, 54, 56, 199
criza rachetelor 111, 115, 125, 130
Oswald și 187, 215
revoluția din 1959 51 ș.u.
Curry, Jesse 240, 254-257, 267
Cushing, Richard 16
D'Amato, Paul Emilio 82
da Vinci, Leonardo 141, 144, 145
Dallas Morning News 221, 274
Dallas
FBI și 147, 240
asasinarea lui Jack în 7
planificarea vizitei lui Jack 213-215, 227
Stevenson în 227, 229
Dallas, Departamentul de Poliție 276, 279, 283
Daniel Chester 201
Davis, Jefferson 167,
Davis, Thomas 188
de Gaulle, Charles 69, 80, 143, 190
de Mohrenschildt, George 107, 122, 220, 293
Dealey Plaza 221, 255, 256, 257, 267, 274
Departamentul de Justiție 102, 104, 147, 155
Departamentul de Stat 65, 67
Diamond, Neil 289
Diem, Ngo Dinh 97, 160, 171-174, 199, 210, 230, 302
DiMaggio, Joe 88
Dugard, Alan 124
Dugger, Ronnie 254
Dulles, Allen 50, 54, 56, 61, 64, 293
Dumphy, Chris 85
Ebbins, Milt 87
Edwards, Robert 258

Eisenhower, Dwight 14, 15, 38, 53, 95, 159, 177
Eisenhower, Mamie 42, 70
Elisabeta II, regina Angliei 176
Esquire 150,155
Essex, USS (portavion) 62, 63
Evers, Medgar 180
exilații cubanezi 51, 53, 57
Fain, John 105-108, 301
Fair Play pentru Cuba, Comitetul 187, 215, 216
Ferguson, Anne 267
Finnerty, Frank 73
Fischer, Ronald 258
Fischetti, Joe 82
Fischetti, Rocco 82
Formosa, John 82
Foster, Bob 243, 244
Frazier, Wesley 245, 247, 249
Frederickson, Cora 229
Freedom Riders 102
Friedan, Betty 155
Frost, Richard 16
Fulbright, William 229
Gadsden, Walter 170
Garbo, Greta 235-237, 294
Garfield, James 15, 142
Garner, John Nance 59
Germania nazistă 81
Giancana, Sam 71, 81, 82, 84, 85, 147, 150, 199, 240, 294
Goldwater, Barry 290
Golful Porcilor invazia
  consecințe 50, 51, 64, 66, 112
  lansare 48, 49, 57
  punct de pornire de la 56
Goodwin, Richard 65, 300
Goulet, Robert 146
Graham, Billy 229
Grant, Ulysses S. 214
Greer, William 241, 254, 257, 261, 265-268, 280
Gromîko, Andrei 117, 121, 301
Guatemala 53-55
Hannah, John A. 236
Harding, Warren G. 15
Harrison, William Henry 222
Hatfield, Robert Edward 228
Hayes, Rutherford B. 71
Hemingway, Ernest 51, 53
Herter, Christian 236
„Hidell, A. J." (pseudonimul lui Oswald) 148, 187
Hill, Clint 144, 177, 178, 194, 254, 262, 265-269, 278, 280
Hiroshima 126
Hobson, Valerie 175
Holden, William 72
Hoover, J. Edgar
Hosty, James, jr 231-234, 256, 303
Hrușciov, Eufrosina 134
Hrușciov, Nikita
  Golful Porcilor și 94, 125, 128
  Zidul Berlinului și 95, 130
  Criza rachetelor cubaneze și 55, 95, 122, 124, 132
  Stalin și 94, 127 ș.u.
  călătoria în SUA și 117, 124
Hudson, Bill 170, 171, 174
Hughes, Sarah 281
India 76, 77, 103, 210
Irlanda 180, 188, 190, 192
Jack și 81-84
Jackson, Mahalia 204
Jackson, Michael 289
Jaggars-Chiles-Stovall firma 122, 157

Japonia 30, 270
Jefferson, Thomas 16, 46,
John F. Kennedy, Biblioteca prezidențială 25, 28, 29, 40, 43, 46, 60, 77, 78, 103, 299, 300
Johnson, Lady Bird 253, 270
Johnson, Lyndon Baines
Bobby și 17, 58
drepturi civile și 149 ș.u., 155, 183
Criza rachetelor cubaneze și 116
moartea lui 290
asasinarea lui Jack și 270, 273
învestitura lui Jack și 13
personalitatea lui 59
președinția lui 290
ambițiile prezidențiale ale lui 149, 154
Serviciul Secret și 141, 270
cariera din Senat 58
învestirea ca președinte 273, 280
vizita în Texas și 195, 254
călătorie în Beirut 95
călătorie în Thailanda 95, 97
călătorie în Vietnam 66, 97
ca vicepreședinte 59, 154
Războiul din Vietnam și
Joseph Kennedy jr, USS (distrugătorul) 129
Keeler, Christine 175, 176
Kellerman, Roy 265, 279, 280,
Kennedy, Arabella (fiică) 194, 295
Kennedy, Caroline (fiică) 14, 45, 46, 78, 109-112, 116, 141, 177, 193, 210, 211, 218, 224, 243, 285
Kennedy, Carolyn Bessette 290
Kennedy, Edward M. „Teddy" (frate) 72, 114, 135, 178, 203, 285
Kennedy, Ethel (cumnată) 111, 119, 121, 151, 155, 178, 272
Kennedy, Jacqueline Bouvier „Jackie" (soție)
imaginea Camelotului și 146
Cape Cod și 193, 203, 295
Churchill și 158
Criza rachetelor cubaneze și 123, 127, 134, 141, 182
moartea 289
moartea fiului Patrick și 199 ș.u.
de Mohrenschildt și 107
Garbo și 235 ș.u.
aventura lui Jack cu Monroe și 45
asasinarea lui Jack și 268, 273
funeraliile lui Jack și 295
învestirea lui Jack și 13
amintirea lui Jack și 285
King și 181
căsătoria cu Onassis 289
Mona Lisa și 140 ș.u.
Serviciul Secret și 72, 80, 141, 217
călătorie în Grecia 211, 217, 222
călătorie în India și Pakistan 76
renovarea Casei Albe și 45
turul TV al Casei Albe și 68
Kennedy, Joan (cumnată) 72
Kennedy, John Fitzgerald
aventura cu Campbell 71, 81, 84
aventura cu Monroe 85, 88
ambianța Air Force One și 242
mormântul de la Arlington 295

asasinarea lui 260
asasinarea lui și teoriile conspirației 263
Golful Porcilor și 47 ș.u., 64, 112
Berlin și 189, 301
trupul transportat la Washington 279 ș.u.
simbolul Camelotului și 146 ș.u., 153, 222
Castro și 16, 50, 53, 55, 66
Churchill și 158
drepturile civile și 165, 170, 180
Cronkite, interviul cu 208 ș.u.
Criza rachetelor cubaneze și 123, 127, 134, 141, 182
agenda zilnică și 41
sosirea la Dallas 253
coloana auto prezidențială din Dallas 254
moartea lui, anunțată 273
moartea fiului său Patrick 199
asasinarea lui Diem 230
Dulles concediat de 64
Eisenhower și 14, 38, 54
funeraliile lui 295
Garbo și 235
probleme de sănătate 12, 38, 42, 89
Hoover și 81-84
învestirea lui 12, 82
sarcina lui Jackie și 176, 177, 196
călătoria lui Jackie în Grecia și 211, 217, 222
turul Casei Albe realizat de Jackie și 68
King și 179, 206
ultima cină la Casa Albă și 235
LBJ și 59, 65, 66
Lincoln și 8, 61, 136, 142
Mafia și 81, 83, 84, 135, 147, 150, 240
Mona Lisa și 140 ș.u.
Discursul din Montana și 212
serviciile secrete ale forțelor navale și 26
Powers și 36, 39, 71,79, 199
Profiles in Courage și 16, 187
Profumo și 175
PT-109 și 25,30, 32
Serviciul Secret și 141 ș.u.
Sinatra și 13, 17, 76, 81-86, 88, 90, 91, 240
Starea Națiunii, discursul lui 140
înotul și 31, 38, 211, 236
reducerea taxelor și 209
Campania lui Teddy pentru Senat și 114
vizita în Texas plănuită pentru 218
Time și 39, 181
călătoria în Irlanda și Germania 188, 189
alegerile primare din West Virginia și 11
personalul Casei Albe și 38, 41, 64
Al Doilea Război Mondial și 5, 36, 42, 50, 58, 100, 104, 125, 126, 128, 129, 134, 141, 156, 158
Kennedy, John, jr (fiu) 14, 218, 243, 244
moartea lui 290

Kennedy, Joseph P. (tată) 13, 27, 29, 61, 88, 158
Kennedy, Joseph, jr (frate) 29, 129
Kennedy, Patrick Bouvier (fiu) 196-199, 203, 217, 222, 289, 295
Kennedy, Robert F. „Bobby" (frate)
asasinarea lui 290, 292
ca procuror general 12, 58, 60
Golful Porcilor și 62-65
legătura cu Jack 81, 135
Cape Cod casa de la 193, 196, 203, 221
CIA și 61, 147, 155
drepturile civile și 98, 102, 104, 105
criza rachetelor cubaneze și 116, 133
Hoover și 81-84, 103, 104, 151, 203, 271
învestitura și 12
Jackie și 73, 285
asasinarea lui Jack și 271, 287
LBJ și 17, 58-61, 65, 97
Mafia și 81 ș.u.
Monroe și 88, 151, 294
ambițiile prezidențiale și 149, 155, 292
King, Coretta 180, 185
King, Martin Luther, jr
asasinarea lui 292
FBI și 181-185
Jack se întâlnește cu 179, 206
Marșul din Washington și 199, 203, 206
Ku Klux Klan 168, 207
LaLanne, Jack 109
Landers, Ann 236
Landis, Paul 194, 195, 254, 267
Lansky, Meyer 51
Lawford, Patricia Kennedy (soră) 82, 87
Lawford, Peter (cumnat) 17, 81, 82, 84, 85, 151, 294
Lawson, Winston G. 233, 234, 240, 254
Leavelle, J. R. 284
Lee, Robert E. 214, 243, 295
LeMay, Curtis E. 132
liderii mișcării pentru drepturi civile și 104, 172, 179, 181
Life 287, 288
Lincoln Memorialul 48, 201, 202-205
Lincoln, Abraham 8, 61, 136, 142, 297
asasinarea lui 15, 142, 240, 262, 270
funeraliile lui 295
Lincoln, Evelyn 40, 41, 50, 72, 79, 84, 110, 197,
Lincoln, Willie 222
Look 100, 101, 218, 301
Luciano, Lucky 51, 82
Macmillan, Harold 176
Mafia 16
Bobby și 84, 147
Jack și 81, 83, 84, 147
asasinarea lui Jack și 240
Monroe și 150
„Mafia irlandeză" 36, 88, 287
Mahfouz, Naguib 289
Malcolm X 167
Malraux, André 139, 140
Manchester, William 187, 299, 300
Mangusta (Mongoose), operațiunea 135, 150
Mao Zedong 187

Marshall, Thurgood 105
Marşul din Washington 203, 206
Martin, Dean 81, 82
Martin, Louis 185, 186
Massachusetts 52, 114, 193, 197, 208
mccarthism 16
McIntyre, Bill 254
McKinley, William 15, 222
McNair, Denise 207
McNamara, Robert 72, 234
Mearns, David 295
Meredith, Lynn 194
Midnight Ride, operaţiunea 162
Milam, J. W. „Zdrahonul" 99-101
Militant (ziar) 157
Miller, Arthur 88
Ministerul sovietic de interne 44
Mississippi 98, 162, 204
Mistică Feminină (Friedan) 155
moartea unor preşedinţi în exerciţiu 15, 142
Mona Lisa (pictura lui da Vinci) 140-145, 148, 197, 302
Monroe, James 71
Monroe, Marilyn 45, 85-91, 150 ş.u., 176, 294, 301
Muzeul maşinilor 291
Napoléon Bonaparte 140
National Gallery of Art
Nelson, Doris 271,
New York Times 39, 41, 53-55, 66, 119, 170, 189, 301
Newman, Larry 198, 199
Newsweek 166, 222, 302
Nhu, Ngo Dinh 230
Nicaragua 63
Nixon, Richard 53, 165, 292
Noua Zeelandă 35
O'Donnell, Kenneth 39, 50, 72, 115, 133, 190, 213, 253, 268, 273, 279, 280
Onassis, Aristotle 217-219, 223, 289, 303
O'Neal, Vernon 278, 280
Organizaţia Naţiunilor Unite 57, 72, 212
Oswald, Audrey Marina 221, 249, 293
Oswald, June Lee 91, 134, 187, 215, 249, 293
Oswald, Lee Harvey
arestarea lui 277 ş.u.
assasinarea executată de 8, 258-264
asasinarea planificată de 245, 252
încercări de a pleca în Cuba 214, 220
înmormântarea lui 291
copilăria şi adolescenţa lui 17
CIA şi 107, 231
teoriile conspiraţiei şi 282
Criza rachetelor cubaneze şi 121, 134
dezertarea către Uniunea Sovietică 17
scapă de poliţie după asasinat 274
familia şi 67, 91, 93, 108
FBI şi 105, 108, 122, 200, 231 ş.u., 256
locurile de muncă ale lui Lee 122, 187, 221
asasinat de Ruby 284
Mannlicher-Carcano, puşcă 156
căsătoria cu Marina 44, 108

concedierea de la pușcașii marini 162
probleme conjugale 248
se mută în Dallas 122
se mută în New Orleans 17, 164
psihologia lui 156, 161
întoarcerea în SUA 93
Texas munca la Depozitul de carte școlară și 221
Tippit împușcat de 275-277
Walker împușcat de 161 ș.u.
arme cumpărate de 148, 156
Oswald, Marguerite 17, 291
Oswald, Marina Prusakova
ajunul asasinatului și 247
FBI și 232
viața de mai târziu 293
atentatul lui Lee împotriva lui Walker și 163 ș.u.
probleme de căsătorie 248
căsătoria cu Lee 44
plecarea în SUA 67
sarcina 44, 215, 221
Oswald, Robert 93
Otash, Fred 151
Paine, Ruth 215, 220 ș.u., 231-233, 245, 248, 303
Pakistan 76, 77
Parker, John 142
Parker, William 151
Parkland Memorial spitalul 221, 246, 261, 266 ș.u.
Partidul Comunist Sovietic 128
Partidul Democrat 27, 36, 58, 140, 147, 229
alegerile din 1962 și 75, 102
nominalizarea din 1960 36, 59, 84
nominalizarea din 1968 150
Partidul Republican 54, 223, 290
Partidul Socialist al Muncitorilor 134
Pentagon 63, 147
People 290
Perry, Mac 271, 272
Portretul unui președinte (Manchester) 187
Postal, Julia 277
Powers, Dave 36 ș.u., 71, 79, 199, 254, 268, 279
Presley, Elvis 45
Prima divizie de blindate 117
Proclamația de Emancipare 201, 296, 297
Profiles in Courage (Kennedy) 16, 187
Profumo, John 175-179, 182
Prusakov, Ilia 44
PT-109 25, 30, 32
Radziwill, Lee (sora lui Jackie) 121, 211
Rather, Dan 290
Ray, James Earl 292
Războiul Civil 136, 142, 234
Războiul Civil, Comisia centenară 295
Războiul Rece. *Vezi și* comunism; Uniunea Sovietică 16, 45, 48, 50, 54, 146, 148, 251
Ready, John 254
Reagan, Ronald 294
Reston, James 66
Roberts, Emory 267-268
Roberts, Ralph 87
Robertson, Carole 207
Robertson, James, jr 295
Roosevelt, Eleanor 161

Roosevelt, Franklin D. 15, 59, 123, 254
tentativa de asasinat împotriva 282
Roosevelt, Theodore „Teddy" 51, 71
Rose, Earl 279
Ross, George „Barney" 24, 33, 34
Rowland, Aaron 258
Rowland, Barbara 258
Ruby, Jack 228, 274, 282, 284, 291
Rusk, Dean 50, 141, 236, 300, 301
Salinger, Pierre 40, 63, 119,
Schirra, Wally 115
Schlesinger, Arthur 39, 299
Schlossberg, Edwin 289
segregare rasială și discriminare. *Vezi și* Mișcarea pentru drepturi civile și evenimente anume și personalități 147, 167, 206
Sequoia (iahtul prezidențial) 178
Serviciul de cartografie al armatei SUA 122
Serviciul Secret 10, 79, 87, 144
Jackie și 72, 80, 141, 145
asasinarea lui Jack și 142, 143, 147, 233, 240, 241, 254, 279
Seward, William H. 97
Shannon Rose Hill Cemetery (Fort Worth, Texas) 291
Shaw, Maud 119, 120
Simon, Carly 289
Sinatra, Frank 13, 17, 76, 81-86, 88, 90, 91, 93, 240, 294
Sindicatul muncitorilor din industria constructoare de mașini 204
Sirhan, Sirhan 290
Skelton, Byron 229
Smathers, George 66
Solomon, insulele 23 ș.u., 30
Sorensen, Ted 40
Sorrels, Forrest V. 240, 241
Stalin, Iosif 94, 128
Stalingrad, bătălia de la 126
Stevenson, Adlai 57, 72, 227, 228, 233
Suddenly (film) 245
Swindal, Jim 244, 253
Taft, William Howard 295
Teddy ca senator pentru 114, 203
tentativă de asasinare a 261, 265, 268, 292
Texas 59, 60, 92, 154, 227
alegerile din 1960 și 59
alegerile din 1964 și 154, 185, 195, 199, 213
popularitatea lui Jackie în 223, 242
planificarea călătoriei lui Jack în 213-214, 218, 236, 242
LBJ și 154, 185, 195
Oswald și 121, 147, 214, 218
Texas Observer 254
Texas, Comitetul Național Democrat
Texas, Depozitul de cărți școlare 221, 232, 239, 245, 249, 252, 255, 257-260, 275
Thailanda 97, 210
Thich Quang Duc 172-174
Thomas, George 47, 110, 249
Thoreau, Henry David 213
Till, Emmett Louis, 98, 99, 101, 102, 105, 301
Time Omul anului 181
Tippit, J. D. Tolson, Clyde 275-277
Tretick, Stanley 218

Truman, Harry 14, 46, 70, 95, 161, 254
Turcia, rachetele din 133
Turnure, Pamela 79
U-2, avion de spionaj 112, 116, 120, 122
Uniunea Sovietică
  Golful Porcilor și 94, 125, 128, 129
  Criza rachetelor cubaneze și 45, 53, 55, 117, 121, 125, 126, 133
  „Marea epurare" din 1934 128
  tratatul pentru interzicerea testelor nucleare și 198
  Oswald și 17, 18, 67, 105, 187, 215, 293
  Profumo și 176, 179
  cursa spațială și 75
  vânzare de grâu și 212
  programul spațial 75, 94, 301
Victoria, regina Angliei 71
Vidal, Gore 150
Vietcong 159, 171
Vietnam Războiul din 16, 66, 93, 159, 172, 174, 209, 210, 230, 250, 290, 292
Vietnamul de sud 97, 159
  Proteste budiste în 171 ș.u.
  asasinarea lui Diem și 230
Virginia de vest 11
Walker, John 141
Walker, Ted 161-165, 188, 228
Wall Street Journal 39
Wallace, George 167, 180
Walsh, John 197-199
War Is Hell (film) 277
Warren, Comisia 291, 294, 299, 301-304
Warren, Earl 11, 13
Washington Post 39, 79, 302
We Were Strangers (film) 245
Wear, Priscilla 72, 80
Wesley, Cynthia 207
White, Theodore 287, 288
Wood, Homer 238
Wood, Sterling 238, 240, 304
Worker (buletin informativ) 108, 157, 162
Wright, Moses 98, 99
Xuan, Mai Huu 230
Yarborough, Ralph 60, 229
Zangara, Giuseppe „Joe" 282
Zapata, operațiunea. *Vezi* Invazia din Golful Porcilor 49, 56
Ziua ONU 228

Despre autori

Bill O'Reilly e moderatorul emisiunii *The O'Reilly Factor,* cel mai vizionat talk-show din țară. Scrie articole la mai multe ziare și este autorul câtorva cărți cu mare succes la public.

Martin Dugard este autorul mai multor bestselleruri care au ocupat primele locuri în topul *New York Times.* Cartea sa, *Into Africa: The Epic Adventures of Stanley and Livingstone,* a fost adaptată de History Channel într-un documentar. Trăiește în sudul Californiei cu soția și cei trei fii.

În 1963, puțini americani au înțeles cât de mult va fi schimbată țara de asasinarea președintelui. Pe atunci, era greu să scrii istorie, mai ales din cauza planurilor politicienilor. În această carte, vom încerca să risipim ceața și să prezentăm faptele.

Din păcate, unele întâmplări nu sunt cunoscute încă. În povestirea noastră, eu și Martin Dugard nu vom merge mai departe decât ne îngăduie probele. Nu suntem adepții teoriilor conspiraționiste, însă ne punem unele întrebări despre ce nu se știe sau nu se leagă.

Totuși, înainte să dați pagina, vă anunțăm că această carte e bazată pe fapte, iar unele despre care veți citi n-au fost niciodată aduse la cunoștința publicului.

Adevărul despre președintele Kennedy are uneori o latură galantă, alteori tulburătoare. Adevărul despre felul în care a fost asasinat și motivele acestui act criminal sunt de-a dreptul înfiorătoare. Însă toți americanii ar trebui să cunoască povestea.

Toată este aici, în această carte. Mă bucur că am privilegiul să v-o ofer.

BILL O'REILLY

ISBN 978-606-609-538-9

editura rao

www.rao.ro
www.raobooks.com